

DÔVODOVÁ SPRÁVA

A. Všeobecná časť

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“) predkladá na rokovanie vlády Slovenskej republiky návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „návrh zákona“).

Návrh zákona bol vypracovaný na základe Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky na roky 2021 až 2024, časť Trestná politika a väzenstvo, v ktorom sa vláda Slovenskej republiky zaviazala ku komplexnému vyhodnoteniu Trestného zákona a Trestného poriadku a podľa potreby navrhnúť aj konkrétne návrhy na ich zmeny. Súčasne sa predkladaným návrhom zákona naplňa Plán legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2022.

Návrh zákona bol vypracovaný participatívnym spôsobom, pričom práce na jeho príprave začali v roku 2021. Prvýkrát bol predložený do medzirezortného pripomienkového konania v decembri 2021. Na podklade výsledkov vyhodnocovania pripomienok vrátane záverov z rozporových konaní predkladateľ vyhodnotil situáciu tak, že je potrebné, s ohľadom na podstatné zmeny v návrhu zákona, vykonať pripomienkové konanie znovu. Preto bol návrh zákona v novom znení predložený do pripomienkového konania opätovne, a to v septembri 2022. Pripomienky, ktoré vzišli v poradí z druhého pripomienkového konania boli vyhodnocované za aktívnej účasti kolégia ministra spravodlivosti (strategická úroveň) a expertných pracovných skupín (odborná úroveň), ktoré boli vytvorené podľa vecného zamerania pri ministerstve spravodlivosti. Na vyhodnocovaní pripomienok a s tým spojenou odbornej diskusii sa tak zúčastňovalo vyše 100 expertov na trestné právo, prípadne iné odvetvia práva a iné vedné odbory (toxikológia, kriminalistika, penológia). Vytvoril sa tak náležitý priestor pre riadne zhodnotenie nastolených argumentov a názorov. Predložený návrh zákona preto predstavuje materiál, ktorý je v prvom rade odborným pohľadom na vývoj trestnej politiky štátu nasledujúc európske trendy. Berúc do úvahy skutočnosť, že ide o rozsiahly materiál, ktorý sa dotýka širokého spektra inštitútov trestného práva hmotného, je logické, že celý legislatívny proces je poznačený názorovou rôznorodosťou. Je ale nepochybné, že ide o europeizáciu Trestného zákona a priblíženie sa k vyspelejším trestným politikám členských štátov Európskej únie.

Cieľom návrhu zákona je komplexne upraviť Trestný zákon v súlade s Programovým vyhlásením vlády Slovenskej republiky a potrebami aplikačnej praxe.

Prvýkrát od prijatia Trestného zákona sa **zvyšujú hranice vymedzenia spáchanej škody** z dnešných 266 eur na 500 eur pri hranici malej škody, úmerne sa posúvajú ostatné hranice škôd, okrem škody veľkého rozsahu, ktorá sa zvyšuje na 150 000 eur. Súčasne sa pri väčšine daňových trestných činov a trestných činov proti životnému prostrediu hranica trestnosti posúva na hodnotu väčšej škody.

Do právneho poriadku sa zavádza inštitút **hrubej nedbanlivosti**, čím sa zohľadňuje štandard normovaný právne záväznými aktmi Európskej únie najmä v oblasti ochrany životného prostredia prostredníctvom trestného práva. Návrhom zákona tak dochádza aj k prehodnoteniu a precizovaniu viacerých skutkových podstát **trestných činov proti životnému**

prostrediu. Súčasne sa pri všetkých trestných činoch proti životnému prostrediu zavádza jednotný kvalifikačný znak, ktorým je rozsah činu.

Návrhom zákona sa upúšťa od trestu odňatia slobody ako univerzálneho trestu a za vybrané trestné činy sa vyslovene preferuje ukladanie **trestov nespojených s odňatím slobody.** Takéto alternatívne tresty bude môcť súd ukladať napríklad pri navrhovaných zneniach trestných činov neoprávneného prechovávanía omamnej látky alebo psychotropnej látky podľa § 171 ods. 1 alebo ohovárania podľa § 373 ods. 1, či iných trestných činoch. Podpora využívania alternatívnych trestov je v súlade so zásadami restoratívnej justície vyjadrenými v programovom vyhlásení vlády a realizovaná ich doplnením o účinnejšie mechanizmy vynucovania a kontroly ich dodržiavania v rámci probačného dohľadu.

Pri **treste prepadnutia majetku** sa mení charakter obligatórneho ukladania tohto trestu a umožňuje sa neuložiť tento trest, ak by vzhľadom na okolnosti prípadu alebo pomery páchatel'a bolo jeho uloženie neprimerane prísne. Súčasne sa normuje možnosť vylúčiť z trestu prepadnutia majetku také veci, ktorých prepadnutie by bolo neprimerane prísne.

Ďalším z významných cieľov návrhu zákona je vyzdvihnúť význam **restoratívnych prístupov** v trestnom konaní, zohľadňuje sa postoj páchatel'a, ktorý prevzal zodpovednosť za spáchaný trestný čin a spoločne s poškodeným (v mediácii) dospejú k vzájomnej dohode na odstránení ujmy vzniknutej v príčinnej súvislosti s trestným činom, čo sa premieňa do umožnenia skoršieho podmieneného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody a prispeje k úspešnejšej reintegrácii páchatel'a do spoločnosti. V tejto súvislosti sa normuje požiadavka náhrady škody ako podmienky pri dohode o vine a treste, doterajší trest povinnej práce sa nahrádza **trestom verejnoprospešnej práce**, dopĺňa sa možnosť ukladať peňažný trest aj popri podmienenom treste odňatia slobody, zavádza sa **krátkodobý trest odňatia slobody** a celkovo sa menia prístupy pri využívaní probačného dohľadu. Úlohou krátkodobého trestu odňatia slobody je osobnou skúsenosťou páchatel'a upozorniť, aby sa v budúcnosti vyvaroval protiprávneho konania alebo dôsledne spolupracoval pri výkone alternatívnych trestov a uložených opatrení alebo obmedzení. Pôjde o osobitnú kategóriu odsúdených s minimálnymi obmedzeniami pohybu a kontroly ich činnosti, ako aj zásahmi do ich práv. Výkon trestu s dĺžkou od dvoch týždňov do štyroch týždňov bude zameraný na individuálnu prácu s odsúdeným s osobitným dôrazom na realizáciu pracovných činností zabezpečujúcich chod ústavu alebo pracovných činností v prospech orgánov verejnej správy. V prípade trestu s obligatórnou dĺžkou tri mesiace bude odsúdený okrem vykonávania pracovných činností aj povinne zaradený do špecializovaného resocializačného programu zohľadňujúceho jeho osobnosť a charakter trestnej činnosti.

Návrh zákona taktiež reflektuje požiadavky aplikačnej praxe pri ukladaní **ochranných liečení a detencie.**

Návrhom zákona dochádza k **prehodnoteniu trestných sadzieb** najmä trestných činov proti majetku a hospodárskych trestných činov a precizovaniu niektorých skutkových podstat. To sa prejavuje najmä zväčšením rozsahov a presahov trestných sadzieb, ustálením hornej trestnej sadzby pri ekonomickej kriminalite na 15 rokov, či individualizáciou trestov a rozšírením priestoru pre úvahu súdu a zohľadňovaním závažnosti skutku a spôsobu, akým bol vykonaný pri ukladaní trestov (dostatočný rozsah medzi dolnou a hornou hranicou trestnej sadzby pri treste odňatia slobody). Pri trestných činoch korupcie, organizovanej kriminalite a ostatných trestných činoch, ktorými štát chráni najzásadnejšie hodnoty, ako sú život a zdravie, však ostáva zachovaný súčasný právny stav.

Návrhom sa súčasne reaguje na identifikované dlhoročné aplikačné problémy postihovania **drogovej trestnej činnosti**, vrátane ukladania neprimerane vysokých trestov odňatia slobody užívateľom drog, ktoré sú v rozpore s požiadavkou primeranosti ukladaných trestov k miere ich závažnosti. Zavádzajú sa osobitné skutkové podstaty drogových trestných činov, pričom v záujme rozlíšenia nastavenia trestania užívateľov drog od ich výrobcov a dilerov sa rozlišuje medzi prechovávaním drog a ich výrobou alebo obchodovaním. Osobitne sa upravuje trestný čin pestovania rastlín a húb obsahujúcich omamnú a psychotropnú látku. Nanovo sa upravuje mechanizmus určovania rozsahu spáchania drogových trestných činov, pričom sa zavádza objektívnejší a exaktnejší spôsob založený na meraní hmotnosti zaistenej drogy alebo počte pestovaných rastlín. Zjednodušuje sa tak preukazovanie drogovej trestnej činnosti.

Obdobne sa mení aj právna úprava **nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami**. Návrhom zákona sa ustanovuje pre potreby trestných činov nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami množstvo vychádzajúce z kusov alebo hmotnosti streliwa, strelných zbraní, hromadne účinných zbraní, výbušnín, výbušných predmetov a munície. Súčasne sa zavádza aj definícia hromadnej zbrane.

Návrh zákona tiež sprísňuje postih **jazdy pod vplyvom alkoholu** – zavedenie „stavu ťažkej opitosti“ nad 2 promile s prísnou sadzbou zákazu činnosti i trestu odňatia slobody, sprísnenie sadzieb pri smrteľných následkoch v dôsledku jazdy pod vplyvom alkoholu.

Nosnou časťou predkladaného návrhu zákona je novelizácia Trestného zákona v čl. I. Okrem toho dochádza návrhom zákona k novelizácií niekoľkých ďalších zákonov, pričom v tomto prípade ide o vyvolané novelizácie, pretože zmeny v Trestnom zákone si nevyhnutne vyžadujú ich zohľadnenie aj v súvisiacich predpisoch. Na tento účel sa preto navrhuje vykonať novelizácie týchto zákonov:

1. Trestný poriadok, v ktorom sa zohľadňujú procesné aspekty zmien v hmotnoprávnej úprave,
2. zákon Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov, v ktorom sa nanovo upravujú tzv. drogové priestupky, priestupky extrémizmu, či iné priestupky, umožňuje sa využívanie probácie v prípade priestupkov mladistvých delikventov pri priestupkoch na úseku toxikománie, extrémizmu a diváckeho násillia, či znižuje sa veková hranica priestupkovej zodpovednosti na 14 rokov,
3. zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, v ktorom sa nanovo rieši problematika bezúhonnosti právnických osôb,
4. zákon č. 219/1996 Z. z. o ochrane pred zneužívaním alkoholických nápojov a o zriaďovaní a prevádzke protialkoholických záchytných izieb v znení neskorších predpisov, v ktorom sa vyslovene zavádza právomoc Policajného orgánu na žiadosť probačného a mediáčného úradníka vykonať vyšetrovanie na zistenie alkoholu alebo iných návykových látok u osôb, ktorým bola uložená obmedzenie alebo povinnosť podľa Trestného zákona,
5. zákon č. 549/2003 Z. z. o súdnych úradníkoch v znení neskorších predpisov, v ktorom sa rozširuje právomoc vyšších súdnych úradníkov konať a rozhodovať v trestnom konaní na základe poverenia sudcu o nariadení výkonov trestov a ochranných opatrení,

6. zákon č. 550/2003 Z. z. o probačných a mediačných úradníkoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, v ktorom sa vykonávajú súvisiace zmeny najmä v nadväznosti na rozšírenie možností restoratívnych prístupov v trestnom konaní, ako aj ich zavedenie do priestupkového konania mladistvých,
7. zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, v ktorých sa vykonávajú zmeny najmä v súvislosti s novým nastavením ochranných liečení,
8. zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
9. zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
10. zákon č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorým sa upravuje výkon krátkodobého trestu odňatia slobody,
11. zákon č. 78/2015 Z. z. o kontrole výkonu niektorých rozhodnutí technickými prostriedkami a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorým sa precizuje využívanie elektronickej kontroly,
12. zákon č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení, ktorý rieši zmeny vyvolané zmenami v Trestnom zákone,
13. zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
14. zákon č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v ktorom sa zohľadňujú niektoré zmeny v Trestnom zákone,
15. zákon č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, v ktorom sa zohľadňujú niektoré zmeny v Trestnom zákone.

Návrhom zákona sa súčasne ruší doterajší zákon č. 528/2005 Z. z. o výkone trestu povinnej práce a o doplnení zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (zákon o výkone trestu povinnej práce), pretože jeho doterajší obsah sa presúva do Trestného zákona a do Trestného poriadku, pričom doterajší trest povinnej práce sa nahrádza trestom verejnoprospešnej práce.

Detailné odôvodnenie všetkých navrhovaných zmien je uvedené v osobitnej časti dôvodovej správy.

Účinnosť predkladaného návrhu zákona sa navrhuje od 1. januára 2024. Je dôležité, aby bola adresátom novej právnej úpravy poskytnutá dostatočne dlhá legisvakančná lehota, čo navrhovaný dátum účinnosti spĺňa.

Návrh zákona zakladá vplyvy na rozpočet verejnej správy, sociálne vplyvy a vplyv na manželstvo, rodičovstvo a rodinu. Návrh zákona nemá vplyvy na podnikateľské prostredie, vplyvy na životné prostredie, vplyvy na informatizáciu spoločnosti a ani vplyvy na služby verejnej správy pre občana.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi a ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi Slovenskej republiky, medzinárodnými zmluvami a inými medzinárodnými dokumentmi, ktorými je Slovenská republika viazaná, ako aj s právom Európskej únie.

Návrh zákona bol predmetom pripomienkového konania a na rokovanie vlády Slovenskej republiky sa predkladá s rozpormi, ktoré sú uvedené vo vyhlásení predkladateľa.

B. Osobitná časť

K Čl. I

(zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon)

K bodu 1 (§ 5a)

Zmena súvisí aj so zmenou § 171 až 173a (k tomu pozri odôvodnenie k bodom 120 až 122) a § 298 a 299 (k tomu pozri odôvodnenie k bodom 312 až 320). Zmena tiež súvisí so zavedením nových trestných činov agresie (§ 417a), porušenia medzinárodnej sankcie (§ 417b) a porušenia oznamovacej povinnosti (§ 417c). Navrhované doplnenie trestného činu nedobrovoľného zmiznutia (§ 420a) reaguje na odporúčanie Výboru OSN pre nedobrovoľné zmiznutia, ktorý vo svojom odporúčaní poukázal na čl. 9 ods. 2 Medzinárodného dohovoru o ochrane všetkých osôb pred nedobrovoľným zmiznutím (oznámenie č. 12/2015). Predmetný článok upravuje jurisdikciu štátov a nabáda ich, aby zabezpečili jurisdikciu nad trestným činom nedobrovoľného zmiznutia aj v prípadoch, ak podozrivý nie je občanom daného štátu, nemá na jeho území trvalý pobyt, ale nachádza sa na území štátu a nebol vydaný pre účely trestného konania do inej krajiny a krajina, v ktorej bol spáchaný trestný čin nedobrovoľného zmiznutia špecificky nekriminalizuje tento trestný čin. Zoznam bol precizovaný, aby obsahoval iba zločiny a trestné činy, ktoré vyplývajú z medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky.

K bodu 2 (§ 11 ods. 3)

Navrhuje sa zmena definície obzvlášť závažného zločinu s ohľadom na hornú hranicu trestnej sadzby (15 rokov), aby sa zachoval status quo pri majetkových a hospodárskych trestných činoch v poslednom najprísnejšie trestnom odseku. Navrhovanou úpravou sa tak reaguje na zmeny v trestných sadzbách pri trestných činoch proti majetku a trestných činoch hospodárskych.

K bodu 3 (§ 17 ods. 2)

Definuje sa hrubá nedbanlivosť ako nová forma subjektívnej stránky vybraných trestných činov, pri ktorých to zákon vo svojej osobitnej časti výslovne uvádza.

Táto kategória sa zavádza, aby sa vytvorila podstatne výraznejšia hranica pri posudzovaní skutkovo veľmi porovnateľných konaní ako trestných činov alebo len ako priestupkov, respektíve ako iných správnych deliktov, čo bude na prospech predvídateľnosti práva a právnej istoty právnických osôb a fyzických osôb. Ide primárne o vybrané trestné činy proti životnému prostrediu, ktoré je Slovenská republika povinná trestne stíhať na základe Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/99/ES z 19. novembra 2008 o ochrane životného prostredia prostredníctvom trestného práva (Ú. v. EÚ L 328, 6.12.2008, s. 28 – 37). V bode 7 recitálu tejto smernice sa uvádza: „*Takéto konanie by sa preto malo v rámci celého Spoločenstva považovať za trestný čin, pokiaľ k nemu došlo úmyselne alebo z hrubej nedbanlivosti.*“. Taktiež v čl. 3 predmetnej smernice, v ktorom sú v písmenách a) až i) vymedzené skutkové podstaty trestných činov proti životnému prostrediu, úvodná veta znie: „*Členské štáty zabezpečia, že uvedené konanie predstavuje trestný čin, pokiaľ je protiprávne a došlo k nemu úmyselne alebo aspoň z hrubej nedbanlivosti: a) ...*“.

Zadefinovaním hrubej nedbanlivosti by sa taktiež mala dosiahnuť väčšia primeranosť pri trestnoprávnom postihu nedbanlivostných konaní, ktoré je Slovenská republika povinná

trestne stíhať podľa predmetnej smernice. Z dôvodu absencie úpravy hrubej nedbanlivosti Slovenská republika v súčasnosti nad rámec smernice kriminalizuje každé, aj „ľahké“ nedbanlivostné konanie naplňujúce objektívnu stránku týchto trestných činov.

Z pohľadu vedomostnej zložky zavinenia táto forma pokrýva prípady vedomého spáchania trestného činu ako aj prípady, kedy si páchatel' nebol vedomý toho, že jeho konaním môže naplniť jednotlivé znaky príslušného trestného činu, hoci o tom vzhľadom na okolnosti a na svoje osobné pomery vedieť mal a mohol. V prípade hrubej nedbanlivosti ide o vyššiu mieru neopatrnosti, či ľahostajnosti, ako sa vyžaduje pri bežnej vedomej alebo nevedomej nedbanlivosti.

K bodu 4 (§ 20)

Podľa § 19 ods. 1 je páchatel'om trestného činu ten, kto trestný čin spáchal sám (podľa § 19 ods. 2 páchatel'om trestného činu môže byť fyzická osoba). Podľa § 20, ak bol trestný čin spáchaný spoločným konaním dvoch alebo viacerých páchatel'ov (spolupáchatelia), zodpovedá každý z nich, ako keby trestný čin spáchal sám. Z uvedeného znenia § 20 v podstate vyplýva to, že ak bol trestný čin spáchaný spoločným konaním dvoch alebo viacerých takých osôb, ktoré ho spáchali samé, ide o spolupáchatel'ov. Keďže podľa § 19 je páchatel'om len tá osoba, ktorá spáchala trestný čin sama, nemôže potom dôjsť k spoločnému konaniu viacerých páchatel'ov. Ustanovenie § 20 sa tak vo vzťahu k § 19 ods. 1 nejaví ako správne, lebo nemožno konštatovať, že v prípade spolupáchatel'ov ide o viacerých páchatel'ov. Zrejme aj z uvedeného dôvodu bolo v § 9 ods. 2 zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov uvedené, že „Ak bol trestný čin spáchaný spoločným konaním dvoch alebo viacerých osôb, zodpovedá každá z nich, ako by trestný čin spáchala sama (spolupáchatelia).“, teda namiesto slova „páchatel'ov“ je použité slovo „osôb“. Z dôvodovej správy k zákonu č. 300/2005 Z. z. nevyplýva dôvod, prečo došlo k tejto zmene slova „osôb“ uvedeného v § 9 ods. 2 zákona č. 140/1961 Zb. na slovo „páchatel'ov“. V súčasnosti síce nevznikajú problémy pri aplikácii predmetného ustanovenia, avšak ustanovenie sa precizuje, aby sa do budúcnosti predišlo prípadným pochybnostiam zo strany aplikačnej praxe.

K bodu 5 (§ 29 ods. 2)

Dopĺňa sa pozitívna definícia súhlasu. Za súhlas sa považuje vážny, dobrovoľný a zrozumiteľne vyjadrený prejav vôle poškodeného, ak vzhľadom na okolnosti činu a svoje osobné pomery mohol taký súhlas prejavíť. Takýto súhlas môže byť vyjadrený výslovne aj konkludentne, komisívnym či omisívnym konaním subjektu.

Za súhlas však nebude možné považovať, ak poškodený na konanie páchatel'a slovne alebo fyzicky nereagoval. Touto úpravou sa posilňuje právne postavenie poškodeného v situáciách, ak by páchatel' protiprávneho činu využil pasivitu poškodeného s tvrdením, že poškodený pri jeho čine nekládol aktívny fyzický odpor, a ani inak nevyjadril nesúhlas, na základe čoho páchatel' mal za to, že poškodený k činu zasahujúcemu do jeho práv udelil súhlas. Pasivita poškodeného môže byť dôsledkom strachu z fyzickej prevahy páchatel'a, ktorú na základe správania páchatel'a a ďalších okolností poškodený vníma ako hrozbu bezprostredného násillia. Prípadne pasivita môže byť aj prejavom bezbrannosti ako tzv. zamrznutie, pri neschopnosti poškodeného prejavíť akýkoľvek rozpoznateľný odpor alebo nesúhlas voči konaniu páchatel'a zasahujúceho do sféry práv poškodeného chránených Trestným zákonom. Právne postavenie poškodeného sa na jednej strane touto úpravou posilňuje, no na strane druhej bude veľmi náročné preukázať skutkový stav v situáciách bez svedkov, keď pôjde o tvrdenie

poškodeného proti tvrdeniu páchatel'a. Zákonodarca však pre adresátov práva jasne vymedzuje pravidlo, že osoba, ktorá svojim konaním zasahuje do sféry práv inej osoby (poškodeného), musí na také konanie získať vážny, dobrovoľný a zrozumiteľne vyjadrený súhlasný prejav vôle poškodeného a to slovne alebo fyzickým prejavom (napr. jednoznačným súhlasným gestom), aby také konanie nebolo považované za protiprávne s právnym dôsledkom v podobe vyvedenia trestnej zodpovednosti.

K bodu 6 (§ 30 ods. 2)

Ide o legislatívno-technickú úpravu súvisiacu s vypustením trestného činu Sexuálneho násillia podľa § 200 a zmenou názvu trestného činu podľa § 199 (body 126 a 127).

K bodu 7 (§ 30 ods. 3)

Rozširuje sa okruh uvedených trestných činov o trestný čin machinácií v súvislosti s konkurzným a vyrovnávacím konaním, nakoľko ide o skutkovú podstatu, ktorá síce v sebe obsahuje korupčné konania, avšak tento trestný čin nie je subsumovaný pod trestné činy korupcie podľa ôsmej hlavy osobitnej časti Trestného zákona, v dôsledku čoho je podstatne sťažené odhaľovanie a najmä dokazovanie uvedeného trestného činu. Ustanovenie sa precizuje s ohľadom na trestný čin volebnej korupcie podľa § 336a a športovej korupcie podľa § 336b.

K bodom 8 a 9 (nadpis a § 31 ods. 4)

Predmetné ustanovenie definuje čo sú obmedzenia a povinnosti pre potreby trestného zákona (k tomu pozri aj odôvodnenie k bodu 11).

K bodu 10 (§ 32 ods. 2)

Zavádza sa pojem „trest nespojený s odňatím slobody“, ktorý sa používa pri vybraných menej závažných trestných činoch. Termín používa i teória a využívajú ho i trestné politiky iných krajín. Pripomína sa tak a vyjadruje základný rozlišovací charakteristický znak jednotlivých trestov, a teda skutočnosť, či pri ich výkone dochádza k uväzneniu v príslušnom zariadení alebo či odsúdený vedie počas výkonu trestu svoj život na slobode. Zároveň sa vytvára legislatívno-technický priestor pre zákonodarcu pre potreby regulácie využívania, resp. ukladania trestu odňatia slobody a ostatných trestov. Taxatívny výpočet trestov, ktoré sú trestami nespojenými s odňatím slobody sa zavádza, aby bolo jasné, že takýmto trestom nie je podmiennečne odložený trest odňatia slobody.

K bodu 11 (§ 33a)

Reviduje sa systematika regulácie obmedzení a povinností a ich využívania pri sankcionovaní. Ak sa napr. systém trestnej politiky a sankcionovanie prejavuje

- 63 % - ným podielom využívania podmiennečného odkladu výkonu trestu odňatia slobody na celkovom trestaní a určovaním skúšobnej doby, kde by zároveň malo dochádzať k uloženiu obmedzení a povinností a
- postupným zvyšovaním skúmania možnosti uložiť trest/sankciu nespojenú s odňatím slobody pred odsúdením,

je na mieste „plnohodnotná“ právna úprava tak, ako v prípade iných (navyše nie tak frekvencovane) ukladaných sankcií. Nesystematická úprava obmedzení a povinností výlučne v kontexte podmiennečného odkladu v § 51 nedáva subjektom participujúcim na trestnom

konaní odpoveď na skutočné postavenie týchto sankcií v trestnej politike, čo má za následok ich nie vždy úplne primerané využitie.

Predmetné ustanovenie obsahuje demonštratívny výpočet obmedzení a povinností, ktoré môže uložiť súd páchatel'ovi. Odsek 1 predstavuje prebraté ustanovenie súčasného § 51 ods. 3. Súčasne sa dopĺňa aj o obmedzenie spočívajúce v zákaze držania a chovu zvierat a vedenia motorových vozidiel.

Z povinností sa do obmedzení presunul zákaz priblížiť sa k určenej osobe a nezdržiavať sa v blízkosti obydlija určenej osoby alebo v určenom mieste, kde sa takáto osoba zdržuje alebo ktoré navštevuje, z dôvodu, že svojou povahou ide o obmedzenie, nie o povinnosť. Taktiež sa z dôvodu ochrany obetí predlžuje vzdialenosť zákazu priblížiť sa k určenej osobe z piatich metrov na dvadsať metrov.

Odsek 2 v značnej miere preberá súčasný § 51 ods. 4. V povinnostiach, v ktorých bola doposiaľ stanovená doba pre páchatel'a splniť takúto povinnosť do konca skúšobnej doby, sa táto zákonom upravená doba mení na súdom určenú dobu, ktorá môže byť, a v prípadoch náhrady škody alebo zameškaného výživného či zaplatenia dlhu by aj mala byť, kratšia ako skúšobná doba. Predmetná zmena primárne umožňuje poškodenému za pomoci súdu pri náhrade škody alebo zaplatení dlhu, dostať sa k svojim prostriedkom v primeranej dobe a to s ohľadom na finančné možnosti páchatel'a. Doposiaľ musel poškodený často čakať na úhradu škody až do posledného dňa skúšobnej doby, a to aj napriek tomu, že páchatel' mal tieto prostriedky k dispozícii už skôr.

Demonštratívny výpočet povinností sa rozširuje aj o možnosť uložiť páchatel'ovi povinnosť podrobiť sa liečeniu závislosti na hazardných hrách, ktorá je v intenciách Slovenskej republiky častou príčinou páchania trestnej činnosti. Demonštratívny výpočet povinností samozrejme umožňuje súdu nariadiť obdobné liečenie aj pri ostatných nelátkových závislostiach.

Do výpočtu povinností sa pridáva aj možnosť uložiť povinnosť so súhlasom poškodeného do určenej doby odstrániť škodlivý následok trestného činu alebo uhradiť poškodenému preukázateľné náklady na odstránenie škodlivého následku, ktorý môže mať v niektorých prípadoch lepší prevýchovný účinok na páchatel'a ako obyčajná náhrada škody. Napríklad pri trestných činoch proti životnému prostrediu alebo pri poškodení cudzej veci spočívajúcom v jej posprejovaní.

Ďalšou zmenou je pridanie povinnosti spočívajúcej vo výkone verejnoprospešnej práce, nakoľko aj keď v súčasnosti uloženie takejto povinnosti nič nebránilo, súdy ju často nevyužívali, pričom ide o povinnosť, ktorá môže prispieť k dosiahnutiu individuálneho a generálneho účelu trestu.

Medzi povinnosti sa tiež pridáva príkaz zložiť peňažnú sumu na účet súdu určenú ministerstvu na ochranu a podporu obetí trestných činov podľa osobitného zákona, čo má tiež prispieť k uvedomeniu páchatel'a, že jeho čin má následky na život obete.

K bodu 12 (§ 34 ods. 1)

Zásady ukladania trestov sa dopĺňajú o zohľadnenie právom chránených záujmov poškodených, ako jedného z prvkov restoratívnej justície a takéto doplnenie je v súlade s cieľom zákona zlepšiť postavenie poškodeného v trestnom konaní.

K bodu 13 (§ 34 ods. 4)

Zmenou predmetného ustanovenia sa výslovne zaraďuje závažnosť trestného činu do rozhodovania súdu o individualizácii trestu.

K bodu 14 [§ 34 ods. 5 písm. d)]

Obdobne ako v bode 12 (§ 34 ods. 1) sa zavádza povinnosť súdu pri určovaní trestu a jeho výmery prihliadať aj na správanie páchatel'a po spáchaní trestného činu.

Súd pri určovaní druhu a výmery trestu musí, okrem iného, zohľadniť aj postoj páchatel'a trestného činu k spáchanému činu. Súdy pri ukladaní trestov budú musieť zohľadňovať práve správanie páchatel'a bezprostredne po spáchaní trestného činu a obdobie nasledujúce po ňom. Správanie páchatel'a zohľadňuje predovšetkým jeho záujem o poškodeného, nahradenie škody, eventuálne uvedenie do pôvodného stavu. Navyše, súd zohľadní aj prípadnú participáciu poškodeného v trestnom konaní. Uvedené ustanovenie by malo zvýhodňovať páchatel'ov trestnej činnosti, ktorých postoj k spáchanému trestnému činu bol ľudský s cieľom odstrániť nežiadúci stav jednak po stránke materiálnej v podobe škody či už majetkovej alebo nemajetkovej, ale aj morálnej v podobe participácie pri odstraňovaní inej ujmy, ktorú utrpel poškodený.

K bodu 15 (§ 34 ods. 6)

Podstatou navrhovanej zmeny je docieľiť, aby súd nemusel obligatórne ukladať trest odňatia slobody aj za menej závažné zločiny, ktoré sa stali zločinmi len v dôsledku zvýšenia hornej hranice trestnej sadzby kvôli možnosti použitia informačno-technických prostriedkov v trestnom konaní.

K bodu 16 (§ 34 ods. 7)

Cieľom navrhovanej úpravy je docieľiť, aby bolo možné popri krátkodobom treste odňatia slobody podľa nového § 47a uložiť všetky tresty nespojené s odňatím slobody. V takýchto prípadoch si odsúdený najprv vykoná krátkodobý trest odňatia slobody a následne nastúpi na výkon trestu domáceho väzenia, resp. začne vykonávať verejnoprospešné práce.

K bodu 17 (§ 34 ods. 8)

Zavádza sa povinnosť súdu pri spáchaní vybraných trestných činov osobami, ktoré neboli odsúdené pred ich spáchaním, uložiť primárne trest nespojený s odňatím slobody. Uloženie trestu odňatia slobody vo výmere podľa osobitnej časti Trestného zákona bude prichádzať do úvahy len vtedy, ak nie sú splnené podmienky na uloženie trestu nespojeného s odňatím slobody, alebo ak nie sú splnené podmienky na uloženie krátkodobého trestu odňatia slobody. Podporuje sa tak humanizácia trestnej politiky.

K bodu 18 (§ 35 ods. 1)

Cieľom tohto ustanovenia v doplnenej verzii je predovšetkým posilniť pozíciu poškodeného uplatňujúc restoratívne prvky. Osoba poškodeného nesmie byť vnímaná iba ako zdroj informácií, ale predovšetkým ako subjekt, ktorému bola spôsobená škoda resp. ujma. Súd

pri ukladaní trestov a ochranných opatrení musí vyhodnotiť, okrem iného, aj osobu poškodeného a jeho uplatnený nárok na náhradu škody. Cieľom je hlavne posilnenie postavenia poškodených a zohľadňovanie ich dôležitosti v trestnom konaní.

K bodu 19 (§ 35a)

Navrhovaná zmena súvisí so zmenou systematiky úpravy využívania obmedzení a povinností (pozri tiež odôvodnenie k bodu 10). V predmetnom ustanovení sa definujú všeobecné zásady a účel ukladania obmedzení a povinností. Pri ich ukladaní súd musí takisto prihliadnuť na osobu páchatel'a, jeho osobné pomery, príčinu spáchania trestného činu, pohnútku a jeho následok.

Z hľadiska počtu odsúdených osôb, ktorým bol uložený trest, má najväčšie zastúpenie podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody (vyše 40 %), z toho podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody bez uloženia primeraných obmedzení a povinností predstavuje až 35 %, z toho až priemerne 20% je recidivistov. Podmienené odsúdenie s primeranými obmedzeniami a povinnosťami, resp. s probačným dohľadom tvorí v priemere 6 až 8 %. Najčastejšie dochádza k premene podmieneného trestu odňatia slobody na nepodmienený, a to v priemere takmer 1 500 premien ročne. Z uvedeného je zrejme, že ukladanie „čistých“ podmienených trestov bez náležitej individualizácie vyjadrenej v uložených povinnostiach a obmedzeniach nespĺňa účel trestu z hľadiska individuálnej prevencie.

Odsek 2 zdôrazňuje, aby súd uložil odsúdenému povinnosť nahradiť poškodenému škodu v určenej dobe ako súčasť jeho nápravy v prípadoch ukladania trestov nespojených s odňatím slobody.

Odsek 3 vyjadruje prioritu pri ukladaní trestu nespojeného s odňatím slobody za čin, ktorý páchatel' spáchal v súvislosti s užívaním návykovej látky alebo závislosti na hazardných hrách, uložiť povinnosť páchatel'ovi podrobiť sa individuálne liečeniu tejto závislosti, namiesto ukladania ochranného liečenia, ktoré mu je vnútené a predstavuje nemalé náklady na strane štátu.

Odsek 4 vyjadruje možnosť uložiť povinnosť podrobiť sa programu sociálneho výcviku alebo inému výchovnému programu po predchádzajúcom vyžiadaní správy od probačného a mediačného úradníka o vhodnosti jej uloženia, ak vhodnosť uloženia tejto povinnosti nevyplýva už z odborného vyjadrenia alebo zo znaleckého posudku. Ide o súčasnú úpravu podľa § 51 ods. 9.

V odseku 5 sa vyjadruje všeobecný následok nedodržiavania súdom uložených obmedzení a povinností, ktorým je možnosť súdu rozhodnúť o nariadení výkonu trestu odňatia slobody.

K bodu 20 [§ 36 písm. j)]

V § 36 písm. j) sa umožňuje súdu pri trvácom a pokračovacom trestnom čine, alebo pri trestnom čine páchanom po dlhší čas, neprihliadnuť k tomu, či páchatel' pred spáchaním tejto trestnej činnosti viedol riadny život. Takáto trestná činnosť v sebe zahŕňa viacnásobné konanie v rozpore so zákonom, čo sa priamo prieči zmyslu tejto poľahčujúcej okolnosti, ktorej účelom je benevolentnejšie nahliadanie na páchatel'ov, ktorí jednorazovo pochybili, ale inak viedli riadny život.

K bodu 21 [§ 36 písm. n)]

Nová poľahčujúca okolnosť prináša zohľadňovanie záujmu páchatel'a na odstránení následkov trestnej činnosti. Uvedená poľahčujúca okolnosť by sa mala zohľadňovať najmä v prípadoch, kedy páchatel' mal záujem odstrániť nežiadúci protiprávny stav prvkami mediácie, ale poškodený s týmto nesúhlasil, či už z objektívnych alebo subjektívnych dôvodov. Uvedený postup bude možné uplatniť najmä vtedy, ak páchatel' využitím nariadeného mediačného procesu splní podmienky na mediáciu, ale poškodený s týmto postupom nebude súhlasiť. Takýto prejav vôle však nebude iba formálny, ale bude podmienený negatívnym výsledkom mediácie z dôvodu nesúhlasu so strany poškodeného.

K bodom 22 a 23 (§ 34 ods. 6 a § 38a)

Ak súd odsudzuje páchatel'a za spáchanie úmyselného majetkového alebo hospodárskeho trestného činu v rozsahu najmenej 1 000 000 eur, zvyšuje sa dolná hranica trestu odňatia slobody ustanovená v osobitnej časti zákona pre spáchanie činu vo veľkom rozsahu o jednu polovicu. Zaradenie tohto pravidla do samostatného ustanovenia znamená, že na výpočet sa neaplikuje pravidlo uvedené v poslednom odseku § 38, ale toto zvýšenie sa vypočíta z dolnej hranice trestnej sadzby ustanovenej v osobitnej časti za daný trestný čin. Uvedený mechanizmus je však potrebné vylúčiť z pri opätovnom spáchaní obzvlášť závažného zločinu, aby nedošlo k pochybnostiam o tom, ktoré z týchto ustanovení sa má aplikovať.

K bodu 24 [§ 39 ods. 2 písm. c)]

Precizuje sa úprava mimoriadneho zníženia trestu pod dolnú hranicu trestnej sadzby pri zmenšenej pričetnosti tak, aby súd mohol znížiť trest pod dolnú hranicu trestnej sadzby iba v prípade, ak si páchatel' stav zmenšenej pričetnosti neprivodil sám pozitívom návykovej látky. Nakoľko ide o mimoriadnu benevolenciu súdu voči páchatel'ovi, kedy mu súd môže uložiť trest pod dolnú hranicu zákonom stanovenej sadzby, pričom nie je viazaný limitmi v odseku 3, má sa týkať iba páchatel'ov, ktorý za stav svojej zmenšenej pričetnosti nemôžu.

K bodom 25 až 27 (§ 39)

Úpravou predmetného ustanovenia sa precizuje úprava mimoriadneho zníženia trestu. Pravidlá pre uloženie trestu odňatia slobody mimoriadne zníženého pod dolnú hranicu trestnej sadzby ustanovenej Trestným zákonom v rámci konania o dohode o uznaní viny a prijatí trestu sú upravené osobitne v § 39 ods. 4 Trestného zákona. Znenie odseku 2 písm. d) však v spojení s odsekom 3 vytváralo nejednoznačnú právnu úpravu pre určenie limitu pri ukladaní trestu pod zákonom ustanovenú trestnú sadzbu podľa odseku 3, respektíve podľa odseku 4 a tým aj priestor na rozdielne výklady ustanovených limitov uloženia trestu odňatia slobody pod dolnú hranicu trestnej sadzby v rámci konania o dohode o uznaní viny a prijatí trestu. Pri dohode o uznaní viny a prijatí trestu a pri vyhlásení o vine na hlavnom pojednávaní je možné uložiť aj trest v trestnej sadzbe podľa odseku 3, ak sú splnené podmienky stanovené v odseku 1 a 2, v súlade so súčasnou judikatúrou najvyššieho súdu.

K odseku 4

V odseku 4 sa zavádzajú presné hranice pre mimoriadne zníženie trestu pod zákonom ustanovenú dolnú hranicu trestnej sadzby v konaní o dohode o uznaní viny a prijatí trestu.

V dohode o uznání viny a prijatí trestu sa explicitne umožňuje uložiť trest pod dolnú hranicu trestnej sadzby odňatia slobody znížený o jednu tretinu .

V prípade trestných činov uvedených v § 39 ods. 3 písm. a) nemožno páchatel'ovi uložiť trest odňatia slobody kratší ako dvadsať rokov.

K odseku 5

Zavádzajú sa rovnaké podmienky/obmedzenia pre znižovanie trestnej sadzby aj pri vyhlásení obvineného podľa § 257 Trestného poriadku ako pri dohode o vine a treste.

K bodom 28 a 29 (§ 40 ods. 1 a 2)

Právna úprava upustenia od potrestania sa v súvislosti s posilňovaním postavenia poškodeného a prvkov restoratívnej justície dopĺňa o podmienku uhradenia škody, uzavretia dohody s poškodeným a vydania výnosu.

Pri nastavovaní tohto ustanovenia sa vychádzalo primárne z poznatkov aplikačnej praxe a životných paradigiem. Cieľom navrhovanej zmeny je, aby u páchatel'ov, ktorí sú po prvýkrát trestne stíhaní a doposiaľ mali čistý register trestov, a z povahy vecí je zrejme, že žijú riadnym životom, svoje konanie úprimne ľutujú, im bol vytvorený priestor na odstránenie škodlivého následku vo vzťahu k poškodenému, náhrade škody a inej ujmy, atď. Tieto, ale aj ďalšie aspekty, aktivity páchatel'a vo vzťahu k poškodenej osobe z pohľadu terciárnej prevencie je potrebné „oceniť“ a neprehliadať „nápravne správanie a postoje páchatel'a.“ Stigmatizácia páchatel'a aj prostredníctvom zápisu v registri trestov ho následne blokuje v tom, aby sa mohol kvalitnejšie zamestnať, resp. využiť svoju špecializáciu aj v budúcnosti. Tento stav má okrem uvedeného aj negatívny dopad na jeho rodinu, deti, sociálne okolie a komunitu kde žije. Na základe aplikačnej praxe možno konštatovať, že existuje značná časť páchatel'ov, u ktorých len samotné prejednávanie spáchaného prečinu už splnilo všetky aspekty prevencie a nápravy.

Uvedené ustanovenie, okrem už uvedeného, kopíruje líniu návrhu trestného kódexu s dôsledným uplatňovaním postupov a princípov restoratívnej justície. Niektoré restoratívne praktiky sú navrhnuté tak, aby zabránili nespravodlivosti tým, že zapájajú ľudí do spravodlivých vzťahov, zatiaľ čo iné odstraňujú nespravodlivosť tým, že sa ľudia budú zodpovedať, napravia škody a konajú tak, aby zmiernili utrpenie a znížili pravdepodobnosť ďalšej ujmy. Obnovovacie procesy fungujú, pretože zahŕňajú všetkých, ktorí sú postihnutí poškodením alebo rizikom poškodenia, a pretože predpokladajú, že všetky ľudské bytosti sú cenné a majú inteligenciu, znalosti a schopnosti riešiť problémy, ktoré sa ich týkajú. Aby to bolo efektívne, proces obnovy by mal vytvárať bezpečnosť a rešpekt, ktorý sa vyžaduje, aby ľudia cítili vlastníctvo procesu a mohli slobodne hovoriť.

S ohľadom na uvedené, by právna úprava upustenia od potrestania v súvislosti s podmienkou uhradenia škody, alebo uzavretím dohody medzi páchatel'om a poškodeným v rámci restoratívneho procesu, mala spravidla prebiehať prostredníctvom mediácie v trestných veciach.

Uvedený odsek náhrady škody je koncipovaný pomerne široko a obsahuje aj vydanie výnosu z trestnej činnosti. Týmto ustanovením navrhovateľ podporuje vyššie uvedené, tzn. restoratívny prístup, a uzavretie dohody, prípadne odstránenie škody alebo následku spáchaného trestného činu.

Súčasne upozorňuje na „riziko“, že tento postup môže svojim obsahom evokovať postup podľa § 216 Trestného poriadku – podmiennečné zastavenie trestného stíhania. Rozlišovacia línia je daná prejednaním veci pred súdom, s tým, že trestné stíhanie prebehlo v súlade s platným právnym poriadkom, vec je prejednaná na hlavnom pojednávaní, páchateľa je uznaný za vinného ale netreba mu uložiť trest.

K bodu 30 (§ 40a)

V súvislosti s novým nastavením ochranných liečení, sa vypúšťa doterajšie nesystémové podmiennečné upustenie od potrestania, ktoré sa týkalo len dvoch trestných činov a zároveň sa upravuje komplexne podmiennečné upustenie od potrestania.

K podmiennečnému upusteniu od potrestania môže súd pristúpiť, ak sú splnené podmienky na upustenie od potrestania, avšak zároveň vzhľadom na osobu páchateľa alebo povahu trestného činu považuje za vhodné, žiaduce, či potrebné istý čas dohliadať na správanie páchateľa. Môže mu zároveň uložiť aj povinnosti alebo obmedzenia podľa § 33a ako nástroj pôsobiaci na jeho prevýchovu.

Podmienky podmiennečného upustenia od potrestania, ktoré musí páchateľ počas skúšobnej doby dodržiavať sú nastavené obdobne ako pri podmiennečnom odsúdení. Rovnako tak aj pri sledovaní podmienok a rozhodovaní o osvedčení sa bude postupovať obdobne ako pri podmiennečnom prepustení s tým rozdielom, že v prípade rozhodnutia o neosvedčení súd uloží trest.

Ďalší rozdiel je v tom, že v prípade podmiennečného upustenia od potrestania sa na páchateľa bude hľadiť ako na nepotrestaného aj počas plynutia skúšobnej doby, aby sa mu nevytváral záznam v registri trestov, ktorý by mohol byť prekážkou jeho zamestnania. Do registra trestov sa síce záznam vloží, ale nebude sa vykazovať vo výpise, ale iba v odpise. Samozrejme, ak sa páchateľ v skúšobnej dobe neosvedčí a uloží sa mu trest, už platia ustanovenia o zahľadnutí odsúdenia pre ten ktorý trest, podľa toho, ktorý mu bude uložený.

Práve na princípoch konštruktívneho riešenia vzniknutého konfliktu je postavená aj aktuálna novelizácia trestných kódexov, ktorá nazerá na politiku sankcionovania z iného pohľadu a podporuje postavenie poškodenej osoby v trestnom konaní.

Cieľom navrhovaných zmien je vyzdvihnúť význam restoratívnych prístupov v trestnom konaní, ktoré sú založené na skutočnosti, že strany dotknuté trestnou činnosťou (obvinený a poškodený) sa aktívne podieľajú na odstránení následku trestného činu (škody/ujmy spôsobenej poškodenej osobe), prípadne zmiernenie následku spôsobenej škody/ujmy. Zároveň podporuje páchateľa a poškodeného v riešení vzniknutého konfliktu, rešpektovaní potrieb poškodeného a prevzatie páchateľovej zodpovednosti za splnenie záväzkov alebo povinností, ktoré vyplývajú zo vzájomne uzavretej dohody.

Návrh zákona zohľadňuje prevzatie zodpovednosti páchateľa za spáchaný trestný čin, jeho postoj k odstráneniu spôsobenej škody/ujmy, k potrebám poškodeného a k plneniu záväzku a povinností vyplývajúcich z uzavretej dohody o náhrade škody alebo zmieru.

Táto systémová úprava podmiennečného upustenia od potrestania rovnako ako upustenie od potrestania veľmi výrazne podporuje restoratívny prístup, pričom je nevyhnutné, aby každá regeneračná (obnovovacia) služba – restoratívnej justície bola založená na základných hodnotách a princípoch obnovy, pričom by mala dodržiavať štandardy dobrej praxe.

Rovnako aj v tomto prípade je podmienkou prejednávania veci pred súdom, ale na rozdiel od upustenia od potrestania súd považuje za potrebné dohliadať na správanie páchatel'a počas skúšobnej doby, v závislosti od spáchaného skutku, a to formou dohľadu probačného a mediačného úradníka.

Určitým benefitom pre páchatel'a v danom postupe je aj tá skutočnosť, že ak súd podmiennečne upustil od potrestania, na páchatel'a sa hľadí, ako keby nebol odsúdený, a to aj počas skúšobnej doby. Z toho vyplývajú väčšie možnosti pre páchatel'a na jeho reintegráciu a znovu začlenenie do spoločnosti, pod dohľadom probačného a mediačného úradníka, pričom tento dohľad zahŕňa aj prvky pomoci, ako neoddeliteľnú súčasť procesu probačného dohľadu popri kontrole.

Procesný postup v rámci podmiennečného upustenia od potrestania sa riadi obdobným postupom ako podmiennečný odklad výkonu trestu. To znamená, že povinnosť páchatel'a podrobiť sa počas skúšobnej doby probačnému dohľadu, plniť uložené podmienky, povinnosti a obmedzenia, s tým rozdielom že u podmiennečného upustenia od potrestania v prípade neosvedčenia nenásleduje výkon trestu odňatia slobody, ale súd uloží páchatel'ovi trest. Súd je časovo limitovaný na uloženie trestu tak, ako je to upravené v navrhovanom odseku 6 a 7.

V prípade pozitívneho správania páchatel'a, dodržanie všetkých podmienok a uložených povinností a obmedzení má za následok osvedčenie sa bez uloženia trestu.

Aj v prípade podmiennečného upustenia od potrestania navrhovateľ v ods. 2 uprednostňuje úhradu škody, dohodu o náhrade škody, vydanie výnosu alebo odstránenia následku trestného činu v súlade vyššie citovanými restoratívnymi prístupmi.

K bodu 31 (§ 45 ods. 3, § 56 ods. 5 a § 61 ods. 9)

Ide o vecnú zmenu. Súhrnnému trestu aj spoločnému trestu predchádza iný právoplatný rozsudok / trestný rozkaz, ktorý je potrebné zrušiť vo výroku o treste, resp. aj o vine pri ukladaní spoločného trestu. Pri ukladaní súhrnného trestu žiadne zrušenie iného predchádzajúceho výroku o treste neprichádza do úvahy, pretože tento trest zahŕňa zbiehajúcu sa trestnú činnosť páchatel'a, o ktorej sa rozhoduje v jednom konaní, na rozdiel od postupu pri ukladaní spoločného trestu, ktorý sa ukladá za zbiehajúcu sa trestnú činnosť pokračovacieho trestného činu za situácie, kedy o časti zbiehajúcej sa trestnej činnosti bolo už právoplatne rozhodnuté, dochádza k zrušeniu právoplatného výroku o vine a treste, ktorý už mohol byť vykonávaný, a preto sa musí započítať do novoukladaného trestu.

K bodu 32 (§ 45a až 45c)

Reviduje sa systematika regulácie súdneho dohľadu nad správaním odsúdených osôb, ktorým bola uložená sankcia nespojená s odňatím slobody (pozri tiež odôvodnenie k bodu 10). V právnom poriadku doposiaľ neexistujúci probačný (súdny) dohľad dostáva svoju definíciu

a oddeľuje sa od rozdrobenej úpravy v jednotlivých inštitútoch, v ktorých ho možno využiť. Definuje sa probačný dohľad, jeho účel a jeho výkon probačnými úradníkmi. § 45b ods. 1 ustanovuje, v ktorých prípadoch musí súd nariadiť probačný dohľad. § 45b ods. 2 zas naopak ustanovuje kedy súd nenariadi probačný dohľad. Ide o prípady, keď súd ukladá iba povinnosť v určenej dobe nahradiť škodu spôsobenú trestným činom alebo zaplatiť dlh alebo zameškané výživné, bez súčasného uloženia iných obmedzení alebo povinností. Pri povinnostiach, ktorých obsahom je len finančné plnenie bez spojenia s ďalšími povinnosťami nie je priamo nevyhnutný (pravidelný) kontakt odsúdenej osoby s probačným úradníkom a jeho výchovné pôsobenie. Na overenie plnenia tohto druhu povinností možno využiť i iné personálne kapacity a kontrolné mechanizmy súdu. § 45c definuje povinnosti páchatel'a podrobiť sa uloženému probačnému dohľadu.

K bodu 33 (§ 47 ods. 2)

Zmenou a doplnením ustanovenia § 47 ods. 2 sa vykonáva legislatívno-technická úprava súvisiaca s navrhovanými trestnými činmi podľa § 171 až § 173a Trestného zákona a § 199 Trestného zákona. Miera závažnosti dotknutých trestných činov a zodpovedajúce rozpätie trestných sadzieb v kvalifikovaných skutkových podstatách, pri ktorých môže súd rozhodnúť o postupe podľa § 47 ods. 2 (zásada trikrát a dosť) sa nemení. Zároveň sa precizuje právna úprava a odstraňuje sa nezrovnalosť v aplikačnej praxi v zmysle rozhodnutia Najvyššieho súdu SR, že dvakrát potrestaný nepodmienečným trestom odňatia slobody znamená, dvakrát uložený nepodmienečný trest odňatia slobody, teda nie podmiennečne odložený, ktorého výkon bol dodatočne nariadený.

K bodu 34 (§ 47a)

Zavádza sa právna úprava krátkodobého trestu odňatia slobody v komplexe zmien, ktorých účelom je efektívnejšie pôsobiť na nápravu páchatel'a.

Aj keď je pravdou, že trest odňatia slobody v krátkej výmere môže súd uložiť už teraz, krátkodobý trest odňatia slobody bude mať iný spôsob výkonu (k tomu pozri aj vysvetlenie k § 408b Trestného poriadku) a rovnako tak rozdiel je aj po jeho výkone. Tým, že krátkodobý trest odňatia slobody bude môcť súd uložiť popri alternatívnom treste alebo aj popri podmiennečnom odklade trestu odňatia slobody, po jeho výkone odsúdený bude musieť dodržiavať napr. podmienky probačného dohľadu, dodržiavať podmienky skúšobnej doby, vykonať trest verejnoprospešnej práce, plniť uložené povinnosti a obmedzenia, atď.

Súd bude môcť uložiť krátkodobý trest aj samostatne, ak odsudzuje páchatel'a za trestný čin, za ktorý tento zákon v osobitnej časti neustanovuje dolnú hranicu trestnej sadzby.

Krátkodobý trest odňatia slobody by mal súd uložiť páchatel'ovi, na ktorého je vhodné pôsobiť okamžitým výkonom trestu, napr. vzhľadom na trestný čin ktorého sa dopustil (napr. ohrozovanie pod vplyvom návykovej látky, neoprávnené prechovávanie omamnej látky, poškodzovanie cudzej veci apod.), alebo vzhľadom na jeho páchatel'a, kedy sa nejedná ešte o kriminálne narušeného páchatel'a, avšak je vhodné, aby sa na neho pôsobilo aj výkonom trestu odňatia slobody, aby si uvedomil, čo mu hrozí pri ďalšom páchaní trestnej činnosti a že je v jeho záujme, aby sa napravil, aby sa už do výkonu trestu opäť nedostal. Preto sa má krátkodobý trest odňatia slobody uložiť iba páchatel'ovi, ktorý v posledných piatich rokoch nebol vo výkone trestu odňatia slobody.

Aby tento výkon trestu mohol čo najlepšie pôsobiť, sú v odseku 2 vymedzené dva typy krátkodobého trestu, ktoré sú rozlíšené cez jeho výmeru. Súd teda vo výroku pri ukladaní tohto trestu musí uviesť konkrétne ustanovenie. Buď uloží krátkodobý trest podľa § 47 ods. 2 písm. a) vo výmere 3 mesiacov, počas ktorých odsúdený vo výkone trestu absolvuje špecializovaný resocializačný program zameraný na oblasti rizikového správania odsúdeného alebo uloží krátkodobý trest vo výmere podľa § 47 ods. 2 písm. b) od 2 týždňov do 4 týždňov. V tomto druhom prípade odsúdený neabsolvuje resocializačný program. Výkon trestu však bude odlišný od „tradičného“ trestu odňatia slobody, preto sa oba typy krátkodobého trestu budú vykonávať v UVTOS na to osobitne určených.

Nakoľko špeciálny resocializačný program je naviazaný na presnú trojmesačnú výmeru tohto trestu, rovnako tak aj možnosť prevýchovného pôsobenia v intenzívnom výkone trestu je podľa poznatkov ZVJS dva až štyri týždne, krátkodobý trest odňatia slobody nie je možné uložiť, ak sa má do výkonu trestu odňatia slobody započítať väzba a rovnako nie je možné ani podmienené prepustenie.

Zo psychologického hľadiska je bezodkladný krátkodobý výkon trestu odňatia slobody pre páchatel'a nedobrovoľným prerušením jeho doterajšieho spôsobu života. Je prerušením stereotypu správania v osobnom aj pracovnom živote, ktorý ho doviedol k nadmernej konzumácii alkoholu a k prekračovaniu stanovených pravidiel spoločnosti. Výkon trestu odňatia slobody je v tomto prípade pre páchatel'a vynútenou abstinenciou, obmedzením osobnej slobody ohraňovaným priestorom cely, vymedzeným kontaktom s vonkajším sociálnym prostredím, s blízkymi, s rodinou, je aj rizikom narušenia jeho partnerských, rodičovských, pracovných vzťahov a súčasne rizikom straty zamestnania. Prináša so sebou automatickú spoločenskú stigmatizáciu nielen osoby páchatel'a ale aj jeho rodiny a blízkych. Toto všetko môže byť pre neho bodom zlomu, ktorý potrebuje pre uvedenie si svojho pádu na dno, z ktorého sa môže odraziť. Môže ho to prinútiť zamyslieť sa nad svojím doterajším životom, nad chybami, ktoré ho doviedli do výkonu trestu odňatia slobody a nad svojou ďalšou cestou životom. Nasmerovanie na vyhľadanie odbornej pomoci po návrate na slobodu a podpora motivácie pre zmenu predchádzajúceho stereotypu správania páchatel'a, budú jednými zo základných cieľov zaobchádzania počas krátkodobých trestov odňatia slobody. Adaptácia na obmedzenie slobody, akým spôsobom a ako dlho adaptačný proces vo výkone trestu odňatia slobody prebieha, závisí od viacerých faktorov, ale v prvom rade od individuality človeka, od jeho osobnosti, fyzického a psychického stavu, od predchádzajúcich životných skúseností a od funkčnosti sociálneho zázemia a vzťahov. Účinnosť odstrašujúceho efektu krátkodobých trestov je preto v prvom rade závislá od individuality páchatel'a. Bude preto nevyhnutné, aby ukladanie krátkodobého trestu súdom nebolo automatické, aby zvažovalo individuálne riziká a potreby páchatel'a v súvislosti s eliminovaním negatívneho vplyvu na jeho rodinné a pracovné prostredie.

K bodu 35 (§ 49 ods. 1)

Dochádza k zlúčeniu regulácie „podmienečného odkladu“ (bez probačného dohľadu) a „podmienečného odkladu s probačným dohľadom“ tak, aby nebola vytváraná dualita v postupoch, čo zároveň spôsobuje nevhodné kombinácie inštitútov skúšobnej doby, doby probačného dohľadu, overovania obmedzení a povinností a tiež kontroly technickými prostriedkami. Odstraňuje sa napojenie potreby aktívneho zaobchádzania s odsúdenou osobou zo strany probačného úradníka priamo na samotnú dĺžku ukladaného podmienečného trestu odňatia slobody namiesto napojenia na potrebu aktívnej práce s páchatel'om - uloženia konkrétnych obmedzení a povinností, ktoré zároveň definujú obsah zaobchádzania s klientom.

Vzniká tak „jediný“ podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody, ktorý súd môže využiť, ak ukladá trest odňatia slobody nie dlhší ako tri roky, pri ktorom môže uložiť obmedzenia a povinnosti, pričom zároveň platí, že

- ak súd uloží obmedzenia a povinnosti iné ako povinnosť
 - a) nahradiť škodu spôsobenú trestným činom alebo
 - b) zaplatiť dlh alebo
 - c) zameškané výživnémusí nariadiť probačný dohľad
- ak neuloží obmedzenia a povinnosti alebo uloží povinnosť nahradiť škodu spôsobenú trestným činom alebo zaplatiť dlh alebo zameškané výživné probačný dohľad nenariadi.

K bodu 36 (§ 50)

V odseku 1 sa skracuje maximálna dĺžka skúšobnej doby na štyri roky. Príliš dlhé skúšobné doby sa v praxi z hľadiska postojov páchatel'a k spáchanej trestnej činnosti a miery úspešnosti reintegrácie páchatel'a do spoločnosti neosvedčili a ukázali sa ako kontraproduktívne k účelu podmieneného odkladu trestu odňatia slobody, ktorým je naviesť páchatel'a k vedeniu riadneho života, dodržiavaniu pravidiel a eliminácie motivácie páchať trestnú činnosť. Takisto dlhá doba medzi spáchaním trestného činu a koncom skúšobnej doby tiež spôsobuje, že sa stráca účel trestu a jeho prevýchovný efekt. Neprimerane dlhá skúšobná doba má dopad na osobný a pracovný život odsúdeného, na jeho rodinu a na možnosti začleniť sa primerane situácii do spoločnosti, čo má opačný efekt ako je prevýchova páchatel'a.

Zo štatistických údajov vyplýva, že priemerná dĺžka podmieneného odkladu výkonu trestu odňatia slobody za sledované obdobie predstavovala 21 mesiacov (1 rok a 9 mesiacov). Medián (stredná hodnota v usporiadanom rade hodnôt) bol ešte nižší, a to 18 mesiacov (1 rok a 6 mesiacov). Najčastejšie sa dĺžka podmieneného odkladu výkonu trestu odňatia slobody určila v kategórii od jedného do dvoch rokov (tretina prípadov). Väčšina podmienených odkladov dosahuje dĺžku nižšiu ako tri roky. Skúšobná doba podmienených odkladov výkonu trestu odňatia slobody vyššia ako 3 roky sa vyskytuje len v približne 5 %.

V odseku 2 sa výslovne uvádza možnosť súdu pri podmienenom odklade výkonu trestu odňatia slobody uložiť obmedzenia a povinnosti podľa §33a.

Odsek 3 sa nemení a zostáva v platnom znení.

V odseku 4 sa odstraňuje zastaraný a nejednotne aplikovaný termín „viedol riadny život“ a v záujme právnej istoty odsúdeného sa jasnejšie definujú podmienky, ktoré musí dodržiavať, aby súd nerozhodol o výkone trestu. Pojem riadny život je veľmi vágny a prax ukázala, že v mnohých prípadoch sú pod tento pojem zahrnuté aj bežné situácie a porušenia právnych predpisov na úseku cestnej dopravy. Nie sú nijak neobvyklé prípady, kedy podmienenčne odsúdený nespáchal v skúšobnej dobe žiaden trestný čin, riadne pracoval, uhradil škodu, avšak z výpisu evidenčnej karty vodiča bolo zistené, že sa dopustil niekoľkých priestupkov (napr. pár krát nesprávne parkovanie, alebo prekročenie povolenej rýchlosti o 10 km/hod.). Je štandardnou rozhodovacou praxou, že kumulácia drobných priestupkov v priebehu skúšobnej doby je dôvodom na rozhodnutie o neosvedčení. Ak aj okresný súd rozhodne o osvedčení, prokurátor vždy podá sťažnosť a nadriadený súd rozhodne o neosvedčení. Každý je samozrejme povinný dodržiavať všetky právne predpisy a nedopúšťať sa žiadneho protiprávneho konania, vrátane dodržiavania predpisov na úseku cestnej premávky, avšak

následok takýchto drobných pochybení v podobe nariadenia výkonu trestu odňatia slobody je príliš prísny. Podmienečne odsúdení v mnohých prípadoch ani nevedia, že aj takéto ich pochybenia môžu byť príčinou rozhodnutia o neosvedčení, ktoré navyš prídá až po uplynutí celej skúšobnej doby, teda s odstupom niekoľkých rokov. Takýto výkon trestu nemá žiaden prevýchovný účinok a má negatívne dopady nie len na samotných odsúdených ale aj na ich rodiny. Preto sa presne vymedzuje, čo podmienečne odsúdený musí dodržiavať a nesmie spáchať. Jasne sa determinuje aj povinnosť týkajúca sa priestupkov, ktorých spáchanie môže byť dôvodom na rozhodnutie o neosvedčení. Pokiaľ je tak napr. podmienečne odsúdený za ublíženie na zdraví v dôsledku dopravnej nehody, ktorú zavinil, priestupok na úseku dopravy môže byť dôvodom na rozhodnutie o neosvedčení, pretože ide o druhovo rovnaký priestupok ako trestný čin, za ktorý mu bol povolený podmienečný odklad výkonu trestu, a to z dôvodu, že v tomto prípade je priama súvislosť v spáchaní trestného činu a nepoučení sa podmienečne odsúdeného. Pokiaľ je však podmienečne odsúdený napr. za poškodzovanie cudzej veci, spáchanie priestupku na úseku dopravy nebude dôvodom na rozhodnutie o neosvedčení, avšak akýkoľvek majetkový priestupok ním byť môže.

Páchateľ taktiež nesmie v skúšobnej dobe spáchať priestupok s použitím násilia alebo hrozby násilia alebo opakovane spáchať iné úmyselné priestupky, ktoré vzhľadom na ich závažnosť, povahu alebo početnosť nesvedčia o jeho náprave.

V odsekoch 5 a 6 sa odstraňuje neželaná prax dlhého rozhodovania o neosvedčení sa až po uplynutí celej skúšobnej doby, aj keď dôvod na neosvedčenie zadal odsúdený už skôr. V mnohých takýchto prípadoch sa odsúdení dopustia ďalšieho protiprávneho konania krátko po právoplatnosti rozsudku. Následne u nich však dôjde k zmene v správaní, k prehodnoteniu života, nájdu si prácu, založia rodinu, žijú bežným životom a nedopustia sa ďalšieho trestného činu. Po uplynutí celej skúšobnej doby, ktorá býva spravidla tri až päť rokov, následne súd pristúpi k rozhodovaniu a napriek tomu, že sa odsúdený v priebehu skúšobnej doby napravil a žil už potom riadnym životom, pracoval, staral sa o rodinu, súdy rozhodnú o jeho neosvedčení, pretože v skúšobnej dobe spáchal iný trestný čin. Aj v týchto prípadoch, ak aj okresný súd rozhodne o osvedčení, prokurátor vždy podá sťažnosť a nadriadený súd rozhodne o neosvedčení. Odsúdený tak ide do výkonu trestu odňatia slobody po uplynutí 4-5 (aj viac) rokov potom, čo sa niečoho dopustil, v čase kedy bol riadne zamestnaný, staral sa o rodinu, prípadne splácal hypotéku a pod. Takýto výkon trestu potom na neho nemá žiaden prevýchovný účinok. Práve naopak, pociťuje ho on, aj jeho rodina, ako krivdu a nespravodlivosť. V snahe odstrániť túto neželanú prax s negatívnymi dôsledkami sa zrýchľuje rozhodovanie súdu o neosvedčení, aby súd rozhodoval bez zbytočných odkladov od momentu kedy sa dozvedel, že odsúdený svojim konaním zadal príčinu na nariadenie výkonu trestu.

Nový odsek 7 zavádza postup v prípade, že súd nerozhodne o výkone odloženého trestu v lehotách uvedených v odseku 6. Rovnako ako v súčasnej právnej úprave, v takom prípade nastáva nevyvratiteľná právna domnienka, že sa odsúdený osvedčil, pokiaľ odsúdený nemal vinu na nedodržaní predmetných lehôt súdom.

V odsekoch 8 a 9 sa zefektívňujú možnosti pre súd posúdiť individuálne okolnosti, ktoré sú dôvodom na rozhodnutie o neosvedčení, aby v určitých individuálnych prípadoch nemuselo automaticky rozhodnúť o neosvedčení. Napríklad v prípadoch, kedy by také rozhodnutie bolo pre odsúdeného príliš striktné alebo by malo ťažké dopady na jeho rodinu. Zavádza sa aj možnosť namiesto premeny nariadiť výkon krátkodobého trestu odňatia slobody. Obdobná možnosť sa zavádza aj pri ostatných trestoch nespojených s výkonom trestu odňatia slobody.

V odseku 10 sa ustanovujú podmienky pre rozhodnutie o osvedčení a osvedčení sa zo zákona v prípade, že súd v danej lehote o osvedčení nerozhodne.

Odsek 11 je prevzatý súčasný odsek 7 a súčasne sa odsek 10 precizuje v súlade s judikatúrou a aplikačnou praxou.

K bodu 37 (§ 51 a 52)

Zrušuje sa súčasné zbytočné rozdelenie na podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody a podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom. Matéria podmieneného odkladu výkonu trestu sa koncentruje do § 45a.

K bodom 38 až 40 (§ 53)

Pri tzv. alternatívnych trestoch sa zavádza v záujme väčšej vymožitelnosti dodržiavania týchto trestov, sankcia za ich nedodržiavanie, ktorou je tzv. náhradný trest odňatia slobody, obdobne ako je to už v súčasnosti pri peňažnom treste. Súčasne sa tým pri treste domáceho väzenia odstraňujú nejednoznačné prepočty pri premene trestu domáceho väzenia na nepodmienený trest odňatia slobody. Súd tak rovno pri ukladaní alternatívneho trestu, povinností a obmedzení, uloží aj náhradný trest odňatia slobody. Tým sa zvyšuje aj právna istota odsúdeného, ktorý bude už pri jeho odsúdení vedieť následok nedodržiavania podmienok alternatívneho trestu.

V odseku 4 sa definujú podmienky, ktoré musí odsúdený dodržiavať, aby súd nerozhodol o výkone náhradného trestu.

V odsekoch 6 až 8 sa upravuje spôsob a lehoty na rozhodnutie o nariadení náhradného trestu odňatia slobody obdobne ako pri podmienenom odklade výkonu trestu odňatia slobody.

V odseku 9 sa stanovuje možnosť súdu rozhodnúť o dodatočnej dobe najviac tri mesiace na splnenie povinnosti uloženej popri treste domáceho väzenia, hoci odsúdený svojim konaním zadal príčinu na nariadenie náhradného trestu odňatia slobody. Zároveň sa v týchto prípadoch zavádza možnosť, aby súd odsúdenému nariadil výkon časti náhradného trestu odňatia slobody vo výmere podľa § 47a ods. 2.

V odseku 11 sa ustanovuje pravidlo, že ak súd nerozhodne o výkone náhradného trestu v lehote podľa odseku 7 alebo 8, má sa za to, že trest bol vykonaný dňom uplynutia doby, na ktorú bol uložený.

K bodom 41 až 43 (§ 54, § 54a, § 55)

K § 54

Aplikačná prax od roku 2006 nám podľa dostupných dát naznačuje, že ukladanie „Trestu povinnej práce“ v podmienkach Slovenskej republiky má zostupnú tendenciu, ročne sa uloží v priemere len 1100 trestov povinnej práce. Na základe analytických a štatistických ukazovateľov sme dospeli k záveru, že realizácia jednotlivých postupov po uložení trestu povinnej práce je príliš zdĺhavá a komplikovaná. Relevantné úkony, ako je určenie druhu a miesta výkonu trestu, jeho nariadenie a výzva na nastúpenie, následne každé prerušenie, ukončenie prerušenia trestu počas práceneschopnosti, zabezpečuje sudca. Uvedený spôsob

vstupu sudcu do vykonávacieho procesu trestu povinnej práce je neefektívny, administratívne zaťažujúci a predlžujúci reakčnú dobu od uloženia trestu po nástup a proces jeho výkonu atď. V súčasnosti je možné uložiť trest povinnej práce len so súhlasom páchatel'a, čím sa tento druh trestu stal limitujúcim faktorom, ktorý neumožňoval aplikáciu trestu aj v prípadoch, kde mohol mať väčší nápravný a preventívny charakter.

Predkladanou zmenou máme záujem o.i. sa vysporiadať aj s názvom „Trest povinnej práce“, ktorého znenie je dlhodobo prezentované ako „Trest prácou“, čo má skôr negatívny charakter a nie motivujúci. Navrhované znenie „Trest verejnoprospešnej práce“ nám umožňuje lepšie mentálne vnímanie trestu, znižuje blokáciu pojmu „Trest prácou“. Ide o sociálno-psychologický aspekt, ktorý je determinovaný vonkajším faktorom v podobe spoločnosti (občan) a intrapersonálnym vnímaním trestu zo strany odsúdeného, že uložený trest bude vykonávať pre „spoločnosť, verejnosť, komunitu“ atď.

Navrhovanými zmenami docielime, že sudcovia budú odbremenení od súčasnej zahlcujúcej administratívnej a formalizujúcej agendy, ktorá je neefektívna, nereaguje na aplikačné požiadavky na regionálnej a lokálnej úrovni. Na základe vykonaných zmien sa súčasne posilní právomoc sudcu uložiť trest verejnoprospešnej práce bez predchádzajúceho súhlasu obvinenému, kde tento druh trestu môže mať silnejší preventívny potenciál aj vo forme určitého „zahanbenia“.

Agenda, ktorá bola realizovaná sudcom, prejde v upravenej miere na probačného a mediačného úradníka, ktorý bude spracovávať o.i. dohody s poskytovateľmi práce, určí deň nástupu trestu u poskytovateľa práce, bude viesť evidenciu práceneschopnosti odsúdených, resp. prekážky, ktoré boli na strane poskytovateľa alebo odsúdeného atď. Týmto prístupom dokážeme vo väčšej miere zabezpečiť efektívne vykonávanie trestu verejnoprospešnej práce.

Ďalšou pridanou hodnotou navrhovaných zmien je možnosť skrátenia doby od uloženia trestu do doby jeho reálneho výkonu, kde v súčasnosti sa tento reakčný čas pohybuje v rozhraní od 40 do 100 dní. Navrhovanou zmenou sa očakáva, že uvedené obdobie (čas) sa skráti na 30 dní, čiže dosiahne sa aj význam samotného trestu v podobe, ktorá je efektívna len v prípadoch, že trest sa začne vykonávať čo v najkratšom období po jeho uložení.

Vypúšťa sa povinnosť súdu vyžadovať súhlas páchatel'a s uložením trestu verejnoprospešnej práce a v ustanovení sa taktiež v súlade s restoratívnymi cieľmi novely explicitne vyjadruje, že trest verejnoprospešnej práce možno uložiť aj za trestný čin, za ktorý zákon v osobitnej časti ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby nepresahujúcou šesť rokov.

Znovuzačlenenie do spoločnosti je dôležitým cieľom trestov nespojených s odňatím slobody, pričom platí, že uložené alternatívne tresty alebo opatrenia musia mať pre páchatel'a čo najväčší zmysel, a mali by prispievať k osobnému a sociálnemu rozvoju páchatel'a.

Tresty nespojené s odňatím slobody sa ukladajú a vykonávajú so snahou rozvíjať páchatel'ov zmysel pre zodpovednosť voči spoločnosti a osobitne voči obeti.

Trest verejnoprospešnej práce môže byť uložený, len ak sú známe podmienky alebo povinnosti, ktoré s ním môžu byť spojené, a že páchatel' je pripravený spolupracovať a splniť tieto podmienky alebo povinnosti.

Všetky podmienky alebo povinnosti, ktoré musí páchatel' dodržať, by mali byť určené s prihliadnutím na jeho rizikové faktory, ktoré vychádzajú z jeho individuálnych potrieb, a ktoré majú význam pre ich vykonanie.

Trest verejnoprospešnej práce by mal byť ukladaný páchatel'om, pre ktorých majú takéto tresty výchovný význam, tzn. ak sú vopred minimalizované riziká. Takýto trest nemá byť ukladaný páchatel'ovi, u ktorého sa dá predpokladať, že výkonu trestu verejnoprospešnej práce sa bude vyhýbať alebo nebude poskytovať potrebnú spoluprácu.

V odseku 2 dochádza k presunu uloženej zodpovednosti vykonávať trest povinnej práce v rozsahu najmenej 20 hodín za mesiac upravenej v osobitnom predpise do trestného kódexu. Táto právna úprava, ktorá je upravená v osobitnom predpise sa prenáša do hmotnoprávných podmienok Trestného zákona tak, aby sa nestávalo, že odsúdený „pol roka alebo viac“ trest nevykonáva, resp. podstatnú časť doby určenej na vykonanie trestu povinnej práce trest neplní a samotný trest sa snaží vykonať až v závere doby určenej na vykonanie trestu.

K § 54a

Ustanovenie § 54a súvisí so zrušením zákona č. 528/2005 Z. z. o výkone trestu povinnej práce, pričom sa preberá jeho doterajšie znenie do Trestného zákona.

V § 54a sa v odseku 1 upravuje, u koho je možné vykonať trest verejnoprospešnej práce. Definujú sa poskytovatelia práce a aké činnosti pre nich je možné vykonať, pri ktorých sa nevytvára zisk. Zároveň sa v záujme právnej istoty vyslovene upravuje, že vykonávaním práce nevzniká odsúdenému pracovný pomer ani iný obdobný právny vzťah, keďže ide o výkon trestu.

V odseku 2 sa upravuje miesto výkonu trestu verejnoprospešnej práce, ktoré má byť spravidla v obvode okresného súdu, kde odsúdený má bydlisko. Nakoľko sa môžu vyskytnúť rôzne situácie, napr. odsúdený dochádza tzv. na týždňovky do zamestnania mimo svojho bydliska, trest verejnoprospešnej práce môže byť vykonávaný aj mimo obvodu tohto okresného súdu.

Do odseku 3 sa preberá znenie § 12 ods. 2 a 3 rušeného zákona č. 528/2005 Z. z. Posledná veta tohto odseku je prebratím § 11 ods. 4 rušeného zákona č. 528/2005 Z. z. Ohľadom nákladov na pracovné náradie, materiál a osobné ochranné pracovné prostriedky potrebné na výkon práce, ktoré znáša poskytovateľ práce, je žiadúce ozrejmiť, že poskytovateľ práce v zmysle tohto ustanovenia zabezpečuje náradie potrebné na výkon práce, napr. hrable, motyka, vrecia na zbieranie odpadkov, ďalej zabezpečuje ochranné pracovné prostriedky ako sú napr. ochranné okuliare, pracovné rukavice, ale nezabezpečuje odev odsúdenému, ako sú napr. montérky.

K § 55

V ustanovení § 55 sa upravujú povinnosti, ktoré musí odsúdený dodržiavať, a rozhodovanie súdu o neosvedčení odsúdeného a nariadení náhradného trestu odňatia slobody, ak tieto podmienky poruší.

V odseku 4 sa však zároveň dáva možnosť súdu prihliadnuť na individuálne okolnosti, pre ktoré by mal nariadiť náhradný trest, a tento zatiaľ nenariaďovať a dať odsúdenému ešte

šancu v podobe dodatočnej doby na splnenie uloženej povinnosti. S ohľadom na príčinu, pre ktorú by mal rozhodnúť o nariadení náhradného trestu odňatia slobody, sa dáva tiež súdu možnosť, nariadiť zatiaľ len časť tohto trestu ako istý preventívno-odstrašujúci nástroj.

Súčasnú legislatívnu nastavenie trestu povinnej práce vo výmere od 40 do 300 hodín s tým, že je ho odsúdený povinný vykonať najneskôr do jedného roka od nariadenia výkonu tohto trestu, prináša v aplikačnej praxi problémy, ktoré vyúsťujú do premeny trestu alebo zvyšku trestu povinnej práce na trest odňatia slobody.

Je však rozdiel, ak odsúdený úmyselne/zavinenie nevykonáva trest verejnoprospešnej práce a ak odsúdený, ktorý plní trest, nie je schopný z objektívnych príčin (resp. nezavinených dôvodov na jeho strane) trest verejnoprospešnej práce do osemnástich mesiacov vykonať. Objektívnymi dôvodmi sú:

- zamestnanie odsúdeného, ktoré je prekážkou včasného vykonania trestu verejnoprospešnej práce,
- chýbajúci poskytovateľ práce, resp. poskytovateľ práce, ktorý v rámci svojej činnosti nemá potrebu výkonu práce počas víkendu alebo dni pracovného pokoja.

K bodom 44 až 47 (§ 56)

Vzhľadom na vývoj hospodárstva a rozsah v akom sú páchané niektoré trestné činy je v súčasnosti maximálna výška peňažného trestu nedostatočná, v najzávažnejších prípadoch neplní svoj účel a je tak potrebné ju primerane zvýšiť.

V odseku 2 sa rozširuje možnosť uložiť peňažný trest aj na zločiny s hornou hranicou trestnej sadzby neprevyšujúcou desať rokov.

V odseku 3 sa explicitne uvádza zákaz súdu uložiť peňažný trest, ak je zrejmé, že ho odsúdený z objektívnych dôvodov nebude schopný zaplatiť.

Nový odsek 4 umožňuje súdu uložiť splácanie peňažného trestu v mesačných splátkach aj vtedy, ak to považuje za vhodnejšie pre dosiahnutie účelu trestu.

K bodu 48 (§ 57 ods. 1)

Zmenou ustanovenia sa výslovne ustanovuje povinnosť súdu pri ukladaní peňažného trestu zohľadniť aj životnú úroveň páchatel'a a rozsah trestného činu a majetkový prospech, ktorý páchatel' získal alebo sa snažil získať trestným činom, nakoľko oficiálne majetkové pomery páchatel'a často neodrkadľujú jeho reálnu životnú úroveň.

Z údajov o odsúdeniach vyplýva, že súdy ukladajú peňažné tresty na veľmi nízkej úrovni. Približne polovica peňažných trestov sa uloží v sume do 500 eur a ďalšia viac ako tretina v sume od 500 do 1 000 eur. Celkovo sa viac ako 95 % všetkých peňažných trestov ukladá v hladine do 2 000 eur. V analýze ukladania peňažných trestov vo výbere na prvý pohľad zaujme nízke zastúpenie trestných činov proti majetku a trestných činov hospodárskych a naopak, pomerne vysoké zastúpenie trestných činov proti životu a zdraviu. Súdy v praxi viac využívajú odsek 2 ako odsek 1 ustanovenia § 56 Tr. zák. Príklad majetkových a hospodárskych trestných činov ukazuje, že nielenže je ich zastúpenie nízke, ale aj pri tých trestných činoch, ktoré vykazujú dostatočný počet osôb s uloženým peňažným trestom na zaradenie do výberu, sa tento

trest ukladá spravidla podpriemerne. Trestným činom za ktoré bol páchatel'om uložený peňažný trest dominuje trestný čin ohrozenia pod vplyvom návykovej látky podľa § 289 TZ. Predstavuje takmer polovicu (45,6 %) prípadov, v ktorých bol tento druh trestu uložený. Najčastejšie sa popri sebe ukladajú trest zákazu činnosti vedenia motorových vozidiel a peňažný trest (u 55 % osôb, ktorým bol uložený peňažný trest samostatne alebo v kombinácii s iným). Vysoké zastúpenie (takmer 37 %) má aj peňažný trest uložený samostatne.

Z dôvodu, aby súdy ukladali peňažné tresty odzrkadľujúce závažnosť trestného činu a boli individualizované na každého páchatel'a, sa explicitne stanovuje, že súd pri určovaní výšky peňažného trestu zohľadní rozsah trestného činu a majetkový prospech, ktorý páchatel' získal alebo sa snažil získať trestným činom, a zároveň sa k zohľadneniu osobných a majetkových pomerov páchatel'a pridáva aj jeho životná úroveň, ako reakcia na množiace sa prípady, kedy páchatel' deklaruje osobné a majetkové pomery nulové alebo v minimálnej výške, avšak reálne užíva luxusný majetok.

K bodu 49 (§ 58 ods. 1)

Precizuje sa ustanovenie v súlade s ostatnými ustanoveniami všeobecnej časti (§ 58 ods. 2 a § 125 ods. 2).

K bodom 50 (§ 58 ods. 2 a 3)

Návrhom v odseku 2 sa modifikuje katalóg trestných činov, za spáchanie ktorých ak páchatel' súčasne nadobudol majetok aspoň v značnom rozsahu (po novom 50.000,- eur) trestnou činnosťou alebo z výnosu z trestnej činnosti súd uloží trest prepadnutia majetku. Zmeny katalógu trestných činov sú jednak legislatívno-technickou úpravami vyvolanými zmenou systematiky a úpravy niektorých trestných činov (napr. drogové trestné činy) ako aj dôsledným viazaním na spáchanie trestných činov v predpokladanom rozsahu pre jeho uloženie. Trest prepadnutia majetku, ktorý postihuje spravidla všetok majetok odsúdeného, je najradikálnejším zásahom do majetkových práv občanov, jeho aplikácia by preto mala byť viazaná striktne na tie najzávažnejšie trestné činy páchané s úmyslom získať majetkový prospech. Z uvedeného dôvodu sa v odseku 2 vypúšťa trestný čin legalizácie výnosu z trestnej činnosti podľa § 234 (neoznámenie alebo neohlásenie skutočnosti nasvedčujúcej tomu, že iný spáchal trestný čin legalizácie výnosu z trestnej činnosti napriek tomu, že taká povinnosť vyplýva z jeho zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie) ako aj trestný čin výroby a držby falšovačského náčinia, ktorého spoločenská závažnosť je podstatne nižšia ako závažnosť ostatných trestných činov uvedených v predmetnom ustanovení.

V odseku 3 sa katalóg trestných činov rozširuje o vybrané trestné činy proti mieru, a to trestný čin genocídia podľa § 418, trestný čin vojnového bezprávia podľa § 433 a novo zavedený trestný čin účasti detí v ozbrojených konfliktach podľa § 433a.

K bodom 51 a 52 (§ 58 ods. 4 a § 59 ods. 1)

V súlade s ústavnými požiadavkami na individualizáciu ukladaných trestov sa navrhuje zmena podmienok ukladania trestu prepadnutia majetku. V reakcii na aplikačnou praxou identifikované neprimerane prísne dopady výkonu trestu prepadnutia majetku na niektoré skupiny odsúdených sa umožňuje súdu s ohľadom na okolnosti prípadu a pomery páchatel'a trest prepadnutia majetku napriek jeho obligatórnej forme vyjadrenej v odseku 2 a 3 neuložiť, a to v tých odôvodnených prípadoch, ak jeho uloženie považuje súd za neprimerane prísne.

Súčasne sa umožňuje súdu vylúčiť z uloženého trestu prepadnutia majetku vec, ktorej prepadnutie by súd považoval vzhľadom na okolnosti prípadu alebo pomery páchatel'a za neprimerane prísne. Uvedená právna úprava ma za cieľ umožniť súdu, aby v rámci svojej diskrečnej právomoci individualizoval trest a minimalizoval napr. dopady jeho výkonu na rodinu páchatel'a.

K bodu 53 (§ 60 ods. 1)

Ustanovenie sa precizuje v súlade s § 130 ods. 9 písm. c) tak, aby bolo jasné, že súd musí uložiť trest prepadnutia veci aj na veci, ktoré páchatel' nadobudol za veci, ktoré boli výnosom z trestnej činnosti. Doplnením písmena e) sa umožňuje súdu v trestnom konaní uložiť prepadnutie veci, ktorá je predmetom medzinárodnej sankcie (k tomu pozri odôvodnenie k bodu 98 § 83 ods. 1)

K bodu 54 (§ 60 ods. 2)

Ustanovenie sa precizuje tak aby bolo jasné, že súd môže v prípade nedosiahnuteľnej alebo neidentifikovateľnej veci alebo veci, ktorá je zmiešaná s legálne nadobudnutým majetkom páchatel'a alebo inej osoby, a ktorá by mala prepadnúť podľa odseku 1, uložiť prepadnutie peňažnej čiastky v hodnote takejto veci.

K bodu 55 (§ 60 ods. 7)

Zavádza sa výnimka pre obmedzujúce pravidlo, že súd trest prepadnutia veci neuloží, ak je jej hodnota v zjavnom nepomere k závažnosti prečinu. Ak bol spáchaný niektorý z vymenovaných trestných činov, pod vplyvom alkoholu alebo inej návykovej látky, súd nebude týmto pravidlom obmedzovaný a bude môcť uložiť aj trest prepadnutia veci - motorového vozidla.

K bodu 56 (§ 61 ods. 3)

Sprísňuje sa trestná sadzba trestu zákazu činnosti pri trestnom čine ohrozenia pod vplyvom návykovej látky podľa § 289 vzhľadom na kvalifikovanú skutkovú podstatu, ktorú páchatel' naplní.

K bodu 57 (§ 61 ods. 4)

Ide o legislatívno-technickú úpravu súvisiacu s vypustením trestného činu Sexuálneho násillia podľa § 200 a zmenou názvu trestného činu podľa § 199 (body 126 a 127).

K bodu 58 (§ 61 ods. 6)

Ide o legislatívno-technickú úpravu súvisiacu s vypustením trestného činu Marenia výkonu správy daní podľa § 278a (bod 289).

K bodom 59 až 63 (§ 62 ods. 3 až 12)

Zmeny v odseku 3 súvisia s úpravou obmedzení a povinností v novom § 33a.

Zmena v odseku 4 a nové odseky 5 až 12 sú obdobnými ustanoveniami ako odseky 3 až 10 v navrhovanom § 53 a ako obdobné ustanovenia pri ostatných alternatívnych trestoch (k tomu pozri bližšie odôvodnenia k bodom 21 a 23 až 25).

Odsek 6 sa precizuje tak, aby bolo jasné, že do doby výkonu trestu zákazu pobytu sa nezapočítava aj doba výkonu väzby.

K bodom 64 až 68 (§ 62a)

Zmeny v odseku 4 súvisia s úpravou obmedzení a povinností v novom § 33a.

Zmena v odseku 5 a nové odseky 6 a 8 až 12 sú obdobnými ustanoveniami ako odseky 3 a 6 až 10 v navrhovanom § 53 a ako obdobné ustanovenia pri ostatných alternatívnych trestoch (k tomu pozri bližšie odôvodnenie k bodom 23 až 25).

Odsek 7 sa precizuje tak, aby bolo jasné, že do doby výkonu trestu zákazu pobytu sa nezapočítava aj doba výkonu väzby.

K bodu 69 a 71

Ide o legislatívno-technickú úpravu zohľadňujúcu zmenu systematiky druhej hlavy všeobecnej časti Trestného zákona.

K bodu 70 (§ 65a)

V spoločnom ustanovení o výkone podmienene odloženého trestu odňatia slobody a o nariadení náhradného trestu odňatia slobody sa vyjadruje povinnosť súdu pri nariadení výkonu náhradného trestu odňatia slobody rozhodnúť aj o spôsobe výkonu tohto trestu podľa § 48 Trestného zákona.

Doterajšie znenie § 65a o premene zvyšku trestu odňatia slobody na trest domáceho väzenia sa navrhuje vypustiť.

Zákon č. 78/2015 Z. z. o kontrole výkonu niektorých rozhodnutí technickými prostriedkami a o zmene a doplnení niektorých zákonov priniesol aj zmeny v trestných kódexoch, t. z. že od 1. januára 2016 je možná premena zvyšku trestu odňatia slobody na trest domáceho väzenia, kedy súd môže odsúdenému za prečin premeniť zvyšok trestu odňatia slobody na trest domáceho väzenia za podmienok uvedených v § 53 ods. 1 Trestného zákona (podmienky trestu domáceho väzenia).

Návrh na premenu zvyšku trestu odňatia slobody na trest domáceho väzenia je oprávnený podať len riaditeľ ústavu na výkon trestu odňatia slobody, v ktorom sa trest vykonáva.

Jedna z podmienok pre takýto postup je, že zvyšok nevykonaného trestu odňatia slobody neprevyšuje tri roky (táto hranica je platná až od 1. januára 2019 - Schválením Vládneho návrhu zákona č. 321/2018 Z. z.).

Napriek tomu, že zákonodarca schválením vládneho návrhu zákona č. 321/2018 Z. z. zmenil podmienku dĺžky zvyšku nevykonaného trestu na tri roky, odstránenie uvedenej

„kolízie“ lehoty pre podmienené prepustenie pri odsúdenom za prečin a lehoty pre možnosť premeny zvyšku trestu odňatia slobody na trest domáceho väzenia neviedlo v aplikačnej praxi k zvýšeniu záujmu zo strany odsúdených k využívaniu uvedeného ustanovenia. Teda nedošlo k naplneniu záujmu štátu podporiť včasnú reintegráciu páchateľa do spoločnosti prostredníctvom uvedeného nástroja.

Pre porovnanie: Schválením Vládneho návrhu zákona č. 321/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 550/2003 Z. z. o probačných a mediačných úradníkoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (o. i. aj Trestný zákon) od 1. januára 2019 je možné, výlučne na návrh riaditeľa príslušného ústavu na výkon trestu odňatia slobody, podmienne prepustiť osobu odsúdenú za spáchanie zločinu už po výkone polovice trestu odňatia slobody, ak bude zároveň na účely dohľadu nad správaním odsúdeného v skúšobnej dobe nariadená kontrola technickými prostriedkami (nové znenie § 66 ods. 1 písm. c) Trestného zákona).

Ďalšou podmienkou pre podmienne prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody po výkone polovice uloženého nepodmieneného trestu odňatia slobody za zločin je aj tá skutočnosť, že odsúdená osoba nebola pred spáchaním trestného činu vo výkone trestu odňatia slobody.

Zákon č. 214/2019 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, ktorým dochádza k ďalšej precizácii právnych predpisov upravujúcich výkon trestov nespojených s odňatím slobody. Okrem iného bolo doplnené ustanovenie o podmienenom prepustení s obligatónym monitoringom [§ 66 ods. 1 písm. c)] o ustanovenie § 66 ods. 4, ktoré uvádza že ak ide o podmienne prepustenie podľa § 66 ods. 1 písm. c), kontrolu technickými prostriedkami možno skončiť najskôr po uplynutí doby, ktorá zodpovedá dvom tretinám uloženého nepodmieneného trestu odňatia slobody alebo rozhodnutím prezidenta Slovenskej republiky zmierneného nepodmieneného trestu odňatia slobody.

Využívanie podmieneného prepustenia u zločínov podľa § 66 ods. 1 písm. c) na rozdiel od premeny zvyšku trestu odňatia slobody na trest domáceho väzenia podľa § 65a, prinieslo od samého začiatku uvedenia legislatívnej zmeny očakávaný prínos a záujem odsúdených o využívanie uvedeného „benefitu“ podmieneného prepustenia s nariadenou kontrolou technickými prostriedkami. Teda došlo k naplneniu záujmu štátu podporiť včasnú reintegráciu páchateľa do spoločnosti prostredníctvom uvedeného nástroja.

S ohľadom na uvedenú analýzu a hodnotenie efektívnosti a účelnosti využívania premeny zvyšku trestu odňatia slobody na trest domáceho väzenia podľa § 65a s ustanovením podmieneného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody podľa § 66 ods. 1 písm. c) sa navrhuje vypustiť ustanovenie § 65a, pričom v záujme zvýšenia úspešnosti reintegrácie páchateľa do spoločnosti sa v modifikovanej podobe premieta navrhované zrušené ustanovenie do podmieneného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody.

K bodu 72 (§ 66)

Účinnosť probácie môže byť zvýšená orientáciou na budúcnosť a na rozvíjanie zručností, ktorými páchateľ disponuje. Faktory, ktoré sa na základe štandardizovaných nástrojov na odhaľovanie kriminogénnych rizík javia ako najvýznamnejšie príčiny kriminality, a na ktoré sa vďaka uvedenému probačný a mediačný úradník primárne zameriava, nemusia

byť zároveň tými, ktoré majú najväčší vplyv na procesy spojené s ukončovaním jeho kriminálnej kariéry (Veysey, Martinez, Christian, 2012).

Zároveň predkladateľ reaguje na negatívny trend v Slovenskej republike, a to zvyšovanie väzenskej populácie, s tým, že Slovenská republika v súčasnosti patrí medzi krajiny s najvyšším počtom odsúdených na 100 000 obyvateľov v Európskej únii.

Navrhuje sa úprava nástroja trestnej politiky štátu, v podobe precizovania podmienok a predpokladov podmieneného prepustenia. Podmienené prepustenie má svoj základ v poznaní, že účel trestu (zmena správania odsúdeného) bol dosiahnutý skôr, ako uplynula celková dĺžka uloženého trestu.

Predkladateľ v návrhu Trestného zákona akcentuje zodpovednosť páchatel'a za škodu a ujmu, spôsobenú trestným činom poškodenému (obeti) s tým, že kladie dôraz na prijatie zodpovednosti páchatel'a za svoje správanie a uvedenie si následku trestného činu a s tým spojenej škody (ujmy) , ktorú poškodenému (obeti) trestným činom spôsobil.

Cieľom navrhovanej legislatívnej zmeny je:

- starostlivosť o potreby a záujmy osoby poškodenej trestným činom,
- podpora páchatel'a v prevzatí zodpovednosti za následky spôsobené trestným činom a prevzatie páchatel'ovej zodpovednosti za splnenie záväzkov alebo povinnosti, ktoré vyplývajú zo vzájomne uzavretej dohody.

Preto predkladateľ v odseku 2 zohľadňuje postoj páchatel'a k trestnému činu, ktorý prevzal zodpovednosť za spáchaný trestný čin a spoločne s poškodeným (v mediácii) dospeje k vzájomnej dohode na odstránení ujmy vzniknutej v príčinnej súvislosti s trestným činom.

V odseku 1 písm. a) sa navrhuje u osoby odsúdenej za prečin podmienené prepustenie po výkone jednej polovice trestu odňatia slobody, v písm. b) u osoby odsúdenej za zločin po výkone dvoch tretín trestu odňatia slobody za podmienok uvedených v návrhu zákona.

Návrh zákona zohľadňuje prevzatie zodpovednosti páchatel'a za spáchaný trestný čin, jeho postoj k odstráneniu spôsobenej škody/ujmy, k potrebám poškodeného a k plneniu záväzku a povinnosti vyplývajúcich z uzavretej dohody o náhrade škody.

Cieľom navrhovanej zmeny je vyzdvihnúť význam restoratívnych prístupov v trestnom konaní, ktoré sú založené na skutočnosti, že strany dotknuté trestnou činnosťou (obvinený a poškodený) sa aktívne podieľajú na odstránení následku trestného činu (škody/ujmy spôsobenej poškodenej osobe), prípadne zmiernenie následku spôsobenej škody/ujmy. Zároveň podporuje páchatel'a v riešení vzniknutého konfliktu, rešpektovaní potrieb poškodeného a prevzatie páchatel'ovej zodpovednosti za splnenie záväzkov alebo povinnosti, ktoré vyplývajú zo vzájomne uzavretej dohody.

V tomto procese nejde len o formálnu stránku, ale primárnym cieľom je nastavenie pravidiel do budúcnosti, t. j. po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody. Táto forma, ktorá spadá do základných restoratívnych programov má vysoko pozitívny efekt vo vzťahu k znižovaniu miery rizika recidívy. Vychádza sa zo základného edukačného a resocializačného formátu, že vyriešenie konfliktného stavu, resp. situácie, ktorá viedla k spáchaniu trestného činu sa už nebude eskalovať a dosiahne sa stav desistencie.

S ohľadom na uvedené predkladateľ navrhuje uprednostniť pri podmienkach podmieneného prepustenia zodpovednosť páchateľa za spôsobenú škodu/ujmu, riešenie konfliktu, potrieb a záujmov poškodeného pred represiou v podobe kontroly technickými prostriedkami odsúdeného, čo premieta do umožnenia podmieneného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody už po výkone tretiny trestu odňatia slobody pri prečinoch a polovice u zločinov. Teda záujmy a potreby poškodeného/obete trestného činu, aktívne zapojenie páchateľa do riešenia konfliktu a odstránenie, prípadne zmiernenie následku trestného činu, náprava narušených vzťahov, opätovné začlenenie do spoločnosti a zodpovednosť páchateľa za spôsobený následok sa javí ako významnejší motivačný prvok úspešnej reintegrácie páchateľa do spoločnosti a jeho vedenie k správnym rozhodnutiam pred didaktickou represiou v podobe kontroly odsúdeného technickými prostriedkami.

Odsek 3 nahrádza pôvodný odsek 1 písm. c), a zároveň navrhuje zmiernenie podmienky pôvodne upravenej, tzn. že aj osoba odsúdená za zločin, ktorá bola v posledných piatich rokoch vo výkone trestu, môže byť skôr podmienene prepustená, ak spĺňa podmienky, ak mu súd súčasne uloží povinnosť zdržiavať sa v určenom čase na určenej adrese a zároveň nariadi kontrolu uloženej povinnosti technickými prostriedkami, teda predkladateľ uprednostňuje didaktickú represiu v podobe uvedeného režimu kontroly technickými prostriedkami pred represiou vykonávanou formou výkonu trestu odňatia slobody.

Odsek 4 upravuje prípady, ktoré neumožňujú aplikovať zmiernené podmienky podmieneného prepustenia. Zároveň sa upravuje, v ktorých prípadoch napriek tomu odsúdený stále môže dosiahnuť novo navrhované kratšie lehoty pre podmienene prepustenie. Opätovne predkladateľ návrhom podporuje a zdôrazňuje záujmy a potreby poškodeného/obete trestného činu, aktívnym zapojením poškodeného a páchateľa do riešenia konfliktu a následku trestného činu, nápravy narušených vzťahov, opätovného začlenenie do spoločnosti a zodpovednosti páchateľa za spôsobený následok, čo sa javí ako významný motivačný prvok úspešnej reintegrácie páchateľa do spoločnosti a uspokojení potrieb poškodeného trestného činu ich aktívnou účasťou v procese riešenia vzniknutého konfliktného stavu.

Odseky 5 a 6 sú prevzaté odseky 2 a 3 súčasného znenia § 66.

Odsek 7 predstavuje spresnenie pojmu „trest odňatia slobody“ z odseku 2 a zároveň upravuje, že páchateľovi zločinu v prípade aplikovania benefitu v podobe skoršieho podmieneného prepustenia musí byť kontrola technickým prostriedkom ponechaná do doby, ktorá by bola riadnou lehotou k podmienenému prepusteniu.

K bodu 73 (§ 68)

V odseku 1 sa skracuje skúšobná doba na päť rokov v súlade s podmieneným odkladom výkonu trestu odňatia slobody. Ďalšie zmeny v odseku 1 súvisia s úpravou obmedzení a povinností v novom § 33a a so zmenami súvisiacimi s probačným dohľadom. Reaguje sa taktiež na nové nastavenie podmieneného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody a zavádza sa povinnosť súdu pri podmienenom prepustení podľa § 66 ods. 2 v prípade, že doposiaľ nedošlo k náhrade škody uložiť odsúdenému povinnosť nahradiť v určenej dobe spôsobenú škodu alebo so súhlasom poškodeného do určenej doby odstrániť škodlivý následok trestného činu, alebo nahradiť poškodenému preukázateľné náklady na odstránenie škodlivého následku, alebo v určenej dobe vykonať opatrenia alebo zaplatiť náhradu podľa všeobecne záväzných právnych predpisov o ochrane životného prostredia.

Nové odseky 2 až 6 sú obdobnými ustanoveniami ako pri podmienечnom odklade výkonu trestu odňatia slobody v navrhovanom § 50 odsekoch 4 až 8.

K bodom 74 až 76 a 81 až 83, 88, 106 a 107 (§ 68a, 68b, 72, 72b, 77 ods. 2, 101 ods. 2 a 3)

Zmeny týchto ustanovení nadväzujú na úpravu obmedzení a povinností v novom § 33a, na zmeny pri alternatívnych trestoch a zavedenie náhradného trestu odňatia slobody.

K bodom 77 a 79 (§ 69 ods. 1 a 5)

Zmenou predmetných ustanovení sa umožňuje podmienечne upustiť od výkonu zvyšku trestu zákazu činnosti pre zákazy činnosti uložené podľa § 61 ods. 3 alebo 5. Doživotný trest zákazu činnosti bez akejkoľvek možnosti posúdenia polepšenia páchatel'a a zmeny jeho života bol príliš drakonický, s negatívnymi dopadmi aj na možnosti jeho zamestnania. Nemožnosť podmienечného upustenia od výkonu zvyšku trestu zákazu činnosti zostala zachovaná vo vzťahu k § 61 ods. 4.

K bodu 78 (§ 69 ods. 2, § 71 ods. 2, § 72a ods. 2)

V súlade s poznatkami o kontraproduktivite dlhých skúšobných dôb sa aj tu skracuje skúšobná doba z 5 rokov na 3 roky.

K bodu 80 (§ 72 a 72b)

Navrhuje sa vypustiť posledný odsek, ktorý upravoval fikciu osvedčenia z dôvodu navrhovanej úpravy v odseku 1 § 72 a 72b, v zmysle ktorej sa pri rozhodovaní o tom, či sa odsúdený v skúšobnej dobe osvedčil, alebo či súd nariadi náhradný trest odňatia slobody postupuje podľa ustanovení upravujúcich rozhodovanie o osvedčení alebo neosvedčení pri danom treste.

K bodu 84 (§ 73 a 74)

Vychádzajúc z odborných poznatkov a požiadaviek aplikačnej praxe, lekárov a psychiatrov, ktorí sa sťažovali na formálne ukladanie ochranných liečení osobám, ktorým by ukladané nemalo byť, sa navrhuje nastaviť zákonné podmienky tak, aby ochranné liečenie bolo ukladané tým osobám, ktorým sa ukladať má, t. j. trpia duševnou poruchou, ktorá nie je len prechodná, a u ktorých má liečenie zmysel.

V aplikačnej praxi sa často vyskytovali prípady, kedy súdy zbytočne ukladali ochranné liečenia pri závislostiach, hoci zo záverov znaleckých posudkov boli indície, že nariadenie ochranného liečenia nesplní svoju funkciu, keďže osoba, ktorej bolo ochranné liečenie uložené, sa mu nebude podrobovať.

Doplňa sa doposiaľ absentujúca možnosť dodatočne uložiť ochranné liečenie, ak sa počas výkonu trestu odňatia slobody zistí, že odsúdený trpí duševnou poruchou.

Vzhľadom na poznatky z aplikačnej praxe a značnú mieru zásahu do osobnej slobody odsúdeného, akou je ústavná forma výkonu ochranného liečenia sa navrhuje, aby súd ukladal túto formu liečenia výlučne v prípade, ak je pobyt páchatel'a na slobode nebezpečný z dôvodu jeho duševnej poruchy.

Zároveň sa upravujú pravidlá pre ochranné liečenia PAL, PTX, PGam, v zmysle medicínskych poznatkov a európskych štandardov. Upravuje sa dĺžka týchto troch druhov liečenia priamo do zákona na 12 mesiacov v prípade ambulantnej formy a 3 mesiace v prípade ústavnej formy s následným 12 mesačným ambulantným doliečovaním. Samozrejme sa ponecháva aj možnosť skoršieho, alebo neskoršieho ukončenia takéhoto ochranného liečenia, o čom však musí rozhodnúť súd.

Ďalej sa upravuje, že popri nepodmienečnom treste odňatia slobody, ak súd uloží niektorý z týchto druhov ochranného liečenia, uloží ho vždy ústavnou formou, pretože v podmienkach výkonu trestu odňatia slobody, ambulantná forma protialkoholického, protitoxikologického alebo liečenia závislosti na hazardných hrách nemá zmysel.

K bodom 85 až 97 (§ 76)

Súčasný odsek 1 nútil súd ukladať ochranný dohľad aj v prípadoch, v ktorých vôbec nebol potrebný a naopak neumožňoval uložiť ochranný dohľad páchatel'ovi, ktorý spáchal násilný zločin, napr. znásilnenie, a vzhľadom na jeho osobu, doterajší spôsob života a prostredie, v ktorom žije, by bol ochranný dohľad potrebný.

K bodom 89 a 90 (§ 81 a § 82 ods. 3)

Vzhľadom na zriadenie Detečného ústavu v Hronovciach ako rozpočtovej organizácie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky k 1. januáru 2022 (Zriaďovacia listina č. S25969-2021-SSMŠZPFKPO-1 zo dňa 21. decembra 2021 publikovaná vo Vestníku Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, roč. 70, čiastka 1 – 2 zo dňa 17. januára 2022), vyvstáva potreba prehodnotiť právnu úpravu vo vzťahu k osobám, pre ktoré má byť detencia ako taká vlastne určená. V spolupráci s odborníkmi z psychiatrickej obce (zástupcovia Slovenskej psychiatrickej spoločnosti, Slovenskej lekárskej spoločnosti) sa navrhuje zákonný rámec upravujúci zaradenie páchatel'a do detenčného ústavu.

Do detencie nie je možné umiestniť osobu priamo „z ulice“. Umiestneniu do detenčného ústavu musí predchádzať výkon ochranného liečenia ústavnou formou alebo výkon trestu odňatia slobody, v rámci ktorého je u danej osoby zistené, že trpí tak závažnou duševnou poruchou, pre ktorú nemôže vykonávať trest odňatia slobody a zároveň je jej pobyt na slobode tak nebezpečný, že je potrebné ju izolovať od spoločnosti a liečiť v rámci detenčného ústavu.

Ide o odstupňovanie „závažnosti“ nebezpečnosti. U človeka, ktorý je nebezpečný pre svoje okolie pre duševnú poruchu vyplýva táto jeho nebezpečnosť obvykle z toho, že sa nelieči. Veľmi veľa takýchto ľudí je nebezpečných len tým, že im nie je nasadená adekvátne liečba. V rámci ochranných liečení je hospitalizovaných veľa páchatel'ov, ktorí keď sa im nasadí liečba, tak o niekoľko dní bez problémov spolupracujú. Ak by sa do detencie mohol dostať človek „z ulice“, napríklad so schizofréniou, ktorý napr. spácha závažný zločin po vysadení liekov, bude mu navrhnutá detencia, no v rámci liečby (pri schizofrénii obvykle už po niekoľkých týždňoch alebo málo mesiacoch) môže byť prakticky bez príznakov už v čase rozhodnutia súdu.

Toto je ale možné zistiť len tým, že sa liečba vyskúša. Teda, že ich začneme liečiť a až vtedy ak ústavné ochranné liečenie zlyháva a aj napriek jeho realizácii „vykonáva ochranné liečenie v zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti a svojím správaním ohrozuje život alebo zdravie iných osôb“, vtedy je to z medicínskeho hľadiska indikácia na detenciu. Ak je toto

ústavné liečenie „bezproblémové“ – spĺňa to kritérium: účel ochrany spoločnosti je možné naplniť miernejšími prostriedkami ako detencia.

K bodom 91 až 93 (§ 83 ods. 1)

Ustanovenie § 83 ods. 1 sa rovnako ako § 60 ods. 1 navrhuje doplniť o nové písmeno, čím sa umožní súdu uložiť trest prepadnutia veci, resp. ochranné opatrenie zhabania veci, ktorá je predmetom medzinárodnej sankcie, čím sa má zabrániť využívaniu hospodárskych alebo finančných zdrojov na činnosti proti mieru, demokracii či ľudským právam. Navrhované doplnenie súvisí so zavedením nových trestných činov porušenie medzinárodnej sankcie podľa § 417b a porušenie oznamovacej povinnosti podľa § 417c.

K bodu 94 (§ 83 ods. 4)

Ustanovenie sa precizuje tak, aby bolo z neho jasné, že súd môže v prípade nedosiahnuteľnej alebo neidentifikovateľnej veci alebo veci, ktorá je zmiešaná s legálne nadobudnutým majetkom páchatel'a alebo inej osoby, a ktorá by mala byť zhabaná podľa odseku 1, uložiť zhabanie peňažnej čiastky v hodnote takejto veci.

K bodu 95 (§ 83 ods. 5)

Obdobne ako pri treste prepadnutia veci v novom § 60 ods. 7 (viď odôvodnenie k bodu 59) sa zavádza možnosť zhabania veci. Keďže v týchto prípadoch zhabania veci by v zásade nešlo o vec, ktorú vlastní páchatel', pripojujú sa k takémuto zhabaniu aj dodatočná podmienka, ktorou je že takéto zhabanie je nutné z dôvodu bezpečnosti ľudí alebo majetku, prípadne iného obdobného verejného záujmu.

K bodu 96 (§ 83a ods. 1)

Navrhuje sa do § 83a ods. 1 doplniť aj trestný čin porušenia medzinárodnej sankcie podľa § 417b a trestný čin porušenia oznamovacej povinnosti podľa § 417c za účelom umožnenia konfiškácie majetku podliehajúceho sankcii, vo vzťahu ku ktorej došlo k porušeniu.

K bodom 97 až 100 (§ 85 a 86)

Ustanovenie § 85 o účinnej ľútosti sa dopĺňa o trestný čin šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby z nedbanlivosti podľa § 164 a skresľovania údajov hospodárskej a obchodnej evidencie podľa § 259. Ide o typovo vhodné trestné činy, pri ktorých by náprava škodlivého následku mala mať prednosť pred potrestaním páchatel'a.

Rozšírenie o trestný čin únosu podľa § 210 sa navrhuje z dôvodu motivácie rodičov, ktorí unesú dieťa druhému rodičovi, ktorý ho dostal do starostlivosti, aby od tohto protiprávneho konania upustili a dieťa vrátili tomu, kto ho má opatrovať.

Súčasne sa vypúšťa trestný čin legalizácie výnosu z trestnej činnosti podľa § 233. Legalizácia výnosu z trestnej činnosti podľa § 233 Trestného zákona je úmyselným trestným činom, ktorý je dokonaný tým, že sa zo „špinavých peňazí“ stanú „čisté“. Nie je teda možné napraviť škodlivý následok tak, ako to vyžaduje účinná ľútosť podľa § 85.

Z dôvodu vypustenia nedbanlivostnej formy trestného činu poškodzovania finančných záujmov Európskej únie podľa § 263 sa predmetný trestný čin vypúšťa aj z § 85.

V § 86 ods. 1 písm. b) sa pri trestnom čine nevyplatenia mzdy a odstúpného podľa § 214 Trestného zákona predlžuje lehota na uplatnenie účinnej l'útosti na 90 dní od dokonania trestného činu. Lehota 60 dní od dokonania trestného činu na dodatočné vyplatenie mzdy a odstúpného v súčasnom znení § 86 ods. 1 písm. b) sa v praxi preukázala ako neprimerane krátka a takúto účinnú l'útosť tak v drvivej väčšine prípadov nebolo možné uplatniť.

Podľa platného znenia § 86 ods. 1 písm. d) stačilo páchatel'om vybraných daňových trestných činov počkať na výsledok vyšetrovania, ktoré buď neodhalilo ich daňovú trestnú činnosť a aj v prípade, že ju odhalilo, tak sa páchatel' mohol vyhnúť trestnej zodpovednosti dodatočným zaplatením dane a jej príslušenstva v rozsahu, v akom bola táto trestná činnosť vyšetrovaním odhalená. Pritom ide o úmyselné trestné činy, pri ktorých si páchatel' úmyselne upraví daňové priznanie tak, aby mu vyšla nižšia daň. V § 86 ods. 1 písm. d) sa skracuje lehota na dodatočné zaplatenie splatnej dane a jej príslušenstva alebo poistného pre uplatnenie účinnej l'útosti do 90 dní od právoplatnosti vznesenia obvinenia a nie až potom, čo sa vykoná celé náročné vyšetrovanie. Ustanovenie sa rozširuje aj o príslušenstvo splatnej dane vo výške polovice splatnej dane v prípade, ak nebolo o príslušenstve právoplatne rozhodnuté a lehota na rozhodnutie uplynula. Obdobná úprava sa zavádza aj ohľadom cla.

Súčasne sa precizuje aj § 86 ods. 2, do ktorého sa dopĺňa trestnoprávna recidíva a aj ostatné spôsoby skončenia trestného konania.

K bodu 101 (§ 87 ods. 5)

Na Slovensku aj celosvetovo sú zdokumentované prípady násilia, kedy sa obeť takéhoto správania v dospelosti odhodlá prehovoriť, no z hľadiska trestného stíhania je jej výpoveď irelevantná, nakoľko bol trestný čin premlčaný. Sexuálne zneužívanie, resp. týranie blízkej a zverenej osoby nie je z pohľadu páchatel'a ojedinelým konaním, spravidla sa opakuje, no v období, kedy zažívajú násilie, nie sú obeť schopné spontánne vypovedať. Tieto obeť majú aj v dospelosti problém o prežitých útrapách hovoriť a často sa k tomu odhodlajú až vo vyššom veku, preto je dôležité, aby z hľadiska trestného konania a vyšetrovania páchatel'a mohli byť brané a zohľadnené aj výpovede po dlhšej (premlčacej) dobe. Z tohto dôvodu sa predlžuje premlčacia doba vybraných trestných činov spáchaných na dieťati na dvadsať rokov po dovŕšení osemnásteho roka svojho veku. Zmena ustanovenia taktiež súvisí so zmenou § 199.

K bodu 102 (§ 93 ods. 2)

Ustanovenie sa precizuje v súlade s judikatúrou a aplikačnou praxou. Platné znenie § 93 ods. 2 nerieši napríklad situáciu, kedy odsúdený síce uložený trest odňatia slobody vykonal a počas doby určenej v § 92 ods. 1 viedol riadny život, ale zatiaľ nevykonal napríklad súbežne uložený trest zákazu činnosti (z dôvodu dlhšieho trvania trestu zákazu činnosti alebo kvôli neplynutiu trestu zákazu činnosti počas výkonu trestu odňatia slobody a pod.). Zahľadenie odsúdenia možno vykonať až vtedy, ak boli vykonané všetky uložené tresty.

K bodu 103 (§ 95 ods. 3 a 4)

Zavádza sa materiálny korektív pri trestných činoch sexuálneho zneužívania podľa § 201 a výroby, rozširovania a prechovávaní detskej pornografie a účasti na detskom

pornografickom predstavení podľa § 368 až 370 spáchaného mladistvým, ktorý bol s poškodeným v blízkom veku, aby prokurátor a súd mohli posúdiť závažnosť spáchaného skutku sexuálneho zneužívania pri dobrovoľných sexuálnych aktivitách mladistvých. Napríklad pri formálnom výklade platného § 201 ods. 1 je možné postihovať mladistvých aj za sexuálne aktivity vykonávané dobrovoľne so svojim partnerom, ktorý je v obdobnom veku, stačí pokiaľ jeden z nich prekročí vek 15 rokov a stáva sa z neho páchatel'.

Štatistiky k § 201 ukazujú na neúmerne veľké pomerné zastúpenie maloletých a mladistvých páchatel'ov, ktorí tvoria väčšinu páchatel'ov pri tomto trestnom čine. To navodzuje dojem sexuálne agresívnej skupiny populácie mladistvých a maloletých. Ako však ukazujú porovnateľné štatistiky trestného činu znásilnenia, násilné sexuálne správanie nie je pre túto skupinu mladistvých typické a ich zastúpenie na celkovom počte páchatel'ov je neúmerne nižšie. Tento nepomer je zjavne spôsobený kriminalizáciou konsenzuálneho sexuálneho styku maloletých a mladistvých v blízkom veku, čo je oveľa menej náročné na dokazovanie ako reálne prípady sexuálneho zneužívania staršími osobami, ktoré predstavujú závažné protispoločenské konanie, často s dosahom na dlhodobé psychické zdravie obete.

Vekové výnimky sú známe aj ako tzv. *zákony Rómea a Júlie*. Boli vytvorené špeciálne na to, aby pomohli ochrániť mladých ľudí pred relatívne extrémnymi dôsledkami porušenia zákona o veku súhlasu so sexuálnym stykom (tzv. age of consent), ktorý by mohol mladého človeka označiť za sexuálneho delikventa do konca života len za to, že mal so svojím priateľom alebo priateľkou konsenzuálny sex. V USA má zhruba polovica federálnych štátov takúto výnimku, z nám blízkych krajín v Európe je to napríklad Maďarsko, Rakúsko, Nemecko, Taliansko, Chorvátsko, Grécko, Švédsko, Rumunsko, Holandsko a Švajčiarsko. Pokiaľ je aj sexuálny styk maloletých s mladistvými považovaný za spoločensky neprijateľný, máme za to, že je potrebné takéto konanie riešiť inou formou ako kriminalizáciou, napr. výchovou a osvetou.

Uvedený návrh tiež reflektuje článok 8 Smernice európskeho parlamentu a rady 2011/92/EÚ z 13. decembra 2011 o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii, ktorý znie nasledovne:

„Sexuálne aktivity vykonávané so súhlasom

1. Členské štáty sa môžu rozhodnúť, či sa článok 3 ods. 2 a 4 vzťahuje na sexuálne aktivity vykonávané so súhlasom medzi osobami v rovnocennom postavení, ktoré sú si vekom a stupňom duševného a telesného vývoja alebo zrelosti blízke, pokiaľ pri nich nedošlo k zneužitiu.“

K bodu 104 (§ 97 ods. 3)

Z dôvodu zabezpečenia primeranosti ukladania obmedzení a povinností mladistvým sa navrhuje, aby kritéria, ktoré musí súd vziať v úvahu pri ukladaní trestu, ochranného opatrenia alebo výchovného opatrenia ukladaného mladistvým musel zohľadňovať aj pri ukladaní obmedzení a povinností podľa § 33a.

K bodom 105, 108 až 115 (§ 101, § 107, § 111, § 119)

V nadväznosti na zmeny vo všeobecnej časti Trestného zákona sa vykonávajú súvisiace zmeny v právnej úprave stíhania mladistvých.

Zohľadňuje sa nová úprava ukladania obmedzení a povinností, podmieneného odkladu trestu odňatia slobody, krátkodobého trestu odňatia slobody, trestu verejnoprospešnej práce

a pod. S prihliadnutím na kroky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky smerujú pri naplňovaní ustanovení medzinárodných dokumentov v oblasti trendov trestnej politiky, pri presadzovaní alternatívnych trestov v rámci filozofie restoratívnej justície s osobitným zameraním na mladistvých páchatel'ov s dôrazom na efektívnu implementáciu elektronického monitoringu.

Restoratívny potenciál možno hľadať u obžalovaných mladistvých páchatel'ov a obžalovaných osôb blízkych veku mladistvých s prihliadnutím na usmernenie Výboru ministrov Rady Európy o súdnictve zohľadňujúcom potreby detí zo 17. novembra 2010, podľa ktorého mediácia v trestných veciach (prípadne iný program restoratívnej justície) by mal byť podporovaný kedykoľvek, ak môže lepšie poslúžiť najlepším záujmom dieťaťa, pričom používanie týchto programov restoratívnej justície, by nemalo byť považované za prekážku prístupu dieťaťa k spravodlivosti.

V trestnej politike mladistvých je výchovný cieľ v spojení s restoratívnou justíciou preferovaný pred ochranou spoločnosti. Reštitučná filozofia trestania má osobitný výchovný aspekt vo vzťahu k mladistvému, pretože by ho mala viesť k zamysleniu sa nad svojím činom tým, že ho postaví zoči-voči obeti a môže ho tak v budúcnosti odradiť od podobného konania. Predstavuje určitý ideálny model systému justície mladistvých, pretože oslabuje jeho stigmatizáciu, má veľkú výchovnú hodnotu a je menej represívny.

Návrh uvedeného ustanovenia vo vzťahu k mladistvým upúšťa od pojmu „spoločensko-prospešnej práce“, a nahrádza sa pojmom „verejnoprospešnej práce“, tak aby došlo k zjednoteniu pojmov. (Pozri na Trest verejnoprospešnej práce).

V rámci probačného dohľadu uloženého mladistvému páchatel'ovi je kladený dôraz na možnosť jeho nápravy „prevýchovy“ aj z pohľadu „desistenie,“ (*desistencia – je proces, prostredníctvom ktorého mladistvý páchatel' prestane páchať a udržiava stav nepáchania trestného činu aj s pomocou intervencií probačného a mediálneho úradníka*).

V prípade trestu verejnoprospešnej práce sa u mladistvého navrhuje menší počet hodín a aj kratšia doba na jeho výkon.

K bodu 116 (§ 122 ods. 13)

V reakcii na podnety aplikačnej praxe sa pri trestnom čine zanedbania povinnej výživy podľa § 207 a trestnom čine marenia výkonu úradného rozhodnutia podľa § 349 stanovuje moment prerušenia pokračovacieho trestného činu len na vyhlásenie rozsudku súdu prvého stupňa, pretože súčasný dvojstupňový koncept vytváral jav nepostihnutia časti trestnej činnosti. Išlo o časový úsek trestnej činnosti, ktorej sa odsudzujúci prvostupňový rozsudok už netýkal, a teda páchatel' zaň nebol postihnutý, ale ako súčasť pokračovacieho trestného činu bol zahrnutý do trestného činu, pričom nadriadený súd nemohol o tento časový úsek rozšíriť skutkovú vetu ani výrok o náhrade škody. Z rovnakého dôvodu sa ako reakcia na zásadnú pripomienku upravuje aj táto situácia v prípade konania o dohode o vine a treste a vyhlásenia o vine, kde rovnako súd nemôže už upravovať skutkovú vetu.

K bodu 117 (§ 122 ods. 15 a 16)

Explicitné vyjadrenie stavu vylučujúceho spôsobilosť pri požití alkoholických nápojov, resp. stavu ťažkej opitosti predstavuje jednoznačnosť a zrozumiteľnosť právanej normy vo vzťahu k jej adresátom, či už k samotnej verejnosti ako aj k orgánom konajúcim v konkrétnej veci.

Hodnota 0,4762 mg/l (zaokrúhlene 0,48 mg/l) etanolu na liter vydychovaného vzduchu pri vyšetrení dychovou skúškou, resp. 1 g etanolu na kilogram krvi vyšetrovanej osoby pri lekárskom vyšetrení zo vzorky krvi plynovou chromatografiou alkoholu v krvi (tzv. 1 promile), na ktorej sa ustálila súdna judikatúra a ktorá spravidla spôsobuje stav vylučujúci spôsobilosť, je hodnota, pri ktorej podľa lekárskej vedy žiaden – teda ani nadpriemerne disponovaný vodič motorového vozidla nie je schopný bezpečne viesť vozidlo.

Stav ťažkej opitosti je vedecky (forénznou psychiatrickou alkoholológiou) ustálený na hodnote 0,96 miligramu etanolu na liter vydýchnutého vzduchu pri vyšetrení dychovou skúškou, resp. 2 gramov etanolu na kilogram krvi vyšetrovanej osoby pri lekárskom vyšetrení zo vzorky krvi plynovou chromatografiou (tzv. 2 promile).

Pre stav ťažkej opitosti sú príznačné ťažké poruchy reči, psychomotoriky, výrazné poruchy chovania, agresivita – typická u agresívnych osobností, zvracanie, únik moča, stolice. Viesť motorové vozidlo v takomto stave je možné prirovnať k neriadenej zbrani, ktorej kinetická energia je spôsobilá spôsobiť rozsiahle devastácie následky na iné vozidlá, osoby v nich nachádzajúce sa, chodcov, cyklistov či spôsobiť značné škody na majetku a životnom prostredí.

Zisťovanie a dokumentovanie stavu vylučujúceho spôsobilosť pri požití alkoholických nápojov ako aj stavu ťažkej opitosti bude vykonávané tak ako doposiaľ rovnakou metodikou na základe dychových skúšok osvedčenými meracími prístrojmi, ktoré musia byť cyklicky riadne kalibrované, pričom v hraničných a sporných prípadoch bude z iniciatívy páchatel'a alebo orgánov činných v trestnom konaní vykonávaný odber krvi a lekárske vyšetrenie vzorky krvi plynovou chromatografiou na odstránenie pochybností o stave vylučujúcom spôsobilosť, prípadne o stave ťažkej opitosti páchatel'a.

K bodu 118 (§ 124 ods. 3)

Doplňa sa definícia škody o skrátenú, neodvedenú alebo nezaplatenú daň, clo alebo poistné, neoprávnene vrátenú daň z pridanej hodnoty alebo spotrebnú daň, neoprávnene získaný alebo použitý nenávratný finančný príspevok, subvenciu, dotáciu, alebo iné plnenia zo štátneho rozpočtu, rozpočtu Európskej únie, rozpočtu spravovaného Európskou úniou, rozpočtu verejnoprávnej inštitúcie, rozpočtu štátneho fondu, rozpočtu vyššieho územného celku alebo rozpočtu obce. Dôvodom doplnenia odseku 3 do § 124 je umožniť štátnym orgánom, obciam, VÚC, uplatňovať si v trestnom konaní nárok na náhradu škody, ktorá im vznikla napr. pri daňovom podvode, subvenčnom podvode alebo pri rozmanitých podvodoch s eurofondami. V súčasnosti to nie je možné, resp. ak si nárok uplatnia a je im v trestnom konaní súdom priznaný, nadriadený súd takýto výrok zruší, pretože v zmysle judikátu Najvyššieho súdu SR uverejneného pod č. 71/2017 tieto nároky nie sú nárokom na náhradu škody, ktorý je možné uplatniť v trestnom konaní podľa § 46 ods. 3 Trestného poriadku v tzv. adhéznom konaní.

Striktné vylúčenie skrátených daní, neoprávnených vratiek DPH, neoprávnených dotácií a pod. z uplatňovania náhrady škody v rámci trestného konania však spôsobilo, že nemôže dôjsť k odčerpaniu výnosu z trestnej činnosti, tieto finančné prostriedky sú nevymožiteľné

a predstavujú tak nenávratnú škodu na verejných financiách. Pritom páchatel' je v trestnom konaní odsúdený, avšak nie je mu uložená povinnosť uhradiť škodu.

V praxi sa veľmi často stáva, že trestné činy, ktorými je poškodený vyššie spomenutý rozpočet sú páchané prostredníctvom nastrčených spoločností, v ktorých figurujú tzv. „biele kone“, pričom postihnutie týchto spoločností napr. daňovými orgánmi v rámci daňového konania je v majorite neúčinné, resp. nemožné (spoločnosti sú veľmi často nemajetné, nekontaktné a slúžia výlučne na neoprávnené uplatňovanie vratiek DPH). Na tejto trestnej činnosti koristia najmä organizátori trestnej činnosti, ktorých v osobitnom, najmä daňovom konaní nie je možné postihnúť. V praxi sa tiež veľmi často stáva, že daňový trestný čin odhalí polícia až po lehote na možnosť vykonania daňovej kontroly, resp. po lehote na možnosť vyrubenia dane v daňovom konaní. Uplynutím tejto lehoty takúto škodu (daň) už ani nie je možné v daňovom konaní vymáhať. Nie je nič neobvyklé, že príslušný orgán, ktorý subvenciu alebo dotáciu poskytol, čaká na skončenie trestného konania, ktoré potvrdí, že došlo k podvodnému konaniu a následne sa musí ešte obrátiť na civilné konanie (v prípadoch spolufinancovania projektov ide fakticky o zmluvný vzťah), čo opäť len predlžuje celý proces a v podstate znemožní akékoľvek reálne vymoženie škody. Nehovoriac o tom, že aj v týchto prípadoch subjekt, ktorý neoprávnenú dotáciu obdržal, medzičasom zanikne.

Uvedená zmena a prelomenie spomínaného judikátu má priamy vplyv na nástroje finančného vyšetrovania a odčerpávania výnosov z trestnej činnosti, keďže aktuálne nie je možné v zmysle judikatúry v týchto prípadoch zaistiť nárok poškodeného prostredníctvom ustanovení Trestného poriadku. Z pohľadu odčerpávania výnosov z trestnej činnosti je pritom irelevantné, či sa týmto výnosom uspokojí poškodený cez náhradu škody alebo prepadne v prospech štátu. Súčasne je potrebné zdôrazniť, že v zmysle Správy z Národného hodnotenia rizík za roky 2011 – 2015 a Správy pre Moneyval, viac ako 70 % nápadu ekonomickej trestnej činnosti tvoria daňové trestné činy a z celkovej spôsobenej škody ekonomickými trestnými činmi pripadá viac ako približne 60 % práve na daňové trestné činy.

Precizáciou definície rozpočtov sa má zabezpečiť súlad s článkom 325 Zmluvy o fungovaní EÚ, ktorý hovorí o tom, že „Únia a členské štáty zamedzia podvody a iné protiprávne konanie poškodzujúce finančné záujmy Únie prostredníctvom opatrení, ktoré sa prijímú v súlade s týmto článkom, čo má pôsobiť odradzujúco a tak, aby to poskytlo, v členských štátoch, inštitúciách, orgánoch, úradoch a agentúrach Únie účinnú ochranu.“. Zároveň sa predmetnou zmenou zabezpečuje aj súlad s článkom 3 ods. 2 písm. a), b) a c) smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1371 z 5. júla 2017 o boji proti podvodom, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie, prostredníctvom trestného práva. Novou definíciou sa v Trestnom zákone jasne vyjadruje, že medzi rozpočty EÚ patria tie, ktoré sú nepriamo riadené.

K bodu 119 (§ 124 ods. 4)

Pri trestných činoch proti životnému prostrediu sa zavádza jednotný kvalifikačný znak, ktorým je rozsah činu, namiesto súčasného nesystematického používania pojmov rozsah, škoda a prospech.

Doplnením odseku 4 sa do definície rozsahu činu pri trestných činoch proti životnému prostrediu výslovne dopĺňa aj prospech získaný v príčinnej súvislosti s trestným činom, ktorý bol v praxi často ignorovaný, napriek tomu, že v znení § 124 ods. 1 bol prospech výslovne uvedený ako súčasť pojmu škoda. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že pri niektorých skutkových podstatách trestných činov proti životnému prostrediu je prospech

najspôhlivejším spôsobom určenia rozsahu trestného činu. Rovnako je potrebné pripomenúť, že vo väčšine prípadov je získanie prospechu hlavným motívom páchatel'a, ktorý sa rozhodne ignorovať následky jeho konania na životné prostredie alebo sa bezdôvodne spolieha, že nenastanú.

Druhá veta sa dopĺňa o slovo „vykupuje“. Doplnenie vychádza z aplikačnej praxe, v ktorej sa ukázalo, že pri niektorých druhoch protiprávneho konania s odpadmi je určenie rozsahu konania možné len prostredníctvom ceny za výkup tohto odpadu. Napríklad v prípadoch neoprávneného nakladania s odpadmi, pri ktorom páchatel'ovi pri spracovaní odpadu nevznikajú náklady, ale naopak mu vzniká zisk, v takýchto prípadoch tak nie je možné určiť rozsah trestného činu podľa ceny, za ktorú sa odpad zneškodňuje.

K bodu 120 (§ 125 ods. 1)

V § 125 ods. 1 sa navrhuje zmeniť malú škodu z 266 eur na sumu 500 eur z dôvodu hospodárskeho vývoja od roku 2006, keďže suma 266 eur má v súčasnosti podstatne nižší význam ako v roku 2006. Takisto v záujme lepšej zrozumiteľnosti právnej úpravy sa jednotlivé výšky škody vyjadrujú v konkrétnych pevne určených sumách, nie v násobkoch.

Prevažnú časť trestných činov so škodou od 266 eur do 500 eur tvorí trestný čin krádeže podľa § 212 (cca 300 vecí za rok), nasledovaný trestnými činmi poškodzovania cudzej veci podľa § 245 (necelých 150 vecí) a podvodu podľa § 221 (takmer 130 vecí).

K bodu 121 (§ 126 ods. 2)

Precizuje sa textácia ustanovenia v nadväznosti na platné predpisy v oblasti ochrany životného prostredia.

K bodu 122 (§ 126 ods. 3)

Úpravou § 126 ods. 3 sa zavádza, aj v nadväznosti na naviazanie trestných činov proti životnému prostrediu na rozsah činu, možnosť určiť rozsah činu na podklade odborného vyjadrenia alebo potvrdenia alebo znaleckého posudku.

K bodu 123 (§ 126a)

V novom § 126a sa ustanovujú množstvá streliva, strelných zbraní, hromadne účinných zbraní, výbušnín, výbušných predmetov a munície pre potreby navrhovaného znenia trestného činu nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami podľa § 294 a 295 (bod 339). V predmetnom ustanovení sa pri určení množstva vychádza z počtu kusov alebo hmotnosti takýchto predmetov, čím sa eliminuje v aplikačnej praxi problematické skúmanie hodnoty streliva, strelných zbraní, hromadne účinných zbraní, výbušnín, výbušných predmetov a munície a takisto je navrhovaná úprava zrozumiteľnejšia pre adresáta, ktorý nemusí poznať hodnotu takýchto predmetov, ktoré má v nedovolenej držbe.

V navrhovanom odseku 7 sa ustanovuje množstvo prekursorov výbušnín potrebné pre vyvodenie trestnoprávnej zodpovednosti za spáchanie trestného činu nedovolenej výroby, držania a nakladania s prekursorami výbušnín podľa § 295b (k tomu pozri aj odôvodnenie k bodu 340). Určenie samotného množstva konkrétného prekursoru výbušnín vychádza zo

zákona č. 262/2014 Z. z. o pôsobnosti orgánov štátnej správy vo veciach prekursorov výbušnín a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

K bodom 124 a 125 (§ 127 ods. 4 a 5)

V odseku 4 sa dopĺňa definícia blízkej osoby o druhu, ktorý tam doposiaľ nebol uvedený.

Výpočet trestných činov v odseku 5 sa dopĺňa o trestný čin úkladnej vraždy podľa § 144, vraždy podľa § 145, zabitia podľa § 147 a 148, ublíženia na zdraví podľa § 155 a § 156, obmedzovania osobnej slobody podľa § 183, obmedzovania slobody pobytu podľa § 184 a hrubého nátlaku podľa § 190. Pri určení jednotlivých trestných činov predkladateľ vychádzal najmä z policajných a súdnych štatistík, v ktorých bol zaznamenaný blízky vzťah medzi páchateľom a obeťou.

K bodu 126 (§ 128 ods. 1)

Definícia verejného činiteľa sa rozširuje tak, aby reflektovala aj na situácie, kedy právomoc rozhodovať vo vzťahu k riadeniu, poskytovaniu, následnej implementácii a kontrole finančných prostriedkov EÚ bola/bude delegovaná na súkromnoprávny subjekt, napr. na základe zmluvy o delegovaní úloh (viď napr. článok 2 bod 8 nariadenia EP a Rady (EÚ) 2021/1060).

K bodu 127 (§ 128 ods. 2)

Ustanovenie sa precizuje z dôvodu uvedenia ustanovenia do súladu s čl. 4 ods. 4 písm. a) bodu i) prvého pododseku druhej záružky smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1371 z 5. júla 2017 o boji proti podvodom, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie, prostredníctvom trestného práva, ktorý za úradníkov Únie považuje aj osobu, ktorú do Únie vyslal členský štát alebo akýkoľvek verejný či súkromný subjekt a ktorá vykonáva funkcie rovnocenné s funkciami, ktoré vykonávajú úradníci Únie alebo iní zamestnanci.

V záujme jednoznačnosti a odstránenia akýchkoľvek pochybností sa § 128 ods. 2 písm. b) dopĺňa o slovo „vyslaná“. Podľa navrhovateľa bude týmto doplnením bez akýchkoľvek pochybností zaručená správna transpozícia čl. 4 ods. 4 písm. a) bodu i) prvého pododseku druhej záružky predmetnej smernice. V uvedenom ustanovení nie je potrebné navyše uvádzať, či ide o osobu vyslanú verejným alebo súkromným subjektom alebo či vykonáva rovnocenné funkcie s úradníkmi Európskej únie alebo inými zamestnancami, keďže navrhované znenie sa bude vzťahovať na všetky vyslané osoby – teda bez ohľadu na subjekt, ktorý ich vyslal, alebo funkcie, ktoré takéto osoby vykonávajú.

K bodu 128 [§ 130 ods. 7 písm. c)]

Ustanovenie § 130 ods. 7 písm. c) sa dopĺňa o extrémistické materiály obhajujúce, podporujúce alebo podnecujúce nenávisť, násilie alebo neodôvodnene odlišné zaobchádzanie voči skupine osôb alebo jednotlivcovi pre ich alebo jeho občianstvo, jazyk, sexuálnu orientáciu, zdravotné postihnutie alebo preto, že sú bez vyznania. Predmetnou zmenou sa docieli zosúladienie predmetných chránených charakteristík so skutkovými podstatami extrémistických trestných činov Hanobenia národa, rasy a presvedčenia podľa § 423 a Podnecovania k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti podľa § 424.

K bodu 129 (§ 130 ods. 8)

Rozširuje sa zoznam výnimiek z extrémistických materiálov. Konkrétne pôjde o materiály vyrábané, rozširované, uvádzané do obehu, robené verejne prístupnými alebo prechovávanými za účelom realizácie prevencie protizákonných aktivít, umeleckých aktivít alebo iných obdobných aktivít. Súčasne sa precizuje ustanovenie tak aby bolo zrejmé, že tieto aktivity nesmú byť vykonávané pod niektorou zo zámienok uvedených v odseku 7.

K bodom 130 až 132 (§ 130 ods. 9)

Definícia výnosu z trestnej činnosti sa rozširuje o akýkoľvek ekonomický, hospodársky alebo majetkový prospech pochádzajúci priamo alebo nepriamo z trestného činu v súlade s čl. 2 bod 1 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/42/EÚ z 3. apríla 2014 o zaistení a konfiškácii prostriedkov a príjmov z trestnej činnosti v Európskej únii.

K bodu 133 (§ 130 ods. 10)

Ustanovenie § 130 sa pre účely trestného zákona dopĺňa o definíciu hromadne účinnnej zbrane. Trestný čin nedovoleného ozbrojovania a obchodovania s hromadne účinnými zbraňami je upravený v navrhovanom § 295 ods. 2 (bod 339). Navrhovaná úprava súvisí s komplexnou zmenou právnej úpravy trestných činov týkajúcich sa nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami.

K bodu 134 (§ 131 ods. 2)

Z dôvodu potrieb aplikačnej praxe sa do predmetného ustanovenia vkladajú slová „výkup, zhromažďovanie“ a definícia sa rozširuje aj o zabezpečenie všetkých vymenovaných činností obchodníkom alebo sprostredkovateľom.

K bodu 135 (§ 131 ods. 4)

Ustanovenie sa precizuje, aby z neho bolo zrejmé, ktorý subjekt má povinnosť vydať všeobecne záväzný právny predpis, ktorým sa stanovujú podrobnosti týkajúce sa inštitútu nenáležitej výhody.

K bodu 136 (§ 132 ods. 4)

Precizuje sa definícia detskej pornografie, pretože aplikačná prax v niektorých prípadoch dezinterpretovala súčasnú definíciu tak, že každý materiál detskej pornografie musel byť určený na sexuálne účely. Definícia detskej pornografie upravená v čl. 2 písm. c) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/93/EÚ z 13. decembra 2011 o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2004/68/SVV striktne odlišuje jednak záznam sexuálnych aktivít dieťaťa alebo s dieťaťom, ktorý je detskou pornografiou za akýchkoľvek okolností (bez ďalšej podmienky) a zobrazenie pohlavných orgánov dieťaťa, ktorý môže byť detskou pornografiou, ak je primárne určené na sexuálne účely.

Definícia upravená v smernici zároveň nevyžaduje, aby bol materiál obsahujúci záznam dieťaťa pri sexuálnych aktivitách určený na sexuálne účely a pri ostatných druhoch záznamov,

ktoré je potrebné považovať za detskú pornografiu, uvádza, že tieto sú určené primárne (t. j. nie výlučne) na sexuálne účely.

K bodu 137 (§ 132 ods. 5)

Predmetné ustanovenie sa precizuje z dôvodu nesprávneho použitia pojmu „informačno-technických prostriedkov“.

K bodom 138 a 139 (§ 135 a 135b až 135e)

K § 135b

Ustanovuje sa definícia prechovávaní a obchodovania s omamnou látkou a psychotropnou látkou (nový § 135b); kvalifikačné pojmy týkajúce sa prechovávaní omamných látok, psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov pre vlastnú potrebu sa v zmysle novej koncepcie ako aj členenia navrhovaných drogových trestných činov podľa § 171 až 173 stávajú obsolentné. Podľa doterajšej právnej úpravy spravidla nebolo možné v praxi preukázať, že páchatel' trestného činu podľa § 171 prechováva omamné alebo psychotropné látky v množstve zodpovedajúcom maximálne desiatim jednorazovým dávkam pre inú osobu než pre seba, nakoľko priznaním tejto skutočnosti by sa páchatel' vystavil podstatne prisnejšiemu postihu podľa platného § 172 ods. 1 písm. d).

V zmysle predkladanej právnej úpravy sa v odseku 1 vymedzuje pojem neoprávnené prechovávanie omamnej látky a psychotropnej látky, pod ktoré patrí neoprávnená držba omamnej látky, alebo psychotropnej látky, ak nie sú určené na ďalšiu distribúciu. Zároveň sa tu aj definuje, že neoprávneným prechovávaním omamnej látky a psychotropnej látky sa rozumie aj dovoz, vývoz, prevoz, preprava, kúpa alebo iné zadováženie omamnej látky, alebo psychotropnej látky najviac v malom množstve, ak nie sú určené na ďalšiu distribúciu alebo za účelom dosiahnutia majetkového prospechu.

Navrhovaný odsek 2 naopak vymedzuje pojem obchodovania s omamnými a psychotropnými látkami, drogovými prekurzormi a predmetmi určenými na ich výrobu, ktorý sa vyskytuje v navrhovaných ustanoveniach § 173 a 173a. Za obchodovanie s uvedenými omamnými a psychotropnými látkami, prekurzormi a predmetmi sa považuje dovoz, vývoz, prevoz, preprava, prechovávanie pre iného, ponuka, predaj, kúpa, výmena, alebo iné zadováženie omamnej látky, psychotropnej látky, rastlín alebo húb obsahujúcich omamné látky alebo psychotropné látky, drogového prekurzora alebo predmetu určeného na výrobu omamnej látky, psychotropnej látky alebo drogového prekurzora, sprostredkovanie alebo financovanie týchto činností.

Účelom tejto úpravy je odlíšiť užívateľov omamných a psychotropných látok od dílerov, preto sa aj jasne definuje, že aj dovoz, vývoz, prevoz, preprava, kúpa, alebo iné zadováženie omamnej alebo psychotropnej látky v malom množstve, ak nie sú určené na ďalšiu distribúciu, sa považuje za prechovávanie. Súčasná právna úprava to nerozlišovala a preto dochádzalo k neadekvátnemu postihu užívateľov na rovnakej úrovni ako dílerov.

Limity množstva omamných a psychotropných látok, ktorých kúpa, zadováženie alebo transport sú vylúčené z kvalifikačného pojmu obchodovania vyplývajú z poznatkov doterajšej praxe, v zmysle ktorých si užívatelia drog často zadovážujú väčšie množstvo týchto látok s cieľom zamedziť častému kontaktu s nelegálnym predajcom.

Aby nedošlo k prísnejšiemu postihu užívateľov, ktorý omamnú alebo psychotropnú látku len prechovávajú pre vlastnú potrebu (čím napĺňajú skutkovú podstatu trestného činu podľa § 171), v prípadoch kedy sa aj priznajú, že si drogu kúpili (čím by formálne naplnili aj skutkovú podstatu trestného činu podľa § 173), odsek 3 vylučuje tento jednočinný súbeh.

Navrhovaná právna úprava reflektuje požiadavky vyplývajúce z Rámcového rozhodnutia Rady 2004/757/SVV z 25. októbra 2004, ktorým sa stanovujú minimálne ustanovenia o znakoch skutkových podstat trestných činov a trestov v oblasti nezákonného obchodu s drogami.

K § 135c

Ustanovenie § 135c zavádza mechanizmus ustanovovania nepatrného množstva omamných a psychotropných látok pre účely Trestného zákona.

V odseku 1 sa určuje nepatrné množstvo omamnej látky alebo psychotropnej látky, ktoré je vymedzené maximálnym množstvom zaisteného materiálu, t. j. zaistenej omamnej látky alebo psychotropnej látky, podľa hodnôt uvedených v treťom stĺpci v Prílohe č. 1 návrhu zákona. Mechanizmus určovania nepatrného množstva omamnej látky alebo psychotropnej látky vychádza primárne zo stanovenia jej hmotnosti alebo počtu kusov hmotného substrátu (tablety, papieriky), ak je držba a užívanie tejto látky bežná v takejto forme. Štvrtý stĺpec v Prílohe č. 1 predstavuje také množstvo účinnej látky, ktoré spravidla býva obsiahnuté v nepatrnom množstve omamnej alebo psychotropnej látky uvedenej v treťom stĺpci. Ak množstvo zaistenej omamnej látky alebo psychotropnej látky neprekračuje hmotnostný limit alebo limit stanovený počtom uvedeným v treťom stĺpci, množstvo účinnej látky obsiahnutej v tomto materiáli nie je potrebné ďalej skúmať. Ak zaistená omamná látka alebo psychotropná látka tento limit presiahne, Kriministický a expertízny ústav PZ (ďalej len „KEÚ PZ“) bude v takom prípade pre určenie či ide o nepatrné alebo malé množstvo drogy vždy skúmať, či množstvo účinnej látky zároveň presiahlo hodnotu uvedenú v štvrtom stĺpci v Prílohe č. 1.

Navrhovaný postup vychádza z tej skutočnosti, že užívatelia omamných alebo psychotropných látok pri ich zadovážovaní nemajú možnosť poznať koncentráciu účinných látok v danom materiáli, ale orientujú sa výhradne na základne hmotnosti alebo počtu kusov takej látky. Hodnoty nepatrného množstva omamných alebo psychotropných látok uvedené v tabuľke v Prílohe č. 1 zodpovedajú približne trom jednorazovým dávkam podľa štatistík KEÚ PZ. Ak v prípade držby omamnej látky alebo psychotropnej látky nedôjde k prekročeniu hmotnostného limitu alebo limitu daného počtom pre určenie nepatrného množstva, KEÚ PZ nebude vykonávať dodatočné skúmanie, pretože pri danom množstve zaistenej drogy sa nedá dôvodne predpokladať, že by množstvo účinnej látky v zaistenej omamnej alebo psychotropnej látke bolo takého rozsahu, že by zodpovedalo viac než trom jednorazovým dávkam. Na druhej strane, ak množstvo zaistenej omamnej alebo psychotropnej látky presiahne hodnotu nepatrného množstva v treťom stĺpci Prílohy č. 1, KEÚ PZ vykoná detailnejšie skúmanie, aby dokázal určiť konkrétne množstvo zaisteného materiálu vyplývajúce z kvalifikovaných skutkových podstat navrhovaných trestných činov podľa § 171 až § 173 Trestného zákona. Ak by pri dodatočnom skúmaní bolo zistené, že zaistená omamná alebo psychotropná látka síce presahuje hodnotu nepatrného množstva, ale s prihliadnutím na nižší obsah účinnej látky než je hodnota uvedená v štvrtom stĺpci z tohto množstva nie je možné pripraviť viac než tri jednorazové dávky (t. j. množstvo drogy je síce väčšie ako nepatrné, ale táto droga je nižšej

kvality), KEÚ PZ ustanoví, že takéto množstvo zaisteného materiálu je na účely relevantných ustanovení Trestného zákona alebo zákona o priestupkoch stále nepatrným množstvom.

V ustanovení § 135c ods. 2 návrhu zákona sa vymedzuje nepatrné množstvo omamných látok alebo psychotropných látok, ktoré nie sú explicitne uvedené v Prílohe č. 1, a pre ktoré sa horný hmotnostný limit paušálne stanovuje na množstvo do jedného gramu. V tomto prípade sa jedná o rozsiahlu skupinu omamných alebo psychotropných látok uvedených v zákone č. 139/1998 Z. z., ktoré sa na čiernom trhu bežne nevyskytujú a preto nie je možné jednoznačne ustanoviť, koľko účinnej látky vo forme voľnej bázy zodpovedá približne trom jednorazovým dávkam. Množstvo do jedného gramu materiálu je spravidla najmenšie možné množstvo, ktoré je možné na čiernom trhu zaobstarat' a zároveň je to množstvo, na základe ktorého sa užívateľ dokáže ľahko a spoľahlivo orientovať. V prípade, že v budúcnosti nastane situácia, že by sa niektorá z tejto bližšie nešpecifikovanej skupiny látok začala medzi užívateľmi zneužívať vo vyššej miere a bolo by z praxe preukázané, že množstvo do jedného gramu tejto látky výrazne presahuje množstvo zodpovedajúce trom jednorazovým dávkam, doplnením zákona by bolo možné rozšíriť tabuľku uvedenú v Prílohe č. 1 aj o takúto omamnú alebo psychotropnú látku a zároveň ustanoviť limit pre jej nepatrné množstvo ako pre množstvo účinnej látky vo forme voľnej bázy, ktoré by mohla daná omamná alebo psychotropná látka obsahovať.

Ustanovenie § 135c ods. 3 návrhu zákona definuje základné pravidlo v prípade zaistenia rôznych omamných alebo psychotropných látok v nepatrných množstvách u jednej osoby. V prípade, že osoba disponuje viac ako dvoma (t. j. troma a viac) rôznymi druhmi omamných a psychotropných látok v nepatrnom množstve, bude tento skutok posudzovaný podľa § 171 ods. 3 v rozsahu malého množstva.

K § 135d

Ustanovenie § 135d návrhu zákona vymedzuje spôsob ustanovovania množstiev omamných a psychotropných látok na účely kvalifikovaných skutkových podstat navrhovaných trestných činov podľa § 171 až 173 Trestného zákona. Jednotlivé množstvá omamných alebo psychotropných látok podľa § 135d písm. a) až e) sa určujú násobkami nepatrného množstva uvedenému v Prílohe č. 1 tohto zákona.

Takýto spôsob určovania množstiev omamných alebo psychotropných látok je dôvodný najmä pre to, aby znalosť závažnosti navrhovaného trestného činu podľa § 171 až 173 Trestného zákona od samého začiatku korešpondovala s vedomým úmyslom páchatel'a, ktorý sa pri nezákonnom nakladaní s omamnou alebo psychotropnou látkou orientuje primárne na základe jej hmotnosti alebo počtu kusov bez skutočnej znalosti množstva účinnej látky obsiahnutej v celkovom množstve materiálu.

K § 135e

Ustanovenie § 135e návrhu zákona vymedzuje spôsob ustanovovania množstiev rastlín a húb obsahujúcich omamné látky alebo psychotropné látky. Nepatrné množstvá uvedených rastlín a húb sú uvedené v Prílohe č. 2 návrhu zákona, pričom ďalšie množstvá zodpovedajúce kvalifikovaným skutkovým podstatám navrhovaného § 172 Trestného zákona sa určujú relevantnými násobkami nepatrného množstva týchto rastlín a húb v zmysle § 135e ods. 2 písm. a) až e) návrhu zákona. Uvedený mechanizmus zavádza objektívne stanovovanie množstiev rastlín a húb obsahujúcich omamné látky alebo psychotropné látky bez ohľadu na vývojové štádium týchto rastlín alebo húb a množstvo účinnej látky v nich obsiahnutých. Podobne ako

bolo zdôvodnené vo výklade k § 135d návrhu zákona upravujúceho objektívne stanovovanie množstiev omamných a psychotropných látok, aj v tomto prípade je zámerom predkladateľa, aby bol úmysel páchatel'a protiprávne pestovať konkrétny počet dotknutých rastlín alebo húb transparentne stotožnený s konkrétnymi trestnoprávnymi dôsledkami.

K § 135f

Ustanovuje sa mechanizmus pre výpočet množstva omamných látok alebo psychotropných látok v prípade neoprávneného nakladania s viacerými druhmi omamných látok alebo psychotropných látok. Rovnaký postup sa zavádza aj pre určenie celkového množstva rastlín a húb obsahujúcich omamné látky alebo psychotropné látky a kombináciu omamných látok alebo psychotropných látok s rastlinami a hubami obsahujúcimi omamné látky alebo psychotropné látky.

V odseku 4 sa vylučuje súbeh trestného činu Neoprávneného prechovávanía omamnej látky a psychotropnej látky obsahujúcej THC podľa § 171 a trestného činu Neoprávnené pestovanie rastlín a húb obsahujúcich omamnú látku a psychotropnú látku podľa § 172, čím sa má zamedziť potrestaniu za dva trestné činy v prípadoch, keď páchatel' má časť „úrody“ ešte ako rastliny v zemi, ale časť už má zrezanú, a napr. ju suší, prípadne ju má inak spracovanú.

Súčasne sa zavádza rovnaký postup pre výpočet celkového množstva, ako aj pravidlo, podľa ktorého sa takýto skutok kvalifikuje podľa príslušného § 171 alebo 172 podľa toho, či bol spáchaný vo väčšom množstve vo vzťahu k rastlinám a hubám obsahujúcim omamné látky alebo psychotropné látky alebo vo vzťahu k omamným látkam alebo psychotropným látkam.

K bodu 140 až 142 (§ 138)

V súvislosti s cieľom návrhu zákona, ktorým je aj boj proti hybridným hrozbám, ku ktorému sa zaviazala vláda vo svojom programovom vyhlásení na roky 2021 až 2024 a v súvislosti s bezpečnostnými rizikami, ktorým je Slovenská republika vystavená, sa do § 138 zavádza nový závažnejší spôsob konania, ktorým je páchanie trestného činu v spojení s cudzou mocou alebo cudzím činiteľom.

K bodu 143 (§ 139 ods. 1)

Množina chránených osôb sa rozširuje o osobu, ktorá bola zverená páchatel'ovi, aby na ňu dozeral, staral sa o ňu, zaopatroval ju alebo ju vychovával. Ustanovenie sa rozširuje za účelom prísnejšieho postihu páchatel'ov, ktorí spáchajú najmä trestné činy proti životu a zdraviu a sexuálne trestné činy na osobách, ktoré im boli zverené do opatery. Definícia zverenej osoby je uvedená v § 127 ods. 8.

K bodu 144 [§ 140 písm. e)]

Navrhovaná právna úprava vychádza z problémov aplikačnej praxe, vznikajúcich pri právnej kvalifikácii konania zakladajúceho spáchanie trestného činu s osobitným motívom a reaguje na aktuálnu situáciu a potreby rozšírenia ochrany záujmov chránených Trestným zákonom.

Na základe zápisu zo zasadnutia Národnej implementačnej pracovnej skupiny TAHCLE zo dňa 07. augusta 2018 k vzdelávaniu Úradu OBSE pre demokratické inštitúcie a ľudské práva (ďalej len „ODHIR“) pre príslušníkov Policajného zboru o trestných činoch z nenávisti

(TAHCLE) bolo zistené, že Slovenská republika bola požiadaná ODHIR-om o vytvorenie monitorovacej definície trestných činov z nenávisti.

Pri vytvorení tejto definície sa vychádzalo jednak z odporúčaní Agentúry Európskej únie pre základné práva (FRA) a ODHIR – správy zo seminára o porozumení a zlepšení zaznamenávania a zhromažďovania údajov o trestných činoch z nenávisti, ktorý sa uskutočnil dňa 15. mája 2018 v Bratislave. Dôvodom vytvorenia monitorovacej definície trestných činov z nenávisti bola potreba ODHIR-u pri jeho štatistickej činnosti ohľadom zberu dát z členských krajín. Nakoľko jednou z kategórií zberu dát o trestných činoch spáchaných z nenávisti ODHIR-u je aj položka „ľudia so zdravotným postihnutím,“ bola táto skutočnosť zohľadnená v predmetnom ustanovení.

Ochrana uvedených charakteristík je pritom predmetom právnej úpravy Slovenskej republiky a je primárne zakotvená v Ústave Slovenskej republiky, ako aj v iných právnych predpisoch. Právny základ týchto charakteristík tvorí Všeobecná deklarácia ľudských práv (Charta ľudských práv), ktorá bola prijatá na zasadnutí III. Valného zhromaždenia Organizácie spojených národov (OSN) vo forme rezolúcie. Ústavným zákonom č. 23/1991 Zb. bola do právneho systému Slovenskej republiky uvedená Listina základných práv a slobôd, kde je v čl. 15 zaručené právo zmeniť svoje náboženstvo alebo vieru alebo byť bez náboženského vyznania. V § 11 písm. d) zákona č. 365/2004 Z. z. antidiskriminačný zákon je definovaná diskriminácia z dôvodu zdravotného postihnutia alebo diskriminácia osoby, u ktorej by na základe vonkajších príznakov bolo možné predpokladať, že je osoba so zdravotným postihnutím. Charta základných práv Európskej únie v čl. 21 zakazuje akúkoľvek diskrimináciu najmä z dôvodu pohlavia, rasy, farby pleti, etnického alebo sociálneho pôvodu, genetických vlastností, jazyka, náboženstva alebo viery, politického alebo iného zmýšľania, príslušnosti k národnostnej menšine, majetku, narodenia, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie.

V prípade trestných činov spáchaných z nenávisti dochádza týmto k rozšíreniu chránených charakteristík osobitného motívu ako osobitného kvalifikačného znaku podmieňujúceho použitie vyššej trestnej sadzby o skutočné alebo domnelé občianstvo, jazyk, absenciu vyznania a zdravotné postihnutie, nakoľko Slovenská republika dodržiava absolútny zákaz diskriminácie a uplatňovanie zásady rovnakého zaobchádzania, ktoré patria k základným cieľom, na ktoré sa Európska Únia a medzinárodné organizácie taktiež zameriavajú pri vymedzovaní a realizácii svojich politík a činností.

K bodom 145 a 146 [§ 140 písm. f) a g)]

Medzi osobitné motívy spáchania trestného činu sa zaraďuje spáchanie trestného činu pre výkon zamestnania, povolania alebo funkcie. Návrh reaguje na aktuálny nárast útokov voči lekárskeму personálu, bezpečnostným zložkám, novinárom ale aj zamestnancom podnikov poskytujúcich tovary a služby potrebné pre každodenný život.

K bodom 147 a 148 (§ 149 ods. 3 a 5)

Sprisňujú sa trestné sadzby kvalifikovaných skutkových podstát usmrtenia zapríčinených páchatelom v stave ťažkej opitosti definovanom v novom § 122 ods. 16.

K bodom 149, 153, 154, 364 až 367 (§ 150, § 163, § 165 a § 323)

Expertná komisia Rady Európy pre rasizmus a intoleranciu (ECRI) v šiestej správe o Slovenskej republike vyslovila odporúčanie, aby slovenské orgány doplnili Trestný zákon o ustanovenie, na základe ktorého sa rasový, homofóbny alebo transfóbny motív považuje za priťažujúcu okolnosť každého bežného trestného činu. Nenávistný motív však nemôže byť kvalifikátorom trestných činov, pri ktorých je irelevantný alebo sa z povahy veci neskúma. S ohľadom na odporúčanie ECRI sa javí ako vhodné doplniť osobitný motív ako kvalifikačný znak pri trestných činoch nedovoleného prerušenia tehotenstva, šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby, ohrozovania vírusom ľudskej imunodeficiencie a útoku na verejného činiteľa.

K bodom 150 a 151 (§ 156)

Zmena trestných sadzieb súvisí jednak so zvyšovaním trestných sadzieb pri trestnom čine nebezpečného vyhrážania, aby nedošlo k absurdným situáciám, kedy za nebezpečné vyhrážanie ublížením na zdraví na chránenej osobe by páchateľovi hrozila trestná sadzba jeden rok až päť rokov a v prípade, že by páchateľ ublížil chránenej osobe na zdraví, by mu hrozila trestná sadzba jeden rok až tri roky a jednak sa hranica trestnej sadzby zvyšuje s ohľadom na nebezpečnosť takého konania na chránenej osobe a celospoločenskú závažnosť jeho spáchania z osobitného motívu. Hranica trestnej sadzby v odseku 3 sa zvyšuje s ohľadom na závažnosť trestného činu a jeho následok.

K bodu 152 (§ 157)

Po vzore trestného činu Usmrtenia podľa § 149 sa rozširuje trestný čin Ublíženia na zdraví z nedbanlivosti.

K bodom 155 až 157 (§ 171 až 173a)

Platná úprava drogových trestných činov (§ 171 až 173) vytvára celý rad aplikačných problémov či už na úrovni znaleckého dokazovania nevyhnutnému ku kvalifikácii skutkov založenom na množstve zaistenej drogy, rovnako ako aj neželanému postihovaniu samotných užívateľov drog, vrátane ich pestovateľov, ktoré je vo viacerých identifikovaných prípadoch v rozpore so zásadou primeranosti ukladaných trestov vo vzťahu k závažnosti spáchaného trestného činu.

Uvedené nedostatky okrem iného spôsobuje aj nežiaduce zlúčenie rôznych foriem drogovej trestnej činnosti v platnom § 172, nakoľko v tomto ustanovení sú subsumované rozličné protiprávne činnosti, ktoré sa dotýkali odlišných kategórií páchateľov (užívatelia, díleri drog, výrobcovia a distribútori drog), ktoré vedú k ukladaniu neprimeraných trestných sankcií vzhľadom na okolnosti konkrétnych prípadov.

Predkladaným návrhom zákona sa odstraňujú vyššie uvedené nedostatky s cieľom zavedenia zrozumiteľného a transparentného právneho rámca pre spravodlivejšie postihovanie drogovej trestnej činnosti. Navrhované znenia § 171 až 173 upravujú skutkové podstaty rôznych foriem drogovej trestnej činnosti, pričom s ohľadom na špecifický charakter ako aj závažnosť týchto foriem, dochádza k ich rozdeleniu do štyroch osobitných skutkových podstát – neoprávnené prechovávanie omamnej látky a psychotropnej látky (§ 171), neoprávnené pestovanie rastlín a húb obsahujúcich omamnú látku a psychotropnú látku (§ 172), neoprávnená výroba a obchodovanie s omamnou látkou a psychotropnou látkou (§ 173), a neoprávnené prechovávanie a výroba drogového prekurzora a predmetu určeného na výrobu omamnej látky a psychotropnej látky alebo drogového prekurzora (§ 173a).

V navrhovaných ustanoveniach § 171 až 173 sa zároveň zavádza nový kvalifikačný pojem „mimoriadne veľké množstvo“ omamných alebo psychotropných látok, ktorého zavedenie odôvodňujú skúsenosti z aplikačnej praxe (k tomu pozri aj odôvodnenie k bodom 106 a 107), kde sa objavujú aj takéto zachytené množstvá omamných a psychotropných látok, a ustanovuje sa primeranejšie rozpätie trestných sadzieb pri menej závažných drogových trestných činoch pri nižších množstvách týchto látok (nepatrné až väčšie množstvo).

K § 171

Navrhované ustanovenie § 171 upravuje výhradne konanie spočívajúce v neoprávnenom prechovávaní omamnej látky alebo psychotropnej látky, z čoho vyplýva, že sa bude dotýkať jednak samotných užívateľov omamných a psychotropných látok, keďže ich užívanie a držba spolu neoddeliteľne súvisia, a jednak osôb, u ktorých nemožno preukázať (ani u nich automaticky prezumovať) iné nezákonné nakladanie s týmito látkami. Koncepčné vymedzenie týchto dvoch skupín páchatel'ov je zohľadnené v miernejších trestných sadzbách v porovnaní s ustanoveniami trestného činu podľa § 173 Trestného zákona, ktoré upravuje závažnejšie druhy drogovej trestnej činnosti (výroba, obchodovanie a pestovanie). Hlavný prvok skutkovej podstaty tohto trestného činu spočíva predovšetkým v množstve omamnej alebo psychotropnej látky v držbe páchatel'a, od čoho sa odvodzuje trestnoprávny postih za dané konanie.

Na užívateľov omamných a psychotropných látok sa primárne vzťahujú ustanovenie § 171 ods. 1 pričom, pričom tejto kategórii páchatel'ov – užívateľom, ak nedošlo k opakovanému spáchaniu tohto trestného činu v rámci posledných 24 mesiacov, súd nebude môcť ukladať trest odňatia slobody, ale len iný trest nespojený s odňatím slobody podľa navrhovaného § 34 ods. 8. Uvedeným návrhom sa sleduje cieľ obmedziť dopady ukladania trestu odňatia slobody a to aj v jeho podmiennej forme na sťažené spoločenské uplatnenie prevažne mladistvých delikventov z dôvodu niekoľkoročného zápisu odsúdenia v ich registri trestov. Návrh v tejto časti korešponduje s ostatnými návrhmi návrhu zákona, ktorými sa dopĺňa právna úprava alternatívnych trestov s cieľom ich zefektívnenia a účelnosti. Odsek 2 upravuje postih za opakovanú držbu drog a držbu malého množstva drogy. Osobitná kategória týchto páchatel'ov ako aj závažnosť ich protiprávnej činnosti sú zohľadnené vo výške trestných sadzieb na úrovni prečinov, ktoré vedú k možnosti využívania alternatívnych trestov alebo iných odklonov ukončenia trestného konania (podmiennečné zastavenie trestného konania, upustenie od potrestania, trest povinnej práce, trest domáceho väzenia, podmiennečný odklad výkonu trestu odňatia slobody a pod.).

Návrh § 171 ods. 3 môže vzhľadom na spodný a horný limit korešpondujúceho množstva omamných alebo psychotropných látok v držbe páchatel'a postihovať rovnako užívateľov ako aj iné osoby, u ktorých je riziko závažnejšej trestnej činnosti vyššie. Vzhľadom na túto skutočnosť je spodná hranica trestnej sadzby stanovená na dva roky a jej horná hranica na šesť rokov, aby orgány činné v trestnom konaní a súdy mohli s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu spravodlivo rozhodnúť o uložení primeranej sankcie, t. j. ak sa množstvo omamnej alebo psychotropnej látky bude blížiť k spodnej hranici väčšieho množstva, súd má stále možnosť rozhodnúť o uložení podmiennečného odkladu trestu odňatia slobody, alebo naopak, ak v konkrétnom prípade bude u páchatel'a zadržané množstvo omamných alebo psychotropných látok blížiac sa k hornej hranici väčšieho množstva, môže súd rozhodnúť o uložení nepodmiennečného trestu odňatia slobody.

Ustanovenia § 171 ods. 4 až 6 sa vzťahujú na také množstvá omamných alebo psychotropných látok v držbe páchatel'a, u ktorých je uloženie nepodmienečného trestu odňatia slobody s ohľadom na závažnosť konania odôvodnené, čomu zodpovedá nastavenie rozpätia trestných sadziieb, napr. v prípade mimoriadne veľkého množstva omamných alebo psychotropných látok možno páchatel'ovi uložiť trest odňatia slobody na dvanásť až dvadsať rokov.

K § 172

Navrhuje sa osobitná skrutková podstata trestného činu v súvislosti s pestovaním rastlín a húb obsahujúcich omamné alebo psychotropné látky. Exaktné určenie hraníc množstva pestovaných rastlín a húb vyjadrené počtom rastlín v Prílohe č. 2 návrhu zákona má za cieľ riešiť identifikované aplikačné problémy pri určovaní rozsahu spáchaného činu v závislosti od vegetačného obdobia pestovaných rastlín, čo v mnohých prípadoch viedlo buď k nedostatočným alebo naopak zjavne neprimeraným postihom za tieto špecifické konania. Ustanovenia navrhovaného § 172 ods. 4 až 6 reflektujú na vyššie množstvá rastlín a húb obsahujúcich omamné alebo psychotropné látky, s ktorými by mohol páchatel' nezákonne nakladať, ako aj ďalšie kvalifikačné znaky, ktorých naplnenie zvyšuje mieru závažnosti spáchaného skutku, čomu zodpovedajú ustanovené trestné sadzby.

K § 173

Návrh § 173 upravuje závažnejšie formy drogovej trestnej činnosti spojené s dílerstvom drog spočívajúce vo výrobe a obchodovaní s omamnými a psychotropnými látkami. Všetky uvedené formy trestnej činnosti smerujú k distribúcii omamných alebo psychotropných látok a sú postihované prísnyimi trestnoprávnymi sankciami. Zároveň je potrebné zdôrazniť, že už aj základná skutková podstata navrhovaného trestného činu nezákonnej výroby alebo obchodovania s omamnými alebo psychotropnými látkami (§ 173 ods. 1) je zločinom, pričom ustanovuje rozpätie trestnej sadzby od troch do šiestich rokov, čo znamená, že už aj drobným výrobcom a dílerom drog sa v zásade bude ukladať nepodmienečný trest odňatia slobody (výnimku môže predstavovať napr. aplikácia ustanovení o konaní o dohody o vine a treste).

Navrhovaná právna úprava všetkých vyššie uvedených skutkových podstát reflektuje požiadavky vyplývajúce z Rámcového rozhodnutia Rady 2004/757/SVV z 25. októbra 2004, ktorým sa stanovujú minimálne ustanovenia o znakoch skutkových podstát trestných činov a trestov v oblasti nezákonného obchodu s drogami.

K § 173a

Navrhované ustanovenie § 173a upravuje neoprávnené nakladanie s drogovými prekurzormi a predmetmi určenými na výrobu omamných a psychotropných látok. Aj v tomto prípade má predkladateľ záujem zlúčiť v ustanovení jedného trestného činu spoločné prvky tejto špecifickej trestnej činnosti podľa jej charakteru, závažnosti ako aj druhovo identickej skupiny predmetov, ktorých sa tento trestný čin týka, t. j. chemických látok, prostredníctvom ktorých možno technologickými procesmi získať omamné alebo psychotropné látky a technických zariadení na výrobu omamných a psychotropných látok. Vymedzenie drogových prekurzorov je obsiahnuté v Nariadení Rady (ES) č. 111/2005 z 22. decembra 2004, ktorým sa stanovujú pravidlá sledovania obchodu s drogovými prekurzormi medzi Spoločenstvom a tretími krajinami (Ú. v. EÚ L 22, 26.1.2005). Pôsobnosť orgánov štátnej správy vo veciach drogových prekurzorov, opatrenia na kontrolu a monitorovanie pohybu a zaobchádzania s

drogovými prekurzormi sú na vnútroštátnej úrovni vymedzené zákonom č. 331/2005 Z. z. o orgánoch štátnej správy vo veciach drogových prekurzorov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Ustanovenie § 173a berie do úvahy tú skutočnosť, že drogové prekurzory ako aj predmety určené na výrobu omamných a psychotropných látok alebo drogového prekurzora sú len medzistupňom na získanie finálneho produktu, čo je zohľadnené v trestných sadzbách relevantných skutkových podstatách tohto trestného činu, ktoré sú nižšie ako je to pri navrhovanom trestnom čine podľa § 173. Predkladateľ rozdielne vníma aj závažnosť skutkov upravených v základných skutkových podstatách týchto trestných činov (§ 173 ods. 1 a 173a ods. 1), nakoľko riziko nezákonnej držby drogového prekurzora alebo predmetu určeného na výrobu omamnej alebo psychotropnej látky je pre spoločnosť nižšie ako pri výrobe alebo obchodovaní s týmito predmetmi.

Osobitné kvalifikačné pojmy v skutkových podstatách trestného činu podľa § 173a ods. 3 až 5 v zásade kopírujú platnú právnu úpravu, pokiaľ ide o dôsledky a formy trestnej činnosti ako aj rozsah trestnej činnosti. Na rozdiel od navrhovaných trestných činov podľa § 171, 172 a 173 sa závažnosť navrhovaného trestného činu podľa § 173a ods. 3 až 5 neurčuje množstvom drogových prekurzorov a predmetov určených na výrobu omamných a psychotropných látok, ale vyvodzuje sa z rozsahu spáchaného činu v zmysle interpretačného pravidla podľa § 125 ods. 1 Trestného zákona.

Navrhovaná právna úprava všetkých vyššie uvedených skutkových podstat reflektuje požiadavky vyplývajúce z Rámcového rozhodnutia Rady 2004/757/SVV z 25. októbra 2004, ktorým sa stanovujú minimálne ustanovenia o znakoch skutkových podstat trestných činov a trestov v oblasti nezákonného obchodu s drogami.

K bodom 158 a 159 (§ 179)

Navrhuje sa rozdelenie účelov páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi do skupín pre lepšiu systematiku a čitateľnosť skutkovej podstaty. Navrhovanou úpravou sa zároveň zvyšuje dolná hranica trestnej sadzby základnej skutkovej podstaty a v odseku 2 sa zvyšuje trestná sadzba za obchodovanie s dieťaťom. Uvedená zmena reflektuje výhrady Rady Európy k neprimeranosti ukladania prevažne podmienených trestov odňatia slobody za trestné činy obchodovania s deťmi, čo umožňuje aplikácia inštitútov mimoriadneho zníženia trestu. V nadväznosti na to sa upravuje aj trestná sadzba v odseku 3 ako kvalifikovanej skutkovej podstate.

K bodu 160 (§ 179a)

Ide o novú skutkovú podstatu, ktorá reaguje na odporúčanie skupiny expertov Rady Európy pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi (GRETA), ktorá v záverečnej hodnotiacej správe k implementácii Dohovoru o boji proti obchodovaniu s ľuďmi vyslovila odporúčanie, „že slovenské úrady by mali prijať legislatívne opatrenia na kriminalizáciu využívania služieb obetí obchodovania s ľuďmi, s vedomím, že daná osoba je obeťou obchodovania s ľuďmi, bez ohľadu na formu zneužívania, ako je ustanovené v článku 19 Dohovoru”. Toto ustanovenie predstavuje implementáciu čl. 19 Dohovoru a trestnoprávne postihuje osoby, ktoré vedome využívajú služby či už obeť obchodovania na účely sexuálneho zneužívania alebo obeť nútenej práce alebo služieb, otroctva alebo praktík podobných otroctvu, útlaku alebo obchodovania s orgánmi.

Objektom tohto trestného činu sú spoločenské vzťahy a hodnoty, ktorým Trestným zákonom poskytuje ochranu, najmä morálne zásady, sloboda a dôstojnosť každej ľudskej bytosti, bez ohľadu na to či ide o ženu, muža alebo dieťa. Každá ľudská bytosť má právo slobodne sa rozhodovať o otázkach týkajúcich sa jej existencie.

Objektívna stránka trestného činu podľa § 179a spočíva z hľadiska konania vo využití služieb obete obchodovania s ľuďmi uvedených v § 179. Ide o služby prostitúcie alebo inej formy sexuálneho vykorisťovania, nútenej práce či nútenej služby vrátane žobrania, otroctva, nevoľníctva alebo praktík podobných otroctvu, núteného sobáša, zneužívanie na páchanie trestnej činnosti a odoberania orgánov, tkanív či bunky alebo iných foriem vykorisťovania. Zjednodušene povedané, kým § 179 postihuje toho, kto iného „zobchoduje“, § 179a postihuje klienta služieb obchodovania s ľuďmi. Podľa tohto ustanovenia bude trestnoprávne postihnuteľný napr. majiteľ podniku, ak vedome využíval pracovníkov, s ktorými sa obchoduje. Klient prostitútky, ktorý vedel, že prostitútka je obeťou obchodovania s ľuďmi, by rovnako bol trestnoprávne zodpovedný podľa tohto trestného činu, rovnako ako niekto, kto vedome využil služby obchodníka s ľuďmi na získanie orgánov.

Subjekt tohto trestného činu je všeobecný. Páchateľom môže byť každá trestne zodpovedná osoba.

Z hľadiska subjektívnej stránky ide o úmyselný trestný čin. Pre trestnú zodpovednosť páchatel'a sa vyžaduje, aby využil služby inej osoby „s vedomím, že táto osoba je obeťou obchodovania s ľuďmi“. Inými slovami, páchatel' si musí byť vedomý toho, že osoba je obeťou obchodovania s ľuďmi a nemôže byť potrestaný, ak o tom nevie.

Odseky 2 až 5 ustanovujú vo vzťahu k odseku 1 kvalifikované skutkové podstaty trestného činu využívania služieb obete obchodovania s ľuďmi.

K bodom 161 a 162 (§ 199 a 200)

Navrhuje sa spojiť trestné činy znásilnenia podľa § 199 a sexuálneho násillia podľa § 200 do spoločného ustanovenia s názvom *Znásilnenie a iné formy sexuálneho násillia*.

K bodu 163 (§ 201a)

Zámerom zvýšenia trestnej sadzby je, aby vyšetrovanie tohto trestného činu bolo zverené do kompetencie vyšetrovateľa Policajného zboru a nie povereného príslušníka Policajného zboru, nakoľko pri tomto druhu trestnej činnosti sú kladené čoraz vyššie nároky na odbornosť v oblasti počítačovej kriminality. Tiež zo skutkovej podstaty predmetného trestného činu je zrejmé, že protiprávne konanie smeruje k spáchaniu trestných činov sexuálneho zneužívania podľa § 201 alebo trestného činu výroby detskej pornografie podľa § 368, ktoré už svojimi základnými skutkovými podstatami patria do kategórie zločinov, a je teda akousi vstupnou bránou k páchaniu tejto závažnej trestnej činnosti. Úpravou výšky hornej hranice trestnej sadzby u tohto trestného činu dochádza k zjednoteniu pôsobnosti útvarov Policajného zboru vykonávajúcich vyšetrovanie v tejto oblasti a v neposlednom rade pôsobí preventívne.

Nahradením časti „pričom sám nie je dieťaťom“ formuláciou „pričom sám je osobou staršou ako pätnásť rokov“ sa odstráni aktuálny nesúladi ukladania trestu mladistvým. V aktuálnej právnej úprave mladistvý nemôže spáchať trestný čin sexuálneho zneužívania

podľa § 201a Trestného zákona, ale pri prípadnom kontaktovaní maloletej osoby mladistvým so zámerom spáchať trestný čin sexuálneho zneužívania podľa § 201 Trestného zákona alebo trestný čin výroby detskej pornografie podľa § 368 Trestného zákona prichádza do úvahy trestná zodpovednosť za prípravu na spáchanie zločinu podľa § 13 Trestného zákona, kde je trestná sadzba ustanovená rovnako ako za zločin, ku ktorému smerovala, čo pri § 201 ods. 1 je tri až desať rokov a pri § 368 ods. 1 štyri až desať rokov a v odseku 2 sedem až dvanásť rokov.

K bodu 164 (§ 201b)

Navrhovanou zmenou dochádza k precizovaniu skutkovej podstaty. Zároveň sa navrhuje zvýšiť trestné sadzby z dôvodu závažnosti trestnoprávneho konania a zosúladenia s ostatnými trestnými činmi sexuálneho charakteru.

K bodu 165 (§ 208)

Navrhuje sa vypustiť § 208 ods. 2 z dôvodu jeho neaplikovateľnosti. Pod pojem obdobný čin (§ 128 ods. 5 Trestného zákona) zaraďujeme priestupok alebo iný správny delikt, ktorý sa svojim charakterom (objektívnou stránkou) v podstatných znakoch prekrýva s objektívnou stránkou skutkovej podstaty niektorého trestného činu uvedeného v osobitnej časti Trestného zákona.

V prípade § 208 ods. 2 Trestného zákona je týmto zrkadlovým priestupkom priestupok podľa § 49 ods. 1 písm. e) zákona o priestupkoch.

V praxi to môže znamenať nasledujúce. Ak manželka pri rodinnej oslave úmyselne vyleje víno do tváre svojmu manželovi, dopustí sa vyššie uvedeného priestupku, ak také konanie zopakuje do 12 mesiacov od postihnutia za predchádzajúci skutok, naplní všetky znaky zločinu podľa § 208 ods. 2 Trestného zákona s trestnou sadzbou 3 až 8 rokov, teda s rovnakou závažnosťou ako je týranie blízkej osoby a zverenej osoby podľa odseku 1.

Je neprimerané, aby sa sčítaním dvoch priestupkov vytváral zločin týrania blízkej a zverenej osoby a to bez toho, aby vôbec došlo k týraniu, aby išlo o konanie dostatočne sústavné a trvácne a aby bolo vôbec dostatočne závažné. Navyše pre týranie blízkej osoby a zverenej osoby je charakteristické jasné vymedzenie rolí, jedna osoba je v postavení obete a druhá v postavení útočníka a tieto role sa nikdy nestriedajú. Ak sa tieto role striedajú, nejde o trestný čin podľa § 208 ods. 1 Trestného zákona. Avšak odsek 2 takéto rozlišovanie nevyžaduje (postačuje samotný fakt časovo obmedzenej priestupkovej recidívy). Navyše, pri zločinoch je použitie materiálneho korektívu vylúčené.

K bodu 166 (§ 211)

Upravuje sa skutková podstata trestného činu ohrozovania mravnej výchovy mládeže, ktorá je zastaraná a spôsobuje aplikačné problémy. Súčasné znenie odseku 1 sa navrhuje rozdeliť na tri základné skutkové podstaty. Navrhovaný odsek 1 postihuje zanedbávanie povinnej školskej dochádzky dieťaťa za súčasného splnenia podmienky, že proti páchatelovi sa opakovane bezvýsledne použili opatrenia na úseku štátnych sociálnych dávok, opatrenia na úseku pomoci v hmotnej núdzi alebo opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí smerujúce k náprave. Doterajšia prax trestania rodičov za tzv. záškoláctvo podľa platného § 211 ods. 1 písm. b) „umožní mu viesť záhaľčivý život“, sa ukázala ako nevhodný a neúčelný prostriedok pre riešenie sociálneho problému. Na § 211, zahŕňajúci záškoláctvo, pripadá ročne okolo 1800

obžalovaných osôb. Ustanovenie o školskej dochádzke trestne sankcionuje primárne rodičov v marginalizovaných rómskych komunitách, kde však opatrenia pre zabezpečovanie dodržiavania školskej dochádzky detí realizuje štát už formou podmienok prijímania rôznych sociálnych benefitov. Z uvedených dôvodov sa v prípade nedbania o povinnú školskú dochádzku navrhuje ustanoviť, že k trestnoprávnemu postihu bude možné pristúpiť až po bezvýslednom použití opatrení na úseku štátnych sociálnych dávok, opatrení na úseku pomoci v hmotnej núdzi alebo opatrení sociálnoprávnej ochrany detí, aby sa upustilo od súčasného nekonzistentného a neúčelného prístupu cez trestné stíhania, ktoré majú vážne negatívne dopady nie len na rodičov záškoláka, ale aj na ich ďalšie deti. Navrhovanou úpravou sa pristúpi k trestnoprávnemu postihu až v tých prípadoch, kde iné opatrenia nepriniesli požadované zlepšenie a nebudú sa zbytočne kriminalizovať rodičia, ktorí potrebovali napr. len pomoc.

Na určité konania upravené v navrhovanom odseku 3, ktoré v súčasnosti možno spáchať aj nedbanlivostnou formou, sa bude vyžadovať úmyselné zavinenie. Jedná sa o zvädzanie k záhaľčivému alebo nemravnému životu a obmedzovanie v povinnej školskej dochádzke bez oprávneného dôvodu.

K bodom 167 až 172 (§ 212 ods. 1)

Navrhovaná zmena § 212 ods. 1 písm. e) reaguje na aplikačnú prax, v zmysle ktorej ide o neprimeranú trestnú represiu za bagatelné delikty. Na druhej strane sa kriminalizuje krádež živého zvierat'a, z dôvodu, že bol zaznamenaný významný vzostup prípadov krádeží rôznych zvierat, predovšetkým psov a hospodárskych zvierat. Tým sa odstraňuje problematické určovanie finančnej hodnoty zvierat'a, či dosahuje úroveň aspoň malej škody. Motívom takýchto krádeží je záujem páchatel'a obohatiť svoj majetok na úkor majetku poškodenej osoby (napr. krádežou drahého alebo vzácného zvierat'a s jeho následným predajom v záujme dosiahnutia zisku), alebo je motívom páchatel'ov takýchto konaní odcudziť zviera s úmyslom jeho usmrtenia za účelom získania produktu živočíšneho pôvodu – mäsa na konzum alebo iného produktu (napr. masti). Porušením tohto ustanovenia sú často naplnené aj znaky trestného činu týrania zvierat podľa § 305a ods. 1 písm. b), resp. c), o čom svedčí mnoho prípadov z praxe, ktoré boli súdmi odsúdené. Krádeže týchto zvierat, teda často súvisia s páchaním ďalšej protiprávnej činnosti, ako je kruté zaobchádzanie so zvieratami (týranie zvierat), nelegálne usmrcovanie zvierat, možné riziko šírenia nákazlivých chorôb zvierat s rizikom prenosu aj na človeka, uvádzanie produktov zo zvierat do obehu s predpokladom ich možnej škodlivosti pre človeka, ako aj obchodovanie so zvieratami často aj s medzinárodným, či organizovaným prvkom.

Významným legislatívnym momentom v rámci ochrany zvierat, bolo zákonné priznanie statusu zvierat'a ako cítiaceho a vlastnými zmyslami vnímajúceho tvora, zavedeného do právneho poriadku Slovenskej republiky v § 119 ods. 3 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého „Živé zviera má osobitný význam a hodnotu ako živý tvor, ktorý je schopný vnímať vlastnými zmyslami...“. V nadväznosti na zavedenie takéhoto postavenia zvierat'a do právneho poriadku Slovenskej republiky sa očakáva, že dôjde aj k výraznejšiemu posilneniu právnych nástrojov na boj proti protiprávnej činnosti páchanej na zvieratách, resp. v súvislosti s nimi.

Prax jednoznačne ukazuje, že ku krádežiam zvierat dochádza bez ohľadu na ich majetkovú hodnotu. To znamená, že podstatným kritériom páchatel'ov na ukradnutie zvierat'a nie je tak majetková hodnota zvierat'a, ich rodokmeň, či likvidita (napr. predpoklad následného výhodného predaja zvierat'a, zisk z predaja odcudzeného zvierat'a), ale skôr iné kritéria (napr. príležitosť zviera bez rizika odhalenia ukradnúť, jeho submisívna či neagresívna povaha

umožňujúca sa ho zmocniť, dobrý výživový stav a pod.). Z tohto dôvodu je potrebné zachovať rovnosť právnych nástrojov na postihovanie prípadov krádeží zvierat bez ohľadu na ich majetkovú hodnotu, najmä s prihliadnutím na predpoklad ďalšieho spáchania protiprávneho konania, ako je napríklad jeho následne týranie či utýranie (zvíra menej majetkovo hodnotné rovnako trpí v prípade jeho týrania, ako zviera, ktoré je majetkovo hodnotnejšie).

Vypustenie § 212 ods. 1 písm. g) má za cieľ zamedziť trestnému postihu bagateľných skutkov, pri ktorých vznikala škoda v jednotkách eur, resp. ani nemusela vzniknúť škoda. K dosiahnutiu trestnej represie podľa tohto ustanovenia postačovalo, ak páchatel spáchal dvakrát priestupok krádeže, napríklad prisvojením si zubnej pasty v hodnote 2 eur, ktorú následne aj vrátil. Ak takýto páchatel opustil územie Slovenskej republiky, prípadne ak bolo z iného dôvodu potrebné vykonať dôkaz mimo územia (páchatel alebo svedok odišiel za prácou/príbuznými do cudziny na dlhšie obdobie), nebolo možné takúto trestnú vec v primeranom čase skončiť, nakoľko európske štáty, vrátane Veľkej Británie alebo aj USA odmietajú poskytnúť právnu pomoc (výsluch obvineného/svedka, doručenie procesnej písomnosti a pod.) z dôvodu absencie obojstrannej trestnosti skutku (v iných štátoch ide len o priestupok) alebo aj preto, že ide o bagateľný delikt (nízka hodnota následku voči nákladom konania), pri ktorom sa z dôvodu hospodárnosti úkony justičnej spolupráce nevykonávajú. To isté platí aj o prípadnom využití európskeho zatýkacieho rozkazu a medzinárodného zatýkacieho rozkazu, ktorých vykonanie nie je možné.

K 12. januáru 2023 vykonávalo trest odňatia slobody 921 odsúdených za § 212 odsek 1 písm. g); reálne je tento počet odsúdených počas kalendárneho roka vplyvom priebežnej obmeny odsúdených (nástup trestu/prepustenie) odhadom približne o 50 až 70% vyšší, pretože táto skupina odsúdených vykonáva spravidla kratší trest odňatia slobody. Títo odsúdení sa opakovane dopustili trestného činu krádeže, pri ktorej vznikla zanedbateľná škoda rádovo v jednotkách, resp. v desiatkach eur (napríklad krádež potravín alebo drogérie v obchodných reťazcoch).

Náklady na jednu väznenú osobu za jeden deň výkonu trestu odňatia slobody alebo výkonu väzby predstavovali v r. 2021 priemerne 62 eur, preto uloženie nepodmienečného trestu odňatia slobody odsúdenému podľa § 212 ods. 1 písm. g) Trestného zákona považujeme za neefektívne z pohľadu ekonomického, ale aj z pohľadu plnenia účelu výkonu trestu odňatia slobody. Efektívnejšou formou sa u odsúdených za spáchanie trestného činu krádeže podľa § 212 ods. 1 písm. g) Trestného zákona javí uloženie inej sankcie napríklad v rámci priestupkového konania.

Všeobecne k bodom 171 až 326 (§ 212 ods. 3 až 283 ods. 3)

Navrhuje sa znížiť trestné sadzby za majetkové a hospodárske trestné činy. V platnom znení Trestného zákona existujú značné rozdiely, pokiaľ ide o výšku trestných sadzieb za porovnateľné konania. Napr. za trestný čin poškodzovania finančných záujmov Európskej únie (§ 261) je výrazne nižšia trestná sadzba ako za subvenčný podvod (§ 225), pričom objektívna stránka oboch trestných činov spočíva v rovnakom konaní s tým rozdielom, že objektom § 225 je ochrana finančných záujmov Slovenskej republiky a objektom § 261 ochrana finančných záujmov Európskej únie. V tejto súvislosti je potrebné zosúladiť trestné sadzby aj pri ostatných osobitných druhoch podvodu.

Väčší rozdiel medzi dolnou a hornou hranicou trestnej sadzby dáva väčšiu možnosť súdu zohľadniť pri ukladaní trestu aspekty uvedené v § 34 ods. 4 a 5.

Pri trestných činoch s trestnou sadzbou v základnej skutkovej podstate 6 mesiacov až 3 roky, bola táto sadzba nahradená sadzbou bez spodnej hranice, aby nevylučovala uloženie krátkodobého trestu odňatia slobody. Naopak v kvalifikovaných skutkových podstatách sa ponecháva, resp. zvädza, sadzba šesť mesiacov až tri roky.

K bodu 179 (§ 219)

V predmetnom ustanovení sa z dôvodu prehľadnosti zlučujú súčasné odseky 2 a 3. Zmeny ostatných odsekov súvisia s touto zmenou a s cieľom návrhu zákona znížiť trestné sadzby za majetkové a hospodárske trestné činy.

K bodu 230 (§ 241)

Ustanovenie § 241 ods. 1 upravuje tzv. pasívnu korupciu, ktorej výsledkom je najmä eliminovanie aktivít, zákonných postupov a práv konkurzného veriteľa, resp., aby tento postupoval v prospech úpadcu alebo inej osoby. V platnej právnej úprave absentuje trestnosť vyžiadania si úplatku, čo z hľadiska logického výkladu nie je správne. Navrhovanou zmenou sa tento nedostatok odstráni.

K bodom 245 až 252 (§ 247 až 247d)

Navrhovanými zmenami sa dopĺňajú kvalifikované skutkové podstaty v § 247, 247c a 247d o kvalifikačné znaky, ktoré zohľadňujú spáchanie trestného činu v kontexte ohrozenia riadnej činnosti orgánu verejnej moci, objektu osobitnej dôležitosti, ďalšieho dôležitého objektu, prvku kritickej infraštruktúry alebo základnej služby. Obdobné kvalifikačné znaky sa v platnom znení Trestného zákona už nachádzajú v § 247a a 247b, ide iba o ich precizovanie a doplnenie do ostatných trestných činov súvisiacich s počítačovou kriminalitou. Tento kvalifikačný znak sa rozširuje aj o objekty osobitnej dôležitosti a ďalšie dôležité objekty vychádzajúce zo zákona č. 319/2002 Z. z. o obrane Slovenskej republiky a o prvky kritickej infraštruktúry, ktoré definuje zákon č. 45/2011 Z. z. o kritickej infraštruktúre.

Predmetné trestné činy, okrem trestného činu Neoprávneného prístupu do počítačového systému podľa § 247, sa v kvalifikovaných skutkových podstatách taktiež rozširujú o ohrozenie alebo spôsobenie vážnej poruchy základnej služby. Prevádzkovanie základných služieb, podľa zákona č. 69/2018 Z. z. o kybernetickej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, spočíva v plnení úloh a poskytovaní služieb, ktoré sú kritické pre fungovanie štátneho zariadenia, spoločenských funkcií a bezpečnosti na národnej úrovni. Je preto nevyhnutné, aby boli tieto služby zaradené medzi tie, ktorých ohrozenie predpokladá vyššiu trestnú sadzbu.

Pokiaľ ide o § 247d, predkladateľ nepovažuje za správne zužovať rozsah ochrany na taxatívne stanovené trestné činy, keďže k zneužitiu počítačového programu, či hesla na neoprávnený prístup dochádza aj pri iných trestných činoch, preto sa určuje, že páchateľ bude trestne zodpovedný podľa tohto ustanovenia, ak bude konať v úmysle spáchať akýkoľvek trestný čin.

Ďalšie zmeny súvisia s cieľom návrhu zákona znížiť trestné sadzby za majetkové a hospodárske trestné činy.

K bodom 256 a 257 (§ 248a a 248b)

Navrhujeme doplniť do názvu ustanovenia slovo „národnej“. Osobitný zákon, ktorým je zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu, definuje pojem „národná kultúrna pamiatka“. Sme preto toho názoru, že Trestný zákon by mal používať terminológiu osobitného zákona, aby nedochádzalo k výkladovým problémom. Navrhuje sa tiež vypustiť slovo „nehnutelnej“, čím sa rozšíri predmet ochrany aj na hnutelné kultúrne pamiatky.

Ďalej sa znižuje hranica trestnosti v základnej skutkovej podstate, čo umožní vyvodzovanie trestnoprávnej zodpovednosti za takýto trestný čin už pri spôsobení väčšej škody. Škodovosť trestného činu poškodzovania a znehodnocovania kultúrnej pamiatky podľa § 248a sa v súčasnosti začína až od značnej škody, t. j. škody vo výške minimálne 26 600 eur.

Z odseku 3 sa do odseku 2 presúva spáchanie trestného činu na území požívajúcom ochranu podľa osobitného predpisu. Uvedené sa navrhuje s ohľadom na proporčnosť navrhovaných sankcií k okolnostiam, za ktoré sa ukladajú. Dovoľujeme si podotknúť, že existuje veľké množstvo národných kultúrnych pamiatok, ktoré sa nenachádzajú v pamiatkovom území a sú nositeľmi významných pamiatkových hodnôt. Naopak existujú národné kultúrne pamiatky, ktoré sa síce nachádzajú v pamiatkových územiach, avšak ich pamiatkové hodnoty sú už značne degradované. Trestná sadzba v odseku 3 sa preto môže javiť ako neprimeraná.

Zároveň sa navrhuje vytvoriť nový § 248b, ktorý bude postihovať nedbanlivostnú formu tohto konania, ktorá bude menej prísne trestaná.

K bodu 258 (§ 249)

Ide o rozšírenie základnej skutkovej podstaty trestného činu poškodzovania a znehodnocovania archeologického dedičstva podľa § 249 o konanie, ktoré subsumuje aj neoprávnené obchodovanie s archeologickými nálezmi priamo nelegálnymi hľadačmi archeologických nálezov, ktoré nie je možné riešiť prostredníctvom trestného činu podielníctva. Ide o reakciu štátu na množiace sa podozrenia z nelegálneho obchodovania s archeologickými nálezmi priamo vykrádačmi archeologických lokalít.

K bodu 262 (§ 249a)

Ide o preformulovanie a doplnenie základnej skutkovej podstaty trestného činu falšovania predmetov kultúrnej hodnoty podľa § 249a so zdôraznením takéhoto podvodného konania v špecifickej oblasti kultúrneho dedičstva a trhu s umením. Podstatou tohto trestného činu je ochrana spoločnosti, jej pamäťových inštitúcií verejného záujmu, ako aj jednotlivcov, i ochrana všetkých zúčastnených pred nežiaducimi praktikami na trhu s umením. Definovaním špecifických foriem trestnej činnosti v kultúrnej oblasti, akým je okrem iných aj úmyselné vyhotovenie falzifikátov predmetov kultúrnej hodnoty s úmyslom zameniť ich za originály, či už v pamäťových inštitúciách alebo na trhu s umením, uvedená právna úprava reaguje na potrebu zosúladenia slovenského právneho poriadku s aktuálnymi cieľmi a politikami Európskej komisie a nadväzuje na ďalšie medzinárodné dohovory a záväzky Slovenskej republiky v kultúrnej oblasti (najmä UNESCO).

K bodom 266 a 267 (§ 251)

Súčasnú zmenu skutkovej podstaty trestného činu neoprávneného podnikania používa nejednotné pojmy prospech, škoda a rozsah. Navrhovaná zmena sleduje ich zjednotenie pod pojem „rozsah“. Z tohto dôvodu ako aj z dôvodu zmiernenia trestnej represie za hospodárske trestné činy sa skutková podstata posúva z malého rozsahu na väčší rozsah. Taktiež sa navrhuje v novom § 34 ods. 8 stanoviť, že v základnej skutkovej podstate možno z dôvodu nízkej spoločenskej závažnosti trestného činu spáchaného vo väčšom rozsahu uložiť iba jeden z alternatívnych trestov.

K bodu 271 (§ 251b)

Platné znenie § 251b je nepoužiteľné s poukazom na odkaz na proces likvidácie. Navrhujeme preto vykonať zmeny, ktoré umožnia účinne postihovať konania spočívajúce v špekulatívnom prevode obchodných podielov v obchodných spoločnostiach na tzv. biele kone alebo v zabezpečení ustanovenia takýchto osôb do štatutárnych orgánov obchodných spoločností.

Na dennej báze sa stretávame s mnohými prípadmi firiem (zväčša s. r. o.), v ktorých figurujú tzv. biele kone, ktoré boli do týchto pozícií špekulatívne ustanovené rôznymi osobami (väčšinou bývalými štatutármi a spoločníkmi) avšak bez toho, aby ktokoľvek za takéto konanie niesol akúkoľvek zodpovednosť.

V mnohých firmách na Slovensku však figurujú rôzne osoby, ktoré reálne ani netušia, že sú konateľmi alebo spoločníkmi nejakých spoločností, v mene ktorých „skrytým spôsobom podniká“ niekto úplne iný, čo je roky prehliadané a tolerované.

Trestný čin nekalej likvidácie podľa § 251b Trestného zákona v platnom znení v tomto smere nie je dostačujúcim riešením, pretože postihuje iba také konanie páchatel'a, ktoré smeruje k zmareniu riešenia ukončenia podnikania likvidáciou. Likvidácia však v zmysle ustanovení Obchodného zákonníka predstavuje iba jeden z možných spôsobov (riešení) ukončenia podnikania (druhým je ukončenie podnikania bez likvidácie), ktorý navyše prichádza do úvahy v podstate iba v prípade, že obchodná spoločnosť disponuje dostatočným majetkom.

V praxi však dochádza k prevádzaniu nemajetných spoločností za účelom zbavenia sa zodpovednosti za záväzky a zároveň dôkazov o ich majetku (nedostupnosť účtovníctva spôsobuje nemožnosť jednoznačného posúdenia stavu majetku, resp. aktív spoločnosti), čo v konečnom dôsledku sťažuje posúdenie otázky, či by pri danej spoločnosti vôbec prichádzalo do úvahy riešenie ukončenia podnikania likvidáciou.

Súčasnú zmenu trestného činu nekalej likvidácie podľa § 251b Trestného zákona má tri základné skutkové podstaty. Z hľadiska naplnenia objektívnej stránky tohto trestného činu sa vyžaduje konanie páchatel'a spočívajúce v prevode účasti v právnickej osobe na „bieleho koňa“, pričom cieľom zákonnej úpravy je trestný postih nielen toho, kto sám prevádza svoju účasť v právnickej osobe na „bieleho koňa“, ale aj osôb, ktoré na takéto prevody vyhládávajú alebo sprostredkovávajú „biele kone“, a nakoniec trestný postih sa vzťahuje aj k samotnému „bielemu koňovi“, ktorý na seba prevádza účasť v právnickej osobe. Prevod účasti v právnickej osobe na „bieleho koňa“ však na vyvodenie trestnoprávnej zodpovednosti samo o sebe nestačí.

Z hľadiska subjektívnej stránky (zavinenia) zákonodarca vyžaduje, aby sa taký prevod uskutočnil v špecifickom úmysle, a to „v úmysle zmať riešenie ukončenia podnikania

likvidáciou“. Bez preukázania tohto špecifického úmyslu nebude prichádzať trestný postih podľa tejto skutkovej podstaty vôbec do úvahy.

V prípade vedenia trestného stíhania pre trestný čin nekalej likvidácie preto musí byť predmetom dokazovania aj to, či napríklad pri obchodnej spoločnosti, ktorej účasť bola prevedená na „bieleho koňa“, prichádzala vôbec likvidácia do úvahy, teda či obchodná spoločnosť bola v čase prevodu jej účasti na „bieleho koňa“ v takom stave, že by bola možná jej likvidácia.

Vzhľadom na to, že pre naplnenie skutkovej podstaty trestného činu nekalej likvidácie podľa § 251b Trestného zákona je potrebné konanie páchatel'a spočívajúce v úmysle zmariť riešenie ukončenia podnikania likvidáciou, musí byť predmetom dokazovania aj preukázanie naplnenia pojmu „zmariť“ teda to, či prevod účasti v obchodnej spoločnosti na „bieleho koňa“ mohol reálne zmariť (znemožniť) účel (podstatu) ukončenia podnikania likvidáciou (t. j. či likvidácia mohla byť reálne znemožnená v dôsledku toho, že páchatel' prevedie účasť v obchodnej spoločnosti na „bieleho koňa“). Ak však obchodná spoločnosť nedisponuje žiadnym majetkom na uspokojenie svojich veriteľov, nie je možné konštatovať, že spoločnosť je v likvidácii, pretože reálne „nie je čo likvidovať“. Samotný likvidátor je s poukazom na § 75h Obchodného zákonníka povinný podať návrh na vyhlásenie konkurzu.

Ak teda spoločník prevedie svoju účasť v majetkovo „prázdnej“ spoločnosti na „bieleho koňa“, nemôže tak konať s úmyslom zmariť riešenie ukončenia podnikania likvidáciou, pretože pre neexistenciu žiadneho majetku reálne žiadna likvidácia neprichádza do úvahy a ani samotný Obchodný zákonník likvidáciu takejto obchodnej spoločnosti neprikazuje. Za takéhoto právneho stavu vyvodenie trestnej zodpovednosti pre trestný čin nekalej likvidácie podľa § 251b Trestného zákona neprichádza do úvahy.

Zákonodarca sa síce zavedením pojmu nekalá likvidácia snažil postihovať konanie, ktoré fakticky smeruje k ukončeniu účasti určitej osoby v obchodnej spoločnosti, avšak toto konanie sa realizuje nežiaducim spôsobom.

Vyššie uvedené má za následok, že nie je možné postihovať nekalé prevody obchodných podielov v právnických osobách na „biele kone“, prípadne ustanovovanie „bielych koňov“ za štatutárnych zástupcov a členov štatutárnych orgánov obchodných spoločností, ak príslušná obchodná spoločnosť nemá v čase týchto prevodov a zmien žiadny majetok.

S poukazom na vyššie uvedené sa navrhuje vypustiť z § 251b slová „v úmysle zmariť ukončenie podnikania likvidáciou“ a zmeniť názov trestného činu na „Nekalé korporátne praktiky“, ktorý predkladateľ považuje za vhodnejší. Z dôvodu prehľadnosti a zrozumiteľnosti sa taktiež súčasný odsek 2 vkladá do odseku 1 a odsek 1 sa rozdeľuje na písmená.

Navrhovanou legislatívnou zmenou sa zabezpečí možnosť trestnoprávneho postihu pre trestný čin podľa § 251b Trestného zákona aj v prípadoch, v ktorých sa prevádzajú účasti na obchodných spoločnostiach, ktoré nemajú žiaden majetok, nakoľko táto skutočnosť by sa zistila až po ustanovení likvidátora, čo je proces ktorý predchádza buď samotnej likvidácii majetku obchodnej spoločnosti, ak tento v skutočnosti existuje, alebo zisteniu jej nemajetnosti. Zistenie nemajetnosti obchodnej spoločnosti nemožno konštatovať bez tohto, aby došlo k ustanoveniu likvidátora obchodnej spoločnosti.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti je teda vhodné upraviť skutkovú podstatu tak, aby bolo možné trestnoprávne postihovať všetky účelové prevody obchodných spoločností, t. j. bez toho aby bolo nutné skúmať aké riešenie ukončenia podnikania prichádzalo do úvahy.

K bodom 274 a 275 (§ 254)

Z § 254 sa vypúšťa odsek 2 týkajúci sa cla, ktoré bolo premiestnené do daňových trestných činov, kam ako príjem verejných rozpočtov patrí (pozri aj odôvodnenie k bodom 316 až 323, § 276 až 278).

K bodom 283 a 284 (§ 259 ods. 2)

Ide o precizovanie doterajšieho znenia skutkovej podstaty trestného činu.

K bodu 289 (§ 261)

Možno konštatovať, že trestné sadzby pri trestnom čine poškodzovania finančných záujmov Európskej únie podľa § 261 sú podľa súčasnej právnej úpravy pri porovnaní s ostatnými obdobnými trestnými činmi podvodného charakteru (§ 221 a nasl.) najmiernejšie. Navrhovanou zmenou sa trestný čin poškodzovania finančných záujmov Európskej únie zosúladí s trestným činom subvenčného podvodu podľa § 225, ktorý ju skutkovo obdobným trestným činom chrániacim finančné záujmy Slovenskej republiky. Zvýšenie hornej hranice trestnej sadzby pri Poškodzovaní finančných záujmov Európskej únie sa navrhuje z dôvodu založenia pôsobnosti Európskej prokuratúry s poukazom na čl. 25 Nariadenia Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry (ďalej iba „nariadenie“).

V praxi, najmä v prípade tzv. spolufinancovania projektov tak zo zdrojov Európskej únie ako aj zo zdrojov rozpočtu Slovenskej republiky, reálne dochádza k (jednočinnému) súbehu vyššie uvedených trestných činov, pričom spravidla miera spolufinancovania zo zdrojov Slovenskej republiky je podstatne nižšia ako miera financovania zo zdrojov Európskej únie. Táto skutočnosť však má priamy vplyv na to, ktorý orgán činný v trestnom konaní bude vo veci konať, osobitne, či na konanie o takomto skutku bude príslušná Európska prokuratúra.

Je potrebné upozorniť, že podľa článku 25 ods. 2 písm. a) Nariadenia, sa *„Európska prokuratúra zdrží výkonu svojej právomoci v súvislosti s akýmkoľvek trestným činom, ktorý patrí do rozsahu pôsobnosti článku 22, a po porade s príslušnými vnútroštátnymi orgánmi im v súlade s článkom 34 bez zbytočného odkladu postúpi vec, ak horná hranica trestnej sadzby stanovená vo vnútroštátnom práve za trestný čin patriaci do pôsobnosti článku 22 ods. 1 je rovnaká alebo nižšia ako horná hranica trestnej sadzby za neoddeliteľne spojený trestný čin podľa článku 22 ods. 3, s výnimkou prípadov, keď mal neoddeliteľne spojený trestný čin zásadný význam pre spáchanie trestného činu patriaceho do pôsobnosti článku 22 ods. 1“*.

Inak povedané, pokiaľ horná hranica trestnej sadzby súvisiaceho trestného činu je rovnaká alebo vyššia ako horná hranica trestnej sadzby trestného činu patriaceho do pôsobnosti Európskej prokuratúry, Európska prokuratúra nesmie vo veci vykonávať ďalšie úkony a vec musí postúpiť príslušným národným orgánom a to bez ohľadu na hodnotu prípadne spôsobenej škody. Toto ustanovenie má zásadný vplyv pri posudzovaní už spomenutého súbehu trestných činov podľa § 261 a § 225 Trestného zákona.

Z uvedeného vyplýva, že iba ak je takýto čin v časti týkajúcej sa rozpočtu Európskej únie kvalifikovaný podľa § 261 v odseku s vyššou hornou hranicou trestnej sadzby ako skutok týkajúci sa rozpočtu Slovenskej republiky, príslušnou bude Európska prokuratúra. Ak je však takáto horná hranica trestnej sadzby nižšia alebo rovnaká, príslušná bude slovenská prokuratúra. Podľa doterajšej úpravy tak v praxi dochádzalo k „absurdným“ situáciám, kedy Európska prokuratúra musela odmietnuť tzv. evokáciu veci alebo rozhodnúť o nezačatí trestného stíhania a postúpení veci národným orgánom, bez ohľadu na hodnotu spôsobenej škody jednotlivým subjektom, keďže trestná sadzba Subvenčného podvodu podľa § 225 bola podstatne vyššia ako pri trestnom čine Poškodzovania finančných záujmov Európskej únie.

Tento problém by tak nevyriešilo zosúladenie trestných sadzieb oboch trestných činov, keďže Európska prokuratúra je povinná sa zdržať podľa vyššie spomenutého článku aj v prípadoch, kedy je trestná sadzba rovnaká. Takéto zosúladenie by tak nevyriešilo spomínaný problém pri projektoch spolufinancovaných na 50% z rozpočtu Európskej únie a na 50% zo štátneho rozpočtu alebo ak by škoda spôsobená Európskej únii aj Slovenskej republike presahovala škodu veľkého rozsahu.

Preto sa navrhuje zvýšenie hornej hranice trestnej sadzby pri Poškodzovaní finančných záujmov Európskej únie o jeden rok v každom odseku, aby sa tým v zásade v každom prípade založila pôsobnosť Európskej prokuratúry. Avšak v prípade, že takýmto súbehom trestných činov vznikne väčšia škoda na majetku Slovenskej republiky ako Európskej únie, Európska prokuratúra by sa v súlade s čl. 25 ods. 3 písm. b) Nariadenia mala zdržať výkonu svojej právomoci, keďže škoda spôsobená finančným záujmom Európskej Únie by nepresahovala škodu spôsobenú inej osobe.

Terminológia skutkovej podstaty sa precizuje v súlade s navrhovaným znením § 124 ods. 3 (pozri aj odôvodnenie k bodu 122, § 124 ods. 3).

K bodu 290 (§ 263)

Z podrobnej štatistickej analýzy Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky pod názvom „PREHĽAD O POČTE ODSÚDENÝCH OSÔB PODĽA OSOBITNEJ ČASTI TRETNÉHO ZÁKONA“ vyplýva, že za celú dobu existencie § 263 a teda za nedbanlivostnú formu spáchania trestného činu poškodzovania finančných záujmov Európskej únie bola v SR odsúdená jediná osoba. Napriek tejto skutočnosti jeho existencia spôsobuje obavu potenciálnych prijímateľov, ktorí sú oprávnení čerpať finančné prostriedky Európskej únie, že sa v prípade nesprávneho pochopenia nesmierne komplikovaných procesných pravidiel čerpania týchto prostriedkov dopustia aplikácie v rozpore s týmito pravidlami, čím sa môžu vystaviť riziku trestného stíhania podľa dotknutého ustanovenia. Z tohto dôvodu sa javí existencia tohto zákonného ustanovenia ako značne kontraproduktívna, nakoľko Slovenská republika nečerpaním týchto prostriedkov v stanovenej dobe o tieto prostriedky prichádza. Akákoľvek právna úprava, ktorá neodôvodnene spomaľuje, resp. znemožňuje čerpanie prostriedkov z fondov Európskej únie, je spôsobilá ohroziť finančné záujmy SR.

V prípade identifikovania akýchkoľvek porušení zo strany prijímateľov (chyby verejného obstarávania, porušenie finančnej disciplíny, porušenie zmluvných podmienok atď.) sú v systémoch čerpania prostriedkov EÚ zavedené proporčné mechanizmy na odstránenie nežiadúceho stavu, a to vo formách finančných korekcií, zmluvných sankcií a pod. Pokiaľ nejde o úmyselné konanie osoby prijímateľa, opísané v skutkovej podstate trestného činu podľa § 261 a § 262 Trestného zákona, tak sa postihovanie poškodenia finančných záujmov Európskej únie

nedbanlivostnou formou javí ako kontraproduktívne k zavedeným účinným opatreniam, nakoľko v prípade právoplatného odsúdenia takejto osoby sa musí v zmysle európskej legislatívy uplatniť 100% finančná korekcia.

Táto nedbanlivostná forma zavinenia bola zavedená nad rámec Dohovoru vypracovaného na základe článku K.3 Zmluvy o EÚ o ochrane finančných záujmov Európskych spoločenstiev z 26. júla 1995 zverejneného Ú. v. ES C 316/49, 27. 11. 1995 (ďalej len ako „Dohovor“) v trestnom zákone, ktorý nadobudol účinnosť dňa 01.09.2002 na základe zákona č. 421/2002 Z. z.

V prípade subvenčného podvodu v zmysle § 225 Trestného zákona, ktorého znaky skutkovej podstaty sú totožné s trestným činom podľa § 261 Trestného zákona, tento nedbanlivostnú formu zavinenia nepozná, čím sa tieto dva trestné činy definované trestným zákonom dostávajú do neopodstatnenej disproporcie.

Predmetné je zároveň nad rámec európskych štandardov trestného práva postihujúceho trestné činy poškodzovania finančných záujmov Európskej únie v jednotlivých členských štátoch. K obdobnej myšlienke sa priklonila iba Nemecká spolková republika, ktorá však nedefinuje nedbanlivostné konanie rovnako ako je tomu v Slovenskej republike, ale ako „ľahkomyselné“ konanie, ktoré je však právnym výkladom bližšie k vedomej nedbanlivosti, zatiaľ čo nedbanlivosť stanovená v slovenskom Trestnom zákone pozná vedomú a nevedomú podobu nedbanlivostného zavinenia. Definícia zavinenia z nedbanlivosti v trestnom práve SR v súvislosti s ochranou finančných záujmov Európskej únie je tým pádom značne širšia ako nemecká. Ďalšími dvomi krajinami, ktoré implementovali nad rámec Dohovoru do svojich právnych poriadkov nedbanlivostné zavinenie v súvislosti so spáchaním týchto trestných činov, sú už len Litovská republika a Dánske kráľovstvo. Tu je však nevyhnutné poukázať, že v oboch prípadoch je možné takéto zavinenie iba pri značnej/veľkej škode. Žiaden iný členský štát, resp. žiaden štát s príbuzným právnym základom takúto formu zavinenia v danom kontexte nestanovuje. Nielenže slovenské nastavenie je v tomto smere prísnejšie ako európska legislatíva, ale dokonca vyčnieva z právnych štandardov ostatných členských štátov.

K bodom 300 a 301 (§ 266)

Ustanovenie § 266 ods. 1, ods. 2 písm. d) Trestného zákona je svojim charakterom korupčným trestným činom, ale pritom nepatrí do pôsobnosti Úradu špeciálnej prokuratúry, čo považujeme za nesystematické riešenie. Navyiac uvedené ustanovenie nie je formálne zaradené medzi trestné činy korupcie, čo okrem iného znamená, že na rozdiel od iných korupčných trestných činov napríklad na odhalenie korupcie pri verejnom obstarávaní nie je možné použiť inštitút agenta v zmysle § 117 Trestného poriadku, čo paradoxne často znemožňuje účinné preukazovanie tejto trestnej činnosti.

Ustanovenie § 266 ods. 1, ods. 2 písm. d) Trestného zákona je pritom lex specialis vo vzťahu k iným korupčným trestným činom a preto orgány činné v trestnom konaní a súd musí pri korupcii pri verejnom obstarávaní uprednostniť práve toto ustanovenie pred § 329 ods. 1 Trestného zákona, resp. inými korupčnými trestnými činmi. Existuje pritom množstvo iných trestne kvalifikovaných konaní, pri ktorých tiež vzniká možnosť korupcie, avšak ani jedno z nich nemá naformulovanú takúto lex specialis úpravu ako je v § 266 Trestného zákona, nakoľko všetky takéto konania sú pokryté ustanoveniami § 329 až 336 Trestného zákona, pričom v prípade, ak sú na to dané podmienky, je tento korupčný trestný čin stíhaný v súbehu s iným trestným činom, ktorý je zároveň naplnený. Navrhujeme preto, aby bol rovnakým spôsobom

upravený aj § 266, tzn. aby jeho písmeno d) v odseku 2 bolo zo zákona vypustené, čím by úplatky súvisiace s manipuláciou verejného obstarávania napĺňali znaky skutkovej podstaty všeobecných korupčných trestných činov.

K bodu 307 (§ 270 a 271)

Z dôvodu prehľadnosti sa precizuje § 270 ods. 1 a v celom trestnom čine sa nastavujú trestné sadzby úmerne rozsahu činu a jeho závažnosti. Skutková podstata súčasného § 271 ods. 1 spočívajúca v dovoze, vývoze alebo preprave falšovaných, pozmenených alebo neoprávnene vyrobených peňazí alebo cenných papierov a v príjme alebo zisku takýchto peňazí alebo cenných papierov s cieľom uviesť ich do obehu bola presunutá do § 270 ods. 1 ako písm. c) a d), do ktorého tento typ konania patrí. Predmetnou zmenou sa takisto zabezpečí odstupňovanie závažnosti takýchto konaní podľa osobitných kvalifikačných znakov uvedených v nasledujúcich odsekoch. Dopĺňa sa odsek 4, v ktorom sa postihujú predmetné konania spáchané v značnom rozsahu.

§ 271 ods. 2 sa iba precizuje zmenou slovosledu.

K bodom 312 až 319 (§ 276 až 278)

Daňové trestné činy sa rozširujú o clo, ktoré sem svojou povahou, ako príjem do verejných rozpočtov patrí a aby v súlade s novou úpravou škody pre tieto trestné činy si mohol príslušný colný orgán uplatniť skrátené alebo nezaplatené clo ako škodu v adhéznom konaní (pozri aj odôvodnenie k bodu 122, § 124 ods. 3). Súčasne došlo k jeho vypusteniu z trestného činu Porušovania predpisov o obehu tovaru v styku s cudzinou (body 278 a 279, § 254 ods. 2 až 5).

K § 276 a 277

V predmetných daňových trestných činoch sa v súlade s bodom 122 nahrádza kvalifikačný pojem „rozsah“ pojmom „škoda“ a cieľom tejto zmeny je umožniť štátnym orgánom uplatňovať si nárok na náhradu škody spôsobenej týmito trestnými činmi v trestnom konaní (k tomu pozri aj odôvodnenie k bodu 122).

Ďalšie zmeny spočívajú vo zvýšení hranice trestnosti v základných skutkových podstatách trestných činov skrátenia dane a poistného a neodvedenia dane a poistného v základnej skutkovej podstate na väčšiu škodu a v prípade trestného činu nezaplatenia dane podľa § 278 sa hranica škody zvyšuje na značný rozsah. Vzhľadom k tomu, že trestné právo má slúžiť ako prostriedok *ultima ratio*, sa javí ako nelogické, aby na trestnosť činu pri daňových trestných činoch postačovala hranica 266 eur. V základnej skutkovej podstate sa tak navrhuje stanoviť ako kvalifikačný znak väčšia škoda, čo predstavuje sumu nad 5 000 eur. Do tejto sumy bude dané konanie postihované prostriedkami správneho trestania. Súčasné nastavenie základných skutkových podstát nezodpovedá spoločenskej závažnosti činu, ak je spáchaný v malom rozsahu, a nadmerne zahľucuje orgány činné v trestnom konaní.

V odseku 4 sa ako kvalifikačný znak dopĺňa spáchanie činu členom nebezpečného zoskupenia.

K § 277a

Trestný čin daňového podvodu sa obdobne ako aj u ostatných daňových trestných činoch rozširuje o odsek, ktorého osobitným kvalifikačným znakom bude spáchanie tohto trestného činu členom nebezpečného zoskupenia. Na rozdiel od ostatných daňových trestných činov však jeho naviazanie na škodu nie je možné keďže ide o predčasne dokonaný trestný čin, ktorý je dokonaný už uplatnením nároku na vrátenie dane z pridanej hodnoty alebo spotrebnej dane, teda bez ohľadu na to či správca dane tento neoprávnene uplatnený nárok vyplatí a teda bez ohľadu na to, či týmto konaním vznikne škoda.

K § 278

V § 278 ods. 1 sa obdobne ako u § 276 a 277 kvalifikačným momentom stáva škoda a celý trestný čin sa posúva o jednu hranicu škody vyššie, v súlade s čím sa posúva aj trestná sadzba.

K bodu 320 (§ 278a)

Trestný čin marenia výkonu správy daní mal vytvoriť prísnejší sankčný mechanizmus pre prípadné porušovanie povinností daňových subjektov v rámci správy daní, čím sa malo predísť častým pokusom zo strany daňových subjektov vyhýbať sa plneniu svojich daňových povinností. V aplikačnej praxi sa však tento postup za viac ako 10 rokov účinnosti neosvedčil a keďže ide o trestné postihovanie administratívno-právnych povinností daňových subjektov, predkladateľ pristupuje k vypusteniu tohto trestného činu. Predmetné porušenia na úseku daní budú aj naďalej postihované prostriedkami správneho (daňového) práva.

K bodu 325 (§ 283)

Trestný zákon v § 283 stále pracuje s pojmom „zvukovo-obrazový záznam“, i keď tento pojem bol rekodifikáciou (zákonom č. 185/2015 Z. z. s účinnosťou od 1. 1. 2016) nahradený pojmom „audiovizuálny záznam“. Navrhuje sa uviesť tieto dva právne predpisy pojmovo do súladu. Zároveň je s ohľadom na technologický posun potrebné rekodifikovať trestné činy v oblasti autorských práv, a to aj vo vzťahu k trestným sadzbám, ktoré z tohto dôvodu nemusia zodpovedať spoločenskej závažnosti. V základnej skutkovej podstate sa preto navrhuje stanoviť ako kvalifikačný znak spáchania trestného činu spôsobenie väčšej škody.

K bodu 328 (§ 284 ods. 2)

Navrhujeme do kvalifikovanej skutkovej podstaty zločinu všeobecného ohrozenia doplniť ako zákonný znak aj výšku reálne spôsobenej škody veľkého rozsahu. Absencia škody v prípadoch výbuchov, požiarov a pod. spôsobuje, že sa reálne spôsobená škoda postihuje v jednočinnom súbehu s trestným činom poškodzovania cudzej veci podľa § 245 Trestného zákona, hoci forma/mechanizmus spôsobenia škody je typický pre konania naplňajúce trestný čin všeobecného ohrozenia, a nie pre škodu spôsobenú bežnými formami poškodzovania cudzej veci.

K bodom 328 a 330 (§ 286 ods. 1)

Ustanovenie sa precizuje za účelom odstránenia pochybností pri uplatňovaní termínu „podobného všeobecne prospešného zariadenia“.

K bodu 331 (§ 286 ods. 2)

Trestný čin Poškodzovania a ohrozovania prevádzky všeobecne prospešného zariadenia sa rozširuje o spáchanie činu v spojení s cudzou mocou alebo cudzím činiteľom.

K bodom 332 až 336 (§ 289)

Navrhujeme sprísniť postih osoby, ktorá sa odmietla podrobiť vyšetreniu na zistenie návykovej látky pri výkone zamestnania alebo inej činnosti, pri ktorých je vplyv návykovej látky obzvlášť nebezpečný, najmä ak vedie prostriedok hromadnej prepravy. V prípade, ak ide o konanie uvedené v odseku 4 (pri výkone zamestnania alebo inej činnosti, pri ktorých je vplyv návykovej látky obzvlášť nebezpečný) sa páchatelovi viac oplatí odmietnuť sa podrobiť vyšetreniu na zistenie návykovej látky a bude tak postihnutý podľa odseku 1 (trestná sadzba až na jeden rok), ako keď sa vyšetreniu podrobí a tým umožní preukázať spáchanie trestného činu podľa odseku 4 (sadzba 2 až 5 rokov). Navrhujeme zjednotiť právnu úpravu postihu pri odmietnutí podrobiť sa vyšetreniu na zistenie návykovej látky tak, aby sa osoba uvedená v odseku 4, ktorá odmietne vyšetrenie, potrestala prísnejšie.

V odseku 4 a novom odseku 6 sa zavádza pojem „stav ťažkej opitosti“ definovaný v novom § 122 ods. 16 (viď odôvodnenie k bodu §122 ods. 16).

K bodu 335 (§ 294 a 295)

Ide o systematické prepracovanie skutkových podstat trestných činov podľa § 294 a 295 Trestného zákona.

Vo všetkých skutkových podstatách sa pojem rozsah nahrádza pojmom množstvo, ktorý považujeme za logickejšie a výstižnejšie kritérium závažnosti protiprávneho konania (pozri § 126a a odôvodnenie k bodu 127)

V § 294 Trestného zákona sa navrhuje upraviť trestnosť neoprávnených konaní, ktoré sa týkajú strelných zbraní a streliva vo väzbe na zákon č. 190/2003 Z. z. o strelných zbraniach a strelive a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

V základnej skutkovej podstate podľa odseku 1 sa upravuje neoprávnená dispozícia so strelivom, v odseku 2 sa upravuje neoprávnená dispozícia so strelnou zbraňou alebo jej hlavnou časťou, prípadne bez označenia strelnej zbrane alebo jej hlavnej časti.

Pokiaľ ide o kvalifikované skutkové podstaty, v odseku 4 sa ako kvalifikačný znak dopĺňa trestnoprávna recidíva, nakoľko s prihliadnutím na závažnosť tejto protispoločenskej činnosti sa javí ako potrebné osobitne postihovať recidívu takéhoto konania.

Nový odsek 5 upravuje spáchanie trestného činu podľa odsekov 1, 2 alebo 3 v značnom množstve. Tento kvalifikačný znak v platnom znení absentuje.

V § 295 Trestného zákona je upravená trestnosť neoprávnených konaní, ktoré sa týkajú výbušnín, výbušných predmetov, munície a ďalších hromadne účinných zbraní upravených v zákone č. 58/2014 Z. z. o výbušninách, výbušných predmetoch a munícii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákone č. 129/1998 Z. z. o zákaze chemických zbraní a o zmene a doplnení

niektorých zákonov, zákone č. 218/2007 Z. z. o zákaze biologických zbraní a o zmene a doplnení niektorých zákonov a pod.

Dochádza k revízii základných skutkových podstat trestného činu podľa § 295. Jednou zo zmien je vypustenie pojmu hromadenie strelných zbraní z odseku 1 písmena b), pretože spadá pod jednotlivé kvalifikované skutkové podstaty § 294, ktoré zahŕňajú väčšie, značné a veľké množstvo. Tým sa zabezpečí jednoznačnosť právnej úpravy a jej jednotná aplikácia. Ďalšou zmenou je vyčlenenie konania podľa odseku 2 písmena b) do nového § 295a, ktorý bude postihovať nepovolené projektovanie stavby alebo používanie prevádzky na výrobu chemických alebo biologických zbraní.

V základnej skutkovej podstate podľa odseku 1 sa upravuje neoprávnená dispozícia s výbušninami, výbušnými predmetmi, muníciou alebo muničnými elementami, kým v odseku 2 sa upravuje neoprávnená dispozícia s hromadne účinnými zbraňami. V oboch skutkových podstatách sa dopĺňajú nové spôsoby konania, ktorými možno spáchať trestný čin, a to neoprávnený vývoj, ponuka, dodanie, skladovanie a danie na prepravu. Z dôvodu vyššej spoločenskej závažnosti pri neoprávnenej dispozícii s hromadne účinnými zbraňami sa v odseku 2 stanovuje vyššia trestná sadzba v porovnaní s odsekom 1.

V odseku 3 sa ako kvalifikačný znak dopĺňa trestnoprávna recidíva, nakoľko s prihliadnutím na závažnosť tejto protispoločenskej činnosti sa javí ako potrebné osobitne postihovať recidívu takéhoto konania.

Objektom trestných činov podľa § 294 a 295 je ochrana bezpečnosti ľudí pred možným ohrozením ich života a zdravia.

Objektívna stránka skutkovej podstaty podľa § 294 spočíva v neoprávnenej výrobe, dovoze, vývoze, prevoze, preprave, zadovážení, držbe streliva (odsek 1), alebo strelnej zbrane alebo jej hlavnej časti alebo bez označenia strelnej zbrane alebo jej hlavnej časti určeného na ich identifikáciu podľa medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná (odsek 2). V oboch prípadoch je trestné aj sprostredkovanie takejto činnosti. Objektívna stránka trestného činu podľa § 294 odseku 3 spočíva vo sfalšovaní, nedovolenom zahľadení, odstránení alebo inom pozmenení označenia strelnej zbrane alebo jej hlavnej časti určeného na identifikáciu podľa medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná.

Objektívna stránka skutkovej podstaty podľa § 295 spočíva v neoprávnenom vývoji, výrobe, ponuke, dovoze, vývoze, prevoze, preprave, daní na prepravu, dodaní, skladovaní výbušnín, výbušných predmetov, munície alebo muničných elementov (odsek 1), alebo hromadne účinných zbraní (odsek 2). V oboch prípadoch je trestné aj sprostredkovanie takejto činnosti.

Subjekt trestných činov podľa § 294 a 295 je všeobecný. Páchateľom môže byť každá trestne zodpovedná osoba.

Z hľadiska subjektívnej stránky sa vyžaduje úmyselné zavinenie. Pre trestnú zodpovednosť páchateľa sa vyžaduje, aby mal vedomosť o tom, že koná neoprávnene jedným zo spôsobov uvedených v základných skutkových podstatách § 294 a 295.

K bodu 336 (§ 295a a 295b)

K § 295a

Ide o vyčlenenie trestného činu podľa § 295 odseku 2 písmena b) do samostatného ustanovenia z dôvodu zmeny systematiky pri trestných činoch nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami. Táto skutková podstata bude postihovať nepovolené projektovanie stavby alebo používanie prevádzky na výrobu chemických zbraní alebo biologických zbraní, keďže ide o zbrane mimoriadne závažnej povahy a to tak z hľadiska ich primárneho účelu použitia, ako aj následkov, ktoré sú spôsobilé privodiť.

K § 295b

Ustanovuje sa nová skutková podstata trestného činu nedovolenej výroby, držania a nakladania s prekurzormi výbušnín. Z pracovných stretnutí s partnermi na úrovni expertov v oblasti bezpečnosti a boja proti zločinnosti členských štátov Európskej únie, ktorých sa pravidelne zúčastňuje aj delegát Slovenskej republiky (Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Prezídium Policajného zboru, úrad kriminálnej polície) vyplýva, že systematizácia trestnoprávnej zodpovednosti za protiprávne konanie s prekurzormi výbušnín pri určitom stanovenom rozsahu je jediným dostatočne preventívnym opatrením s potenciálom odradiť od porušovania ustanovení obmedzujúcich nakladanie s prekurzormi výbušnín.

Osobitné predpisy, ktoré obsahujú právnu úpravu prekurzorov výbušnín, sú najmä zákon č. 262/2014 Z. z. o pôsobnosti orgánov štátnej správy vo veciach prekurzorov výbušnín a o zmene a doplnení niektorých zákonov a Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1148 z 20. júna 2019 o uvádzaní prekurzorov výbušnín na trh a ich používaní, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1907/2006 a ktorým sa zrušuje nariadenie (EÚ) č. 98/2013.

Rovnako je v tomto bode nevyhnutné konštatovať, že vzhľadom na jednoduchosť výroby niektorých druhov explozívnych materiálov bez potreby obstarania špecifického náčinia a vybavenia, je páchatel', v prípade prípravy trestnej činnosti, pri ktorej má byť použitý explozívny materiál, v momente, kedy má obstarané potrebné prekurzory výbušnín veľmi blízko k dokonaniu protiprávneho skutku smerujúceho proti životu, zdraviu a majetku za použitia explozívneho materiálu, avšak podľa súčasnej právnej úpravy nie je postihnuteľný za takéto konanie.

Objektom tohto trestného činu je ochrana bezpečnosti ľudí pre možným ohrozením ich života a zdravia.

Objektívna stránka skutkovej podstaty trestného činu podľa § 295b ods. 1 spočíva vo výrobe, dovoze, vývoze, prevoze, kúpe, predaji, prevode, uložení, zadovážení alebo prechovávaní prekurzoru výbušnín sebe alebo inému v rozpore so všeobecne záväznými predpismi. Aby nedochádzalo k neúčelnej a neprimeranej kriminalizácii, trestnoprávna zodpovednosť sa bude v prípade odseku 1 aplikovať iba v prípade priestupkovej recidívy. Tá spočíva v porušení právnych predpisov na úseku prekurzorov výbušnín, najmä zákon č. 262/2014 Z. z. o pôsobnosti orgánov štátnej správy vo veciach prekurzorov výbušnín a o zmene a doplnení niektorých zákonov a Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1148 z 20. júna 2019 o uvádzaní prekurzorov výbušnín na trh a ich používaní, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1907/2006 a ktorým sa zrušuje nariadenie (EÚ) č. 98/2013.

Objektívna stránka skutkovej podstaty trestného činu podľa § 295b ods. 2 spočíva vo výrobe, dovoze, vývoze, prevoze, kúpe, predaji, prevode, uložení, zadovážení alebo

prechovávaní prekursoru výbušnín sebe alebo inému v rozpore so všeobecne záväznými predpismi v malom množstve (k tomu pozri odôvodnenie k bodu 127).

Subjekt trestného činu podľa § 295b je všeobecný. Páchateľom môže byť každá trestne zodpovedná osoba.

Z hľadiska subjektívnej stránky sa vyžaduje úmyselné zavinenie. Pre trestnú zodpovednosť páchateľa sa vyžaduje, aby mal vedomosť o tom, že koná v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi jedným zo spôsobov uvedených v základných skutkových podstatách § 295b.

Za protiprávnu dispozíciu s prekuzormi výbušnín sa ustanovuje v základnej skutkovej podstate aj v kvalifikovaných skutkových podstatách miernejší trest, než je tomu pri obdobnom konaní s funkčnou výbušninou, kde ide opäť o naplnenie skutkovej podstaty trestného činu nedovolené ozbrojovanie a obchodovanie so zbraňami podľa § 295 Trestného zákona.

K bodu 337 (§ 297)

V doplnenom odseku 2 sa trestný čin založenia, zosnovania a podporovania teroristickej skupiny rozširuje o spáchanie činu v spojení s cudzou mocou alebo cudzím činiteľom.

K bodom 338 až 340 (§ 298)

Navrhuje sa do názvu trestného činu a skutkovej podstaty doplniť pojem „jed“, ktorý sa vypúšťa z drogových trestných činov. Z hľadiska subjektívnej stránky trestného činu sa navrhuje do § 298 stanoviť, aby sa na trestnosť činu vyžadovalo zavinenie z hrubej neobstaranosti z dôvodu zosúladenia s požiadavkou článku 3 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/99/ES z 19. novembra 2008 o ochrane životného prostredia prostredníctvom trestného práva.

K bodom 341 (§ 299)

Neoprávnené nakladanie, výroba a držba jedov je v súčasnosti upravená v skutkových podstatách trestných činov uvedených v ustanoveniach § 135, § 171, § 172 a § 173, ktoré sa týkajú drogovej trestnej činnosti a teda nakladania s omamnými, psychotropnými látkami a ich prekuzormi páchateľmi pre vlastnú potrebu alebo pre iného. Jedom je chemická látka, ktorá spôsobuje vnútorný rozpad organizmu, čím vedie k zhoršeniu zdravotného stavu organizmu, prípadne jeho smrti. Označiť určitú chemickú látku ako „jed“ a vyvolať trestnoprávne dôsledky nakladania s ňou je možné len v prípade, že je za „jed“ označená všeobecne záväzným právnym predpisom, ktorý zakazuje manipuláciu s takouto látkou bez povolenia. V prípade jedov v zmysle doterajšej praxe nedochádza k neoprávnenému nakladaniu ich užívateľmi, a teda neoprávnené nakladanie s jedmi nenapĺňa obligatórnu súčasť skutkovej podstaty trestného činu nedovolená výroba omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekuzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi podľa § 171, § 172 a § 173. Neoprávnená výroba, nakladanie a držba jedov však môže svojou povahou ohroziť objekt chránený skutkovou podstatou trestného činu nedovolené výroby a držania jadrových materiálov, rádioaktívnych látok, vysoko rizikových chemických látok a vysoko rizikových biologických agensov a toxínov podľa § 298, ktorým je záujem na ochrane bezpečnosti ľudí a spoločnosti pred možným ohrozením, ktoré vyplýva z nekontrolovateľnej výroby, dovozu, vývozu, prevozu, prechovávaní alebo zadovážovania

jedov. Zároveň je potrebné poukázať na skutočnosť, že jed je toxická látka, ktorú môžeme zaradiť medzi chemické látky, rizikové biologické agensy alebo toxíny.

Z uvedených dôvodov sa javí ako logickejšie zaradenie nedovolenej výroby a držania jedov do skutkovej podstaty trestného činu nedovolennej výroby a držania jadrových materiálov, rádioaktívnych látok, vysoko rizikových chemických látok a vysoko rizikových biologických agensov a toxínov podľa § 298.

V ustanoveniach sa taktiež posúva rozsah o jeden stupeň vyššie.

K bodu 342 (§ 300 až 302a)

Navrhujeme z textu § 300 vypustiť slovo „úmyselne“, keďže ide o zbytočnú duplicitu. Nedbanlivostné formy tohto typu trestnej činnosti sú upravené samostatne v § 301.

Súčasne v celom znení navrhujeme pojem škoda nahradiť pojmom rozsah, ktorý navrhujeme jednotne používať pri všetkých trestných činoch proti životnému prostrediu. Pojem rozsah považujeme za výstižnejšie a logické označenie kritéria závažnosti protiprávneho konania, nakoľko pri trestných činoch proti životnému prostrediu sa doňho započítava okrem majetkovej škody aj ekologická ujma a získaný prospech v príčinnej súvislosti s trestným činom. Pokiaľ ide o výšku rozsahu, v základnej skutkovej podstate § 300, 301 a 302 (s výnimkou § 302 ods. 1 písm. a) a b) a § 302a ods. 1 písm. a) a b)) navrhujeme s ohľadom na subsidiaritu trestnej represie stanoviť ako kvalifikačný znak väčší rozsah (suma nad 5000 eur), čím dochádza k posunu výšky rozsahu aj v kvalifikovaných skutkových podstatách.

V § 300 ods. 3 navrhujeme za slová postaví stavbu doplniť slová „alebo jej časť, alebo postaví obydlie, ktoré nie je stavbou alebo jej časťou umožňujúce trvalé alebo sezónne bývanie” s prihliadnutím na možnosť postihu páchatel’a, ktorý stavbu nestihol dokončiť a pri odhalení svojho protiprávneho konania mal postavenú iba jej časť a na fakt, že nie každé obydlie umožňujúce trvalé alebo sezónne bývanie je stavbou, keďže stavba a jej časť je v zmysle zákona vždy pevne spojená so zemou. Zo súčasného ustanovenia totiž nevyplýva možnosť postihu prípadov, kedy sa stavba len začala a teda ešte nie je pevne spojená so zemou (podľa § 43 zákona č. 50/1976 Zb. stavebného zákona, resp. podľa § 2 zákona č. 201/2022 Z. z. o výstavbe). K odhaleniu uvedeného trestného činu často dochádza vo chvíli, kedy stavebník stihol postaviť len časť stavby, vykonaním napríklad výkopových prác, uložením základnej betónovej dosky alebo iných počiatočných stavebných činností, ktoré nie je možné definovať ako „postavenie stavby“, pričom ich následok na životnom prostredí je rovnaký ako aj pri dokončení celej stavby, najmä v chránenom území.

Takisto navrhujeme zaviesť do kvalifikovaných skutkových podstát nové kvalifikačné znaky, ktoré umožňujú postihovať závažnejšie formy protiprávneho konania.

V § 301 sa navrhuje stanoviť ako požadovanú formu zavinenia hrubú nedbanlivosť z dôvodu zosúladenia s požiadavkami článku 3 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/99/ES z 19. novembra 2008 o ochrane životného prostredia prostredníctvom trestného práva.

V nadväznosti na naviazanie trestných činov proti životnému prostrediu na rozsah sa precizuje § 301.

Pokiaľ ide o trestný čin neoprávneného nakladania s odpadmi podľa § 302, v rámci poslednej novely tohto ustanovenia, účinnej od 1. 9. 2015, došlo k zjavnej chybe pri prepracovávaní textu, nakoľko nepriaznivý následok konania páchatel'a je v celom ustanovení označovaný pojmom rozsah. Len v odseku 2 je uvádzaný pojem „škoda“, čo v aplikačnej praxi prinášalo určité problémy a pôsobilo zmätočne na činnosť orgánov činných v trestnom konaní. Aktuálne znenie pri väčšom rozsahu protiprávneho konania neumožňuje zahrnúť do nepriaznivého následku konania páchatel'a neoprávnene získaný prospech, nakoľko tento aspekt nie je možné považovať za vydanie životného prostredia do nebezpečenstva vzniku väčšej škody. Z tohto dôvodu považujeme vyššie uvedenú zmenu za nutnú pre správne aplikovanie tohto ustanovenia. Z dôvodu jasnosti ustanovenia sa základná skutková podstata rozdeľuje do písmen.

Do odseku 3 navrhujeme doplniť nový kvalifikačný znak a to priestupkovú a trestnoprávnu recidívu, nakoľko s prihliadnutím na závažnosť tejto protispoločenskej činnosti sa javí ako potrebné osobitne postihovať recidívu takéhoto konania. V praxi bolo zistené, že najmä niektoré fyzické osoby sa rôznych foriem tejto trestnej činnosti dopúšťajú opakovane a je preto potrebné deklarovať aj týmto spôsobom, že takéto konanie je namieste postihovať prísnejšie.

Doterajší odsek 4 navrhujeme rozdeliť na dva odseky, pričom v odseku 4 navrhujeme zvýšenie hornej hranice trestnej sadzby až na desať rokov, vzhľadom na závažnosť následkov tohto druhu trestnej činnosti a súčasne navrhujeme zavedenie nového kvalifikačného znaku – „závažnejší spôsob konania“, nakoľko v praxi sa ukazuje, že niektoré závažné formy tejto trestnej činnosti sú páchané organizovane, porušovaním dôležitej povinnosti konkrétnej osoby alebo aj po dlhší čas a vzhľadom na vyššie uvedené je preto potrebné takéto konanie postihovať prísnejšie.

Do nového odseku 5 navrhujeme trestnú sadzbu päť rokov až dvanásť rokov. Navrhované kvalifikačné znaky sa týkajú najzávažnejších následkov alebo foriem, ktoré môžu pri páchaní trestnej činnosti nastať.

Nedbanlivostná forma trestného činu nakladania s odpadmi sa presúva do nového znenia § 302a. Forma zavinenia sa z obvyčajnej mení na hrubú nedbanlivosť.

K bodu 343 (§ 302b)

Neoprávnené vypúšťanie znečisťujúcich látok sa presúva do § 302b z dôvodu rozdelenia trestného činu Neoprávneného nakladania s odpadmi spáchaného úmyselne a z hrubej nedbanlivosti do samostatných paragrafov.

K bodu 344 (§ 303 až 304a)

V celom znení § 303, 304 a 304a navrhujeme pojem škoda nahradiť pojmom rozsah, ktorý navrhujeme jednotne používať pri všetkých trestných činoch proti životnému prostrediu. Pojem rozsah považujeme za výstižnejšie a logické označenie kritéria závažnosti protiprávneho konania, nakoľko pri trestných činoch proti životnému prostrediu sa doňho započítava okrem majetkovej škody aj ekologická ujma a získaný prospech v príčinnej súvislosti s trestným činom.

Do kvalifikovaných skutkových podstat sa dopĺňajú nové kvalifikačné znaky, a to osobitný motív, závažnejší spôsob konania a priestupková a trestnoprávna recidíva, nakoľko ich aplikácia sa pri niektorých formách protiprávnej činnosti v oblasti ochrany životného prostredia javí ako logická.

Zároveň navrhujeme v § 303 a 304 vytvoriť nový odsek 4 s novými kvalifikačnými znakmi, ktorý umožňuje postihovať najzávažnejšie formy protiprávneho konania vyššou trestnou sadzbou.

V § 304 a 304a sa navrhuje stanoviť ako požadovanú formu zavinenia hrubú nedbanlivosť z dôvodu uvedenia do súladu s požiadavkami článkom 3 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/99/ES z 19. novembra 2008 o ochrane životného prostredia prostredníctvom trestného práva.

K bodu 345 (§ 304b)

Ide o novú skutkovú podstatu trestného činu Neoprávneného nakladania s prípravkami na ochranu rastlín, biocídmi a ich účinnými látkami. Prípravky na ochranu rastlín a biocídy sú jedny z najprísnejšie regulovaných výrobkov v rámci Európskej únie. Uvedené látky sú schvaľované na úrovni EÚ a samotné prípravky s obsahom týchto látok podliehajú národnej autorizácii (registrácii), v rámci ktorej sa po hodnotení rizík navrhujú opatrenia na riadenie (zníženie) rizika. Keďže ide o látky, ktoré sú v mnohých ohľadoch rizikové pre zdravie človeka a pre životné prostredie, javí sa ako potrebné prijať primerané opatrenia aj na úrovni trestného práva.

V tejto oblasti dochádza k medzinárodnej organizovanej trestnej činnosti, ktorá spočíva najmä v nelegálnom obchode s prípravkami, ktoré v EÚ nie sú autorizované a ich vplyv na zdravie človeka a životné prostredie tým nie je známy. Bolo zistené, že cez územie SR dochádza k transportu takýchto látok a súčasne bolo potvrdené, že takéto prípravky sa protiprávne používajú aj na našom území. Postihovanie páchatel'ov takýchto protiprávných konaní je podľa platného Trestného zákona pomerne komplikované a v praxi je možné postihovať len protiprávny dovoz alebo vývoz z tretích krajín za trestný čin porušovania predpisov o obehu tovaru v styku s cudzinou podľa § 254. Ostatné formy protiprávneho konania je možné postihovať len v správnom konaní, avšak štátne orgány, ktoré toto vykonávajú, nedisponujú dostatočnými kapacitami a nástrojmi na odhaľovanie a dokumentovanie skutočného rozsahu tejto protiprávnej činnosti. Cieľom navrhovaného ustanovenia je postihovať aj iné formy protiprávneho nakladania s takýmito látkami, vzhľadom na ich vážne riziká pre zdravie človeka a životné prostredie.

K bodu 346 (§ 305)

V odseku 1 sa navrhuje stanoviť ako požadovanú formu zavinenia hrubú nedbanlivosť z dôvodu uvedenia do súladu s požiadavkami článkom 3 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/99/ES z 19. novembra 2008 o ochrane životného prostredia prostredníctvom trestného práva.

Pokiaľ ide o úpravu neoprávnených jázd v odseku 2, zmena reaguje na aplikačné problémy pri preukazovaní znaku skutkovej podstaty „jazdí“ v prípadoch, ak je vozidlo odstavené. S prihliadnutím na zistené skutočnosti sa javí ako nelogické, že doposiaľ platná a účinná odkazovacia (blanketná) právna norma uvedená v § 305 ods. 2 výslovne nepostihuje

konanie spočívajúce v neoprávnenej jazde a státi v rozsahu všeobecne záväzného právneho predpisu na ochranu prírody a krajiny a všeobecne záväzného právneho predpisu na úseku lesného hospodárstva, na ktorý odkazuje.

K neoprávnenej jazde alebo státiu spočívajúcom v porušovaní všeobecne záväzného právneho predpisu na ochranu prírody a krajiny alebo všeobecne záväzného právneho predpisu na úseku lesného hospodárstva v praxi často dochádza na pozemkoch, ktoré nespádajú do súčasného znenia skutkovej podstaty uvedeného trestného činu, ako „lesné alebo poľnohospodárske pozemky“. V tejto súvislosti sa teda javí ako potrebné upraviť znenie tejto skutkovej podstaty tak, aby sa ňou dali postihovať všetky protiprávne jazdy v chránenom území alebo na lesných pozemkoch. Ustanovenie sa rozširuje aj o nezákonnú plavbu, státie a kotvenie plavidlom na vodnej ploche a nezákonný let lietadlom.

Uvedenú skutkovú podstatu považujeme za neprimerane prísnu, preto ju navrhujeme naviazať na recidívne konania.

V súvislosti s postihovaním najzávažnejších foriem trestnej činnosti navrhujeme vytvoriť nový odsek 6.

K bodu 347 (§ 305b)

Do § 305b ods. 1 a 2 sa dopĺňa nový kvalifikačný znak, a to trestnoprávna recidívu, nakoľko s prihliadnutím na závažnosť tejto činnosti sa javí ako potrebné osobitne postihovať aj trestnoprávnu recidívu takéhoto konania. V oboch prípadoch uvedených v § 305b ide len o postihnutie za priestupkovú recidívu, resp. postihnutie za priestupok alebo iný správny delikt na úrovni zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, pričom absentuje postihnutie za trestnoprávnu recidívu na úrovni Trestného zákona.

Aktuálne znenie upravujúce tzv. recidívu, umožňuje trestno-právny postih za protiprávne konanie, ktorého sa páchatel dopustil v období do 24 mesiacov po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia o uložení sankcie alebo iného opatrenia za priestupok alebo iný obdobný delikt (viď. § 128 ods. 5 Trestného zákona) vydané správnym orgánom (spravidla orgánom veterinárnej starostlivosti) za spáchanie predchádzajúceho protiprávneho (obdobného) činu, ktorým môže byť najmä niektorý z priestupkov vo veterinárnej oblasti podľa § 48 zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov spáchaný na zvierati (tzv. priestupková recidíva).

Ak sa páchatel priestupku po jeho prejednaní nenapravil a opätovne, v relatívne krátkom časovom období, sa dopustil ďalšieho protiprávneho činu, budú voči nemu použité prísnejšie a razantnejšie prostriedky trestného práva. Aktuálna právna úprava však neumožňuje trestno-právne postihnúť páchatela, ktorý sa v predchádzajúcom, časovo ohraničenom období dopustil trestného činu - „takého“ činu (nie priestupku alebo iného obdobného deliktu), za ktorý bol právoplatne odsúdený súdom (viď. § 128 ods. 6 Trestného zákona). Za „taký čin“ (v predchádzajúcom období spáchaný čin) sa považujú najmä trestné činy týranie zvierat podľa § 305a Trestného zákona, zanedbanie starostlivosti o zviera podľa § 305b Trestného zákona, organizovanie zápasov zvierat podľa § 305c Trestného zákona, či trestné činy poškodzovanie cudzej veci podľa § 245 Trestného zákona, pytliactvo podľa § 310 Trestného zákona alebo porušovanie ochrany rastlín a živočíchov podľa § 305 ods. 1 písm. b) Trestného zákona, ak tieto boli spáchané týraním zvierat.

Uvedeným vzniká paradoxná situácia, keď za predchádzajúce spáchanie priestupku alebo iného obdobného deliktu ako menej spoločensky nebezpečného konania možno pri ďalšom (novom) protiprávnom skutku spočívajúcom v zanedbaní starostlivosti o zvieratá zasiahnuť prostriedkami trestného práva, pričom v prípade predchádzajúceho spoločensky nebezpečnejšieho konania akým je trestný čin už použitie nástrojov trestného práva, pokiaľ nedôjde aj k súčasnému naplneniu zákonných znakov kvalifikovanej skutkovej podstaty, je zjavne nemožné. V tejto súvislosti dávame do pozornosti trestný čin týrania zvierat podľa § 305a ods. 1 písm. a) Trestného zákona, ktorý recidívu páchatel'a už od začiatku zohľadňuje textom „Kto týra zvierat, hoci bol za obdobný čin v predchádzajúcich dvanástich mesiacoch postihnutý alebo za taký čin v predchádzajúcich dvadsiatich štyroch mesiacoch odsúdený,“, ako aj navrhovaný trestný čin porušovanie ochrany zvierat podľa § 305d Trestného zákona, v rámci ktorého kvalifikovaná skutková podstata podľa § 305d ods. 2 písm. c), znie: „hoci bol za taký čin v predchádzajúcich dvadsiatich štyroch mesiacoch odsúdený alebo bol za obdobný čin v predchádzajúcich dvadsiatich štyroch mesiacoch postihnutý.“ Z predmetného dôvodu sa nám javí logické a potrebné, aby aj trestný čin zanedbania starostlivosti o zvieratá podľa § 305b Trestného zákona takouto úpravou disponoval.

K bodu 348 (§ 305c)

Navrhujeme, aby právna úprava výslovne obsahovala aj iné možnosti prevodu vlastníctva zvierat alebo súvisiace činnosti, ako je len „obchodovanie“ so zvieratami, ktoré predpokladá odplatu. Osobitný význam navrhovanej zmeny je najmä v prípade, ak ide o konanie s organizovaným či medzinárodným prvkom.

K bodu 349 (§ 305d)

V § 305d sa navrhuje nová skutková podstata trestného činu Porušovania ochrany zvierat.

Pokiaľ ide o vytvorenie novej skutkovej podstaty, Slovenská republika sa stala významným producentom spoločenských zvierat, ktoré vyváža do ostatných krajín Európskej únie. Zároveň evidujeme rozširujúci sa trend chovu exotických zvierat, najmä veľkých mačkovitých šeliem alebo primátov, ktoré sú často držané a chované v podmienkach nevyhovujúcich pre zachovanie ich dobrého zdravotného stavu a naplnenie fyziologických a etologických potrieb, dostatočnej voľnosti pohybu a sociálnych vzťahov. Predmetné dovozy sú v rozpore s právnymi predpismi Slovenskej republiky, ako aj krajín Európskej únie, ktoré sa na danú protiprávnu činnosť sťažujú v čoraz väčšej miere. Súčasná právna úprava umožňuje dané protiprávne konanie postihnúť len ako správny delikt. Vzhľadom na veľké zisky dosahované touto trestnou činnosťou a zapojenie organizovaných skupín do predmetnej trestnej činnosti orgány správneho práva nedisponujú dostatočnými kapacitami na boj s touto protiprávnou činnosťou. S prihliadnutím na tieto skutočnosti sa javí ako potrebné kvalifikovať dané protiprávne konanie ako trestný čin a vyjadriť jeho vyššie spoločenské odsúdenie. V súčasnosti môže byť dané konanie kvalifikované ako Porušovanie predpisov o obehu tovaru v styku s cudzinou podľa § 254. Na usvedčenie páchatel'a sa však vyžaduje jeho zastavenie na prechode štátnej hranice, čo do značnej miery sťažuje dokumentovanie tejto trestnej činnosti. Predmetnou zmenou sa súčasne vypúšťa aj problematická definícia zvierat'a, ktorá bola do Trestného zákona zavedená zákonom č. 288/2020 Z. z.. Uvedená definícia vymenovávala konkrétne druhy zvierat (pes, mačka), resp. skupiny zvierat (hospodárske zvieratá, ako napr. hovädzí dobytok, ošípané, ovce, kozy, kone a pod., ako aj chránené živočíchy podľa osobitného predpisu držané v zajatí). Uvedené vymedzenie je však zmätočné, polemické, nejasné a na

jednej strane rozširujúce a na druhej strane zužujúce kategórie zvierat, ktoré možno alebo nemožno pod tento pojem subsumovať.

V tejto súvislosti uvádzame niekoľko príkladov: Pes a mačka, vrátane fretky, tvoria skupinu spoločenských zvierat, pričom nie je zrejmé, či úmyslom zákonodarcu bolo týmito trestnými činmi chrániť tieto zvieratá len preto, že tvoria skupinu spoločenských zvierat, a či je ochrana poskytovaná aj psom a mačkám, ktoré nepatria do skupiny spoločenských zvierat, ako napríklad mačka divá, pes dingo a podobne. Spoločenským zvieratom je aj fretka, ktorá ale do tohto pojmu už zahrnutá nie je. Z uvedeného je zrejmé, že pokiaľ hmotným predmetom útoku páchatel'a bude napríklad fretka, morča alebo mačka divá, za predpokladu že nejde o „chráneného živočícha podľa osobitného predpisu držaného v zajatí.“, nemožno vyvodiť trestnoprávnu zodpovednosť pre absenciu obligatórneho znaku objektívnej stránky predmetných skutkových podstát – hmotný predmet útoku, ktorým je zviera, a to napriek tomu, že tieto druhy zvierat sú rovnako stavovcami, ktoré rovnako cítia nepriaznivé účinky týrania a bolesť.

Zákonodarca uvádzal „hospodárske zviera podľa osobitného predpisu“, pričom vôbec nešpecifikuje o aký predpis má ísť. Právna úprava v definovaní hospodárskeho zvierat'a je rôzna, hospodárske zviera je dané buď konkrétnym živočíšnym druhom alebo účelom využitia (hospodársky účel) daného zvierat'a, čo v praxi môže vytvárať rozdielny prístup v posudzovaní hmotného predmetu útoku. Najrelevantnejšou definíciou hospodárskeho zvierat'a sa javí byť definícia v intenciách zákona č. 194/1998 Z. z. o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat, ktorý v § 2 ods. 4 uvádza, že „hospodárskymi zvieratami sú zvieratá podčel'ade Bovinae vrátane rodu zubor a rodu tur (ďalej len „hovädzí dobytok“), zvieratá druhov kôň a somár a ich kríženec (ďalej len „koňovité zvieratá“), ošípané, ovce, kozy, králiky, kožušinové zvieratá, hydina, vtáky, včely medonosné a druhy sladkovodných rýb okrem rýb okrasných, ktoré sú hospodársky významné. Hospodársky významné zvieratá sú tie, ktoré sú chované na účely ich ekonomického zhodnotenia“.

Z uvedeného je však zrejmé, že táto definícia nezohľadňuje napríklad sladkovodné ryby, ktoré nie sú hospodársky významné alebo okrasné ryby. Na druhej strane uvádza včelu medonosnú, ktorá nie je živočíšnym stavovcom a v prípade takéhoto živočícha je v zmysle aktuálnej právnej úpravy voči páchatel'ovi možné vyvodiť trestnoprávnu zodpovednosť za spáchanie trestného činu týrania zvierat podľa § 305a alebo trestného činu zanedbania starostlivosti o zviera podľa § 305b. V praxi je teda aktuálne možné stíhať osobu, ktorá „týra“ včely.

Zákonodarca ďalej uvádzal pojem „chránený živočích podľa osobitného predpisu“ a odkazuje pritom na osobitný predpis, ktorý bližšie nešpecifikuje. Primárnym právnym predpisom poskytujúcim osobitnú ochranu určitým druhom živočíchov a disponujúci slovným spojením „chránený živočích“, je zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, pričom priamu definíciu už tento predpis neuvádza.

Nepriamo možno vychádzať z § 32 zákona o ochrane prírody a krajiny upravujúcim tzv. druhovú ochranu. Podľa § 32 zákona o ochrane prírody a krajiny sa „druhovou ochranou chránených rastlín, chránených živočíchov, chránených nerastov a chránených skamenelín (ďalej len „druhová ochrana“) podľa tohto zákona rozumie osobitná ochrana druhov rastlín, živočíchov, nerastov a skamenelín (ďalej len „chránený druh“) a obmedzenie využívania vybraných druhov rastlín a živočíchov“.

V nadväznosti na toto ustanovenie je § 33 zákona o ochrane prírody a krajiny, ktoré okrem iného v ods. 1 uvádza, že „druhy európskeho významu a národného významu môže ministerstvo ustanoviť všeobecne záväzným právnym predpisom za chránené rastliny a chránené živočíchy“. Takýmto predpisom je vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Táto vyhláška v prílohe č. 6 uvádza zoznam chránených živočíchov s ich spoločenskou hodnotou a druhy európskeho významu.

Tu dávame do pozornosti, že ide o množstvo druhov živočíchov, ktoré nie sú stavovce – hmyz, pavúky a pod., ktoré je teda, v zmysle aktuálnej právnej úpravy možné týrať za predpokladu, že ide o chránený druh živočích a tento je držaný v zajatí. Vychádzajúc z jazykového výkladu ustanovení dotknutých právnych predpisov, je otázkou, či v danom prípade za „chráneného živočícha podľa osobitného predpisu“, osobitne „držaného v zajatí“, možno považovať aj živočícha v intenciách zákona č. 15/2005 Z. z. o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín reguláciou obchodu s nimi, resp. nariadenia Rady (ES) č. 338/97 z 9. decembra 1996 o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a rastlín reguláciou obchodu s nimi alebo dokonca Dohovoru o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín (Dohovor CITES), nakoľko tieto disponujú termínom „exemplár“. Zákonodarca za zvieru označuje „chránený živočích podľa osobitného predpisu držaný v zajatí“, pričom citované predpisy uvádzajú „druhy voľne žijúcich živočíchov“, resp. „exempláre druhov voľne žijúcich živočíchov“. Z doslovného znenia predmetného ustanovenia vyplýva, že zákonodarca, z neznámych dôvodov akoby podmienil trestnoprávnú ochranu týchto živočíchov citovanými trestnými činmi tým, že má ísť len o chránené živočíchy „držané v zajatí“. Žiadny právny predpis, napriek tomu, že v mnohých z nich je uvádzané spojenie „chov v zajatí“ alebo „držbu v zajatí“, tieto pojmy bližšie nedefinuje.

Vychádzajúc z nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/429 z 9. marca 2016 o prenosných chorobách zvierat a zmene a zrušení určitých aktov v oblasti zdravia zvierat, sa na účely tohto nariadenia podľa čl. 4 bodu 5. za „držané zvieratá“ považujú „zvieratá, ktoré majú ľudia v držbe, vrátane vodných živočíchov, kde ide o živočíchy akvakultúry“. V danom prípade možno len dedukovať, či v prípade „chráneného živočícha podľa osobitného predpisu držaného v zajatí“ pôjde o inak voľne žijúceho chráneného živočícha podľa osobitného predpisu, ktorý je držaný človekom (napr. vychádzajúc z čl. 4 bodu 8 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/429 z 9. marca 2016 o prenosných chorobách zvierat a zmene a zrušení určitých aktov v oblasti zdravia zvierat sa za „voľne žijúce zvieratá“ považujú „iné zvieratá ako držané zvieratá“). Rovnako zostáva otázka, či sa pojmom „držaný v zajatí“ myslí právny stav vyplývajúci z niektorého právneho predpisu – napr. chov papagájov, korytnačiek a podobne v súlade s príslušnými právnymi predpismi alebo sem možno zaradiť aj nelegálny chov alebo prechovávanie na určitý čas (napr. pri pašovaní zvierat v dopravnom prostriedku) v rozpore s príslušnými právnymi predpismi.

Upozorňujeme tiež na fakt, že pojem „živočích“ zahŕňa aj tie živočíchy, ktoré sú bezstavovcami (napr. hmyz), ktoré sú v závislosti od ich konkrétneho druhu, v mnohých prípadoch chránené aj medzinárodnými právnymi predpismi.

Posledným problémom súvisiacim s výkladom pojmu „chránený živočích“ zostáva nezodpovedaná otázka, či sa za zvieru v tomto zmysle považujú „druhy voľne žijúcich živočíchov“, resp. „exempláre druhov voľne žijúcich živočíchov“ a tiež „chránené živočíchy podľa osobitného predpisu“, ktoré nie sú „držané v zajatí“ (napr. voľne žijúca populácia dravých vtákov, medvede, vlky, a pod.) a tiež voľne žijúca poľovná zver, ktorá nie je ani

spoločenským zvieratám, ani hospodárskym zvieratám (pokiaľ nejde o farmový chov) a ani „chráneným živočíchom podľa osobitného predpisu držaným v zajatí“.

Z doposiaľ uvedeného jednoznačne vyplýva, že právna úprava pojmu „zvieratá“ v intenciách § 305d, je pre rôznorodosť pojmov v súvisiacich právnych predpisov zmätočná, polemická a neistá, a tiež na jednej strane zužujúca (vynechávajúca) a na druhej strane rozširujúca kategórie živočíchov, ktoré možno alebo nemožno trestnými činmi, na ktoré toto ustanovenie odkazuje, chrániť. Dodávame, že pred zavedením ustanovenia § 305d, nebol v prípade týchto trestných činov, čo sa týka posudzovania hmotného predmetu útoku (zvierat), v praxi žiadny aplikačný problém. Aplikačná prax pre potreby posúdenia hmotného predmetu útoku bola ustálená a doposiaľ považovala za zvieratá každého živočíšneho stavovca okrem človeka, za ktorého sa považujú cicavce, vtáky, plazy, obojživelníky a ryby (vychádzajúc z § 22 ods. 6 zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti), vynechávajú hmyz. Uvedené vyplýva aj z komentárov k Trestnému zákonu od rôznych autorov. Takáto definícia jednoznačne pokrýva všetky druhy zvierat, ktoré je potrebné chrániť aj nástrojmi trestného práva tak, ako to bolo doposiaľ. Je zjavné, že rešpektuje živočíšneho stavovca, ktorý je považovaný za tzv. vyššieho živočícha, nakoľko stavovce sú veľmi podobné stavbou a fungovaním organizmu človeku a ich životné potreby sú pomerne známe (záleží od druhu), ich nervová sústava je rozvinutá, a preto dokázateľne spĺňajú kritérium „schopnosti pociťovať bolesť a utrpenie“.

K bodu 350 (§ 306)

Zavádza sa hrubá nedbanlivosť. Súčasne navrhujeme do odseku 3 vyčleniť kvalifikačný znak – závažnejší spôsob konania, ktorý bude vytvárať podmienky pre prísnejšie postihovanie niektorých foriem tejto trestnej činnosti – najmä organizovaných, alebo takých na ktorých sa podieľajú osoby s určitými zákonnými právami a povinnosťami.

Pre postihovanie najzávažnejších foriem trestnej činnosti navrhujeme vytvoriť nový odsek 4, v ktorom sa bude na uvedené konania vzťahovať trestná sadzba päť rokov až dvanásť rokov.

K bodu 351 (§ 306a)

Obchodovanie s drevom v rozpore so všeobecne záväzným právnym predpisom v oblasti uvádzania dreva a výrobkov z dreva na vnútorný trh, ktorým je najmä zákon č. 113/2018 Z. z. a súčasne v rozpore s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 995/2010 z 20. októbra 2010, ktorým sa ustanovujú povinnosti hospodárskych subjektov uvádzajúcich na trh drevo a výrobky z dreva, je najčastejším dôvodom páchania uvedeného trestného činu. Práve trestnoprávne postihnutie uvedeného konania umožní postihnúť páchatel'a aj za obchodovanie s neoprávnene vyťaženým drevom, pričom uvedené prípady boli doposiaľ postihované len ako priestupky alebo nesprávne ako trestný čin legalizácie výnosu z trestnej činnosti podľa § 233 alebo ostali úplne nepotrebané.

K bodu 352 (§ 307 až 309)

K § 307

Javí sa ako nelogické postihovať v zmysle uvedenej skutkovej podstaty len šírenie nákazlivých chorôb domácich alebo hospodársky dôležitých zvierat. V praxi môže dôjsť k

zavlečeniu a rozšíreniu chorôb zvierat prostredníctvom chránených živočíchov, ktoré sú prepravované bez príslušnej veterinárnej kontroly, pričom takto rozšírená choroba zvierat môže spôsobiť rovnaký, ak nie horší následok, ako pri šírení chorôb domácich alebo hospodárskych zvierat. Zvieratá sú bez rozdielu ako ich kategorizujú právne predpisy rôzne vnímané na rôzne choroby a zúženie možnosti postihu zavlečenia akejkoľvek choroby zvierat by mohlo spôsobiť veľké problémy – najmä v prípade nových chorôb. Toto ustanovenie by malo naše územie chrániť pred všetkými formami tejto hrozby, bez ohľadu na živočíšny druh, ktorý je jeho vektorom alebo ktorý bude na takúto chorobu citlivý.

Rovnako v prípade šírenia nákazlivých chorôb rastlín sa javí ako nelogické zužovať rozsah ustanovenia iba na úžitkové rastliny. V praxi môže dôjsť k zavlečeniu a rozšíreniu chorôb chránených rastlín alebo exemplárov a voľne rastúcich rastlín, pričom rozšírenie choroby týchto druhov rastlín nie je v zmysle aktuálne platnej skutkovej podstaty uvedeného trestného činu možné postihnúť. Takto rozšírená choroba rastlín môže spôsobiť rovnaký, ak nie horší následok ako pri šírení chorôb úžitkových rastlín.

Súčasne v celom znení navrhujeme pojem škoda nahradiť pojmom rozsah, ktorý navrhujeme jednotne používať pri všetkých trestných činoch proti životnému prostrediu. Pojem rozsah považujeme za výstižnejšie a logické označenie kritéria závažnosti protiprávneho konania, nakoľko pri trestných činoch proti životnému prostrediu sa doňho započítava okrem majetkovej škody aj ekologická ujma a získaný prospech v príčinnej súvislosti s trestným činom. Rovnako z dôvodu logiky navrhujeme doplniť nový odsek 5, ktorý bude postihovať najzávažnejšie formy tejto protiprávnej činnosti.

K § 308

Obdobne ako v navrhovanom § 307 sa javí nelogické postihovať v zmysle uvedenej skutkovej podstaty len šírenie nákazlivých chorôb alebo zavlečenie škodcov úžitkových rastlín.

K § 309

Dochádza k úprave názvu ustanovenia. Súčasný názov uvedeného ustanovenia je zavádzajúci, nakoľko zakladá trestnosť konania, ktoré spôsobí únik akýchkoľvek organizmov, pričom zo základnej skutkovej podstaty uvedeného trestného činu jednoznačne vyplýva, že ide o geneticky modifikované organizmy.

V celom § 309 navrhujeme pojem škoda nahradiť pojmom rozsah, ktorý navrhujeme jednotne používať pri všetkých trestných činoch proti životnému prostrediu. Pojem rozsah považujeme za výstižnejšie a logické označenie kritéria závažnosti protiprávneho konania, nakoľko pri trestných činoch proti životnému prostrediu sa doňho započítava okrem majetkovej škody aj ekologická ujma a získaný prospech v príčinnej súvislosti s trestným činom.

K bodu 353 (§ 309a)

Vytvorenie novej skutkovej podstaty Šírenia inváznych nepôvodných druhov je reakciou na závažnosť hrozby, ktorú predstavujú pre spoločnosť invázne nepôvodné druhy (nepriaznivý vplyv na biodiverzitu, ľudské zdravie a hospodárstvo). Problematika inváznych nepôvodných druhov organizmov je upravená nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1143/2014 z 22. októbra 2014 o prevencii a manažmente introdukcie a šírenia inváznych nepôvodných druhov a zákonom č. 150/2019 Z. z. o prevencii a manažmente introdukcie a

šírenia inváznych nepôvodných druhov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Rovnako ako aj pri niektorých vyššie uvedených trestných činoch proti životnému prostrediu, aj tu je v základnej skutkovej podstate trestnoprávnou hranicou väčší rozsah.

K bodom 354 až 359 (§ 310)

Precizácia odseku 1. Vypustením písmena c) v odseku 2 sa osoby, ktoré majú osobitne uloženú povinnosť chrániť životné prostredie dostávajú do odseku 3 pod závažnejší spôsob konania podľa § 138 písm. h), teda trestný čin spáchaný porušením dôležitej povinnosti vyplývajúcej z páchatel'ovho zamestnania, postavenia alebo funkcie alebo uloženej mu podľa zákona. Forma páchania tohto trestného činu členom nebezpečného zoskupenia sa dopĺňa do odseku 5.

K bodu 360 (§ 312 ods. 2)

Do odseku 2 sa navrhuje doplniť kvalifikačný znak „v spojení s cudzou mocou alebo cudzím činiteľom“.

K bodu 361 (§ 318 ods. 1)

Vložením slov „podľa osobitného predpisu“ sa precizuje ustanovenie tak, aby aj s ohľadom na jeho ďalšiu zmenu z jeho znenia bolo jasné, že ide o utajované skutočnosti podľa zákona č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Podstatou činnosti každej spravodajskej služby je získavanie informácií, ktoré po ich analýze, vyhodnotení a spracovaní nadobúdajú charakter spravodajských informácií, určených konkrétnym recipientom z radov štátnych orgánov. Nie všetky spravodajské informácie však musia byť ich pôvodcom určené ako utajované skutočnosti so stupňom utajenia „tajné“ a „prísne tajné“. Vzhľadom na ich značne citlivý charakter a význam pre obranu, obranyschopnosť a bezpečnosť Slovenskej republiky by však aj vyzradenie utajovaných skutočností so stupňom utajenia „vyhradené“ a „dôverné“ cudzej moci alebo cudziemu činiteľovi mohlo spôsobiť vážnu ujmu na záujmoch Slovenskej republiky, ktorá by bola porovnateľná s ujmu spôsobenou vyzradením utajovaných skutočností so stupňom utajenia „tajné“ a „prísne tajné“.

Za osobitne riskantné v tomto prípade považujeme najmä vyzradenie viacerých utajovaných skutočností so stupňom utajenia „vyhradené“ a „dôverné“, ktoré by v ich vzájomnej súvislosti mohli cudzej moci alebo cudziemu činiteľovi poskytnúť také informácie, ktoré by sa inak dozvedel iba z obsahu utajovaných skutočností so stupňom utajenia „tajné“ a „prísne tajné“. Vzhľadom na uvedené skutočnosti súčasnú právnu úpravu trestného činu vyzvedačstva (§ 318 trestného zákona) nepovažujeme za dostatočnú. Ak vezmeme do úvahy možné následky vyzradenia uchovávaných spravodajských informácií určených ako utajované skutočnosti so stupňom utajenia „vyhradené“ a „dôverné“ cudzej moci alebo cudziemu činiteľovi, je podľa nášho názoru vhodné postihovať aj takéto konanie v rovnakej trestnej sadzbe.

Z uvedených dôvodov sa úpravou § 318 Trestného zákona zavádza utajovaným skutočnostiam so stupňom utajenia „vyhradené“ a „dôverné“ rovnaká právna ochrana pred ich

vyzradením cudzej moci alebo cudziemu činiteľovi, aká sa poskytuje utajovaným skutočnostiam so stupňom utajenia „tajné“ a „prísne tajné“.

K bodu 362 (§ 320a)

Navrhuje sa nová skutková podstata trestného činu neoprávnenej manipulácie s utajovanou skutočnosťou. Osobitným predpisom, ktorým sa definuje utajovaná skutočnosť je zákon č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Neoprávnenu manipuláciu sa v zmysle označeného zákona rozumie vyzradenie, zneužitie, poškodenie, neoprávnené rozmnoženie, zničenie, strata alebo odcudzenie utajovanej skutočnosti. Aplikácie navrhovaného trestného činu pokrýva tie formy neoprávnenej manipulácie, ktoré nenapĺňajú znaky trestného činu vyzvedačstva podľa § 318, trestného činu ohrozenia utajovanej skutočnosti podľa § 319 a 320 alebo trestného činu ohrozenia dôvernej skutočnosti a vyhradenej skutočnosti podľa § 353.

K bodu 363 (§ 321)

Precizuje sa skutková podstata trestného činu. V odseku 4 sa dopĺňa nový kvalifikačný znak „za krízovej situácie“ z dôvodu zosúladenia s obdobným trestným činom Útoku na verejného činiteľa podľa § 323 Trestného zákona.

K bodom 364 až 366 (§ 323 ods. 2 až 5)

Odsek 2 sa rozširuje o spáchanie trestného činu Útoku na verejného činiteľa z osobitného motívu, vytvára sa nový odsek 4, ak páchatel' spácha tento čin a spôsobí ním škodu veľkého rozsahu alebo iný obzvlášť závažný následok, kde sa navrhuje sadzba trestu odňatia slobody 10 až 15 rokov, súčasný odsek 4 sa prečíslováva na odsek 5 a navrhuje sa doňho doplniť nový kvalifikačný znak, ktorý bude postihovať spôsobenie ťažkej ujmy na zdraví viacerých osôb.

K bodom 367 a 368 (§ 327)

Ide o legislatívno-technickú úpravu s ohľadom na § 327a, ktorý bol do Trestného zákona zavedený zákonom č. 262/2011 Z. z., avšak tento zákon legislatívno-technicky nezohľadnil, že nadpis „Marenie úlohy verejným činiteľom“ sa má vzťahovať aj na § 327a.

K bodom 369 a 370 (§ 327 ods. 1 a § 327a ods. 1)

Trestný čin marenia úlohy verejným činiteľom podľa § 327 je nedbanlivostný trestný čin. Ak páchatel' koná úmyselne, má byť jeho konanie kvalifikované ako zneužívanie právomoci verejného činiteľa podľa § 326. Táto skutková podstata ale vyžaduje, aby verejný činiteľ konal v úmysle spôsobiť inému škodu alebo zadovážiť sebe alebo inému neoprávnený prospech. Ak ale páchatel' nekonal v takomto úmysle resp. sa mu to nedá dokázať, nenaplní všetky znaky § 326, zároveň ale nejde ani o trestný čin podľa § 327, keďže nekonal z nedbanlivosti. To znamená, ak verejný činiteľ z nedbanlivosti zmarí alebo sťaží plnenie dôležitej úlohy, tak sa dopustí trestného činu podľa § 327. Ak si ale zámerne nechce splniť svoju povinnosť, ale nekoná v úmysle spôsobiť škodu alebo zadovážiť neoprávnený prospech, resp. sa mu to nedá dokázať, nie je to trestný čin, ale len priestupok. Z dôvodu odstránenia aplikačnej medzery a vytvorenia zreteľnejšieho rozdielu medzi priestupkom a trestným činom Marenia úlohy verejným činiteľom sa do znenia trestného činu Marenia úlohy verejným

činiteľom zavádza nová forma subjektívnej stránky trestného činu spáchaného z hrubej nedbanlivosti. Súčasne sa z § 327a ods. 1 vypúšťajú slová, ktoré definovali subjektívnu stránku tohto trestného činu (vedomá nedbanlivosť).

K bodu 371 (§ 328 až 334)

Predmetnou zmenou sa zachováva status quo pri trestných činoch korupcie s ohľadom na zmeny vo výške malej škody a jej násobkoch.

K bodu 372 (§ 330)

Dopĺňa sa o verejného činiteľa, aby bolo možné postihnúť aj korupčné správanie verejného činiteľa, pri ktorom páchatel' neporuší svoje povinnosti vyplývajúce zo zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie, ale naopak zoberie úplatok, aby konal v súlade s týmito povinnosťami.

K bodu 373 (§ 334)

Ide o tzv. zrkadlové vymedzenie skutkovej podstaty podplácania ku skutkovej podstate prijímania úplatku podľa § 330.

K bodom 374 až 377 (§ 336a ods. 1 až 3)

Pokiaľ ide o prečin volebnej korupcie podľa § 336a, prax ukazuje, že formulácia skutkovej podstaty nepokrýva veľmi časté a závažné prípady, kedy niekto zoberie úplatok vo vyššej sume za to, že vybaví, aby väčšie množstvo osôb volilo určitého kandidáta. To znamená, že zoberie úplatok za to, že nie on, ale iné osoby budú určitým spôsobom voliť. Uvedené prípady boli zaznamenané napr. vo viacerých rómskych osadách najmä na východnom Slovensku. Preto je potrebné skutkovú podstatu uvedeného trestného činu doplniť o prípady, kedy niekto poskytne, ponúkne alebo sľúbi úplatok tomu, kto má právo voliť, aby zabezpečil, aby iné osoby volili alebo hlasovali určitým spôsobom, alebo kedy niekto žiada, príjme alebo si dá sľúbiť úplatok za to, že zabezpečí, aby iné osoby určitým spôsobom volili, či hlasovali.

Rovnako sa navrhuje zvýšenie trestných sadzieb, nakoľko ich súčasné nastavenie nezodpovedá spoločenskej závažnosti trestného činu a bolo výrazne miernejšie trestné napr. v porovnaní so športovou korupciou.

K bodu 378 (§ 337)

V odseku 1 dochádza k precizácii súčasného znenia základnej skutkovej podstaty Podnecovania do písmen.

V odseku 2 sa definujú konkrétnejšie konania v rámci skutkovej podstaty trestného činu podnecovania, čím predkladateľ reaguje na stupňujúce sa útoky voči predstaviteľom rôznych povolaní ako napr. lekári, zdravotné sestry, učitelia či poskytovatelia služieb. Tieto útoky boli už teraz prevažne postihnutelné v rámci iných trestných činov alebo priestupkov, avšak vzhľadom na ich stupňujúcu sa intenzitu a agresivitu je nevyhnutné reagovať aj zmenou Trestného zákona a vyčlenením týchto nebezpečných konaní do samostatných skutkových podstát. Takýmto krokom štát jasne deklaruje, že uvedené útoky sú konaním absolútne netolerovateľným a jasne postihnutelným.

Objektom týchto skutkových podstát je ochrana obyvateľstva pred podnecovaním pre výkon ich povolania, zamestnania, funkcie a pre dodržiavanie opatrení uložených na zabránenie šírenia nákazlivej choroby.

Objektívna stránka trestného činu tak bola doplnená o verejné podnecovanie, vyvolávanie alebo podporu nenávisťi voči inému pre výkon jeho zamestnania, povolania alebo funkcie alebo pre plnenie povinností alebo opatrení uložených zákonom alebo na jeho základe spôsobom, ktorý vzbudzuje dôvodnú obavu o jeho život alebo zdravie, alebo život alebo zdravie jeho blízkej osoby, alebo spôsobom, ktorý podstatne zhoršuje kvalitu jeho života, poskytovanie, sprístupnenie alebo zverejnenie osobných údajov iného s cieľom vystaviť ho obťažovaniu, vyvolať proti nemu nenávisť alebo vzbudiť dôvodnú obavu o jeho život alebo zdravie, alebo život alebo zdravie jeho blízkej osoby, alebo vyzýva iné osoby na také konanie, vyzývanie na zhromaždenie pred skutočným alebo domnelým obydlím iného s cieľom vystaviť ho obťažovaniu, vyvolať proti nemu nenávisť alebo vzbudiť dôvodnú obavu o jeho život alebo zdravie, alebo život alebo zdravie jeho blízkej osoby.

Vyvedenie trestnoprávnej zodpovednosti za konania vymedzené v odseku 2 je naviazané na priestupkovú recidívu, t.j. kto napriek tomu, že už bol za také konanie sankcionovaný v priestupkovom konaní, opätovne porušuje zákon takýmto nebezpečným konaním, dopúšťa sa trestného činu.

Subjekt trestného činu je všeobecný. Páchateľom môže byť každá trestne zodpovedná osoba. Z hľadiska subjektívnej stránky sa vyžaduje úmyselné konanie.

V nových odsekoch 3 a 4 sa navrhuje vytvorenie kvalifikovanej skutkovej podstaty trestného činu Podnecovania, nakoľko ich zavedenie predkladateľ považuje za účelné pre postihovanie niektorých závažnejších foriem trestnej činnosti, na ktoré doteraz nereflektovalo a ktoré podstatne zvyšujú nebezpečnosť daného konania.

K bodu 379 (§ 338 ods. 3)

Schvaľovanie trestných činov proti mieru, proti ľudskosti, trestného činu terorizmu alebo vojnových trestných činov alebo verejné vychvaľovanie jeho páchatel'a je nie len morálne viac zavrhnutiehodné ale aj spoločensky viac nebezpečnejšie. Ide o trestné činy, za ktoré hrozia tie najprísnejšie tresty, pretože majú fatálne následky, preto by aj ich schvaľovanie malo byť prísnejšie trestné ako základná skutková podstata, čo odzrkadlí závažnosť tohto konania.

K bodu 380 (§ 340a)

Navrhuje sa vytvoriť nová skutková podstata, ktorej účelom je zabezpečiť ochranu oznamovateľ'a trestného činu normami trestného práva. V podstate predstavuje návrat k právnej úprave platnej pred prijatím súčasného Trestného zákona, keď bola ochrana oznamovateľ'a trestného činu upravená v § 209 ods. 2 a ods. 3 písm. b) zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon.

Objektom trestného činu podľa § 340a je záujem na ochrane oznamovateľ'a trestného činu.

Objektívna stránka spočíva v spôsobení vážnej ujmy na právach tomu, kto dobromyseľne oznámil orgánu činnému v trestnom konaní alebo súdu skutočnosti nasvedčujúce tomu, že bol spáchaný trestný čin.

Subjekt trestného činu podľa § 340a je všeobecný. Páchateľom môže byť každá trestne zodpovedná osoba.

Z hľadiska subjektívnej stránky sa vyžaduje úmyselné konanie.

K bodu 381 (§ 342 ods. 2 a 3)

Do odseku 3 sa z odseku 2 presúva spáchanie trestného činu Zasahovania do nezávislosti súdu verejným činiteľom alebo inou osobou v súvislosti s výkonom jej zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie a spáchanie trestného činu osobou vykonávajúcou právomoc orgánu riadenia a správy súdov. Nezávislé a nestranné rozhodovanie sudcu je jeden zo základných pilierov demokracie a garancie práv a slobôd obyvateľov. Prípady, keď verejný činiteľ z pozície svojej moci pôsobí na sudcu v konaní, sú obzvlášť nebezpečné a preto vyžadujú aj adekvátny trestnoprávny postih.

K bodom 382 a 383 (§ 344)

Trestný čin Marenia spravodlivosti sa dopĺňa o odsek 3, do ktorého sa presúva z odseku 2 spáchanie tohto trestného činu verejným činiteľom alebo inou osobou v súvislosti s výkonom jej zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie a spáchanie trestného činu osobou vykonávajúcou právomoc orgánu riadenia a správy súdov. Rovnako ako pri zasahovaní do nezávislosti súdu aj pri tomto trestnom čine jeho spáchanie verejným činiteľom výrazne zvyšuje jeho nebezpečnosť a vyžaduje prísnejší trestný postih, nakoľko dolná hranica trestu odňatia slobody tri roky, ktorý môže byť jednoducho podmiennečne odložený, nie je adekvátna ani odstrašujúca.

K bodom 384 a § 385 (§ 346)

Trestný čin Krivej výpovede a krivej prisahy sa rozširuje o úmyselné konanie spočívajúce v krivej výpovedi pri správe daní. V praxi sa neosvedčilo súčasné kvalifikovanie takéhoto konania ako priestupku podľa § 21 zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch (§ 25 ods. 2 zákona č. 563/2009 Z. z. daňový poriadok). Páchateľovi takéhoto priestupku hrozila iba pokuta do 99 eur, pričom škoda na verejných financiách spôsobená krivou výpoveďou v daňovom konaní môže dosahovať až milióny eur. Zároveň sa zvyšuje horná hranica trestnej sadzby na šesť rokov, aby sa umožnila použiteľnosť informačno-technických prostriedkov naviazaných na zločin.

Odsek 4 sa upravuje v súvislosti s pridaním kvalifikačného znaku spáchania trestného činu páchateľom ako členom nebezpečného zoskupenia, ktorý tu absentoval.

K bodom 386 a 387 (§ 348)

Doposiaľ absentoval mechanizmus postihu za porušovanie trestu zákazu pobytu a trestu zákazu účasti na verejných podujatiach alebo nedodržiavanie obmedzení a povinností, ktoré páchateľovi súd uložil v súvislosti s výkonom týchto trestov. Nakoľko sa návrhom zákona takýto mechanizmus zavádza cez náhradný trest odňatia slobody, predmetné ustanovenia sa

stali nadbytočnými. Zmenou sa súčasne odstraňuje aj nerovnosť, keď napr. pri podmienenom odklade výkonu trestu odňatia slobody neplnenie povinností mohlo spôsobiť iba rozhodnutie o neosvedčení, alebo pri treste domáceho väzenia mohlo spôsobiť iba rozhodnutie o premene dní, v prípadoch týchto trestov neplnenie povinností spôsobilo ďalšie trestné stíhanie, čo predstavovalo ďalšiu záťaž pre orgány činné v trestnom konaní a súdy ďalším trestným konaním a následne aj ďalší záznam v registri trestov pre odsúdeného.

Naopak, zmena v § 348 ods. 1 písm. i) sa zavádza z dôvodu, že neexistuje mechanizmus ako sankcionovať nedodržiavanie povinností, ktoré súd uložil v súvislosti s výkonom ochranného dohľadu a ani nie je možné nastaviť obdobný mechanizmus ako pri alternatívnych trestoch, keďže ochranný dohľad nie je trestom.

K bodu 388 (§ 355 a 356)

K § 355

Zmena predmetného ustanovenia je nutná vzhľadom na súčasnú situáciu a to vstupom Slovenskej republiky do schengenského priestoru, kde už kontrola na štátnych hraniciach vo vnútrozemí neexistuje. Z praktických príkladov ide najmä o stav, keď občania Slovenska organizujú prevádzacstvo na území Maďarska a prechod cez štátnu hranicu s Rakúskom pričom na vznesenie obvinenia je dostatok dôkazov v režime „Vyhradené“ a iné, avšak tieto dôkazy nemôžu byť použité, nakoľko páchatelia neprekročili územie Slovenskej republiky. Taktiež, ako príklad uvádzame, že Trestný zákon Maďarska aj Rakúska takéto prevádzacstvo na území iného štátu už pozná a z výkladu je zrejmé, že ak občan Maďarska, resp. Rakúska, sa dopustí prevádzacstva medzi hranicami EÚ, tak sa odsťiha na ich území na základe tohto Trestného zákona, ak už nebol odsťihávaný za tento skutok v inom štáte.

Zároveň poukazujeme na § 356, ktorý je taktiež pod názvom prevádzacstvo, kde už takáto kvalifikácia daného trestného činu je uvedená a je možné stíhať páchatel'ov, ak ku skutku došlo mimo územia Slovenskej republiky. Preto je potrebné v danej veci zosúladiť § 355 a 356.

V neposlednom rade prijatím Bezpečnostnej stratégie Slovenskej republiky vládou Slovenskej republiky a jej schválením Národnou radou Slovenskej republiky sa vytvárajú podmienky na plnenie navrhovanej bezpečnostnej politiky a jednotlivých opatrení. V čl. 63 bolo prijaté, že *v boji proti nelegálnej migrácii bude Slovenská republika aktívne formovať migračnú politiku EÚ s cieľom kontrolovať migračné toky do štátov EÚ, chrániť vonkajšie hranice EÚ a presadzovať udržateľnú migračnú a azylovú politiku EÚ. Bude posilňovať účinnosť kontroly hraníc v boji proti nelegálnemu prekročeniu hraníc a prevádzacstvu a podporovať dôsledné uplatňovanie predpisov v oblasti pobytu cudzincov a ich práv. Slovenská republika prijme legislatívne zmeny umožňujúce rozšírenie trestného činu prevádzacstva aj na hranice členských štátov schengenského priestoru.*

Bezpečnostná stratégia Slovenskej republiky je zásadným strategickým dokumentom v oblasti bezpečnosti štátu.

K § 356

Uvedená skutková podstata je v súčasnosti bez odsekov, čo predstavuje za súčasnej situácie značný problém pri dokumentovaní a dokazovaní rozmáhajúceho sa zločinu. V danom paragrafe ide najmä o uzatváranie účelových sobášov a nelegálne zamestnávanie. Dnešný

stúpajúci trend v oblasti migrácie pri uzatváraní účelových sobášov je zrejmy a taktiež cudzinec jednoduchšie, bez prekonávania bežnej migrácie z domovskej krajiny rôznymi spôsobmi cez viaceré štáty sa jednoduchšie dostane k získaniu pobytu v rámci EÚ. Tento sobáš však je potrebné zorganizovať a na uvedenom zločine sa podieľajú viaceré osoby. Konajú ako organizovaná skupina, avšak za súčasného znenia § 356 nie je možné takúto skupinu obviniť za závažnejší spôsob konania.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti a potrebu reflektovať na dnešný stav a nebezpečenstvo vyplývajúce z nelegálnej migrácie navrhujeme rozšíriť § 356 o kvalifikované skutkové podstaty.

Prvý odsek postihuje páchateľov, ktorí umožnia alebo pomáhajú uvedeným osobám k neoprávnenému pobytu, neoprávnenému zamestnaniu alebo ich sprostredkovaniu bez toho, aby k tomu boli motivovaní finančnými výhodami. Toto ustanovenie má chrániť záujem štátu na kontrole osôb a potrebe regulovať prísťahovalectvo a zabrániť nelegálnemu zlegalizovaniu pobytu.

V niektorých prípadoch totiž dochádza k účelovým manželstvám aj bez finančnej výhody, čo podľa súčasnej právnej úpravy nie je možné trestnoprávne postihovať. V budúcnosti môže ísť aj o osoby podozrivé z terorizmu, ktoré prišli na územie EÚ počas tzv. migračnej krízy bez potrebných dokladov, a zároveň povolenie na pobyt ani prostredníctvom azylového konania nezískajú, avšak práve účelovým manželstvom to dosiahnuť môžu.

Druhý odsek postihuje páchateľov, ktorí umožnia alebo pomáhajú osobám uvedeným v odseku 1 k neoprávnenému pobytu, neoprávnenému zamestnaniu alebo ich sprostredkovaniu s cieľom získania finančnej alebo inej materiálnej výhody.

Znak „v úmysle získať pre seba alebo iného priamo či nepriamo finančnú výhodu alebo inú materiálnu výhodu“ charakterizuje pohnútku konania páchateľa, ktorá sa musí preukázať. Nie je potrebné, aby finančná alebo iná materiálna výhoda bola skutočne dosiahnutá, stačí, ak sa preukáže, že páchateľ konal v úmysle získať ju.

Navrhované znenie kvalifikovaných skutkových podstát trestného činu prevádzachstva bude postihovať aj organizované skupiny. Potreba postihovať organizované skupiny je vysoko aktuálna, a to vzhľadom na sofistikovaný postup týchto osôb resp. skupín, prípadne ich napojenie aj na teroristické zoskupenia.

K bodom 392 až 395 (§ 359 až 360a)

Navrhuje sa zvýšenie trestných sadzieb z dôvodu spoločenskej závažnosti a zosúladenia s trestným činom nebezpečného elektronického obťažovania podľa § 360b.

Zároveň sa v § 360a navrhuje vypustiť slovo „dlhodobo“ ako reakcia na zvyšujúce sa počty a nebezpečnosť stalkingu a opakujúce sa problémy obetí pri nahlasovaní tejto trestnej činnosti, ktoré vyplývajú z tohto slova. Aplikačná prax si ustálila výklad vychádzajúci zo zjudikovaného pojmu „po dlhší čas“ (aspoň šesť mesiacov), že sa musí jednať o intenzívne prenasledovanie presahujúce mesiace. Pritom už ostatné znaky skutkovej podstaty podmieňujú, že pri tomto trestnom čine nejde o ojedinelý kontakt, ale prenasledovanie takej intenzity, že môže vzbudiť dôvodnú obavu o život alebo zdravie alebo podstatne zhoršiť kvalitu života.

K bodom 393 až 395 (§ 360b)

Navrhuje sa upraviť základnú skutkovú podstatu podľa písmena b) tak, aby sa pre naplnenie objektívnej stránky nevyžadovalo, aby bol prejav súkromnej povahy získaný so súhlasom osoby. Osoba, ktorá neoprávnene zverejní prejav súkromnej povahy sa k nemu môže dostať aj inak ako len so súhlasom poškodeného. Akékoľvek neoprávnené získanie a zverejnenie prejavu súkromnej povahy má byť trestné.

Súčasne v odseku 1 v novodoplnenom písmene c) predkladateľ navrhuje vytvoriť novú skutkovú podstatu, ktorá by zahŕňala výrobu a šírenie nepravdivých záznamov, ktoré sa vydávajú za pravé, akými sú napr. deepfakes a iné obdobné záznamy, ktoré dehonestujú, ponižujú alebo je v závažnom rozpore s dobrými mravmi. Objektívna stránka je určená vyrobením nepravdivého audiovizuálneho záznamu, pozmenením prejavu osobnej povahy na prejav, ktorý poškodeného dehonestuje, ponižuje, alebo je závažným spôsobom v rozpore s dobrými mravmi, pričom takto vyhotovený záznam páchatel' vydáva za pravý a záznam musí byť spôsobilý byť považovaný za pravý. Tento znak nebudú napĺňať napr. karikatúry ani vtipy na politikov. Z hľadiska subjektívnej stránky sa vyžaduje úmyselné konanie. Páchatel' musí mať vedomosť o tom, že vyrába resp. rozširuje nepravdivý záznam.

K bodu 396 (§ 361)

Precizuje sa právna úprava súčasného znenia odseku 2. Dochádza k jeho presnejšiemu nastaveniu na konania, ktoré má postihovať, t. j. falošné nahlasovanie bômb na súdoch, v nákupných centrách, školách a podobne, ktoré si vyžadujú vyprázdenie budov a ďalšie nákladné opatrenia Polície. V odseku 3 sa dopĺňa kvalifikačný znak „za krízovej situácie“.

K bodom 397 a 398 (§ 364)

V odseku 1 sa navrhuje doplniť písmeno b), ktoré bude postihovať účasť na bitke, pri ktorej dôjde k ohrozeniu života alebo zdravia alebo ku škode na majetku. Vzhľadom na vypustenie skutkovej podstaty trestného činu ruvačky z Trestného zákona sa z hľadiska generálnej prevencie javí ako vhodné trestnosť účasti na bitke, pri ktorej dochádza k ohrozeniu života alebo zdravia, výslovne vyjadriť v skutkovej podstate trestného činu výtržníctva. Vzhľadom na uvedené bude teda možné pri posudzovaní okolností tohto trestného činu, najmä pri posudzovaní objektívnej stránky, vychádzať z bohatej judikatúry vo vzťahu k pôvodnej právnej úprave.

V odseku 2 sa navrhuje zvýšenie dolnej hranice trestnej sadzby zo šiestich mesiacov na jeden rok z dôvodu zvýšenia rozdielu medzi trestnou sadzbou uvedenou v odseku 1, ktorá bola takmer totožná.

K bodu 399 (§ 370)

Navrhuje sa zvýšenie trestnej sadzby v odseku 2 s ohľadom na vyššiu spoločenskú závažnosť tejto činnosti.

K bodu 400 (§ 373)

Skutková podstata trestného činu ohovárania patrí medzi najprísnejšie v Európe a nie je v súlade so štandardmi Rady Európy a rozhodovacou praxou Európskeho súdu pre ľudské práva.

Zmena na poruchový trestný čin. Znak verejne sa z kvalifikovanej skutkovej podstaty presúva do základnej skutkovej podstaty, pretože v praxi je v zásade vždy spáchané verejne. V odseku 1 sa znižuje trestná sadzba. Súčasne sa znenie skutkovej podstaty precizuje nahradením slova „údaj“ slovom „informácia“, ktorý je z hľadiska sémantiky vhodnejší. V kvalifikovanej skutkovej podstate sa navrhuje trestná sadzba až na dva roky.

Nie je prípustné, aby popri nástrojoch civilného práva, ako aj zákona č. 372/1990 o priestupkoch, existovalo ohováranie ako trestný čin v rovine ohrozovacieho trestného činu, teda aj bez vzniku reálnej ujmy. V súlade s princípom ultima ratio sa preto navrhuje, aby pre trestnosť činu bolo potrebné úmyselné spôsobenie skutočnej ujmy na vážnosti. Európsky súd pre ľudské práva všeobecne nenamieta trestnosť ohovárania ako takú, ale dlhodobo kritizuje ukladanie neprimeraných trestných sankcií. Osobitne sankciu odňatia slobody považuje za neprimeranú, okrem výnimočných prípadov, ak dôjde k zásahu do ďalších práv, najmä v kontexte nenávistných prejavov. Podobný názor zastáva aj Benátska komisia.

Odsek 3 sa vypúšťa, nakoľko trestnú sadzbu 3 až 8 rokov považujeme za absolútne neprimeranú.

K bodu 401 (§ 375)

Trestné činy Poškodzovania cudzích práv vyhodnotil predkladateľ ako menej závažné a z tohto dôvodu v ich základných skutkových podstatách znižuje trestná sadzba a jeho zaradením do navrhovaného § 34 ods. 8 sa v praxi budú postihovať primárne trestom nespojeným s odňatím slobody.

K bodom 402 až 409 (§ 379 až 381, 386 až 388)

S účinnosťou od 1. januára 2006 došlo na základe zákona č. 570/2005 Z. z. o brannej povinnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov k zmene rozsahu brannej povinnosti.

Do účinnosti zákona brannou povinnosťou bola povinnosť podrobiť sa odvodu (v stave bezpečnosti) a vykonať základnú službu (v stave bezpečnosti), náhradnú službu (v stave bezpečnosti), zdokonaľovaciu službu (v stave bezpečnosti) a mimoriadnu službu (v období krízovej situácie). Od účinnosti zákona je brannou povinnosťou podrobiť sa odvodu (v čase vojny a vojnového stavu) a vykonať mimoriadnu službu (v období krízovej situácie).

Z uvedeného teda vyplýva, že registrovaní občania budú povolávaní na odvod povolávacími rozkazmi len v čase vojny a vojnového stavu, pričom výkon mimoriadnej služby v ozbrojených silách Slovenskej republiky taktiež pripadá do úvahy len v čase krízovej situácie.

Preto zastávame názor, že k spáchaniu trestných činov marenia spôsobilosti na službu, neplnenia odvodnej povinnosti, obchádzania brannej povinnosti a nenastúpenia služby v ozbrojených silách môže dôjsť len v čase krízovej situácie. Rozlišovanie základnej skutkovej podstaty týchto trestných činov pre stav bezpečnosti a kvalifikovanej skutkovej podstaty pre čas krízovej situácie sa tak javí ako nadbytočné a v tomto kontexte preto navrhujeme, aby boli z § 379 až 381 a z § 386 a § 387 Trestného zákona vypustené odseky, ktoré upravujú

kvalifikované skutkové podstaty týchto trestných činov. Vzhľadom na skutočnosť, že uvedené trestné činy možno spáchať len v čase krízovej situácie navrhujeme, je trestná sadzba za ich spáchanie ponechaná v rozsahu, v akom bola upravená v rámci vypúšťaných kvalifikovaných skutkových podstat.

K bodu 410 (§ 417a až 417c)

K § 417a

Zavádza sa doteraz absnetujúca skutková podstata trestného činu agresie.

Vojnové zločiny sú svojou povahou zásadne odlišné od zločinu agresie, o ktorý má byť rozšírená skutková podstata trestného činu vojnového bezprávia upravená v § 433 Trestného zákona. Zatiaľ čo vojnové zločiny sú súčasťou *ius in bello*, zločin agresie je odrazom konceptu *ius ad bellum*. Uvedené trestné činy majú rozdielny objekt, ako aj objektívnu stránku a neexistuje dôvod na ich spájanie do jednej skutkovej podstaty. Z rovnakého dôvodu považujeme za potrebné začleniť trestný čin agresie do prvého dielu dvanástej hlavy Trestného zákona. Odporúčame zachovať štruktúru čl. 5 ods. 1 Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 333/2002 Z. z. o prijatí Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu) a zločin agresie v zmysle jeho definície podľa čl. 8 bis Rímskeho štatútu (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 139/2014 Z. z. o prijatí Dodatku k Rímskemu štatútu Medzinárodného trestného súdu k zločinu agresie) upraviť ako samostatnú skutkovú podstatu. Týmto spôsobom sa dosiahne konzistentnosť s existujúcou úpravou trestného činu neľudskosti podľa § 425 Trestného zákona a trestného činu vojnového bezprávia podľa § 433 Trestného zákona.

K § 417b

Slovenská republika je jediným členským štátom Európskej únie, ktorá nemá upravený trestnoprávny postih porušovania medzinárodných sankcií prijímaných Organizáciou spojených národov alebo Európskou úniou. Uznesením vlády SR č. 788 zo 14. decembra 2022 sa ministromi spravodlivosti uložilo predložiť návrh novely Trestného zákona, ktorým sa zavedie trestnoprávny postih porušovania a obchádzania medzinárodných sankcií.

Potreba úpravy porušenia medzinárodných sankcií trestným právom je odôvodnená, nakoľko správne sankcie nie sú dostatočne odstrašujúce a v niektorých prípadoch aj nepostačujúce vzhľadom na rozsah a dôsledky porušenia sankcií (podpora ozbrojených konfliktov a tým spolupáchateľstvo na hlavných medzinárodných zločinoch). Okrem nižšieho odstrašujúceho účinku, spôsobuje absencia trestnoprávneho postihu aj neschopnosť poskytnúť justičnú spoluprácu iným členským štátom, či nemožnosť v odôvodnených prípadoch efektívne konfiškovať majetok podliehajúci medzinárodnej sankcii.

V nadväznosti na uvedené sa predkladá návrh legislatívneho riešenia v Trestnom zákone, ktorý z hľadiska proporcionality úpravy protizákonného konania v oblasti porušovania medzinárodných sankcií nadväzuje na zákon č. 289/2016 Z. z. o vykonávaní medzinárodných sankcií, ktorý upravuje priestupky a iné správne delikty.

Upravuje sa nový trestný čin, ktorý sa systematicky navrhuje zaradiť do Hlavy XII – Trestné činy proti mieru, proti ľudskosti, trestné činy terorizmu, extrémizmu a trestné činy vojnové, Prvý diel – Trestné činy proti mieru a ľudskosti, trestné činy terorizmu a extrémizmu.

Objektom trestného činu je ochrana mieru, základných ľudských práv a demokratických hodnôt. Za týmto účelom sú prijímané aj medzinárodné sankcie. Preto je osobitne dôležité zabezpečiť ich riadne vykonávanie a to aj prostredníctvom odstrašujúceho účinku trestného práva.

Navrhovaná úprava sa zo subjektívnej stránky trestného činu obmedzuje iba na úmyselné konanie. Páchatelom tohto trestného činu môže byť ktokoľvek (všeobecný subjekt). Navrhovaný trestný čin Porušenia medzinárodnej sankcie, rovnako ako trestný čin Porušenia oznamovacej povinnosti podľa navrhovaného § 417c sú zaradené medzi trestné činy právnických osôb v § 3 zákona č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Objektívna stránka spočíva v porušení príkazu, zákazu alebo obmedzenia vyplývajúceho z medzinárodnej sankcie, ktorým sa rozumie obmedzenie, príkaz alebo zákaz podľa rozhodnutia Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov podľa článku 41 Charty Organizácie Spojených národov, podľa právne záväzného aktu Európskej únie.

Za účelom zabezpečenia proporcionality sankcionovania protiprávnych konaní sa na protiprávne konanie sa vyžaduje porušenie minimálne v značnom rozsahu. Ostatné porušenia pod túto hodnotu alebo rozsah budú sankcionované v rámci správneho konania ako priestupky alebo iné správne delikty.

Porušením príkazu, zákazu alebo obmedzenia vyplývajúceho z medzinárodnej sankcie sa rozumie aj zatajenie alebo prevedenie peňažných prostriedkov, ekonomických alebo majetkových zdrojov, ktoré vlastní alebo ovláda osoba zaradená na sankčný zoznam podľa osobitného predpisu, ktorý je zákon č. 289/2016 Z. z. o vykonávaní medzinárodných sankcií, alebo priamo záväzné predpisy Európskej únie či rozhodnutia Bezpečnostnej Rady Organizácie Spojených národov.

Tento trestný čin je v základnej skutkovej podstate zločinom. Za jeho porušenie je možné uložiť trest odňatia slobody. Systematicky by mal byť aj súčasne ukladaný najmä trest prepadnutia veci, prípadne zhabania veci, či zhabania časti majetku.

K § 417c

Ako samostatná skutková podstata sa navrhuje porušenie oznamovacej povinnosti vyplývajúcej z medzinárodnej sankcie v prípade, že vec alebo majetok, ktorého sa oznámenie týka, má značnú hodnotu, s ohľadom na existujúce administratívne sankcie za porušenie oznamovacej povinnosti podľa zákona č. 289/2016 Z. z. o vykonávaní medzinárodných sankcií.

Ide o osobitný spôsob porušenia spočívajúci v nesplnení si oznamovacej povinnosti podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon č. 289/2016 Z. z. o vykonávaní medzinárodných sankcií, alebo priamo záväzné predpisy Európskej únie či rozhodnutia Bezpečnostnej Rady Organizácie Spojených národov.

K objektu, objektívnej stránke, subjektu a subjektívnej stránke platia poznámky ako pri trestnom čine porušenia medzinárodnej sankcie (§ 417b), vid' vyššie.

Tento trestný čin je v základnej skutkovej podstate prečinom. Za jeho porušenie je možné uložiť trest odňatia slobody. Systematicky by mal byť aj súčasne ukladaný najmä trest prepadnutia veci, prípadne zhabania veci, či zhabania časti majetku.

K bodom 411 až 413 (§ 419, 419b a 419c)

Predmetné skutkové podstaty trestných činov proti mieru a ľudskosti a trestných činov terorizmu a extrémizmu sa rozširujú o kvalifikované skutkové podstaty spáchané v spojení s cudzou mocou alebo cudzím činiteľom.

K bodu 414 (§ 422b)

V kvalifikovanej skutkovej podstate považuje predkladateľ za účelné naviazať dané konanie na recidívu ako aj prísnejšie postihovať spáchanie tohto trestného činu v spojení s cudzou mocou alebo cudzím činiteľom. Zároveň sa vypúšťa kvalifikačný znak závažnejším spôsobom konania, nakoľko väčšinu znakov ani nebolo možné pri tomto trestnom čine naplniť a niektoré znaky spôsobovali výkladové nejasnosti (po dlhší čas, na viacerých osobách).

K bodu 415 (§ 422d)

Ide o zosúladenie s úpravou § 421 a 422 tak, aby bolo napr. postihované aj ospravedlňovanie zločinov hnutia, ktoré v minulosti smerovalo k potlačeniu základných práv a slobôd osôb.

K bodom 416 až 418 (§ 423 a 424)

Úprava vychádza z cieľu predkladateľa zosúladiť chránené charakteristiky naprieč ustanoveniami týkajúcimi sa extrémizmu. K tomu pozri aj odôvodnenie k bodu 133, týkajúceho sa zmeny definície extrémistického materiálu a bodu 148, týkajúceho sa zmeny osobitného motívu spáchania trestného činu z nenávisti uvedeného v § 140 písm. e).

V § 424 odsek 3 sa kvalifikovaná skutková podstata tohto trestného činu rozširuje o spáchanie v spojení s cudzou mocou alebo cudzím činiteľom.

K bodu 419 (§ 433a)

Ustanovenie § 433 súhrnne zabezpečuje trestnosť konaní podľa čl. 8 Rímskeho štatútu. Slovenská republika však zároveň pristúpila k Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch. Výbor OSN pre práva dieťaťa dlhodobo upozorňuje na nedostatočnú implementáciu protokolu v Trestnom zákone. Čl. 8 Rímskeho štatútu zakazuje verbovanie detí mladších ako 15 rokov, no Opčný protokol zaviazal Slovenskú republiku stanoviť minimálny vek na odvodovú povinnosť na 18 rokov. Osoby mladšie ako 18 rokov, teda deti, nemajú byť povolávané, verbované ani inak využívané v ozbrojených konfliktoch a na nepriateľských akciách.

Navrhujeme preto doplniť tento trestný čin za § 433 pri zachovaní sadzieb a kvalifikovanej skutkovej podstaty podľa § 433.

K bodu 420 (§ 438k)

V odseku 1 sa upravuje pravidlo, podľa ktorého sa tresty uložené pred 1. januárom 2024, ktoré neboli ešte celkom vykonané, nevykonajú, ak čin, za ktorý boli uložené, už nie je trestným činom. Procesný postup s tým súvisiaci upravujú novo navrhované ustanovenia Trestného poriadku.

V odseku 2 sa normuje pravidlo pre riešenie kolízie doterajšej úpravy pri premene alternatívnych trestov na trest odňatia slobody.

V odseku 3 sa upravuje prechodné ustanovenie k rozhodnutiam o osvedčení alebo neosvedčení pri podmiennečnom odložení výkonu trestu a pri podmiennečnom prepustení, v ktorých skúšobná doba uplynula do 31. decembra 2023. V týchto prípadoch sa o neosvedčení odsúdeného rozhodne podľa doterajších predpisov, a to z dôvodu, aby v týchto veciach nenastala fikcia osvedčenia zo zákona, nakoľko sa skracuje doba na rozhodnutie.

V odseku 4 sa normuje pravidlo zohľadňujúce nahradenie doterajšieho trestu povinnej práce novým pomenovaním a obsahom – trest verejnoprospešnej práce.

K bodu 421 (§ 439a)

Navrhuje sa zrušenie pôvodného zákona o výkone trestu povinnej práce, ktorého esenciálne časti boli presunuté do Trestného zákona a Trestného poriadku a technické detaily do vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy.

K bodu 422 (Prílohy č. 1 a 2)

Ustanovujú sa prílohy č. 1 a č. 2, ktoré upravujú nepatrné množstvo omamných a psychotropných látok a nepatrné množstvo rastlín a húb obsahujúcich omamné alebo psychotropné látky.

K bodom 423 až 427 (Príloha č. 3)

Ide o legislatívno-technickú úpravu preberaných právne záväzných aktov Európskej únie.

K bodu 428

Zastarané slovné spojenie „vzdušný dopravný prostriedok“ nie je odborným termínom civilného letectva, nemá žiadnu definíciu v legislatíve, používa sa len v Trestnom zákone.

Vzhľadom na opisný charakter slovného spojenia „vzdušný dopravný prostriedok“ sa možno domnievať, že ide o zariadenie schopné pohybu vo vzdušnom priestore, ktoré je možné ovládať a ktoré slúži na prepravu osôb, nákladu, pošty.

Pri súčasnom technologickom pokroku je doterajšia úprava nedostatočná, keďže slovné spojenie „vzdušný dopravný prostriedok“ pri logickom výklade nezahŕňa bezpilotné lietadlá, ani bezpilotné letecké systémy. Navrhovaný pojem „lietadlo“ je legálne definovaný v európskej aj vnútroštátnej legislatíve a zahŕňa všetky zariadenia schopné pohybu v atmosfére v dôsledku iných reakcií vzduchu, ako sú reakcie vzduchu voči zemskému povrchu (napr. dopravné letúne,

vrtníky, ultraľahké lietadlá, vírniky, klzáky, padáky, balóny, vzducholode, bezpilotné lietadlá).

K bodu 429

Dňa 1. januára 2006 nadobudol účinnosť zákon č. 569/2005 Z. z. o alternatívnej službe v čase vojny a vojnového stavu, na základe ktorého došlo k zrušeniu zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 207/1995 Z. z. o civilnej službe a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, zákona Slovenskej národnej rady č. 83/1991 Zb. o pôsobnosti orgánov Slovenskej republiky pri zabezpečovaní politiky zamestnanosti v znení neskorších predpisov a zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov. Do 1. januára 2006 bola civilná služba definovaná ako iná služba, ktorú bol občan Slovenskej republiky povinný vykonať, ak odoprel vykonať povinnú vojenskú službu (t. j. základnú službu, náhradnú službu, zdokonaľovaciu službu a mimoriadnu službu) s vyhlásením, že je to v rozpore s jeho svedomím alebo náboženským vyznaním. Od 1. januára 2006 je však alternatívna služba definovaná ako iná služba namiesto mimoriadnej služby, ktorú je registrovaný občan alebo vojak v zálohe povinný vykonať v čase vojny a vojnového stavu, ak podal písomné vyhlásenie o odopretí výkonu mimoriadnej služby z dôvodu, že jej výkon je v rozpore s jeho svedomím alebo náboženským vyznaním.

Vzhľadom na nahradenie právneho inštitútu civilnej služby právnym inštitútom alternatívnej služby navrhujeme vykonať primeranú úpravu použitej právnej terminológie v rámci celej desiatej hlavy osobitnej časti Trestného zákona.

K bodu 430

Navrhujeme slová „služobný orgán“ vo všetkých tvaroch v celom texte Trestného zákona nahradiť slovami „služobný úrad“ v príslušnom tvare. V súlade so znením zákona č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov navrhujeme použiť v Trestnom zákone pojem „služobný úrad“, ktorý v mene štátu koná a rozhoduje vo veciach týkajúcich sa služobného pomeru profesionálneho vojaka a v právnych vzťahoch s ním súvisiacich. Týmto pojmom sa nahradil doterajší pojem „služobný orgán“, používaný do 1. septembra 2005 zákonom č. 370/1997 Z. z. o vojenskej službe v znení neskorších predpisov. Zároveň tento pojem používa aj platný zákon č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície v znení neskorších predpisov.

K bodu 431

V oblasti autorského práva bol pojem „obrazovo-zvukový záznam“ rekodifikáciou (zákonom č. 185/2015 Z. z. s účinnosťou od 1. 1. 2016) nahradený pojmom „audiovizuálny záznam“. Navrhovanou zmenou sa zabezpečuje súlad terminológie oboch zákonov a zjednotenie tejto terminológie v rámci Trestného zákona.

K bodu 432

Ide o zohľadnenie novej terminológie vo väzbe na premenovanie trestu povinnej práce na trest verejnoprospešnej práce.

K Čl. II

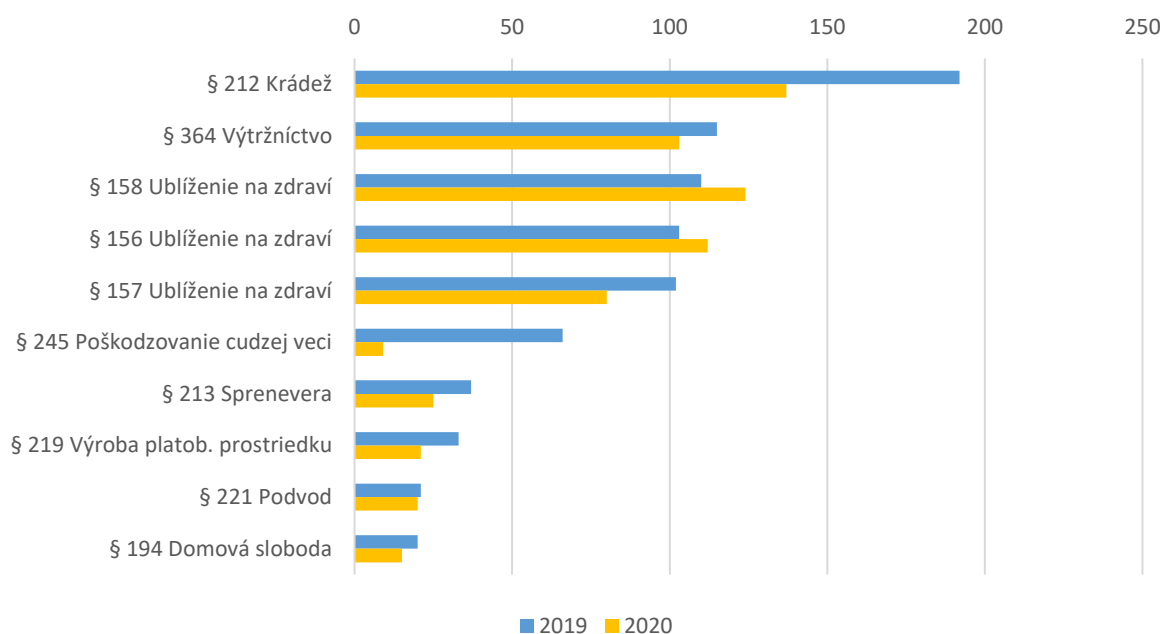
(zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok)

K bodu 1 (§ 2 ods. 21)

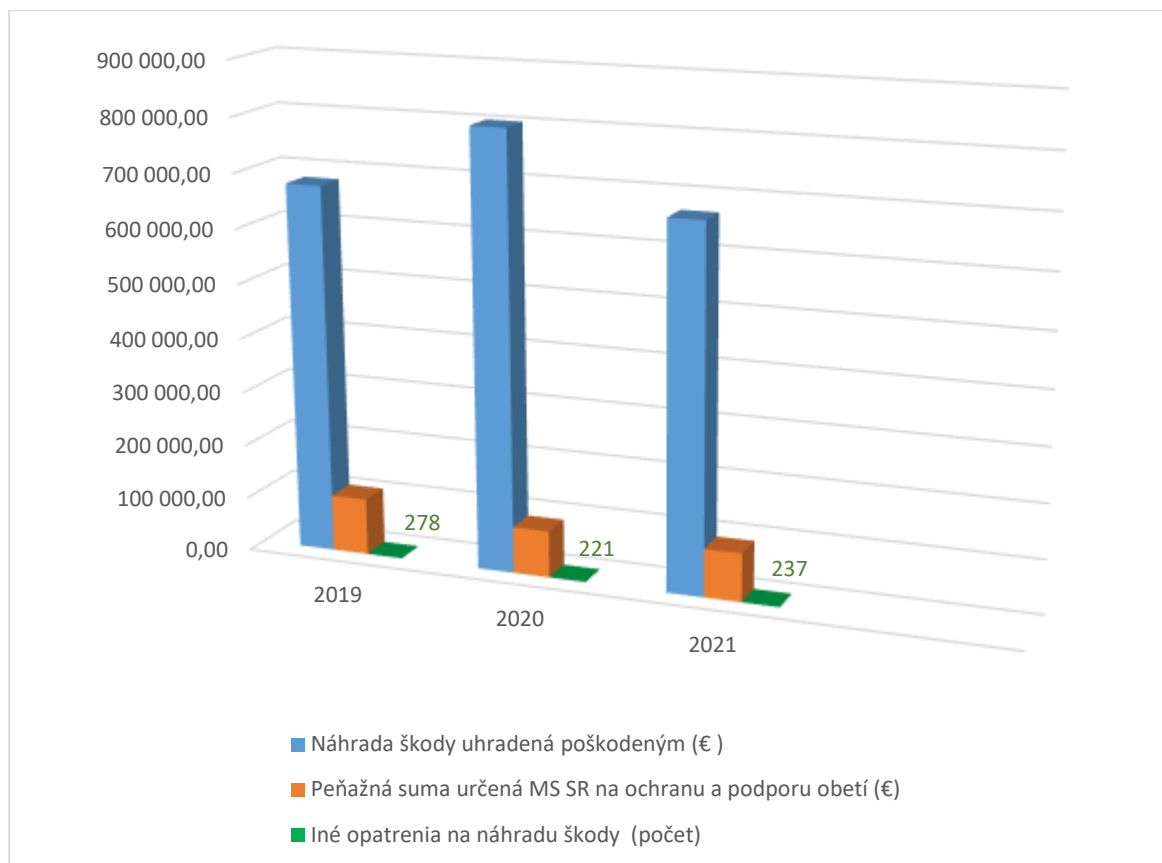
Doplnenie textácie regulácie zásad trestného konania v súlade s požiadavkou na posilnenie využitia restoratívnych nástrojov v trestnej politike v zmysle aktov EÚ a Rady Európy. V podmienkach Slovenskej republiky je mediácia jediným regulovaným a realizovaným restoratívnym programom. Iné programy alebo restoratívne aktivity neboli doposiaľ zadefinované a nedošlo k ich regulácii pre použitie v aplikačnej praxi. Orgány činné v trestnom konaní, resp. súd, prípadne iný oprávnený subjekt by mal v priebehu celého trestného konania overovať možnosť dobrovoľného riešenia následku spôsobeného trestným činom zo strany obvineného a poškodeného, možnosť vytvoriť priestor pre prevzatie zodpovednosti obvinenej/odsúdenej osoby za svoje konanie a na strane poškodenej osoby možnosti zmierniť ujmu, ktorú utrpela a dosiahnuť potencionálnu „kompenzáciu“ vo forme/podobe, ktorá je pre ňu prijateľná a dokáže zmierniť spôsobený sociálny konflikt. Ide o prípravu legislatívneho a materiálneho prostredia pre napĺňanie cieľov definovaných v aktoch EÚ a Rady Európy:

- dostupnosť mediácie pre každú poškodenú osobu
- využitie mediácie v trestných veciach všeobecne bez skúmania a aplikovania kritéria závažnosti
- dostupnosť mediácie vo všetkých fázach trestného konania, tzn. napr. i po odsúdení v období výkonu už uloženej sankcie

Graf: Štruktúra trestných činov pridelených na mediáciu – roky 2019 a 2020

Graf: Výťažok z mediácie, rok 2019 - 2021

K bodom 2, 21, 28, 40 a 48 (§ 10 ods. 13, § 85 ods. 7, § 215 ods. 8, § 231, § 236 ods. 1)

Navrhované znenie upravuje doposiaľ právnou úpravou neriešenú situáciu, kedy je zastavené trestné stíhanie, avšak pobyt obvineného na slobode je nebezpečný z dôvodu duševnej poruchy.

Zároveň sa navrhuje riešenie vo vzťahu k časovému intervalu medzi zastavením trestného konania a nariadením ochranného liečenia. Ide o čas od momentu, kedy prokurátor zastaví trestné stíhanie pre nepríčetnosť až do rozhodnutia súdu o uložení ochranného liečenia.

V rámci súčasnej aplikačnej praxe je osoba držaná v zdravotníckom zariadení bez rozhodnutia, resp. je do neho prevzatá „len z dobrej vôle“ lekárov, resp. riaditeľov týchto zdravotníckych zariadení. V súčasnosti prokurátor najprv zastaví trestné stíhanie a potom podáva návrh na súd, resp. to urobí súčasne. Ak bol takýto obvinený dovtedy vo väzbe, musí byť z nej zastavením trestného stíhania prepustený, preto ho „po dohode s lekárom“ až do rozhodnutia súdu umiestnia hneď do zdravotníckeho zariadenia, čo býva aj niekoľko týždňov. Takáto osoba je obmedzovaná na osobnej slobode bez právneho titulu. S cieľom zamedziť vzniku takejto situácie sa navrhuje naviazať právoplatnosť uznesenia o zastavení trestného stíhania na právoplatnosť rozhodnutia o predbežnom príkaze.

K bodu 3 (§ 10 ods. 19)

V nadväznosti na požiadavky aplikačnej praxe sa § 10 ods. 19 dopĺňa o využitie tzv. agenta civila aj v prípadoch úkladnej vraždy podľa § 144 Trestného zákona.

K bodu 43 (§ 10 ods. 23)

Pre účely plnohodnotného postavenia v prostredí trestnej politiky sa definuje mediačná činnosť v trestnom konaní. Odborná, ale aj laická verejnosť najčastejšie inklinuje k pomenovaniu mediácie v trestných veciach ako alternatívnej a neautoritatívnej forme mimosúdneho riešenia konfliktu medzi poškodeným a obvineným, pričom jej cieľom je spoločné hľadanie vyhovujúceho a obojstranne uspokojivého riešenia, ktorým sa zmierni alebo zníži aktuálne existujúci konflikt vo vzťahu k spáchanému trestnému činu.

K bodom 5 a 6 (§ 14 písm. l) a písm. s))

Zmeny súvisia so zmenami v Trestnom zákone. Prvá zmena súvisí so zmenou výšky škody. Druhou zmenou sa rozširuje pôsobnosť Špecializovaného trestného súdu o trestný čin agresie a trestný čin vojnového bezprávia.

K bodu 7 (§ 22a)

Spory o právomoc medzi Európskou prokuratúrou a prokuratúrou v trestnom konaní môžu vzniknúť len, ak si Európska prokuratúra neuplatní právo odňať vec postupom podľa čl. 27 nariadenie Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry (Ú. v. EÚ L 283, 31.10.2017, s. 1 - 71).

K bodu 8 (§ 25 ods. 1)

Ide o precizovanie súčinnosti subjektov podieľajúcich sa na prevencii kriminality - súdov a Policajného zboru SR. Napriek tomu, že viaceré právne predpisy upravujú spoluprácu a súčinnosť subjektov verejného i súkromného sektoru, ako i jej základné zásady (Trestný poriadok, zákon č. 583/2008 Z. z. o prevencii kriminality a inej protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon č. 171/1993 Zb. o Policajnom zbore), nepokrývajú všetky možné prípady potrebnej praktickej - technickej súčinnosti medzi organizáciami. V aplikačnej praxi dochádza k nejednotnému riešeniu súčinnosti v jednotlivých regiónoch, resp. súdnych obvodoch pri zabezpečovaní dohľadu nad správaním obvinených/ odsúdených/ kontrolovaných osôb, ktorým bola uložená sankcia nespojená s odňatím slobody. Napriek tomu, že probačný úradník ako osoba poverená výkonom rozhodnutia súdu (§ 4 ods. 2 zákona č. 550/2003 Z. z.) má možnosť využiť spoluprácu polície pri ochrane života a zdravia alebo získať potrebné údaje, nedochádza v praxi k systémovej súčinnosti pre účely overenia dodržania zákazu požívať alkohol, najmä v prípadoch, v ktorých nebola nariadená kontrola technickými prostriedkami.

K bodu 9 (§ 28 ods. 10)

Európska prokuratúra bude bežne využívať pri svojej činnosti aj iný ako slovenský jazyk a bolo by aj nerentabilné, aby sa na preklad písomností (iných ako rozhodnutí) resp. na pretlmočenie ich obsahu, formálne priberal vždy prekladateľ, keď je možné využiť služby prekladateľskej agentúry EÚ.

K bodu 10 (§ 46 ods. 1)

Návrh sa snaží riešiť vznik možných problémov, na ktoré upozornila aplikačná prax, v prípadoch trestných činov ako napr. branie rukojemníka, vydieračský únos, vydieranie, hrubý nátlak. Možný problém by mohol nastať v prípadoch týchto trestných činov, ak by napr.

páchateľ uniesol dieťa a kontaktoval rodičov na zaplatenie výkupného. Potom, čo by teda poškodení oznámili takýto trestný čin polícii, už by nemohli pod kontrolou polície napr. odovzdať výkupné a komunikovať s páchatelom, pretože vzhľadom na judikaturu je vylúčené vypočúvať ako svedka osobu, ktorá spolupracuje s políciou, koná pod jej kontrolou, na základe jej pokynov. Vzhľadom na to, bola požiadavka rozšíriť možnosť použitia „agenta civila“ aj na ďalšie trestné činy. Takýto človek je však aj po oznámení trestného činu naďalej poškodený, preto nemôže mať v konaní dvojaké procesné postavenie, a mal by byť vypočúvaný v procesnom postavení svedka – poškodeného, nie agenta, preto v záujme predídienia výkladovým problémom sa rozširuje definícia práv poškodeného.

K bodu 11 (§ 46 ods. 3)

Návrh presadzuje snahu o posilnenie práv a postavenia poškodeného v rámci trestného konania. Navrhuje sa posunutie striktného termínu na uplatnenie nároku na náhradu škody do skončenia vyšetrovania umožnením uplatniť nárok aj na hlavnom pojednávaní. Zároveň je však potrebné dbať na to, aby bolo možné vykonať dokazovanie aj vo vzťahu k nároku na náhradu škody, preto má byť takýto nárok vznesený čo najskôr, ideálne teda ešte v štádiu vyšetrovania, najneskôr na prvom hlavnom pojednávaní, na ktorom je poškodený vypočúvaný.

K bodu 12 (§ 46 ods. 4)

Dôvodom doplnenia odseku 4 je umožniť štátnym orgánom, obciam, VÚC, uplatňovať si v trestnom konaní nárok na náhradu škody, ktorá im vznikla napr. pri daňovom podvode, subvenčnom podvode alebo pri rozmanitých podvodoch s eurofondami. V súčasnosti to nie je možné, resp. ak si nárok uplatnia a je im v trestnom konaní súdom priznaný, nadriadený súd takýto výrok zruší, pretože v zmysle judikátu Najvyššieho súdu SR uverejneného pod č. 71/2017 tieto nároky nie sú nárokom na náhradu škody, ktorý je možné uplatniť v trestnom konaní podľa § 46 ods. 3 Trestného poriadku v tzv. adhéznom konaní.

Striktné vylúčenie skrátených daní, neoprávnených vratiek DPH, neoprávnených dotácií a pod. z uplatňovania náhrady škody v rámci trestného konania však spôsobilo, že nemôže dôjsť k odčerpaniu výnosu z trestnej činnosti, tieto finančné prostriedky sú nevymožiteľné a predstavujú tak nenávratnú škodu na verejných financiách. Pritom páchatel je v trestnom konaní odsúdený, avšak nie je mu uložená povinnosť uhradiť škodu.

V praxi sa veľmi často stáva, že trestné činy, ktorými je poškodený vyššie spomenutý rozpočet sú páchané prostredníctvom nastrčených spoločností, v ktorých figurujú tzv. „biele kone“, pričom postihnutie týchto spoločností napr. daňovými orgánmi v rámci daňového konania je v majorite neúčinné, resp. nemožné (spoločnosti sú veľmi často nemajetné, nekontaktné a slúžia výlučne na neoprávnené uplatňovanie vratiek DPH). Na tejto trestnej činnosti koristia najmä organizátori trestnej činnosti, ktorých v osobitnom, najmä daňovom konaní nie je možné postihnúť. V praxi sa tiež veľmi často stáva, že daňový trestný čin odhalí polícia až po lehote na možnosť vykonania daňovej kontroly, resp. po lehote na možnosť vyrubenia dane v daňovom konaní. Uplynutím tejto lehoty takúto škodu (daň) už ani nie je možné v daňovom konaní vymáhať. Nie je nič neobvyklé, že príslušný orgán, ktorý subvenciu alebo dotáciu poskytol, čaká na skončenie trestného konania, ktoré potvrdí, že došlo k podvodnému konaniu a následne sa musí ešte obrátiť na civilné konanie (v prípadoch spolufinancovania projektov ide fakticky o zmluvný vzťah), čo opäť len predlžuje celý proces a v podstate znemožní akékoľvek reálne vymoženie škody. Nehovoriac o tom, že aj v týchto prípadoch subjekt, ktorý neoprávnenú dotáciu obdržal, medzičasom zanikne.

Uvedená zmena a prelomenie spomínaného judikátu má priamy vplyv na nástroje finančného vyšetrovania a odčerpávania výnosov z trestnej činnosti, keďže aktuálne nie je možné v zmysle judikatúry v týchto prípadoch zaistiť nárok poškodeného prostredníctvom ustanovení Trestného poriadku. Z pohľadu odčerpávania výnosov z trestnej činnosti je pritom irelevantné, či sa týmto výnosom uspokojí poškodený cez náhradu škody alebo prepadne v prospech štátu. Súčasne je potrebné zdôrazniť, že v zmysle Správy z Národného hodnotenia rizík za roky 2011 – 2015 a Správy pre Moneyval, viac ako 70 % nápadu ekonomickej trestnej činnosti tvoria daňové trestné činy a z celkovej spôsobenej škody ekonomickými trestnými činmi pripadá viac ako približne 60 % práve na daňové trestné činy.

K bodom 13 až 15 (§ 46 ods. 5, 7 a 10)

Ide o precizáciu textu, resp. o vyvolané zmeny právnej úpravy.

K bodu 16 (§ 46 ods. 11)

Odstraňuje sa nedokonalosť v systematike predpisu a doplnenie súčasného znenia § 82 ods. 5, ktoré v súčasnosti reaguje výlučne na prípady nahradenej väzby do § 46.

K bodu 17 (§ 48 ods. 2)

V praxi advokáti ako opatrovníci primárne pokrývajú len zabezpečenie majetkových práv, zároveň je problematické aj upovedomenie orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktoré vyplýva síce z § 7 ods. 1 zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ich prípadná účasť je možná podľa § 135 ods. 1 Trestného poriadku, ale v prvom kroku nie sú často informovaní o situácii dieťaťa a nedochádza k prepojeniu sociálnych služieb a ich poskytovaniu s trestným konaním. Navrhuje sa preto, aby do Trestného poriadku bolo explicitne uvedené, že má byť upovedomený orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Zároveň sa precizuje účel a rozsah splnomocnenia advokáta ustanoveného ako opatrovníka poškodenému v týchto prípadoch.

K bodom 18 a 20 (§ 54a ods. 1, §74 ods. 2 a § 408 ods. 5)

Úprava vnútorných odkazov v súvislosti s bodom 12.

K bodu 19 (§ 58a ods. 2)

Precizuje sa právna úprava vyhotovovania zápisnice probačným a mediačným úradníkom.

K bodom 22 (§ 121 ods. 3)

Súčasne sa dopĺňa povinnosť poučenia obvineného o možnosti vykonania mediácie v zmysle ostatných návrhov týkajúcich sa posilnenia restoratívneho prístupu v trestnom konaní a upúšťa sa od povinnosti poučenia o podmienkach uloženia trestu prepadnutia majetku ak bude vznesené obvinenie za niektorý z trestných činov uvedených v § 58 ods. 2 Trestného zákona.

V tejto fáze konania nemá takéto poučenie opodstatnenie, resp. môže viesť k neželanej snahe obvineného zbavovať sa svojho majetku s dostatočným predstihom.

K bodu 23 (132 ods. 2)

Zmena sa navrhuje s ohľadom na zamedzenie sekundárnej viktimizácie obete trestného činu a zachovanie dôstojnosti svedka v trestnom konaní, v dôsledku čoho sa dopĺňa výslovný zákaz výsluchu o otázkach zasahujúcich do súkromia vypočúvaného, ak sa takéto otázky netýkajú okolností spáchania trestného činu alebo osoby obvineného.

K bodu 24 (§ 132 ods. 3)

Dopĺňa povinnosť poučenia poškodeného k nároku na náhrady škody a o možnosti vykonania mediácie v zmysle ostatných návrhov týkajúcich sa posilnenia restoratívneho prístupu v trestnom konaní.

K bodu 25 (§ 209)

Zmeny nadväzujú na posilnenie úlohy mediácie v trestnom konaní.

K bodu 26 (§ 211)

Úprava reaguje na aplikačné problémy s určením, že ide o právnickú osobu, na ktorú sa vzťahuje výnimka podľa § 211, ak je poškodeným právnická osoba a súhlas na trestné stíhanie má dať osoba, ktorá je sama podozrivá z trestného činu, alebo jej príbuzný alebo má záujem, aby sa trestné stíhanie neviedlo.

K bodu 27 (§ 214a)

V nadväznosti na ostatné zmeny k zavedeniu restoratívnosti v trestnom konaní sa stanovuje postup prokurátora pri zohľadňovaní výsledku mediácie s preferenciou postupu podľa § 220 (schválenie zmieru a zastavenie trestného stíhania).

Navrhovanou zmenou sa sleduje podpora využívania restoratívneho prvku v trestnom procese a vytvorenie jeho pozície ako plnohodnotného prvku, ktorý tvorí vhodný podklad pre posúdenie postoja obvineného k spáchanej trestnej činnosti, resp. jej následku pre účely rozhodovania o druhu a výmere sankcie. Pre získanie dôveryhodnejšej informácie o postoji páchatel'a k spôsobenému následku nie je nevyhnutné výlučne úspešné uzavretie dohody. Taktiež nie je nijak odôvodnený následný postup výlučne v zmysle podmieneného zastavenia trestného stíhania alebo zmieru, a taktiež nie je známy dôvod, pre ktorý sa výsledok mediačného procesu (bez ohľadu na jeho výsledok) nemôže využiť i pre ďalší iný postup prokurátora.

K bodom 29 až 35 (§ 216)

Dopĺňa sa odkaz na postoj obvineného k trestnému činu a jeho snahe po odstránení následku trestného činu ako okolností, ktoré má prokurátor zohľadniť pri svojom rozhodnutí. Nový odsek 2 reaguje na okolnosť, ktorú možno dôvodne predpokladať, a to, že k uzavretiu dohody o náhrade škody medzi obvineným a poškodeným nedôjde z dôvodu nedôvodných prekážok na strane samotného poškodeného. Takáto okolnosť, ktorá nie je na strane obvineného, by nemala zamedziť prípadnej aplikácii postupu podľa § 216. Ak pre účely určenia

druhu a výmery sankcie posudzujeme postoj obvineného k spáchanému následku trestného činu, nemožno akceptovať fikciu, že postoj obvineného sa považuje za „pozitívny“ len v prípade uzavretia dohody, resp. že len v takom prípade sa bude vôbec zohľadňovať. Všetky informácie potrebné pre ďalší postup rozhodujúceho subjektu obsahuje správa z mediácie. V odseku 3 sa v súlade s ostatnými návrhmi navrhuje skrátenie maximálnej lehoty skúšobnej doby na tri roky. Skúšobnej doby, ktorá v prípade 5 rokov neplní požadovaný cieľ a ako taká nie je spôsobilá v dlhšom časovom období priniesť benefity probantovi, a teda i spoločnosti.

V odseku 4 sa navrhuje možnosť určiť konkrétnu dobu na uhradenie škody, t. j. aj v lehote kratšej ako je trvanie celej skúšobnej doby. Nahrádza sa termín „skúšobná doba“ pojmom „určená doba“. Ide o odstránenie zneužívania svojho postavenia vo vzťahu k poškodenej osobe, kedy probant nie je povinný plniť záväzok (najmä finančné plnenie) skôr, ako uplynie celá skúšobná doba. Zároveň sa umožňuje podmieniť samotné osvedčenie sa uplatnením plnení dohodnutých medzi samotnými stranami v mediácii ako uložených povinností alebo obmedzení.

V odsekoch 5 a 6 ide o legislatívno-technické úpravy vyvolané navrhovanými súvisiacimi zmenami právnej úpravy.

K bodom 36 a 37 (§ 217)

V súvislosti s ostatnými navrhovanými zmenami týkajúcimi sa rozhodovania o osvedčení alebo neosvedčení v skúšobnej dobe sa upravuje odsek 1 čo do podmienok osvedčenia a lehoty fikcie osvedčenia. Odstraňuje sa zastaraný a nejednotne aplikovaný termín „riadny život“ a v záujme právnej istoty odsúdeného sa jasnejšie definujú podmienky, ktoré musí dodržiavať, aby súd nerozhodol o pokračovaní v trestnom stíhaní.

Skracuje sa lehota pre rozhodnutie o osvedčení sa probanta a uplatnenie fikcie osvedčenia sa pre zrýchlenie vybavenia trestnej veci.

K bodu 38 (§ 218)

Podporuje sa postavenie poškodenej osoby a priblíženie možnosti dosiahnuť kompenzáciu následku spôsobeného trestným činom aj v prípade spolupracujúceho obvineného. Navrhuje sa doplnenie podmienok podmieneného zastavenia trestného stíhania spolupracujúceho obvineného vo vzťahu k náhrade škody spôsobenej trestným činom v snahe odstránenia následku trestného činu a vyrovnanie sa s poškodeným aj v tejto kategórii obvinených. Skutočnosť, že obvinený spolupracuje s orgánmi činnými v trestnom konaní pri odhaľovaní trestnej činnosti, by nemala byť na úkor práv poškodeného čo do vymoženia jeho oprávneného nároku na náhradu škody.

K bodu 39 (§ 220)

Doplňa sa odkaz na uzavretú dohodu o náhrade škody s poškodeným v rámci podmienok pre možnosť uzavretia zmieru.

K bodom 41až 45 (§ 232)

Formulačne sa upravuje odsek 1. pretože súčasné znenie odseku 1 akoby podmieňovalo konanie o dohode výsledkami vyšetrovania.

V odseku 2 sa v súvislosti s návrhom možnosti uplatnenia nároku na náhradu škody poškodeného aj mimo rámec prípravného konania, teda na začiatku konania pred súdom dopĺňa povinnosť prokurátora v konaní o dohode o vine a treste predvolať aj poškodeného alebo jeho splnomocnenca, ktorý si doposiaľ neuplatnil nárok na náhradu škody.

V odseku 3 sa precizuje právna úprava v prípadoch ak nebola uzavretá dohoda o náhrade škody v skoršom konaní a vymedzuje sa postup prokurátora v rámci konania o dohode o vine a treste.

Nový odsek 4 upravuje postup prokurátora v prípade neuzavretia dohody o náhrade škody v závislosti od toho, či prekážka jej uzavretia je na strane obvineného alebo naopak poškodeného. V nadväznosti na to sa vypúšťa posledná veta z odseku 5, v ktorej bol tento postup upravený doposiaľ.

V novom odseku 11 sa dopĺňa právo poškodeného na vyjadrenie k uzatvorenej dohode o vine a treste, ktoré je súčasťou takejto dohody.

K bodom 46 (§ 233)

V súlade s ostatnými návrhmi na posilnenie postavenia poškodeného sa dopĺňajú náležitosti návrh prokurátora na schválenie tejto dohody o vine a treste o vyjadrenie poškodeného.

K bodu 47 (§ 235)

Upravuje sa vo vzťahu k uzatvorenej dohode o náhrade škody medzi obvineným a poškodeným, aby tá bola pripojená k obžalobe ako relevantný podklad pre ďalšie rozhodnutie súdu po podaní obžaloby.

K bodu 49 (§ 241)

Doplnenie odseku 5 nadväzuje na posunutie momentu na uplatnenie nároku na náhradu škody pre poškodeného až na konanie pred súdom, aby poškodený nebol ukrátený možnosti uplatniť si nárok na náhradu škody, ktorá mu vznikla (bližšie pozri odôvodnenie k bodom 10 až 16, § 46).

K bodu 50 (§ 255)

V odseku 3 sa dopĺňa úprava týkajúca sa možnosti vykonania mediácie, ktorá môže prispieť k hladšiemu priebehu súdneho konania a rýchlejšiemu skončeniu veci.

K bodu 51 (§ 256)

Zmena v odseku 2 reaguje na možnosť vykonania úspešnej mediácie.

K bodu 52 (§ 261a)

Navrhovaná úprava nadväzuje na posilnenie práv poškodeného a posunutie doby, do ktorej môže uplatniť nárok na náhradu škody.

K bodu 53 (§ 274)

Doposiaľ sa mohol poškodený počas záverečnej reči vyjadriť len v medziach uplatneného nároku. Rozširuje sa právo poškodeného uviesť aj aké následky mal trestný čin na jeho život. Vyjadrenie poškodeného o následkoch trestného činu je bežným postupom v mnohých, najmä anglo-amerických krajinách. Úlohou takéhoto vyjadrenia je zabezpečiť poškodenému/obeti, aby okrem skutkových okolností trestného činu a prípadne náhrady škody uviedol aj to, akým spôsobom mal tento trestný čin vplyv na jeho život, či už vo vzťahu k jeho rodinnému životu, prípadne psychickým alebo fyzickým následkom. Poškodený/obet' má tak možnosť adresovať súdu svoju skúsenosť, jej prežívanie a zároveň vyslať signál, že poškodený/obet' je v priebehu trestného konania jeho dôležitou súčasťou.

Problematickou sa javí najmä účasť poškodených a obetí v trestnom konaní, najmä ak vystupujú v postavení svedka, ale nie je im umožnené aktívne zapojenie sa a uznanie, že sú osobami najviac dotknutými trestným činom. V niektorých krajinách, napríklad v Írsku, je súd pri vybraných trestných činoch povinný zohľadniť vyjadrenie poškodeného/obete, zároveň je súčasťou spisu ako forma dôkazu a obeť sú oprávnené urobiť ho v ústnej alebo písomnej forme, avšak zdôrazňujeme, že ide o ich oprávnenie a nie povinnosť. Toto ustanovenie má za cieľ posilniť postavenie poškodeného/obete, ich participáciu ako aj spôsob pre čiastočné riešenie traumy spôsobenej trestným činom.

K bodom 54 a 68 (§ 278 ods. 2 a 334 ods. 2)

Zmena vnútorných odkazov v súvislosti s bodom 43.

K bodu 55 (§ 281)

Navrhovaná úprava súvisí s posilnením postavenia a práv poškodeného a zlepšenia jeho uplatnenia nároku na náhradu škody už v rámci trestného konania bez jeho odsúvania na civilné konanie, ak súd zastaví trestné stíhanie a v konaní bola vykonaná úspešná mediácia, ktorej výsledkom je dohoda o náhrade škody. V takomto prípade nie je dôvod o náhrade škody nerozhodnúť už v rámci trestného konania. Trestné konanie sa tým nijak výrazne nepredlží a nebude sa vytvárať zbytočné civilné konanie.

K bodu 56 až 58 (§ 287, § 288)

Navrhovanou úpravou sa má doceliť zlepšenie uplatnenia nároku na náhradu škody poškodeného už v rámci trestného konania bez jeho odsúvania na civilné konanie. Odsúvanie poškodeného na civilné konanie resp. nepriznanie jeho nároku už v trestnom konaní je neželaný jav, ktorý sa postupnými zmenami a dopĺňaniami Trestného poriadku snaží zákonodarca dlhodobo eliminovať. Táto prax odkazovania na civilné konanie je neefektívna, neekonomická, a zbytočne oddiaľuje nárok poškodeného a predlžuje jeho traumy z trestného činu. Navyše vytvára paralelné súdne konanie o veci, ktorej podstata už bola prejednávaná, čím zvyšuje nápad súdu a záťažnosť súdneho systému.

Súd v rámci trestného konania by mal v zásade vždy rozhodnúť o náhrade škody, a len naozaj veľmi výnimočne odkázať poškodeného na civilné konanie. Sudca v rámci trestného konania je už oboznámený s vecou, pozná obsah celého trestného spisu, vie prečo rozhodol ako rozhodol, je preto neúčelné, aby sa s vecou oboznamoval ďalší súd a študoval obsah spisu.

Najmä v prípadoch, v ktorých nie je nič sporné, vykonanie jedného - dvoch dôkazov alebo vykonanie jedného pojednávania bude určite menej nákladné a menej zaťažujúce systém, ako keď bude musieť poškodený iniciovať ďalšie súdne konanie. Preto sa navrhuje úprava, v zmysle ktorej možno odkázať poškodeného na civilný proces len, ak je nárok poškodeného na náhradu škody zjavne neopodstatnený. Zároveň sa aj zavádza možnosť vyhradiť rozhodnutie o náhrade škody na verejné zasadnutie, ak na vyslovenie povinnosti na náhradu škody je potrebné vykonať ešte ďalšie dokazovanie.

K bodu 59 (§ 290)

Zmena v odseku 5 súvisí so zámerom lepšieho využívania mediácií ako vhodného prostriedku v prípadoch uvedených v tomto ustanovení.

K bodu 60 (§ 298a)

Navrhovaná úprava súvisí so zmenami § 287 a § 288 a so snahou o zlepšenie uplatnenia nároku na náhradu škody poškodeného už v rámci trestného konania bez jeho odsúvania na civilné konanie. Upravuje sa verejné zasadnutie, na ktorom môže súd rozhodnúť o nároku poškodeného, ak nerozhodol o náhrade škody už rozsudkom na hlavnom pojednávaní z dôvodu, že je potrebné vykonať ďalšie dokazovanie. O nároku poškodeného súd rozhodne uznesením, proti ktorému môže obvinený a poškodený podať sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

K bodom 61 až 63 (§ 299)

V odseku 2 sa vykonáva zmena súvisiaca s komplexnou úpravou detencie. V odseku 3 v prípadoch, ak súd vydá predbežný príkaz umiestnenia do zdravotníckeho zariadenia a potom rozhodne o uložení ochranného liečenia, sťažnosť nebude mať odkladný účinok. Nakoľko ide o vážny zásah do osobnej slobody odsúdeného, stanovuje sa lehota pre rozhodnutie súdu, ktorej nedodržanie musí mať za následok stratu platnosti predbežného príkazu (odsek 4).

K bodu 64 (§ 299a)

Keďže Trestný poriadok nepozná inštitút podobný predbežnému opatreniu, navrhuje sa úprava procesného postupu pre súd. Vzhľadom na to, že ide o vec, ktorá neznesie odklad, sudca pre prípravné konanie musí rozhodnúť čím skôr. Vypočutie je formálny proces, preto je nutné dať výnimku pre prípad, že sa obvinený takémuto formálnemu úkonu nie je pre svoj zdravotný stav schopný podrobiť alebo ho absolvovať. Skutočnosť, že zdravotný stav vypočutie neumožňuje, musí mať sudca preukázanú a zaznamenanú v zápisnici.

K bodom 65 a 66 (§ 302 a 303)

Zmena súvisí s novonavrhovaným procesom preskúmania právoplatných rozhodnutí v dôsledku zmeny Trestného zákona alebo straty účinnosti právneho predpisu (bližšie pozri odôvodnenie k bodu 82, § 405a až § 405d).

K bodu 67 (§ 329)

Doplnenie nadväzuje na novonavrhovanú úpravu § 298a, kedy súd rozhodne o nároku poškodeného na verejnom zasadnutí uznesením, proti ktorému je prípustná sťažnosť.

K bodom 69 až 72 (§ 337, § 340, § 341, § 347)

V nadväznosti na viaceré zmeny Trestného poriadku sa upravuje Druhý diel Siedmej hlavy týkajúcej sa osobitej úpravy konania proti mladistvým.

Doplnenie sa týka využívania mediácie, ktorá má obzvlášť pri mladistvých pozitívny prínos na ich ďalšie správanie a prevýchovu.

Úprava z § 340 bola duplicitná, je obsiahnutá v § 347.

V § 341 sa nahrádza pojem trvalý pobyt za obvyklý, ktorý viac odzrkadľuje miesto, kde reálne mladistvý žije.

V § 347 sa precizuje, kedy sa použijú osobitné ustanovenia o mladistvých, nakoľko súčasná úprava bola koncipovaná neodôvodnene široko. Ustanovenia tohto dielu majú zabezpečiť osobitný prístup k obvinenému, ktorý je mladistvý ešte aj počas procesu, jeho vek v čase spáchania činu zohľadňuje Trestný zákon.

K bodom 73 až 75 (§ 353)

Navrhované zmeny v odseku 2 a 3 súvisia so zmenami trestu povinnej práce na trest verejnoprospešnej práce v Trestnom zákone, kde sa rovnako odstraňuje súhlas obvineného.

Zmena v odseku 5 tiež súvisí so zmenami Trestného zákona, kde sa navrhuje nové ponímanie alternatívnych trestov a náhradný trest odňatia slobody už nebude iba pri peňažnom treste.

K bodu 76 až 78 (§ 354, § 355)

Navrhované úpravy nadväzujú na cieľ posilniť postavenie a práva poškodeného a zabezpečiť jeho väčšiu vymožitelnosť nároku na náhradu škody v rámci trestného konania. V týchto ustanoveniach sa preto upúšťa od doterajšieho rigidného chápania uplatneného nároku a rozširuje sa právo na doručenie trestného rozkazu ako meritórneho rozhodnutia vo veci na všetkých poškodených, teda nie len na tých, ktorí uplatnili nárok na náhradu škody. Poškodený, ako osoba trestným činom priamo zasiahnutá, má právo vedieť, ako bolo o trestnom čine rozhodnuté a aký trest bol jeho páchatelovi uložený.

V § 355 sa nanovo upravuje odsek 2 a rozhodnutie o odpore poškodeného v nadväznosti na snahu zabezpečiť úspešné uplatnenie nároku na náhradu škody už v rámci trestného konania v každom jednom prípade, v ktorom to je možné.

Poškodený, ktorý si uplatnil nárok na náhradu škody, tak môže podať odpor proti výroku o náhrade škody alebo preto, že takýto výrok chýba. Ak je výška uplatnenej škody súčasťou popisu skutku uvedeného vo výroku trestného rozkazu a škoda nebola dosiaľ uhradená, samosudca vydá uznesenie, ktorým chýbajúci výrok o priznaní náhrady škody doplní alebo nesprávny výrok opraví. Vychádzajúc aj z povinnosti, že trestný rozkaz môže byť vydaný, len ak je skutkový stav spoľahlivo preukázaný, nie je dôvod, aby v takomto prípade poškodenému nebola priznaná náhrada škody a musel sa obracať na civilné konanie, keď navyše v takomto prípade je povinnosť priznať poškodenému nárok na náhradu škodu už aj podľa súčasného znenia § 287 ods. 1.

V ostatných prípadoch, ak poškodený podal odpor proti výroku o náhrade škody a nie je dôvod na postup podľa § 288 ods. 1, teda jeho nárok nie je zjavne neopodstatnený, bol vytvorený priestor rozhodnúť o jeho nároku uznesením na verejnom zasadnutí. (bližšie pozri odôvodnenie k bodom 56 až 58 a 60, § 287 a § 288 a § 298a).

K bodom 79 a 80 (§ 371)

Navrhuje sa nahradenie dovolacieho dôvodu podľa písmena f) - trestné stíhanie bolo vykonané bez súhlasu poškodeného, hoci jeho súhlas sa podľa zákona vyžaduje, nakoľko uvedený dôvod je možné podradiť pod existujúci dovolací dôvod podľa platného písmena k) - proti obvinenému sa viedlo trestné stíhanie, hoci bolo neprípustné.

Namiesto platného dovolacieho dôvodu sa v reakcii na aplikačnú prax navrhuje nový dovolací dôvod v písmene f) - bolo rozhodnuté o zastavení trestného stíhania, podmienenom zastavení trestného stíhania, alebo schválení zmieru bez toho, že by boli na to splnené zákonné podmienky, ktorý v platnej právnej úprave absentoval.

V odseku 2 sa v nadväznosti na zmeny v Trestnom zákone, kde sa pri alternatívnych trestoch zavádza náhradný trest odňatia slobody, navrhuje vypustenie formulácie, podľa ktorej sa náhradný trest ukladal len popri peňažnom treste. Súčasne sa v nadväznosti na problémy aplikačnej praxe navrhuje rozšírenie dovolacích dôvodov ministra spravodlivosti o porušenie ustanovení Trestného poriadku alebo osobitného predpisu o uznaní a výkone cudzozemského rozhodnutia.

K bodom 81 a 82 (§ 394, § 405a až 405d)

Navrhovateľ sa domnieva, že Trestný poriadok má obsahovať všeobecný proces umožňujúci aplikovať zmeny Trestného zákona na právoplatne odsúdených v prípadoch, kedy sú zmeny tak výrazné, že dochádza k zániku trestnosti činu, ktorí do času zmeny trest nevykonali. Nie je v súlade s princípmi humanizmu a liberálnej demokracie ponechať vo výkone trestu osoby, za činy, ktoré už štát za trestné nechce naďalej považovať a nechce za ne trestne stíhať.

Upravuje sa preto všeobecne aplikovateľný proces v § 405b, ktorý sa použije, ak dôjde k zmenou Trestného zákona k zániku trestnosti činu. V takomto prípade súd uznesením rozhodne, že zvyšok trestu sa nevykoná. Ide o všetky druhy trestov, teda nie len trest odňatia slobody, ale aj alternatívne tresty, v rátane podmienených odkladov, ktoré neboli do účinnosti zmeny Trestného zákona vykonané celé.

Ak je odsúdený vo výkone trestu odňatia slobody, takéto rozhodnutie treba urobiť do 30 dní od nadobudnutia účinnosti zmeny zákona. Rozhodnutie súd urobí na neverejnom zasadnutí, o ktorom upovedomí prokurátora, aby ten mohol prípadne podať sťažnosť ihneď po vyhlásení uznesenia, ak podľa jeho názoru nešlo o trestný čin, pri ktorom zanikla trestnosť. Nadriadený súd o jeho sťažnosti rozhodne do 20 pracovných dní od predloženia veci. Tieto lehoty sú navrhnuté pri rozhodovaní o odsúdenom, ktorému nebol uložený úhrnný alebo súhrnný trest, pretože taký odsúdený by mal ísť z výkonu trestu von (prípadne do výkonu iného trestu), preto by obmedzovanie jeho slobody malo byť čo najkratšie.

V prípade, ak mal odsúdený uložený úhrnný alebo súhrnný trest, súd rozsudkom zruší pôvodný rozsudok / trestný rozkaz len vo výroku o treste a uloží primeraný trest za zostávajúce zbiehajúce sa trestné činy, ktorých sa zmena Trestného zákona netýka. Proti novo uloženému trestu má odsúdený aj prokurátor právo podať sťažnosť podľa všeobecných ustanovení. Aby nebolo potrebné rozhodovať o väzbe, odsek 2 stanovuje, že rozhodnutie, ktorým sa ruší pôvodný rozsudok, sa stáva právoplatným až právoplatnosťou výroku o novourčenom treste.

Ustanovenie § 405c osobitne upravuje postup v prípade podmieneného zastavenia trestného stíhania prokurátorom, keďže v týchto prípadoch musí prokurátor najprv rozhodnúť o pokračovaní v trestnom stíhaní a až následne môže rozhodnúť o zastavení trestného stíhania obvineného podľa § 215 ods. 1 písm. h). Ak sa uznesenie o podmienenom zastavení trestného stíhania týka viacerých trestných činov, prokurátor rozhodne, len ak trestnosť činu v dôsledku zmeny zákona zanikla pri všetkých trestných činoch.

Ustanovenie § 405d upravuje, že na vyhotovenie rozhodnutia, jeho doručenie, opravný prostriedok proti rozhodnutiu, opravu rozhodnutia podľa tohto novonavrhovaného dielu sa primerane použijú ustanovenia o rozsudku a o uznesení s výnimkou ustanovení o ich vyhlásení. Nakoľko dôvodom nového rozhodnutia je zmena zákona, teda objektívna skutočnosť a nie skutočnosti na strane odsúdeného, na ktoré by ho bolo treba vypočúvať, súd podľa tohto dielu koná tzv. od stola, preto sa rozsudok nevyhlasuje klasickým spôsobom, ale sa vyhlasuje uverejnením na úradnej tabuli súdu na dobu 15 dní.

V odseku 3 sa upravuje, že nadriadený súd rozhoduje na neverejnom zasadnutí.

V odseku 4 sa stanovuje, že výrok rozhodnutia, ktorým sa ruší pôvodné právoplatné rozhodnutie, nadobúda právoplatnosť až právoplatnosťou nového rozhodnutia.

Tento procesný postup sa navrhuje aj v prípade straty účinnosti právneho predpisu v dôsledku rozhodnutia ústavného súdu, ktorá bola doposiaľ upravená ako dôvod obnovy konania, čo nebolo z praktického hľadiska účelné.

K bodom 83 až 87 (§ 408)

Nadpis pod § 408 sa presúva nad tento § v súvislosti so zavedením ďalších dvoch ustanovení týkajúcich sa nariadenia výkonu trestu.

V zmysle požiadavky aplikačnej praxe sa dopĺňa ďalší dôvod okamžitého dodania odsúdeného do výkonu trestu odňatia slobody, ktorý doposiaľ v Trestnom poriadku absentoval, hoci ide o veľmi bežný dôvod najmä pri recidivistoch.

V odseku 3 navrhovaná zmena reaguje na aplikačné problémy súčasného znenia, obdobne ako v § 410.

K bodu 88 (§ 408a a 408b)

K § 408a

Navrhovaná úprava v § 408a súvisí s navrhovanými zmenami Trestného zákona týkajúcich sa lehôt podmieneného prepustenia. Ďalším dôvodom doplnenia § 408a sú

uznávacie rozhodnutia, kde tiež iba súd je kompetentný určiť, či trestný čin je v zmysle judikátu Najvyššieho súdu prečin, zločin, alebo obzvlášť závažný zločin, od čoho sa odvíja lehota k podmiennečnému prepusteniu. V zaujme právnej istoty tak súd v nariadení uvedie zákonné ustanovenie Trestného zákona o podmiennečnom prepustení, ktoré sa na odsúdeného vzťahuje, aby ZVJS vedel akú lehotu na podmiennečné prepustenie má v systéme nastaviť.

K § 408b

V § 408b sa upravuje osobitný spôsob pre nariadenie výkonu krátkodobého trestu odňatia slobody, ktorý sa upravuje v Trestnom zákone.

V odseku 1 sa upravuje, že v nariadení výkonu trestu je nutné uviesť ustanovenie, podľa ktorého bol krátkodobý trest odsúdenému uložený, teda či podľa § 47 ods. 2 písm. a) alebo b) Trestného zákona. Ad. 1 je to nevyhnutné z toho dôvodu, aby ZVJS vedel, že ide o výkon krátkodobého trestu, čo sa len podľa samotnej výmery trestu nedá poznať. Nakoľko tento výkon trestu má byť odlišný od výkonu klasického trestu odňatia slobody. Ad. 2 je nutné uviesť aj príslušné písmeno, pretože fakticky ide o dva typy s rozličným nástupom a rozličným spôsobom výkonu. Krátkodobý trest sa bude vykonávať výlučne v týchto zariadeniach ZVJS:

Ústavy pre krátkodobý trest s resocializačným programom

Ústav na výkon trestu odňatia slobody Košice-Šaca, Ústav na výkon trestu odňatia slobody Hrnčiarovce nad Parnou – odsúdení muži

Ústav na výkon trestu odňatia slobody Nitra-Chrenová – odsúdené ženy (vrátane mladistvých)

Ústav na výkon trestu odňatia slobody pre mladistvých Sučany – mladiství odsúdení

Ústavy pre krátkodobý trest bez resocializačného programu

Ústav na výkon trestu odňatia slobody Košice-Šaca, Ústav na výkon väzby a Ústav na výkon trestu odňatia slobody Prešov-Sabinov, Ústav na výkon trestu odňatia slobody Hrnčiarovce nad Parnou, Ústav na výkon trestu odňatia slobody Dubnica nad Váhom – odsúdení muži

Ústav na výkon trestu odňatia slobody Nitra-Chrenová – odsúdené ženy (vrátane mladistvých)

Ústav na výkon trestu odňatia slobody pre mladistvých Sučany – mladiství odsúdení

Keďže hlavným účelom krátkodobého trestu je pôsobiť jeho výkonom na páchatel'a čo najskôr po spáchaní skutku a právoplatnom odsúdení zaň, predseda senátu určí ako deň nástupu najbližší pracovný deň, ak je odsúdený na slobode, nie je obava, že ujde, alebo bude pokračovať v páchaní trestnej činnosti, a zároveň určí spádový vyššie uvedený ÚVTOS. Ak je obava, že odsúdený ujde, bude sa skrývať, bude pokračovať v trestnej činnosti, alebo bude zadržaný odsúdený v tzv. superrýchlom konaní, pri nástupe výkonu trestu sa postupuje podľa § 408, odsúdený bude dodaný do spádového UVV a ZVJS ho v najbližší termín preeskortuje do niektorého z vyššie uvedených ÚVTOS.

V odseku 3 sa upravuje, že v prípade krátkodobého trestu sa ustanovenia o odklade výkonu trestu nepoužijú.

K bodom 89, 90 a 94 (§ 409 ods. 3, 6, a 7, § 412 ods. 1, 5 a 6)

Vychádzajúc z medzinárodne právne záväzných dohovorov, ale aj dokumentov majúcich formu odporúčaní, rezolúcií či uznesení, bola existujúca všeobecná právna úprava rozšírená o možnosť odsúdené ženy tehotnej alebo matky dieťaťa do dvoch rokov precizovaná

do kritérií, na základe ktorých súd obligatórne preruší výkon trestu odňatia slobody a zároveň sa zavádza možnosť takejto odsúdenej žene nahradiť výkon zvyšku trestu odňatia slobody alternatívnym trestom.

V tejto súvislosti poukazujeme na Valné zhromaždenie OSN, ktoré vyzýva členské štáty prostredníctvom rezolúcie Valného zhromaždenia OSN č. 63/241 z 24. decembra 2008 o právach detí (pozn. vychádza ako správa o implementácii Dohovoru o právach dieťaťa), v časti venovanej deťom obvinených alebo odsúdených osôb, aby venovali pozornosť vplyvu uväznenia rodičov na ich deti a s ohľadom na ochranu spoločnosti, dieťaťa a charakter trestného činu uprednostnili alternatívne tresty a opatrenia nahrádzajúce väzbu v prípade, ak ide o osamoteného rodiča alebo rodiča, u ktorého je dieťa vo výlučnej starostlivosti. Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN č. 65/229 z 21. decembra 2010, ktorou boli prijaté Pravidlá OSN pre zaobchádzanie s väznenými ženami a odsúdenými ženami vykonávajúcimi alternatívne tresty (tzv. Bangkokske pravidlá) o. i. členským štátom zdôrazňuje (obdobne ako vyššie uvedená rezolúcia Valného zhromaždenia OSN č. 63/241 z 24. decembra 2008 o právach detí), že tam, kde je to možné a vhodné a nejde o závažný alebo násilný trestný čin, je pri ukladaní trestu alebo rozhodovaní o väzbe tehotným ženám alebo osamoteným matkám potrebné uprednostňovať alternatívne tresty alebo opatrenia bez pozbavenia osobnej slobody.

Obdobne i uznesenie Európskeho parlamentu z 13. marca 2008 o osobitnej situácii žien vo väzení a o vplyve uväznenia rodičov na spoločenský a rodinný život okrem iného v oblasti zachovávanie rodinných väzieb a sociálnych vzťahov v bode 19 vyzýva členské štáty, aby uprednostňovali alternatívne sankcie k uväzneniu, ako sú napr. alternatívy zakotvené v spoločnosti, predovšetkým v prípade matiek, pokiaľ je uložený trest nízky a riziko pre verejnú bezpečnosť zanedbateľné, pretože ich uväznenie môže spôsobiť závažný rozvrat v rodinnom živote, najmä ak sú hlavou rodiny s jedným rodičom alebo majú malé deti, prípadne sa starajú o závislé osoby alebo osoby so zdravotným postihnutím.

Predmetnú problematiku upravuje i odporúčanie Parlamentného zhromaždenia č. 1469 (2000) Matky a dojčatá vo väzniciach a rezolúcia Parlamentného zhromaždenia č. 1663 (2009) o ženách vo väzení. Parlamentné zhromaždenie Rady Európy sa v prvom dokumente stotožňuje s názorom odborníkov, že skoré odlúčenie dieťaťa od matky spôsobuje dieťaťu dlhodobé ťažkosti, vrátane zhoršenia náklonnosti/väzieb k iným, emočnej neprispôobilosti a porúch osobnosti. Preto odporúča, aby Výbor ministrov vyzval členské štáty, aby:

- vytvorili a využívali komunitné tresty pre matky malých detí a vyhýbali sa využívaniu výkonu trestu odňatia slobody;
- uznali, že uväznenie tehotnej ženy a matky malých detí sa má využiť len ako posledná možnosť pre ženy odsúdené za najväčšie trestné činy a ženy, ktoré predstavujú nebezpečenstvo pre spoločnosť;
- vytvorili vhodné smernice pre súdy, aby trest odňatia slobody pre tehotnú ženu a dojčiacu matku zvažovali len ak bol spáchaný trestný čin závažný a násilný a žena predstavovala pokračujúce nebezpečenstvo.

V druhom dokumente Parlamentné zhromaždenie opätovne vyzýva členské štáty k úplnej implementácii predchádzajúceho odporúčania č. 1469 (2000) a vyzýva Výbor CPT, aby pri svojich návštevách venoval zvýšenú pozornosť situácii žien vo väzniciach. Parlamentné zhromaždenie sa domnieva, že ak je žena jediným alebo hlavným opatrovateľom jedného alebo viacerých detí, mal by jej byť trest odňatia slobody uložený len ak spáchala závažný trestný čin.

Z týchto dôvodov sa zavádza nová právna úprava dávajúca odsúdeným matkám malých detí možnosť preukázať svojim správaním počas doby povoleného odkladu/ prerušenia výkonu trestu, že ďalší výkon trestu odňatia slobody na ich nápravu nie je potrebný.

Zároveň sa posúva aj doba odkladu/prerušenia výkonu trestu z jedného roku na dva roky po pôrode, nakoľko jednoročné dieťa je ešte stále moc závislé na matke.

K bodu 91 (§ 410)

Navrhovaná zmena reaguje na aplikačné problémy súčasného znenia, kedy súd môže povoliť odklad výkonu trestu odňatia slobody len do troch mesiacov od právoplatnosti rozsudku. Najmä v prípadoch, keď rozhodoval aj odvolací súd, sa v takejto lehote ani nezačne s vykonávacím konaním (odvolací súd po rozhodnutí, musí rozhodnutie vypracovať a až potom vracia trestný spis prvostupňovému súdu spolu s vypracovaným rozhodnutím, následne prvostupňový súd rozhodnutie doručuje stranám), prípadne odsúdený ani nestihne podať žiadosť o odklad. V zmysle týchto problémov sa tak posúva táto lehota na tri mesiace od nariadenia výkonu trestu.

K bodu 92 a 93 (§ 412 ods. 3 a 4)

Z dôvodu doterajšej absencie sa navrhuje doplnenie ustanovenia, na základe ktorého by bolo možné, aby súd na návrh riaditeľa ústavu rozhodol o prerušení výkonu trestu odňatia slobody a uložení ochranného liečenia odsúdenému, ktorému bola vo výkone trestu odňatia slobody zistená duševná porucha, ktorá podľa odborného lekárskeho posudku nie je len prechodná a pre ktorú výkon trestu odňatia slobody neplní svoj účel. Proti takémuto rozhodnutiu je možné podať sťažnosť.

K bodom 95 až 97 (§ 413)

Na základe pripomienok vyplývajúcich z odbornej aplikačnej praxe psychiatrov sa navrhuje vypustiť nesprávny pojem „nevyliciteľná duševná choroba“. Z aktuálneho stavu poznania v rámci predmetného medicínskeho odboru vyplýva, že väčšina duševných chorôb je nevyliciteľná avšak liečiteľná, resp. liekmi môže byť pacient zaliečený a fungovať bez ďalších ťažkostí. Z uvedeného dôvodu sa precizujú podmienky pre upustenie od výkonu trestu pri duševnej poruche.

K bodu 98 (§ 415 ods. 2)

V nadväznosti na zmeny predstavené v návrhu na zmenu Trestného zákona týkajúce sa podmienok podmieneného prepustenia sa primeraným spôsobom upravuje aj procesný postup.

K bodu 99 (§ 418 až 420)

K § 418

V nadväznosti na zmeny predstavené v návrhu na zmenu Trestného zákona týkajúce sa podmieneného odkladu výkonu trestu odňatia slobody a probačného dohľadu sa nanovo upravuje vymedzenie pôsobnosti príslušného súdu na výkon probačného dohľadu a to viazaním na obvyklý pobyt odsúdeného, činnosť probačného a mediačného úradníka vo vzťahu

k rozsahu kontrolovaných rozhodných skutočností a ohlasovacej povinnosti v prípade zistenia ich porušenia.

K § 419

Navrhovaná zmena reaguje na súčasnú nežiadúcu prax zdĺhavého rozhodovania o neosvedčení sa v skúšobnej dobe. Rozhodnutie o neosvedčení sa v skúšobnej dobe alebo rozhodnutie o nariadení náhradného trestu odňatia slobody musí prísť čo najskôr po spáchaní ďalšieho trestného činu alebo priestupku. Súčasný postup, kedy súd raz za rok, prípadne až po skončení celej skúšobnej doby, lustruje odsúdeného v registri trestov a žiada si správu od policajného zboru, či sa proti podmiennečne odsúdenému/ podmiennečne prepustenému nevedie trestné stíhanie, je neefektívny a zastaralý.

Navrhuje sa preto zmena, v zmysle ktorej útvar Policajného zboru bezodkladne hlási súdu, ktorý uložil probačný dohľad alebo podmiennečný odklad výkonu trestu odňatia slobody, trest domáceho väzenia, trest povinnej práce, trest zákazu pobytu, trest zákazu účasti na verejných podujatiach alebo podmiennečne prepustil odsúdeného z výkonu trestu odňatia slobody, spáchanie úmyselného trestného činu alebo priestupku odsúdeným.

§ 420

Precizuje sa právna úprava - dopĺňa sa osobitná právna úprava výkonu podmiennečného trestu odňatia slobody bez súčasného uloženia probačného dohľadu, ktorého výkon kontroluje samotný súd bez ingerencie probačného a mediačného úradníka a súčasne sa dopĺňa postup súdu v prípade zistenia porušenia určených podmienok podmiennečného odkladu.

K bodu 100 (§ 420a)

V súvislosti s novou úpravou podmiennečného upustenia od potrestania v Trestnom zákone, sa pre tieto prípady upravuje procesný postup analogický ako pri podmiennečnom odklade výkonu trestu, s tým rozdielom, že ak sa dotýčny, ktorému bolo rozhodnuté o podmiennečnom upustení od potrestania v skúšobnej dobe neosvedčí, súd rozhodne rozsudkom, pretože musí zároveň uložiť trest.

K bodu 101 (§ 421)

Zmena súvisí so zmenami v § 420.

K bodom 102 a 103 (§ 422 až 422e)

V nadväznosti na zmenu trestu povinnej práce na trest verejnoprospešnej práce v Trestnom zákone a zrušenie zákona o treste povinnej práce, sa niektoré ustanovenia doterajšieho zákona o výkone trestu povinnej práce presúvajú do Trestného poriadku, zároveň sa zjednodušuje doterajší procesný postup, minimalizuje sa sudcovské rozhodovanie resp. ingerencia sudcu pri výkone tohto trestu, odstraňuje sa aj nepraktické zaangažovanie predsedu súdu do dohôd s poskytovateľmi práce uzatváraných pre výkon tohto trestu.

Predseda senátu zašle ihneď po právoplatnosti rozsudok, ktorým bol uložený trest verejnoprospešnej práce, okresnému súdu, v obvode ktorého má odsúdený bydlisko. Na rozdiel

od súčasnej právnej úpravy trestu povinnej práce, pri treste verejnoprospešnej práce bude úkony spojené s jeho výkonom ďalej zabezpečovať probačný a mediačný úradník.

Odsúdený sa na výzvu dostaví k probačnému a mediačnému úradníkovi, ktorý s ním prejedná podmienky výkonu trestu verejnoprospešnej práce, určí druh a miesto výkonu verejnoprospešnej práce podľa dohôd s poskytovateľmi práce, ktoré má uzavreté.

Dohody s poskytovateľmi práce už nebude uzatvárať predseda súdu ale probačný a mediačný úradník, čo odbúra doterajšie praktické problémy a časovú zdĺhavosť tohto procesu. V praxi s poskytovateľmi práce komunikuje probačný a mediačný úradník, ktorý zisťuje aj možnosti pre výkon trestu. Preto je presunutie tejto kompetencie na probačného a mediačného úradníka omnoho praktickejšie. (§ 422a)

Nové nastavenie tohto trestu zároveň odstraňuje aj nariaďovanie výkonu tohto trestu poskytovateľovi práce, ktoré bolo pre poskytovateľov práce úplne zbytočné a pre sudcu zaťažujúce. Prax ukázala, že poskytovatelia práce potrebujú mať uzatvorenú dohodu, nepotrebujú nariadenie výkonu tohto trestu.

V § 422c, § 422d a § 442e sa upravuje postup súdu pri nariadení výkonu náhradného trestu, upustenia od výkonu zvyšku trestu verejnoprospešnej práce, či predĺženia Trestným zákonom stanovenej doby pre výkon tohto trestu.

K bodom 104 až 108 (§ 425 až 427)

V § 425 sa súčasné znenie odseku 1 pre lepšiu systematiku navrhuje rozdeliť do odseku 1 a 2. Zároveň sa v odseku 2 stanovuje, že v tomto prípade, teda keď súd rozhodol (zatiaľ neprávoplatne) o uložení trestu prepadnutia majetku, sa majetok obžalovaného zaist'uje príkazom. Právo žiadať preskúmanie zaistenia sa upravuje len k dôvodu zaistenia podľa odseku 1, nakoľko zaistenie z dôvodu vymedzeného v odseku 2 je obligatórne pre uloženie trestu prepadnutia majetku, ktorého uloženie podlieha prieskumnej právomoci odvolacieho súdu na podklade odvolania.

V ustanovení § 426 sa precizuje, že sa zaistenie vzťahuje aj na majetok, ktorý dodatočne vyšiel najavo, aby sa odstránili nejasnosti aplikačnej praxe. Zároveň sa v nadväznosti na návrh úpravy v Trestnom zákone, kde sa umožňuje súdu vylúčiť určitú vec z trestu prepadnutia majetku, upravuje, že na túto vec sa zaistenie majetku nevzťahuje.

S cieľom odformalizovania niektorých rozhodnutí v trestnom konaní sa navrhuje, aby uznesenie o zrušení zaistenia majetku nahradil príkaz, proti ktorému nie je prípustný opravný prostriedok, čo je odôvodnené s prihliadnutím na skutočnosť, že ani podľa súčasnej právnej úpravy nie je prípustný opravný prostriedok proti uzneseniu o zrušení zaistenia majetku.

K bodu 109 a 110 (§ 428)

Obdobne ako v § 425 sa navrhuje aby súd rozhodoval o zaistení príkazom, nakoľko sa vychádza z rozhodnutia o uložení trestu prepadnutia veci.

K bodu 111 (§ 428a)

Ide o odstránenie nelogického zaradenia tohto ustanovenia k úprave výkonu peňažného trestu. Pôvodne sa obdobné ustanovenie nachádzalo v § 433, pričom toto ustanovenie sa zmenilo a postup pri uplatňovaní vlastníckych práv tretích osôb vo vzťahu k veciam, ktoré sú postihnuté trestom prepadnutia majetku, prepadnutia vecí alebo zhabaním vecí sa upravuje v úplne novom § 428a.

K bodom 112 až 116 (§ 429, § 430 a § 432)

Navrhovanou zmenou sa sleduje zefektívnenie a zrýchlenie procesu pri výkone peňažného trestu a nariadení náhradného trestu odňatia slobody. Doterajšie znenie upravuje zdĺhavý proces, kedy súd musí vykonať verejné zasadnutie a tam nariadiť náhradný trest odňatia slobody uznesením, proti ktorému je prípustná sťažnosť, o ktorej rozhoduje nadriadený súd. Ide teda o proces značne zdĺhavý, neefektívny a zaťažujúci súdny systém. V záujme aj väčšej vymožitelnosti peňažného trestu a zvýšenia jeho individuálnej a generálnej prevencie sa navrhuje v prípade jeho nezaplatenia v lehote nariadenie náhradného trestu odňatia slobody podľa § 408. Súd tak nebude už zdĺhavo vykonávať verejné zasadnutia a tam rozhodovať o nariadení trestu odňatia slobody. Na rozdiel od iných alternatívnych trestov, kde súd musí posúdiť okolnosti, ako napr. či odsúdený nespácha nejaký trestný čin počas plynutia trestu, v prípade peňažného trestu súd nemá čo také posudzovať. Dôvodom nariadenia výkonu náhradného trestu odňatia slobody je jediná skutočnosť – nezaplatenie peňažného trestu. Táto skutočnosť je jasne zistiteľná a nie je na jej overenie potrebné vykonávať verejné zasadnutie. Novo navrhovanou úpravou sa zároveň zvyšuje aj zodpovednosť odsúdeného.

Peňažný trest nemá súd uložiť, ak je z okolností zrejmé, že ho odsúdený nebude schopný zaplatiť. Môže však nastať situácia, že sa odsúdený môže stať neschopným peňažný trest zaplatiť, alebo by výkonom trestu bola vážne ohrozená výživa alebo výchova osoby, o výživu alebo výchovu ktorej je odsúdený podľa zákona povinný sa starať. Na takéto situácie súd môže reagovať a odložiť výkon peňažného trestu, povoliť ho splácať v splátkach, alebo od neho upustiť. Opäť sa zvyšuje zodpovednosť odsúdeného, ak nie je schopný peňažný trest zaplatiť, má byť on iniciátor takéhoto rozhodnutia súdu. (§ 430)

K bodu 117 (§ 433)

V doterajšej právnej úprave absentuje možnosť zabezpečiť výkon peňažného trestu jeho zaistením určitej sumy na majetku obvineného. Táto možnosť sa zavádza aj s ohľadom na navrhované zvýšenie súm peňažného trestu v Trestnom zákone v snahe docieľiť ukládanie tohto trestu vo výške viac zodpovedajúcej rozsahu spáchanej trestnej činnosti. Obdobne ako pri treste prepadnutia majetku, odsúdení špekulatívnymi úkonmi majú možnosť uloženia a výkonu peňažného trestu. Nakoľko sa navrhovanými zmenami v Trestnom zákone sleduje aj upustenie od ponímania trestu odňatia slobody ako toho prvoradého zvlášť v prípadoch majetkových a hospodárskych trestných činov a trestných činov motivovaných majetkovým prospechom, je nutné zabezpečiť aj väčšiu vymožitelnosť peňažného trestu.

K bodom 118 až 122 a 124 až 128 (§ 434, § 434a, § 435, § 435c, § 444a, § 444b)

V nadväznosti na navrhované zmeny Trestného zákona pri alternatívnych trestoch a zavedenie náhradného trestu odňatia slobody v záujme zabezpečenia ich väčšej vymožitelnosti, a tým dosiahnutia individuálnej a generálnej prevencie aj pri týchto druhoch trestov, sa navrhuje procesná úprava nariadenia náhradného trestu odňatia slobody. Rovnako ako v prípade rozhodovania o neosvedčení pri podmienenom odsúdení alebo podmienenom

prepustení, aj pri nariadení náhradného trestu odňatia slobody je nevyhnutné, aby rozhodnutie súdu nasledovalo čo najskôr porušeniu podmienok alternatívneho trestu.

K bodu 123 (§ 437)

Odstraňuje sa doterajšia nesystémová úprava, v zmysle ktorej mohol byť poverený kontrolou výkonu trestu zákazu činnosti probačný a mediačný úradník, ktorá sa v aplikačnej praxi ukázala ako nerealizovateľná.

K bodu 129 (§ 445 až 446a)

K § 445

Navrhované znenie mení doterajšiu terminológiu právnej úpravy týkajúcej sa ukladania ochranných liečení vychádzajúcu zo zastaraného konceptu, že ochranné liečenie sa prioritne ukladalo a vykonávalo ústavnou formou a len výnimočne sa ukladalo jeho vykonávanie ambulantnou formou.

Ak však bolo ochranné liečenie uložené popri nepodmienečnom treste odňatia slobody je potrebné, aby sa s výkonom ochranného liečenia začalo čo najskôr. Nie je účelné, aby odsúdený, ktorý je tri roky vo výkone trestu odňatia slobody najskôr vykonal trest a až potom by mal nastúpiť na napr. protialkoholické či protitoxikomanické liečenie. Rovnako pri sexuologických alebo psychiatrických indikáciách je s ochranným liečením potrebné začať čo najskôr, pretože neliečený odsúdený môže byť nebezpečný aj pre ostatných odsúdených.

V súvislosti s novou úpravou ochranných liečení PAL, PTX, PGam v Trestnom zákone, kedy má po ústavnej forme liečenia automaticky nasledovať ambulantné doliečovanie, sa v záujme efektívnosti upravuje, aby súd nariadil obe formy hneď naraz.

V odseku 3 sa na základe zásadnej pripomienky Ministerstva zdravotníctva SR upravuje, že zoznam zdravotníckych zariadení vykonávajúcich ochranné liečenie vedie ministerstvo zdravotníctva. Táto skutočnosť by mala odstrániť doterajšie praktické problémy súdov pri nariaďovaní ochranných liečení.

K § 446

V nadväznosti na problémy vyplývajúce z aplikačnej praxe sa tiež navrhuje podrobnejšie upraviť zmenu spôsobu výkonu ochranného liečenia alebo zmenu druhu ochranného liečenia. Upravuje sa aj lehota, dokedy v ktorých prípadoch je súd povinný rozhodnúť o zmene ústavného ochranného liečenia na ambulantné ochranné liečenie a to do desiatich pracovných dní od doručenia návrhu súdu. O zmene ochranného liečenia rozhodne predseda senátu súdu, v ktorého obvode je zariadenie zdravotnej starostlivosti, v ktorom sa ochranné liečenie vykonáva, na verejnom zasadnutí; predtým musí byť odsúdený vyslúchnutý. Návrh reaguje na problémy zariadení zdravotnej starostlivosti týkajúce sa dĺžky konania a rozhodovania súdov, keďže plynulé fungovanie a manažment liečených osôb v týchto zariadeniach je priamo závislý od rozhodovania súdov.

K § 446a

Navrhované znenie týkajúce sa pokračovania v ochrannom liečení reflektuje na prípady, kedy sa s výkonom ochranného liečenia začne prakticky až po výkone trestu odňatia slobody, čím dochádza k predlžovaniu obmedzenia osobnej slobody a de facto k dvojitému potrestaniu. Z uvedeného dôvodu sa precizujú podmienky a lehoty, kedy je možné pokračovať vo výkone ochranného liečenia ústavnou formou a malo by sa tak diať, len ak je to naozaj nevyhnutné, teda len ak by pobyt odsúdeného na slobode mohol byť nebezpečný, najmä ak má uložené psychiatrické alebo sexuologické liečenie alebo je dôvodný predpoklad, že ochranné liečenie ambulantnou formou nedosiahne účel. Navrhuje sa tiež upraviť formálnu stránku rozhodovania a pokračovaní v ochrannom liečení tak, aby do skončenia výkonu trestu odňatia slobody v prípade pokračovania ústavného ochranného liečenia bolo právoplatne rozhodnuté a neobmedzovala sa osobná sloboda odsúdeného nad rámec výkonu trestu odňatia slobody bez rozhodnutia súdu, tak ako to umožňovalo doterajšie znenie odsekov 3 a 4. Zároveň sa zosúladí rozhodovanie o ústavnom ochrannom liečení s rozhodovaním o detencii.

K bodu 130 (§ 446b a 446c)

K § 446b

Navrhované znenie reflektuje na problémy z aplikačnej praxe z dôvodu absentujúcej právnej úpravy vzťahujúcej sa na prípady, kedy je odsúdenému vo výkone trestu odňatia slobody zistená duševná porucha, ktorá podľa odborného lekárskeho posudku nie je len prechodná a pre ktorú je pobyt odsúdeného na slobode nebezpečný. V takomto prípade môže súd, v obvode ktorého sa trest vykonáva, na verejnom zasadnutí na návrh riaditeľa ústavu na výkon trestu odňatia slobody rozhodnúť o uložení ochranného liečenia. Proti takémuto uzneseniu je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

K § 446c

Navrhované znenie súvisí so zmenou ochranných liečení PAL, PTX, PGam v Trestnom zákone, kde sa upravuje ich dĺžka ex lége, nakoľko v individuálnych prípadoch môže byť potrebné liečenie predĺžiť.

K bodu 131 (§ 447)

Rozširuje sa okruh osôb oprávnených podať návrh na upustenie od výkonu ochranného liečenia aj na riaditeľa ústavu na výkon trestu odňatia slobody.

Z pohľadu aplikačnej praxe s cieľom naplnenia samotného účelu ochranného liečenia na to, aby sa upustilo od výkonu ochranného liečenia nepostačuje len nastúpiť na uloženú odvykáciu alebo inú liečbu. Naopak, je nutná adekvátne spolupráca a zlepšenie stavu obvineného do tej miery, aby dobrovoľná psychiatrická liečba či sexuologická liečba postačovala a táto osoba nebola z dôvodu duševnej poruchy nebezpečná pre spoločnosť.

K bodom 132 až 135 (§ 448)

Nový odsek 1 súvisí s novonavrhovaným ponímaním a stanovenou dobou ochranných liečení PAL, PTX, PGam v Trestnom zákone, kde sa upravuje ich dĺžka ex lege.

Navrhované znenie odseku 2 precizuje doterajšiu terminológiu a upravuje lehotu na rozhodnutie tak, aby sa predchádzalo situáciám, keď už je obvinený vyliečený a je podaný

návrh na jeho prepustenie z ochranného liečenia, obmedzovanie jeho osobnej slobody sa de facto predlžuje o čas, pokým súd rozhodne, a zvyšujú sa tým aj náklady pre zariadenia zdravotnej starostlivosti, resp. štát, aj keď už dôvod uloženia ochranného liečenia pominul. Ochranné liečenie trvá až do rozhodnutia súdu, preto je potrebné, aby takéto rozhodnutie bolo urobené, čo najsôr.

K bodu 136 (§ 448b)

Navrhuje sa upraviť nárok na náhradu nevyhnutných výdavkov spojených s podaním návrhu na zmenu ochranného liečenia, prepustenie z ochranného liečenia alebo jeho ukončenie alebo spojených s vypracovaním súdom alebo orgánom činným v trestnom konaní vyžiadanej správy. Tieto správy a návrhy nie je možné považovať za výkon zdravotnej starostlivosti, preto nie sú hradené zdravotnou poisťovňou a nemožno spravodlivo požadovať ich bezodplatné poskytovanie štátu na vlastné náklady zariadeniami zdravotnej starostlivosti či ošetrojúcim lekárom bez náhrady nákladov spojených s ich poskytnutím.

K bodu 137 (§ 461 ods. 2 a 461a ods. 2)

Zmena vnútorných odkazov v súvislosti s bodom 105.

K bodom 138 až 141 (§ 462, § 463)

Vzhľadom na povahu detencie a osôb, ktoré sa majú v zmysle navrhovaného § 81 Trestného zákona do detencie umiestňovať, je nevyhnutné, aby výkon detencie bezprostredne nadväzoval na výkon trestu odňatia slobody. Z uvedeného dôvodu sa navrhuje nastaviť celé rozhodovanie tak, aby aj nadriadený súd rozhodol do skončenia výkonu trestu odňatia slobody. O návrhu na umiestnenie odsúdeného v detenčnom ústave rozhoduje súd, v ktorého obvode sa vykonáva trest odňatia slobody alebo ochranné liečenie, na verejnom zasadnutí. Pred rozhodnutím musí byť odsúdený vypočutý; to neplatí, ak odsúdený požiadal, aby sa verejné zasadnutie konalo v jeho neprítomnosti alebo ak to jeho zdravotný stav neumožňuje a súd mu z toho dôvodu ustanoví obhajcu. Ak návrh podáva zdravotnícke zariadenie, je potrebné rozhodnúť do desiatich pracovných dní z dôvodu, že plynulé fungovanie a manažment liečených osôb v zariadeniach zdravotnej starostlivosti je priamo závislý od rozhodovania súdov. Proti tomuto rozhodnutiu je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok. Ak sa rozhodlo o umiestnení do detencie odsúdeného, ktorý vykonáva trest odňatia slobody, súd zároveň rozhodne o prerušení výkonu trestu. Upravuje sa dodanie odsúdeného do detenčného ústavu príslušníkmi Zboru väzenskej a justičnej stráže v prípade príkazu na dodanie odsúdeného, ktorý je vo výkone trestu odňatia slobody a príslušníkmi Policajného zboru v ostatných prípadoch po právoplatnosti uznesenia o umiestnení odsúdeného do detencie.

Navrhuje sa tiež upraviť prípady, kedy dôvody detencie pominuli, ale zdravotný stav odsúdeného si vyžaduje pokračovanie v liečení odsúdeného. Súd vtedy odsúdeného z výkonu detencie uznesením prepustí a zároveň rozhodne o uložení ochranného liečenia. Proti takémuto rozhodnutiu je prípustná sťažnosť, ktorá má v prípade, ak ju podal prokurátor proti uzneseniu o prepustení z detencie, odkladný účinok.

K bodu 142 (§ 555)

Navrhovanou úpravou sa odstraňuje legislatívna medzera pri povinnosti na úhradu trov. V prípade uznania viny je odsúdený povinný nahradiť štátu trovy. Rovnako tak aj v prípadoch

zastavenia trestného stíhania a podmieneného zastavenia trestného stíhania podľa § 216 alebo § 218 je konštatovaná vina, preto by aj v týchto prípadoch mali byť trovy hradené páchatelom trestného činu.

K bodu 143 (§ 567t)

Upravujú sa prechodné ustanovenia k úpravám účinným od 1. januára 2024.

Nakoľko zmenou trestných sadzieb, výšky škody podľa Trestného zákona môže dôjsť k zmene vecnej príslušnosti súdu, upravuje sa že sa tieto konania, v ktorých bola podaná obžaloba alebo návrh na schválenie dohody o vine a treste do 31. decembra 2023, dokončia na súdoch doposiaľ vecne príslušných.

Nakoľko sa menia ustanovenia o dohode o vine a treste v súvislosti s posilnením práv a postavenia poškodeného, v odseku 2 sa upravuje aj prechodné ustanovenie k dohodám o vine a treste, ktoré boli dojednané a podané na súd do 31. decembra 2023.

Z rovnakého dôvodu ako v odseku 1 sa v odseku 3 upravuje aj prechodné ustanovenie k prípravnému konaniu, aby sa zabezpečila kontinuita vo vyšetrovaní.

V odseku 4 sa upravuje, že na výkon trestu povinnej práce uloženej do 31. decembra 2023 sa použijú už nové ustanovenia § 422 až § 422e účinné od 1. januára 2024.

K bodu 144

Zmena súvisí so zmenou trestu povinnej práce na trest verejnoprospešnej práce v Trestnom zákone.

K bodu 145

Legislatívno- technická úprava.

K Čl. III

(zákon Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch)

K bodu 1 (§ 5 ods. 1, § 19 ods. 1, § 66 ods. 1 písm. b) a § 76 ods. 1 písm. e))

Podľa platnej právnej úpravy vzniká zodpovednosť za priestupok dosiahnutím 15. roku veku, a tak osoby mladšie ako 15 rokov, ktoré sa dopúšťajú menších krádeží, rôznych foriem rušenia občianskeho spolunažívania a verejného poriadku, alebo iných priestupkov, nie sú za svoje konanie postihnuteľné. Takýto stav má za následok stratu akéhokoľvek preventívneho a represívneho pôsobenia na osoby vo veku po dovŕšení 14. a neprekročení 15. roku veku.

Na rozdiel od vekovej hranice priestupkovej zodpovednosti (t. j. 15. rok veku), trestná zodpovednosť fyzickej osoby je v Trestnom zákone stanovená vekovou hranicou 14 rokov. Tým sa vytvára zákonná medzera, ktorá spôsobuje beztrestnosť páchatel'a skutku, ktorý orgány činné v trestnom konaní vyhodnotia ako priestupok. Konkrétne ide o prípady, kedy bolo protiprávne konanie 14 ročných páchatel'ov orgánmi činnými v trestnom konaní spočiatku vyhodnotené ako podozrenie zo spáchania trestného činu, no po objasnení orgány činné v trestnom konaní dospeli k záveru, že v danom prípade nejde o trestný čin, ale pôjde o skutok,

ktorý by mohol byť vyhodnotený ako priestupok. V daných prípadoch však takáto osoba nie je priestupkovo zodpovedná (v praxi je vec odložená pre nedostatok veku), nakoľko podľa súčasnej právnej úpravy je za priestupok zodpovedný ten, kto dovŕši 15. rok veku.

Cieľom návrhu novely zákona o priestupkoch je zosúladiť právnu úpravu zákona o priestupkoch a Trestného zákona vo vzťahu k vekovej hranici zodpovednosti páchatel'a za protiprávne konanie a zmierniť tak súčasný stav akejsi osobitnej priestupkovej imunity osôb po dovŕšení 14. a neprekročení 15. roku veku. Predmetnou novelou sa navrhuje, aby sa súčasná hranica, kedy vzniká páchatel'ovi priestupková zodpovednosť, znížila z veku 15 na 14 rokov veku, rovnako, ako je to v prípade trestnoprávnej zodpovednosti.

Osoby pod vekovou hranicou 15. roku veku sa však v súčasnosti dostávajú do konfliktu so zákonom v takej miere, že zákon o priestupkoch rovnako, ako to už urobil Trestný zákon pri trestných činoch, znižuje vekovú hranicu osôb zodpovedných za uvedené delikty na 14 rokov.

Súčasnne stanovená veková hranica priestupkovej zodpovednosti spôsobuje viaceré problémy v aplikačnej praxi. Nezriedkavými sú totiž prípady, keď sa protiprávneho konania dopustila osoba po dosiahnutí 14. roku veku, t. j. trestnoprávne zodpovedná osoba, voči ktorej však z dôvodu nízkeho veku nebolo možné vyvodiť priestupkovú zodpovednosť (osoba do 15 rokov). Taktiež sú časté prípady, kedy sú osoby mladšie ako 15 rokov využívané na páchanie priestupkovej činnosti inými osobami, ktoré zneužívajú nepostihnuteľnosť takýchto osôb. Mnohokrát sa stáva, že rodičia nabádajú alebo nútia svoje deti ku spáchaniu priestupkov, pretože vedia, že za takéto konanie nemôžu byť žiadnym spôsobom sankcionované.

Navrhované zníženie vekovej hranice priestupkovej zodpovednosti predstavuje najefektívnejší nástroj prevencie kriminálneho správania maloletých osôb.

K bodom 2 až 5 a 15, 16 a 19

S ohľadom na posilnenie restoratívnej justície sa navrhuje v priestupkovom konaní nanovo upraviť obmedzujúce opatrenie, zaviesť probačné programy a čiastkovo upraviť niektoré aspekty konania proti mladistvým páchatel'om priestupkov.

Zmena v prístupe a spôsobe zaobchádzania s mladistvými obvinenými je determinovaná a inšpirovaná „*Odporúčaním Výboru ministrov členských štátov o európskych pravidlách týkajúcich sa sankcií a opatrení Spoločenstva prijaté Výborom ministrov 22. marca 2017*“, a taktiež s „*Odporúčaniami CM/Rec (2010)1 Výboru ministrov členských štátov o pravidlách Rady Európy týkajúcich sa probačného dohľadu*“. V tomto kontexte „**komunitné sankcie a opatrenia**“ **udržiavajú podozrivých alebo páchatel'ov v komunite a zahŕňajú určité obmedzenia prostredníctvom uloženia podmienok a/alebo povinností. Tento pojem označuje všetky sankcie uložené súdnym alebo správnym orgánom a všetky opatrenia prijaté pred rozhodnutím o sankcii alebo namiesto neho. Vykonávacie orgány (spravidla probačná služba) spolupracujú s ostatnými orgánmi justičného systému, s podpornými agentúrami a so širšou občianskou spoločnosťou.**

Tento zámer je rozšírený aj na oblasť restoratívnej justície, t.j. na „mediácie v trestných veciach“, ktorých základné princípy sú popísané v „Odporúčaní Rady Európy CM/Rec (2018)8 o restoratívnej justícii v trestných veciach“.

V podmienkach Slovenskej republiky, sa hore uvedené odporúčania zamerané na mladistvých obvinených doposiaľ neaktivovali do podoby, ktorá by umožňovala efektívnejšiu spoluprácu s probačnou a mediačnou službou.

Na základe týchto aplikačných poznatkov možno konštatovať, že u mladistvých trestný zákon vyžaduje vyšší stupeň závažnosti, aby ich delikt bol posúdený ako trestný čin. To znamená, že mnohé protiprávne konania, ktoré by u dospelého páchatel'a boli posúdené ako trestný čin, sú u mladistvých páchatel'ov posúdené iba ako závažný priestupok. Práve toto poznanie bolo iniciátorom toho, že k náprave mladistvých páchatel'ov týchto závažných priestupkov je potrebné pristupovať metodicky obdobne ako pri páchatel'och trestných činov. Doposiaľ, ako spoločensky najškodlivejšie boli vyhodnotené priestupky na úseku toxikománie (drogy a alkohol), extrémizmu a diváckeho násillia. Preto sa predkladaný návrh sústredil len na tieto typy priestupkov.

K bodom 6 až 13

Zmeny v právnej úprave skutkových podstát vybraných priestupkov sú vyvolané zmenami v Trestnom zákone, a to najmä v prípade drogových trestných činov, trestných činov extrémizmu a trestného činu podnecovania.

K bodom 14, 17 a 18

Zmena vnútorných odkazov v súvislosti s bodom 6.

K Čl. IV

(Zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon))

K bodom 1 až 4

Cieľom návrhu je reagovať na problematický stav platnej legislatívy v dôsledku, ktorej sa časť trestov pre právnickú osobu, ktorá podniká rovná trestu zániku právnickej osoby resp. trestu zákazu činnosti. Túto skutočnosť je potrebné interpretovať v spojitosti s § 6 ods. 3 zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní, v zmysle ktorého má podmienku bezúhonnosti spĺňať aj právnická osoba. V prípade, že ju nespĺňa, nemá splnené všeobecné podmienky na prevádzkovanie živnosti. Keď sa táto skutočnosť premietne do praxe v prípade, že by bol právnickej osobe uložený trest napr. zákazu prijímania dotácií alebo subvencií, trest zákazu účasti na verejnom obstarávaní, znamená to pre ňu rovnako automaticky zákaz činnosti (podnikania), napriek tomu, že tento trest jej nebol v skutočnosti uložený.

K Čl. V

(Zákon č. 219/1996 Z. z. o ochrane pred zneužívaním alkoholických nápojov a o zriaďovaní a prevádzke protialkoholických záchytných izieb)

Navrhované doplnenie reaguje na problémy aplikačnej praxe, kedy probační a mediační úradníci potrebujú súčinnosť policajtov pri kontrole dodržiavania zákazu požívať alkohol alebo iné návykové látky (bližšie pozri odôvodnenie k čl. I, § 3, § 25).

K Čl. VI

(zákon č. 190/2003 Z. z. o strelných zbraniach a strelive a o zmene a doplnení niektorých zákonov)

Legislatívno-technická úprava. Vzhľadom na presunutie trestného činu Týrania zvierat z § 378 do § 305a Trestného zákona je potrebné v zákone č. 190/2003 Z. z. o strelných zbraniach a streľive v ustanovení o bezúhonnosti upraviť odkaz na tento trestný čin.

K Čl. VII

(zákon č. 549/2003 Z. z. o súdnych úradníkoch)

Navrhovaným doplnením sa precizuje právna úprava s cieľom odstrániť aplikačné nejasnosti a rozdielnu prax pri nariaďovaní výkonov trestov a ochranných opatrení, nakoľko sa vyskytujú nezrovnalosti, či tieto úkony robí súdny tajomník alebo vyšší súdny úradník, a či ich robí vo svojom mene alebo v mene predsedu senátu. Navrhovanou úpravou sa táto nezrovnalosť odstráni a bude jasne stanovené, že nariaďovania výkonov trestov a ochranných opatrení robí vyšší súdny úradník vo svojom mene.

K Čl. VIII

(zákon č. 550/2003 Z. z. o probačných a mediačných úradníkoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov)

K bodom 1 až 12

Aplikačná prax a navrhované zmeny v súvislosti s restoratívnou justíciou si vyžadujú, aby sa v tomto kontexte došlo k úprave pojmov ale aj obsahu vykonávaných činností v procese mediácie a probácie. Cieľom je precizovať jednotlivé činnosti probačného a mediačného úradníka do podoby, ktorá posilňuje exaktnejšie jeho mandát do kvalitatívnejšej podoby, ktorá korešponduje aj s európskymi štandardmi. Návrh predkladaného materiálu, o. i. rozširuje kompetentnosť probačného a mediačného úradníka o prípady mladistvých, ktorí sú riešení v intenciách zákona č. 372/2009 Z. z. o priestupkoch.

K uvedené sa možno oprieť aj o uvedené dokumenty:

- Odporúčanie Rady Európy CM/Rec (2018)8 o restoratívnej justícii v trestných veciach
- Odporúčanie Rady Európy č. R (99) 19 o mediácii v trestných veciach
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ z 25. októbra 2012, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov a ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2001/220/SVV.

K bodom 13 a 14

Predmetnými zmenami zákona dochádza k transpozícií Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ z 25. októbra 2012, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov a ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2001/220/SVV (Ú. v. EÚ L 315/57, 14. 11. 2012). Z tohto dôvodu je nutné doplniť zákon o transpozíčné ustanovenie a prílohu obsahujúcu preberaných právne záväzných aktov európskej únie.

K Čl. IX

(zákon č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení)

V súvislosti so zmenou vekovej hranice osoby zodpovednej za priestupok v čl. III priamo súvisí aj potreba úpravy ustanovenia § 12a ods.1 písm. c) zákona č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa. V navrhovaná úprava zákona č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa je formulovaná do všeobecnej roviny, aby v prípade zmeny hranice priestupkovej zodpovednosti v budúcnosti nebola potrebná opätovná zmena zákona č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa.

K Čl. X

(zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov)

Zmena právnej úpravy je vyvolaná zmenami v čl. I a II ohľadom ochranných liečení a umiestnenia páchatel'a činu inak trestného do zdravotníckeho zariadenia na základe predbežného príkazu (napr. vysvetlenie k , § 215, § 299a Tr. por.)

K Čl. XI

(zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov)

Ide o legislatívno-technickú úpravu súvisiacu s vypustením trestného činu sexuálneho násillia a zmenou trestného činu znásilnenia (K tomu pozri aj čl. I body 165 a 166).

K Čl. XII

(zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov)

Zmena právnej úpravy súvisí so zmenou procesných postupov pri stíhaní priestupkov páchaných mladistvými páchatel'mi, kde sa upravuje, že orgán sociálnoprávnej kurately bude navrhovať účasť mladistvého na probačnom alebo inom výchovnom programe, ak to vzhľadom na osobu mladistvého alebo jeho postoj k vykonávaným opatreniam sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately bude vhodné a účelné.

K Čl. XIII

(Zákon č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov)

Navrhuje sa vykonať doplnenie právnej úpravy, ktorým sa zabezpečí riadny výkon krátkodobého trestu odňatia slobody, ktorý sa zavádza v čl. I.

Návrh na doplnenie zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov o § 75a, ktorého ustanovenia upravujú krátkodobý trest odňatia slobody, spresňuje miesto nástupu, podmienky nástupu a dáva kompetenciu ministrovi spravodlivosti SR určiť podrobnosti na vykonávanie trestu odňatia slobody v internom predpise pri kategórii odsúdených osôb podľa § 47a Trestného zákona.

Krátkodobý trest odňatia slobody uvedenej kategórie odsúdených osôb by sa mal vykonávať zjednodušenou formou bez realizácie psychologického vyšetrenia osobnosti odsúdeného, bez stanovenia programu zaobchádzania, resp. krátkodobých cieľov zaobchádzania.

Výkon krátkodobého trestu odňatia slobody s dĺžkou do štyroch týždňov by mal byť podľa uvedeného návrhu zameraný na individuálnu prácu s odsúdenou osobou s osobitným dôrazom na vykonávanie základných pracovných činností; v prípade krátkodobého trestu odňatia slobody s obligatórnou dĺžkou tri mesiace by mal byť odsúdený okrem vykonávania základných pracovných činností aj povinne zaradený do špecializovaného programu zohľadňujúceho jeho osobnosť a charakter trestnej činnosti.

Umiestnením tejto kategórie odsúdených osôb do väzenia a základnými činnosťami zaobchádzania s takýmito odsúdenými osobami sa očakáva, že väzenské prostredie u odsúdenej osoby vyvolá pocit previnenia a ľútosti za svoje protiprávne konanie a snahu zákonným spôsobom sa čím skôr dostať z tohto prostredia na slobodu; ďalším aspektom pobytu odsúdenej osoby vo väzení by mal byť odstrašujúci príklad, ktorý má napomôcť vo vedení plnohodnotného života slobodného občana s rešpektovaním právnych noriem.

K Čl. XIV

(zákon č. 78/2015 Z. z. o kontrole výkonu niektorých rozhodnutí technickými prostriedkami)

K bodom 1 a 2

Pri využívaní elektronického monitoringu v praxi dochádza zo strany súdov k nariadovaniu kontroly viacerých uložených obmedzení a povinností technickými prostriedkami, čo si vyžaduje súčasné využitie viacerých typov technických prostriedkov. Dochádza tak k technicky, administratívne, ekonomicky i užívateľsky nežiaducim stavom, kde v jednom prípade sú spustené dva režimy kontroly - kontrola prítomnosti osoby v určenom mieste a zároveň kontrola jej pohybu. Dochádza tak k inštalácii dvoch osobných identifikačných zariadení - tzv. náramkov na telo kontrolovanej osoby (na obe dolné končatiny), zvereniu ďalších dvoch zariadení kontrolovanej osoby do držby a používania. Rovnaký stav výkonu rozhodnutia spôsobuje taktiež kombinácia použitia elektronických služieb monitoringu obvinených a odsúdených osôb (ďalej len „ESMO“) pri kontrole pohybu osoby a kontrole požívania alkoholických nápojov.

Upravuje sa obmedzenie pri využití ESMO tak, že pri kontrole dodržiavania trestu alebo uložených obmedzení a povinností bude možné využiť len jeden set zariadení – súbor (náramok a zariadenie pre konkrétny režim kontroly, ktorým možno dodržiavanie dotknutého obmedzenia alebo povinnosti overovať), to znamená

a) nariadiť kontrolu technickými prostriedkami len nad jedným, resp. jednou z viacerých uložených obmedzení alebo povinností - pri overovaní dodržiavania zvyšných uložených obmedzení alebo povinností nebude využité ESMO,

b) nariadiť kontrolu nad dvoma obmedzeniami alebo povinnosťami, ak je možné ju zabezpečiť jedným setom (súborom) zariadení, čo predpokladá aj samotný zákon, napr. kombinácia

- podľa § 11 ods. 1 druhá veta - využitie zariadenia na kontrolou pobytu a na kontrolu pohybu aj kontrolu prítomnosti v mieste resp. kontrolu zákazu priblíženia sa a kontrolu prítomnosti v mieste alebo
- podľa § 11 ods. 5 - kontrola prítomnosti v mieste spojená s kontrolou požitia alkoholu.

K bodom 3 až 5

Ide o legislatívno-technické úpravy vnútorných odkazov súvisiace so zmenou navrhovanou v bodoch 1 a 2.

K Čl. XV

(zákon č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov)

K bodu 1 (§ 3)

Jednak ide o legislatívno-technické úpravy súvisiace s navrhovanými zmenami Trestného zákona a jednak sa výpočet dopĺňa o vhodné navrhované nové trestné činy alebo trestné činy, ktorých skutková podstata sa návrhom zákona upravuje. Ustanovenie sa taktiež legislatívno-technický upravuje a vypúšťajú sa z neho názvy trestných činov z dôvodu jeho súčasnej neprehľadnosti.

V nadväznosti na návrh na doplnenie XII Hlavy Trestného zákona o nové trestné činy - trestný čin porušenia medzinárodnej sankcie podľa § 417b a trestný čin porušenia oznamovacej povinnosti podľa § 417c sa navrhuje doplniť aj § 3 zákona č. 91/2016 o trestnej zodpovednosti právnických osôb. Uvedené vyplýva zo skutočnosti, že povinnosť rešpektovať a vykonávať medzinárodné sankcie sa vzťahuje ako na fyzické tak i právnické osoby. Reštriktívne opatrenia sa môžu vzťahovať ako na majetok (finančné a hospodárske zdroje) fyzických tak i právnických osôb.

K bodu 2 (§ 4 ods. 7)

Do § 4 zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb sa vkladá nové ustanovenie po vzore českej právnej úpravy, v zmysle ktorého sa bude môcť právnická osoba zbaviť trestnej zodpovednosti, ak vynaložila všetko úsilie, ktorú od nej možno spravodlivo požadovať, a to s ohľadom na najnovšie poznatky v oblasti kontroly riadiacich, rozhodovacích či kontrolných procesov prebiehajúcich v rámci právnických osôb, aby predchádzala a/alebo zabránila spáchaniu trestného činu. Je však potrebné preukázať, že účinné kontrolné a preventívne mechanizmy sú ako štandard zavedené do každodennej činnosti právnickej osoby, nepostačuje iba formálne vypracovanie/prijatie compliance programu právnickej osoby, prípadne aj s certifikáciou ISO. Zavedenie efektívneho compliance programu musí byť preukázateľne súčasťou firemnej kultúry, a nie len formálnym súborom povinných dokumentov.

Obdobná právna úprava sa nachádza v českom zákone o trestnej zodpovednosti právnických osôb a jej prijatie zásadným spôsobom zvýšilo využiteľnosť a dôležitosť tzv. compliance programov. Tieto programy, pokiaľ sú preukázateľne správne nastavené a fungujúce, umožňujú právnickej osobe v zmysle českej právnej úpravy zbaviť sa trestnej zodpovednosti bez ohľadu na to, či sa trestného konania dopustil zamestnanec alebo osoba na riadiacej, kontrolnej, resp. rozhodovacej úrovni. Zavedenie tejto právnej úpravy by malo prispieť k nastaveniu fungujúcich, silných a stabilných compliance programov, na základe ktorých bude možné zbaviť sa trestnej zodpovednosti právnických osôb, ak bude preukázané, že právnická osoba vynaložila snahu predchádzať protiprávnemu konaniu v rámci svojej podnikateľskej činnosti v takom rozsahu, ktorý je možné od nej spravodlivo očakávať a vyžadovať.

K bodu 3 (§ 10a)

Novým § 10a sa umožňuje právnickej osobe popri treste prepadnutia vecí, peňažnom treste, treste zákazu činnosti, treste zákazu prijímať dotácie alebo subvencie, treste zákazu prijímať pomoc a podporu poskytovanú z fondov Európskej únie, treste zákazu účasti vo

verejnom obstarávaní a treste zverejnenia odsudzujúceho rozsudku uložiť povinnosť nahradiť v určenej dobe spôsobenú škodu, so súhlasom poškodeného do určenej doby odstrániť škodlivý následok trestného činu, alebo uhradiť poškodenému preukázateľné náklady na odstránenie škodlivého následku, alebo vykonať verejnoprospešné práce.

K bodu 4 (§ 13 ods. 1)

Textácia doterajšieho odseku 1 sa priamo nadväzuje na podmienky ukladania trestu prepadnutia majetku podľa Trestného zákona.

K bodu 5 (§ 15)

Horná hranica peňažného trestu sa zvyšuje na 5 000 000 miliónov eur z dôvodu hospodárskeho vývoja Slovenskej republiky a v súlade s navýšením peňažného trestu pre fyzické osoby (k tomu pozri aj čl. I bod 48).

Navrhovaný odsek 2 je obdobou navrhovaného znenia § 57 ods. 1 Trestného zákona (čl. I bod 52).

Peňažný trest pre právnické osoby sa dopĺňa náhradným trestom zákazu činnosti, ktorý doposiaľ pri peňažnom trestne chýbal, keďže v prípadoch právnických osôb nebolo možné analogicky aplikovať § 57 ods. 3 Trestného zákona.

K bodom 6 až 9

Ide o legislatívno-technickú úpravu preberaných právne záväzných aktov Európskej únie.

K Čl. XVI

(zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov)

Legislatívno-technická úprava súvisiaca s novo navrhovaným procesom preskúmania právoplatných rozhodnutí v štvrtom diele ôsmej hlavy Trestného poriadku. (bližšie pozri odôvodnenie k čl. II bodu 81 a 82 (§ 394, § 405a až § 405d).

K Čl. XVII

(zákon č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov)

Ide o legislatívno-technickú úpravu súvisiacu s vypustením nedbanlivostnej formy trestného činu poškodzovania finančných záujmov Európskej únie podľa § 263 Trestného zákona (k tomu pozri aj čl. I bod 260).

K Čl. XVIII

(zákon č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov)

Ide o legislatívno-technickú úpravu súvisiacu s vypustením trestného činu sexuálneho násillia a zmenou trestného činu znásillnenia (k tomu pozri aj čl. I body 165 a 166).

K Čl. XIX
(účinnosť)

Vzhľadom na predpokladanú dĺžku legislatívneho procesu sa navrhuje, aby zákon nadobudol účinnosť 1. januára 2024 s výnimkou ustanovení týkajúcich sa ochranného liečenia a detencie, ktoré nadobúdajú účinnosť dňom vyhlásenia.